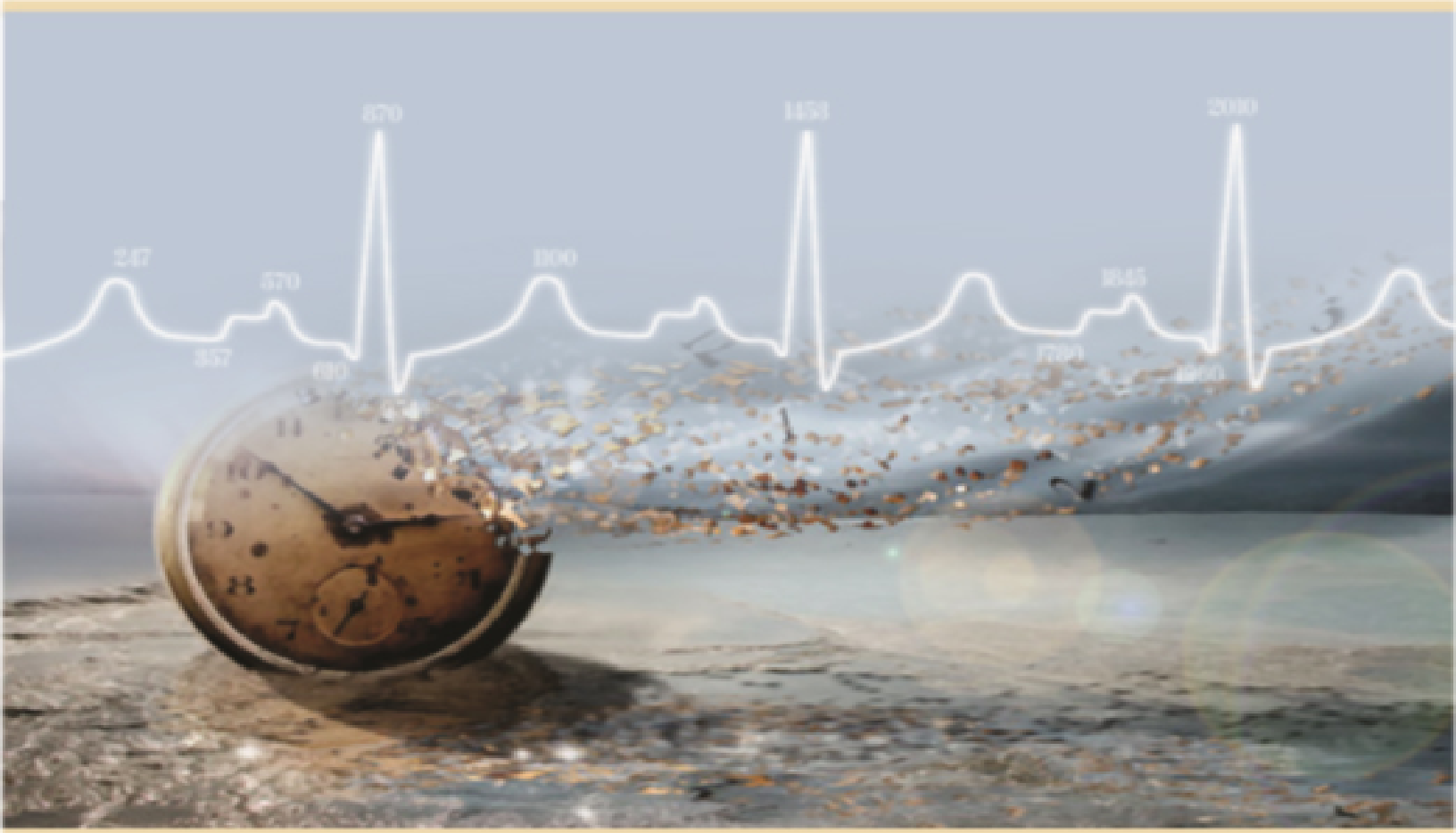
Bu Zamanın Sabrı

Nureddin Yıldız

TAHLİL
YAYINLARI

7. BASKI

بسم الله الرحمن الرحيم

İSTANBUL 1436 / 2015

BALDAN TATLI SÖZLER

Nübüvvet Pınarından

Nureddin Yıldız

TAHLİL
YAYINLARI

Tahlil Yayınları: 14

Nureddin Yıldız Kitaplığı: 11

Yayın Editörü
Samet Öztürk

Arapça Tashih
Ömer Ulusoy

Kapak Tasarım
Kenan Özcan

İç Tasarım
Furkan Selçuk Ertargin

Sanat Danışmanı
Furkan Selçuk Ertargin

ISBN
978-605-5271-57-2

İletişim Adresi
Kartaltepe Mah. 60. Sok. No: 50 Bayrampaşa/İSTANBUL
Tel/Faks: (0212) 417 77 75

tahlilyayinlari.com
editor@tahlilyayinlari.com

Her hakkı mahfuzdur.

Bu eserin e-kitap çevrimi **SaveAs Bilişim** tarafından yapılmıştır.
www.saveas.com.tr

Nureddin YILDIZ

1960 yılında Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. Hafızlığını ve ilk dinî eğitimini babası Hilmi Yıldız Hocaefendi'nin yanında tamamladı. İstanbul-Gaziosmanpaşa İmam Hatip Lisesi'ne devam ederken değişik gazetelerde haftalık yazılar ve tercümeler kaleme almaya başladı. Aynı zamanda kürsü hatipliğine devam etti. Öğrencilik yıllarında Milli Türk Talebe Birliği ve Akıncılar Teşkilatı'nda aktif görevler üstlendi.

İmam hatip lisesinin ardından Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bir dönem eğitim gördükten sonra Mekke Ümmü'l-Kura Üniversitesi'ne geçiş yaptı. Burada Usul-u Fıkıh bölümünü bitirdi. Mekke'de bulunduğu süre içerisinde hadis hocalarından özel dersler ve icazetler aldı. Suriyeli muhaddis Abdulfettah Ebu Gudde, Hindistanlı âlim Ebu'l Hasen En-Nedvi ve Osmanlı ulemasının son devir temsilcilerinden Mehmet Emin Saraç Hocaefendi, icazet aldığı hocalarından bazılarıdır.

İstanbul'a döndükten sonra sürekli içinde bulunduğu eğitim ve sivil toplum faaliyetlerine yeni bir ivme kazandırdı. Hafızlık ve din eğitimi alanında değişik kurum ve kuruluşlarda grup eğitimleri verdi.

Teşkilatlanma bilinci ve sivil toplumculuk alanında özel çalışmalarda bulundu. Tercümelerin yanında özgün eserler kaleme almaya başladı. Başta Senabil Hizmet ve Kültür Vakfı olmak üzere birçok sivil toplum örgütünün kuruluşuna katıldı. Hâlen birçoğunun yönetim, denetleme ve istişare kurullarında görevleri bulunmaktadır. Son olarak da Sosyal Doku Derneği'nin kuruluşuna fikrî öncülük yaptı.

Tebliğ ve irşat faaliyetleri kapsamında çocuk ve gençlerin eğitimi, örnek aile modeli, İslam ahlakı, teşkilat eğitimi, ümmet bilinci vb. konularda yüzlerce seminer ve konferans vermiş, hâlen vermeye devam etmektedir. Çeşitli dergilerde düzenli olarak yazıları yayınlanmaktadır.

Senabil Hizmet ve Kültür Vakfı ve Sosyal Doku Derneği'nde çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır. Dünya Müslüman Âlimler Birliği ve Türkiye Âlimler Birliği'nin ilk üyelerinden olup sohbetleri sosyaldoku.com üzerinden yayınlanmakta, fetvameclisi.com adresinden de sorulara cevap vermektedir.

Telif Eserleri:
1) İşi Vaktinden Çok Olanlar (4 Cilt)
2) Rahmetin Kapısında
3) Mü'min Kimliğimiz
4) Edep ve Amel
5) Dinimize Hizmetin İç Sorunları
6) En Sevgiliden Uzanan Dallar (2 Cilt)
7) Ramazan Risalesi
8) Anahtar Cevaplar
9) Hani Din Hepimizindi?
10) Kıblegâh Evler
11) Baldan Tatlı Sözler
12) Medine Raporu
13) Bu Zamanın Sabrı
14) Aile Davamız
15) Geminin Neresindeyiz?
16) Mahrem Cevaplar
17) Namaz Muhasebesi
18) Hâlimizin İzahı
19) Hanımlar İçin İnciler
20) Mektubunuz Var
21) Mü'min Ev
22) Arş'ın Gölgesindeki Genç
23) Doğal Aile
24) Elbette Allahuekber
25) Mücahide Kadın
26) Bir Mektup Bir Umut (3 Cilt)
27) Hür Yürekli Genç
28) Bu Çağa Rapor

Tercüme Eserleri
1) Medine Toplumu / *Prof. Dr. Ekrem Ziya Ümeri*
2) Düzeltilmesi Gereken Kavramlar / *Muhammed Kutup*
3) Kur'an'da Resûlullah / *Prof. Dr. M. Ali Haşimi*
4) İslam İnancı / *Muhammed Kutup*
5) İslami Çalışma Metodu / *Mustafa Muhammed Tahhan*

6) Kur’an ve Sünnet’e Göre Müslüman Kadının Şahsiyeti / *Prof. Dr. M. Ali Haşimi (Heyet)*

7) İslam Fıkıh Ansiklopedisi / *Prof. Dr. Vehbe Zuhayli (Tercüme Heyet)*

8) Sosyal Bilimler Ansiklopedisi

9) Et-Tefsirul Münir / *Vehbe Zuhayli*

10) Bulûğu’l Merâm Şerhi / *Nureddin Itr (Tercüme Heyet)*

Yakın Zamanda Yayımlanacaklar

- Bu Ümmetin Genci
- Ömer Müslümanlığı
- Riyazüssalihin Kapısı
- Kur’an Herşeyimiz
- Siyasete Nübüvvet Mührü
- Sünnet Neden Garip?
- Tıbba Müslümanca Bakış

Hamdimiz Salavatımız

Ey Rabb'imiz!

Sen Rahman ve Rahîm olduğun için sana sığınıyoruz.

Sen Sabûr olduğun için senden diliyoruz.

Sen, her türlü hamde layık olduğun için Sen'i hamdlerin en üstünü ile anıyoruz. Sen'den istiyor, sana sığınıyoruz.

Bizi Şeriatsız bırakmadığın için, Kur'an'ını eksiksiz bize ulaştırdığın için, daralınca yapacağımızı bize öğrettiğin için, önümüzü örneklerle doldurduğun için, bize kulun Eyyub'u tanıttığın için sana layık olduğun en güzel kelimelerle hamdederiz.

Bize, bizim için gereken kadar sabır yağdır. Sabrını rahmetin olarak indir bize. Bizi, irademizle ve nefsimizle baş başa bırakma. Sensiz kalmaktan sana sığınıyoruz.

Rabb'imiz!

Taif'te taşlanırken Taiflilere rahmet olan, Kâbe'nin eteğinde horlanırken yüreği umut dolu olan, hicreti ile yol açan sevgili Peygamber'in Muhammed aleyhisselama salat ve selam ederiz.

Ona Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te indirdiğin sabırdan bize de indirmeni dileriz.

Onu ve ashabını Hendek'e düşmekten korudun; onlara, onların hendeklerine karşı sabır öğrettin. Bizi de kendi hendeklerimize düşmekten koru. Olayların ve imtihanın gerisinde kalmaya karşı tek sığınağımız Sen'sin.

Rabb'imiz!

Sen'in için, sana kulluk için yaşamamıza yardım et. Bizi yalnız bırakma. Bizi salih kullarınla beraber kıl.

Bize yardım et. Bizi kabul buyur, amellerimizi kabul et Rabb'imiz!

Bu Zamanın Sabrı İçin Giriş

Tekerlek icat edilince insanın hayatında çok şey değişti. Ulaşım kolaylaştı, savaş şartları ağırlaştı. Ama bir şey daha değişti, sabır da farklı bir boyuta taşındı. Tekerleğin icadı ile sabır arasında bağ kurabilenler, tekerleğin getirdiği imtihan çeşidini idrak etmiş oldular ki bu, onların imtihanı kazanmasına yardım etti. Tekerlekle imtihan arasında bağlantı kuramayanlar ise imtihanı az veya çok kaybettiler.

Güneşin doğuşuyla başlayan hiçbir gün, asla öncekinin aynısı değildir. Yeryüzü her gün bir yenilik görüyor, her gün insanlar kendilerini pazara çıkarıyorlar; kurtulan oluyor, yuvarlanan oluyor. İcat edilen her şey, keşfedilen her teknolojik araç, geliştirilen her sistem insan için kolaylık veya zorluk olarak ne getirirse getirsin, mükellef olduğunu bilen bir mü'min için kendisine pay çıkarılacak bir gelişme izleniyor demektir. Basit bir çakının icadı da icat edilen bir cep telefonu da imtihana, dolayısıyla sabra şekil verecektir.

İletişim ve ulaşım alanlarında idraki zorlayan gelişmelerin yaşandığı bir çağda, sabrı Bağdat'ta yaşayan sekiz-dokuz asır önceki ulemanın örnekleri ile anlamaya ve uygulamaya çalışmamız bizi imtihanı kavramada geri bırakabilir. Hava, su, oksijen dışında hiçbir şey dünkü Bağdat'a benzemiyor. Hatta "Gökyüzü bile aynı gökyüzü değil." dense bu bile tartışılabilecek durumdadır. Ozon tabakasının delindiği söylenen, kutuplarındaki buzullarının eridiği iddia edilen bir dünyada yaşıyoruz. Kendimize yüzde yüz yararlı görmediğimiz bir gıda ile ayakta kalıyoruz. Dünün nesi bugün var ki bizim sabrımız aynı sabır olsun?

Değişen şey sabrın, imtihan ve kazanç sebebi olması değildir. Sabır, dün olduğu kadar bugün de mü'min için sevap makinesi gibidir. Eyyub aleyhisselam hâlâ sabır abidesidir, hâlâ sabır örneğidir. Ancak sabredenlerin kazanacağı bir süreçten geçiyoruz hâlâ. Ama sabrın türü değişti. Yine şehvetler üzerinden sabır imtihanındayız. Helal ve haram konusunda sabır imtihanındayız. Anne-baba konusunda sabır imtihanındayız.

Dün şehvetleri zorlayan şeyler köy çeşmesinde, dere kenarında idi; bugün ise kablolarla evlerimize taşındı. Şehvetimizi kışkırtacak şeyler kol saati düzeyinde bize yakın hâle geldi.

Dün dağa, inzivaya çekilen kendini kurtarabilirdi. Artık, dünyada inzivaya çekilebileceğimiz bir dağ da yok, gizlenebileceğimiz bir mağara da

yok. Bugün “Değişmeyen bir şey yoktur.” dense mübalağa yapılmış olmaz.

Sabrın rengi ve süresi değişmiştir, mesele budur.

Kendi doğurduğumuz çocuklarımıza karşı sabrımız, bizim için bir sorun hâlini almıştır. Helal kazanmak, kazandığımızı helale harcamak, aile kurup ailede kalmak, cemaat hâlinde yaşamak, ümmet olma hazzını hissetmek imtihanımızın ve imtihanımızda sabır göstermenin en bariz alanları arasındadır. Ne zaman, nerede ve nasıl sabredileceğini bilmek zorundayız. Oturup tespih çekmenin yetmediği yerler ve zamanlar var önümüzde.

Bu çalışma, hiçbir iddiası olmayan ama farklılığa işaret etmek isteyen bir çalışmadır. Allah Teâlâ’nın bunu, mü’min kullarına bir hizmet olarak kabul buyurmasını niyaz ederiz.

Uzman Psikolog Mehmet Dinç, kitap hakkında mütalaalarını belirtme ve kitapta kaydedilecek notlar lütfetme nezaketi gösterdi. Kendisine teşekkür ederiz.

Bu kitabın bu zamanın sabrını yakalayabilmeye vesile olmasını niyaz ederiz.

Nureddin Yıldız
2010 - Bayrampaşa

Perdeleri Kaldıran İman

Beyhaki'nin Şuabu'l-İman adlı eserinde 10106. hadis olarak rivayet ettiği bir haber, bugün "Nasıl bir mü'min?, Hangi iman?" sorularının nasıl cevaplandırılması gerektiğine ışık tutmaktadır. Ashabı kiramın dillere destan olan tutumlarını ve iman etrafındaki fedakârlıklarını kuru bir imrenme ile geçiştirme düzeyindeki özentimizin işe yaramayacağını anlama zamanı gelmiş olmalıdır.

Aynı cenneti paylaşmayı umduğumuz ilk mü'min neslin iman anlayışı ile bizim iman anlayışımız arasında oluşan açı gitgide büyümektedir. Daha da önemlisi onların iman ve fedakârlık anlayışını neredeyse aşırı gören, geldikleri noktayı takdir edilmesi gereken bir keşif gibi telakki eden anlayış, köklerini derinleştirmektedir. İlk neslin, gelecek bütün nesiller için ideal örnek olduğu, onların açtığı yolun makbul olduğu gerçeği göz ardı edilerek alınacak yolun sonunda, belki nefislerimizin tatmin edileceği bir mesafe katedilmiş olabilir ama Allah'ın rızasının onların anlayışına daha yakın olduğu bir gerçektir.

İbnü Ebi Şeybe'nin Musannef'inde (30924. hadis) bir benzeriyle rivayet ettiği hadiste Enes bin Malik diyor ki:

-Bir gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışarıda bulunuyordu. Ensardan bir gençle karşılaştı. O genç, Harise bin Numan olarak bilinirdi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Nasıl sabahladın Harise?" diye sordu. Harise: "Gerçek bir mü'min olarak sabahladım!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki: "Sözüne dikkat et. Her gerçeğin bir özü vardır. Senin imanının özü nedir?" Harise şöyle cevap verdi: "Kendimi dünyadan soyutladım. Gecemi uyanık, gündüzümü susuz geçirdim. Rabb'imin Arş'ına açık gözle bakar gibiyim. Cennet ehlini birbiriyle ziyaretleşirken görür gibiyim. Cehennem ehlini, orada koşuşturururken görür gibiyim." Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona buyurdu ki: "Yakalamışsın, devam et. Yakalamışsın, devam et! Bir kul ki Allah, imanı kalbinde nûrlandırmış!"

Tahliller

1. Burada okuduğumuz metin bir hadis metnidir, hadis kriterlerine göre bu hadisin sahih-hasen derecesinde olup olmaması bir kenara bırakılırsa bir hadis okumaktayız. Hadis ise muhtevasında Peygamber aleyhisselamın da adının bulunduğu veya bir yolla ona işaret edilmiş bulunan metne verilen

isimdir. Bu metinde, sahabiden biri olan Enes bin Malik radıyallahu anh, başka bir sahabinin Peygamber aleyhisselam ile olan bir konuşmasını aktarmaktadır. Buna göre, namazın farzlarından birini aktaran metinlerden birini okumuyorsak da bir sahabinin imana ait değerlendirmelerinden birini Peygamber'ine aktarışını okumaktayız.

Dini doğrudan özetleyen bir açıklama olmasa da dindarlığı tescil edilmiş bir şahsiyetin imana ait duygularını anlatması ve bu bilginin bize ulaşması, gazete haberi niteliğinde bir bilgi olarak kesinlikle ele alınamaz. Bu, iman konusunda endişesi veya himmeti bulunan herkesin ilgisi dâhilinde olması zorunlu olan bir bilgi olarak görülmelidir. Çünkü konuşma iki kişi arasında geçmektedir. Bu iki kişiden biri de Allah Teâlâ'nın elçisidir.

2. Ensardan olan Harise radıyallahu anhın ifadeleri, bizim yaygın olarak kullandığımız "blöf, espri, şaka, mizah, nükte" türünden kavramlarla açıklanamaz. "Nasıl sabahladın?" sorusuna Harise radıyallahu anhın verdiği cevap, onun geceyi ve gündüzü hangi haleti ruhiye içerisinde geçirdiğini açıklayan beyanını ihtiva etmektedir. Konuştuğu kişinin; gözlerin görmediği, kulakların duymadığı şeylerin Cebrail aleyhisselam tarafından kendisine aktarıldığı bir Nebi olduğunu gayet iyi bilmektedir. Zemin ve zamanın şaka kaldırır vaziyette olmadığını da iyi bilmektedir. Söylediği, içinden geçenlerin ta kendisidir ve söylediğinde samimidir. Zira onun samimiyeti, sözlerini dinleyen Peygamber aleyhisselamdan tasdik görmüştür. "**Yakalamışsın, devam et!"** bu tasdikin beyanıdır.

Harise radıyallahu anhın sözlerinde samimi olduğunun bir belgesi de bu rivayetin devamında, hadisi bize aktaran Enes bin Malik radıyallahu anhın verdiği bilgilerdir. Enes bin Malik radıyallahu anh diyor ki:

"Bir keresinde, Allah yolunda cihada çıkacaklara dair bir duyuru yapılmıştı. O duyurunun akabinde atına binip ilk yola çıkan da ilk şehit olan da Harise oldu. Bu da göstermektedir ki dünyadan geçtiğini söyleyen Harise radıyallahu anh, sözlerinde samimi idi."

3. Harise'yi dinleyen Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir nevi hayret etmiş ve hayretini de ona açıklamıştır. Harise'nin, anlamını bilmeden ulu orta bir şeyler söyleyip söylemediğini özellikle imtihan etmek istemiş ve ona sözünün anlamını sormuştur. Harise'nin cevabı Peygamber aleyhisselamı tatmin etmiş ve onu takdir ettiğini beyan buyurmuştur. Buradan şöyle bir noktaya doğru da kayabiliriz:

İmanın özü konusunda ashabı kiram arasında bile aynı düzeyde bir idrakten söz edemeyiz. Zira Harise radıyallahu anhın çıkışı farklı bir çıkıştı.

Ashabı kiramın şehadete koşmaları, Allah yolunda infak etmeleri, ibadet titizlikleri onları aynı saflarda tutuyor olsa da o saflara farklı yollardan yürüdüklerini söyleyebiliriz. Nitekim Harise radıyallahu anh, ensarın gençlerinden olmasına rağmen Peygamber aleyhisselamın bile dikkatini çekecek bir düşünceyi zihninde oturtmuştu.

4. Harise radıyallahu anh, imanda bulunduğu noktayı açıklarken şu hususları saymaktadır:

• Dünyadan uzaklaşma,
• Geceleri ihya,
• Gündüzleri oruç.

Bunların karşılığında da kendisindeki gelişmeyi üç şeyle özetlemektedir:

• Arş'a bakar gibi olması,
• Cenneti görüyor gibi olması,
• Cehennemi görüyor gibi olması.

Bir Müslüman'ın henüz dünya hayatında iken cenneti, cehennemi görür gibi olduğunu iddia etmesi ve bu iddiasını Peygamber aleyhisselama dillendirmesi, sonra da yalanlanmaması bilakis te'kit görmesi, böyle bir gelişmenin gerçekleşmesinin mümkün olduğunu göstermektedir.

Eğer Harise radıyallahu anh belli bir süreci izleyerek bu noktaya ulaşmışsa bu nokta, onun zamanındaki ve bütün zamanlardaki Müslümanlara açık demektir. Harise radıyallahu anh, aslında bir hedefe işaret etmektedir. Kur'an'ın ve hadislerin anlattığı Arş, cennet ve cehennem; anlatılanı ciddiye alan ve iz sürebilenler açısından realitedir. Görmek isteyen görebilir, yükselmek isteyen yükselebilir.

Karşılaştırma

Nefislerimizin hoşlanmayacağı bir durum olmasına rağmen kendimizi Harise'nin sözleriyle ölçmemiz lehimize olacaktır. Daha iyiye yönelmemiz veya iyi bir dönüş yapmamız için; kör bir gidiş, ayağı yerden kesilmiş bir yürüyüş yerine gerçekle yüz yüze gelmemiz şarttır. Harise radıyallahu anhın imanda geldiği nokta da bizim bulunduğumuz nokta da herkes için gayet açıktır.

Onun gördüğünü söylediği nesneler üzerinde bizim hâlâ felsefe yaptığımızı nasıl inkâr edebiliriz? Biz hâlâ kabir azabının gerçek olup olmadığını, Mirac'ın ne ile olduğunu tartışmaktan bile kurtulabilmiş değiliz. Onun gözlemlediğini söylediği cennete biz, Hristiyan ve Yahudilerin de girip girmeyeceğini konuşma cüretini bile

gösterebilmekteyiz. Bizim felsefesini yaptığımız şey onun gözünde tüllenmiş, o da atını ona doğru sürmüştür bile.

Harise'nin Arş, cennet, cehennem üzerindeki tali konulara ilgi göstermediği anlaşılmaktadır. Kendisini ana hedefe kilitlemiştir. "Nasıl sabahladığı" sorusuna, sabahlara kadar neleri düşlediğini söyleyerek cevap vermesi oldukça manidardır. Böyle bir sorunun bizden birine sorulması durumunda vereceğimiz muhtemel cevaplar, kimin neyin peşinde olduğunu gayet açık bir şekilde ortaya koyacaktır.

Mesele neyi dert edindiğimizden geçmektedir. Onun derdi dilinde sözcüğe dönüştü, bizim dertlerimiz de bizim dilimizde sözcüklere dönüşmektedir. Cennete kilitlenmiş insanlar, cenneti gören gözlerin sahibi oldular. Diplomaya kilitlenenler de her A4 kâğıdını diploma gördüler, o görüş uğruna da pek çok kâğıdı yırtmakta sakınca görmediler. Mala kilitlenenler de nasıl sabahladıkları sorulduğunda, düşlerinin yansıması olan cevaplar verdiler.

Gerçek, gayet açık ve nettir. Harise'nin verdiği ders şudur: Duygular yalan söylemiyor. Dil ne derse desin kalbin barındırdığı sevgi, sahibini sevdiğine doğru sürmektedir.

Harise'yi İzleyebilmek

Gerçekten Harise büyük bir hedefe işaret etmektedir. Onu izleyebilmek de oldukça yorucu olacaktır. Harise'nin ulaştığı nokta kesinlikle ona mahsus değildir, imanını dert edinen herkes aynı noktaya hatta daha ileri bir seviyeye ulaşabilir. Nübüvvet makamı dışında ulaşılamayacak tek makam sahabilik makamıdır.

Her mü'min, bu büyük koşuya davetlidir. Umutsuzluk ağır bir hatadır. Biz bu tür bilgileri, sahiplerine imrenip kendimizi hor görmek için öğrenmiyoruz. Bilakis onları tanıyıp benzerleri olmayı arzuluyoruz ki bu da mümkündür. Allah'ın bizi davet ettiği cennet, aynı cennettir. Göstermiş bulunduğu çalışma alanı da aynı alandır. Cihat, aynı cihattır. İbadet, aynı ibadettir. Meşakkatler, aynı meşakkatlerdir.

Yalnız, Harise radıyallahu anhın sözlerindeki en can alıcı nokta gözümüzden kaçmamalıdır. Harise; tavrını açıklarken gerekçeyi, kendisini dünyadan soyutlamaya dayandırmaktadır. Biz bunu "dünya sevgisini aşmak" olarak da anlayabiliriz. Gerçekten de şu veya bu türü ile dünya sevgisi olarak adlandırılabilecek ne varsa yaşarken Arş'ı görmeye manidir.

Biz ise dünya zevklerimizden hiçbir ödün vermeden onlar gibi yaşarken Arş'ı görebilmeyi istemekteyiz. Bu isteğimiz de havada kalmaktadır. Dolu midelerle yükselmeyi veya uykudan şişmiş gözlerle görmeyi ummak, gerçeklerle ters düşmektedir. Biz dünyayı ayağımıza bağladıktan sonra kuş olup kanatlanmayı arzularken, emelimizle amelimiz arasındaki ters orantının bizi ne hâle getireceğini düşünmek bile istemeyiz. Ama hakikatleri gizlemek zordur. Atı alan Üsküdar'ı geçti ya mesele budur.

Sabır Uygulaması

"İman" metal bir nesne değildir. İddia ile içinin doldurulması da mümkün olmaz. Öncelikle kul, imanıyla ilgili bir doluluk ve heyecan hissetmelidir. Gelenekselleşmiş, çevreden etkilenmiş iman anlayışı ile ashabın iman anlayışı arasında büyük farklar vardır. Her ne kadar ashap ile aramızda uçurum sayılabilecek bir fark varsa da biz, zamanımızın şartları altında gerçekleşmesi gereken bir iman teklifine muhatabız. Rabb'imiz, şartlarımızı bizden iyi bilmekte ve bize ona göre muamele etmektedir. En üst seviyeden bir iman sahibi olmasak bile o seviyeye göz dikmiş olmamız da bir merhaledir. Büyümesek de büyüklüğü arzuluyor olmalıyız.

Harise radıyallahu anh, mecazi konuşmuyor. Mübalağa ise hiç yapmıyor. Zira karşısındaki mecaz yapmaya, mübalağa ile konuşmaya uygun biri değildir. Harise, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile konuştuğunu bildiğine göre ciddiydi. Ona verilen cevap da ciddidir.

Bize düşen, minik adımlarla da olsa uzun ve değerli bir yolda yürümektir. Amacımız büyük olsun, adımlarımızın küçüklüğü bizi geri bırakmaz. Yeter ki samimiyet sınavında dökülmeyelim.

Ashabı kiramı örnek olarak önümüzde görmenin gereği olarak, onların imanî tavırlarından kendimize ibret noktaları çıkarmamız şarttır. İmtihanımızın ayrıntılarında farklılıklar bulunması, en temel noktayı etkilememelidir. Harise radıyallahu anhın çizdiği tablo muhteşemdir.

İman Testi

Mü'min olarak ölmenin iman etmiş olmakla garanti edilemeyeceğini herkes bilir. İman etmek, imanla yaşamak ve iman üzere ölmek üç büyük gayedir. Elbette şeytan, öncelikle imandan tamamen uzak tutmaya çalışacaktır. Onu beceremezse bir kenara itilmiş bir iman sahibi olarak yaşatmayı isteyecektir. Nihai hedefi ise kulun imansız olarak ahirete intikal etmesidir ki en büyük afet budur. Şeytanın bu büyük planına karşılık mü'min, imanının sürekli aktif kalması için himmet göstermek zorundadır. Düşman uyanıkken uyumak yıkımdır.

Ankebût suresinin 1, 2 ve 3. ayetleri bütün mü'minleri gayet rahat anlaşılabilecek bir üslupla ikaz etmektedir. Yorumlanabilecek, izah gerektirecek bir bölümü yoktur bu ayetlerin. Anlayabilen için Allah'ın ayetleri ortadadır ve bizi imanın bedelini ödemeye, gereğini yapmaya davet etmektedir:

"Elif, lâm, mîm. İnsanlar, 'İman ettik.' demekle bırakılıp da imtihan edilmeyeceklerini mi sandılar? Gerçek şu ki Biz, onlardan öncekileri de imtihan ettik. Sözünde doğru olanları ve yalancıları Allah, böylece birbirinden ayırt edecektir."

İman etmenin yetmeyeceği, imanın üzerine bir imtihanın geleceği muhakkaktır. Ayet gayet açıktır. Başta enbiya olmak üzere Allah dostlarının hayatları üzerinde yapılacak küçük bir inceleme de aklı ikna edebilecek örnekler ihtiva edecektir. Ayetlerde ince bir ikaz dikkati çekmektedir:

Öncekiler sınanmıştır, sonrakilerin de sınanması gerekmektedir. Bu sınamanın ne zaman, nerede ve nasıl olacağı sadece Allah Teâlâ'nın bilebileceği bir durumdur. İman sahibi, her zaman ve her yerde imtihana hazır olmalıdır; zenginlikle imtihan edilebileceği gibi fakirlikle de imtihan edilebilir, kolaylıkla da zorlukla da karşılaşabilir. İç sıkıntılar görebileceği gibi düşman baskısı da görebilir. Elle taciz olabileceği gibi sözlü tacizle de karşılaşabilir. Nefse karşı sabır imtihanı ile de denenebilir. Kul; başıboş bırakılmayacağını, imtihan maksadı ile bulunduğu bir dünyada ona hazır olması gerektiğini idrak etmelidir.

İmtihan, içinden çıkılamaz fitneler olarak da bastırabilir. Çeşidi ne olursa olsun kul, kulluğunu sürdürmekle bu imtihanı kazanacaktır. Allah'ın rahmetine sığınacak, kendisini boşluğa bırakmayacaktır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, gecenin karanlığı gibi fitnelerin

çıkmasına karşı mü'minleri ikaz etmiştir. O fitne günlerinde kişinin mü'min olarak sabahlayıp kâfir olarak akşamlayacağını, mü'min olarak akşamlayanın kâfir olarak sabahlayacağını, dinini küçük bir dünya malı karşılığında satabileceğini haber vermiştir. (Müslim, İman, 51-313; Ahmed, 8848)

İlk İş

Ahzab suresinin 22. ayeti bu durumlarda ilk tedbiri öğretmektedir. İlk tedbir, Allah'a ve Resûl'üne teslimiyettir. Dalgalar ne denli büyük olursa olsun onlara kapılmadan imanı sağlam tutmak gerekmektedir. "Duyduk ve itaat ettik." paroladır. Fitneler ve imtihanlar, mü'mini sadece imanı kuvvetlendirmek bakımından etkilemelidir. Fitnenin adı deccal bile olsa mü'min yalpalamadan yoluna devam etmeye mecburdur. Mü'min güçlüdür. Bedeni, imanı, mantığı güçlüdür. Hastalıklara karşı aşılıdır. Çünkü bütün fitneler, önceden bildirilmiştir. Aslında beklenmedik bir şeyle karşılaşılmış da değildir.

Kalp Testi Yapabiliriz

Ahmed bin Hanbel'in Ömer bin Hattab radıyallahu anhtan rivayet ettiği bir hadis, elimize iyi bir test mantığı vermektedir. Kendimize bu mantığı uyarlayabiliriz:

"Sizden kimi yaptığı güzel bir iş sevindiriyorsa, kötülüğü de üzüyorsa o mü'mindir." (177)

Sabah namazını camide kılmaya muvaffak olan mü'min sevinmelidir, sevinebiliyorsa imanına dair iyi bir ipucu yakalamış demektir. Sabah namazını kaçıran da en azından o günü mahzun geçirebiliyorsa o da iyi bir noktadadır.

Allah yolunda infak edebilen, Kur'an'a hizmet edebilen, yetim sevindiren, cami inşa eden sevinebilmelidir. Menhiyatla iç içe yaşayan, faize bulaşan mahzun olabilmelidir. Ne sevinileceğe sevinememek ne de üzülmek gereken şeye üzülememek hayra alamet değildir. Kendimizi ölçebilir, ölçüm sonuçlarına göre de yol hızımızı ayarlayabiliriz.

Şüphe Fırtınası Eserse

İmanın şüphe kabul etmeyeceği bellidir. Buna rağmen mü'min, şüpheler içinde yüzebilir. Bu durumda eğer şüphe esastan gelen bir sıkıntıyı yansıtıyorsa durum kritiktir. Allah'a sığınmaktan başka bir çare yoktur o

durumda. Dinin Şeriat olarak belli bir zamandan sonraki insanlara yeterli olmayacağını vehmetmek gibi bir durum da böyledir. Ama şüpheler ve zihni meşgul eden vesveseler, beyindeki hareketliliği gösterdiği için imanî açıdan bir sakınca arz etmemektedir.

Hatta Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisinde böyle vesveseler hissettiği hâlde içindekini söylemeye bile cesaret edemeyeceğini bildiren sahabiye iyi bir durumda olduğunu söylemiştir. (Müslim, İman, 60-338) Çünkü şeytan, bu kişinin imanını taş atılacak meyveli bir ağaç olarak görmektedir.

Sorun, zihnin fırtınalarla karşılaşmasında değil fırtınalara kapılmasındadır. İmanımız ve dinimiz etrafında şüphe fırtınaları estirenleri yabana atmayalım. Onlar bizim gecemizdir, geceler ise iman enerjimizin belgeleridir.

Sabır Uygulaması

İman eden bir mü'minin, imanının bir daha kaybolmayacağını zannetmesi ciddi bir yanılgıdır. Allah Teâlâ, Ankebût suresinde kullarını böyle bir yanılgıya karşı ikaz etmiştir.

İbadet samimiyeti ve sürekliliği, çevremizi oluşturan şahsiyetler, günahlara karşı titizliğimiz gibi ölçülerle imanımızın ne durumda olduğunu test edebiliriz.

İmanımız açısından imtihana tabi tutulduğumuz alanlarda gösterdiğimiz tavırlar, mal infakındaki yetersizliğimiz, ebeveyn ve evlat imtihanı karşısındaki durumumuz... Bunların her biri, Âdem aleyhisselamdan beri insanoğlunun imtihan edildiği işlerde bizim ne durumda olduğumuzu göstermektedir. Elde edeceğimiz sonuçları kendi nefsimize göre değil de bizden daha iyi durumda olduğuna inandığımız kişilere göstermek ve sonuçlar üzerindeki ikazlara kulak vermek imtihanı kazanmanın belki de en acil şartı olacaktır. Üzerimizdeki büyük imtihana rağmen hiçbir şey yokmuş gibi davranmamız, olsa olsa başımızı kuma sokmak olabilir. Göz kapatmakla veya gerçeği yok saymakla imtihan yok olmuyor.

Her asrın, kendi şartlarında bir imtihan türü ile yaşanacağını, o asırdaki mü'minlerin o imtihanda muvaffak olmaları gerektiğini bilmeliyiz. İmanın, Ebu Cehil'in saldırılarına muhatap olması bir imtihan türü idi. Namaz kılan Peygamber'e eziyet eden Ebu Cehil'den sonra, namaz kıldığı zannedilen birilerinin namazı sulandırması şeklinde bir imtihan gelebilir. Namaza iman eden, her türlü imtihana hazır olmalıdır. Cennetin bedeli, sürekli uyanık bulunmak ve imtihana dayanmaktır.

Baş Yok ki!

Müslümanların dinî ve siyasi başı halifedir. Halifenin olmaması ve gerekliliğinin unutulmuş olması, Müslümanlara cemaat olmanın lüzumunu izah etmeyi zorlaştırmaktadır. Başsızlığı benimsemiş bir bünyeye organların gerekliliğini izahta zorlanmaktır bu.

Şüphesiz, İslam'ın yaşanması için cemaatten söz edilecekse önce o cemaatin başının konuşulması gerekir. Artık gözümüzü açıp neden halifemizin bulunmadığını soruşturmalıyız. İyi veya kötü bir halife, halifesizlik alternatiflerinden daha hayırlıdır.

İslam ve Cemaat

Fertler olarak içinde yol aldığımız gemimize karşı sorumluluklarımızı yerine getirmeye gücümüzün yetip yetmeyeceği tartışılabilir bir konudur. Genelde şer güçler, onları organize eden şeytanın liderliğinde birliktelik içinde görülür. Birlik olmasalar bile İslam'ın yükselişini durdurma konusunda bir arada ve tek ses olmaları tarih boyunca her zaman görülen bir tavırdır. Onlar, batılı temsil ettikleri hâlde bir arada olabilirlerken hakkı temsil edenlerin parçalanmış olmaları veya sistemlerinin onlara bölünmüşlük ruhsatı vermiş olması elbette düşünülebilir bir şey değildir.

Ümmet olmanın en tabii gereklerinden biri tek çatı altında olmaktır. Zaten "ümmet" de bu birlikteliğin adıdır. Temel akidevi meselelerde, İslam'ın tatbikinde, Allah'ın sözünü yüceltme hedefinde ayrılık veya farklılık düşünülemez. Bunun ötesinde ve teferruat olan alanlarda Müslümanların farklı düşüncelerde olmaları, bu düşünceleri konusunda birbirlerine saygı duymaları bizzat Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tarafından hoş görülmüş bir durumdur. Bu, şu demektir:

İki Müslüman'ın namazın farziyetinde tartışıyor olmaları ile namazın birinci rekâtında Fatiha'dan sonra okunacak ayetin miktarı hakkında ihtilaf etmeleri aynı değildir. Küfre karşı cihat etmenin lüzumu hakkında ihtilaf ile cihadın nasıl yapılacağı konusunda ihtilaf ediyor olmak da aynı şey değildir.

Müslümanların bir arada ve bir kafada olmalarına "cemaat" adı verilmiştir. Cemaat hâlinde olan Müslümanların rahmete ereceklerine dair naslar vardır. İstenen bu cemaat, akidede ve siyasette de aynı anlamı ifade eder. Yani Müslümanların, temel akide konularında ve ibadette beraber olmaları gerektiği gibi siyaset alanında da bir arada olmaları gerekir. Zaten ne akidede beraber olmadan siyasette beraberlik ne de siyasette beraber olmadan akidede beraberlik beklenen sonucu verebilir. Cemaat, bu anlamda İslam'ın yaşanabilir hâli ya da İslam'ın yaşanabilir olmak için koyduğu şart gibidir.

Hâlihazırda cemaat kelimesinin, camide namaz vakitlerinden birinde toplanan ve imamın arkasında bir vakit namaz eda edenler için kullanılıyor olması tam anlamıyla kelimenin imha edilmesidir. Böyle bir anlayışın sonucu olarak İslam; camilere hapsedilmiş, siyasetten ve coğrafyadan uzak bir din hâline getirilmiştir. İslam'ın fertlerden ve Müslüman kitleden

beklediği hedeflerin gerçekleşmesi ile Müslümanların cemaat şuuruna sahip olması mü'minlerin, cemaati benimseyerek yaşamalarına bağlıdır.

Cemaat olmayı ve cemaat olarak yaşamayı benimsiyor olmamız, evine kapanmış Müslüman kimliğinden kıtalara açılmış Müslüman kimliğine geçmemizi sağlayacaktır. Şüphesiz cemaat anlayışı, o kavramın içini doldurması gereken muhtevası ile mümkün olacaktır.

Cemaat Şuuru Neden Oluşmuyor?

En önemli neden Müslümanların büyük bir bölümünün "cemaat" telakkisinden kaynaklanmaktadır. Cemaatleşmeyi nafilelerden bir nafile hatta nafile bile olmayan, irtikâbı hata olan bir bidat olarak görenler vardır. Kimileri bir arada bulunmayı bile sakıncalı bulmaktadır.

Müslümanlara bir araya gelmelerini ve ittifak hâlinde bulunmalarını tavsiye edenler; "siyasi" olmakla, aşırılıkla, tehlikeli bir fırkanın bağlısı olmakla itham edilirler. Onların nazarında cemaat, camide namaz kılmak için bir araya gelen yaşlılardır. Cemaatin lideri de cami imamıdır. Bu kişilerin iyilikte beraber olmayı, hayra çağıran bir grubun bulunmasını emreden ayetler hakkında söyleyebilecekleri hiçbir söz yoktur. En kestirme cevapları, zamanın şartlarına sığınma türünden bir cevaptır. Akıl ve mantık; güçlü olmak için beraber olmayı, bir liderin emrinde olmayı emretmesine rağmen cemaatleşme yolundaki gayretleri nafile bir iş olarak görenlerin, İslam'ı değil kendi menfaatlerini düşündüklerini söylemek onları itham etmek olmayacaktır.

Kur'an ve hadislerde, cemaatleşmeyi ve bir arada bulunmayı emreden hiçbir örneğin olmadığını, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının hayatında bu anlamda hiçbir uygulamanın bulunmadığını varsayarak bile sadece Enfal suresinin 73. ayeti bizi, cemaatleşmeyi bir din olarak görmeye mecbur kılar. Nerede kaldı ki Asrı saadetteki uygulamalar, tartışmaya gerek bırakmayacak kadar açıktır.

Enfal suresinin 73. ayetini dikkatlice okuyabiliriz:

"Kâfirler de birbirlerinin yardımcılarıdırlar. Siz bunu yapmazsanız yeryüzünde fitne çıkar ve büyük bir fesat meydana gelir."

Ayet, ne kadar açık ve ne kadar uyarıcıdır. Mü'minlerin birlik olamaması, kâfirlerin hükümranlığı ve yeryüzünün fesadı ile sonuçlanacak bir hatadır. Şunu rahatlıkla dillendirebiliriz:

Mü'minlerin cemaatleşmeye muvaffak olamamaları başka şey, cemaatleşmeyi gereksiz hatta zararlı görmeleri ise başka bir şeydir.

Suni Oluşumlar

Cemaatleşmenin oluşmasındaki engellerden biri de Müslümanlardan bazılarının, çatısı altında bulundukları grupları bir nedenle asıl cemaat yerine koymalarıdır. Genelde "tarikat" adı altında ortaya çıkan bu tür cemaatler, yine İslami duygu ve endişelerden yola çıkılarak oluşmaktadır. Mesela dünyevileşme, ibadetleri ve nafileleri ihmal etme hastalığına karşı yapılan yapılan tarikatvari çalışmalar böyle bir mantıktan neşet etmektedir.

Benzer bir şekilde gelişen birlikteliklerden bazıları da toplum içinde yaygınlık kazanan sapmalara engel olma ya da iyiliklerden bir iyiliği ihya etme amacını gütmektedir. O veya bu türden yapılan çalışmalar, temelden reddedilmesi gereken çalışmalar değildir. Filan nafile ibadetin ihya edilmesi için bir vakıf da tesis edilebilir, birkaç Müslüman bir araya gelerek kendilerini o işe tahsis de edebilirler. Bu olsa olsa takdir edilir, gıpta edilir bir tutumdur.

Tenkit edilebilecek olan yön şudur: İslam'ın bütününü kuşatmaktan yoksun bir projenin İslam'ın bütünü gibi algılanması şeklinde gelişen anlayışlar, ümmeti fırkalaşmaya sevk etmektedir. İbadetten siyasete, ekonomiden sosyal ilişkiye varıncaya kadar hayatın her alanında bulunması gereken İslami projeler yerine, haftanın bir gecesinde ancak beraber olabilen ve çok sınırlı imkânları kullanmak zorunda olan Müslümanların, kendilerini coğrafyayı kuşatacak nitelikte görmeleri bir çeşit basiretsizliktir. İyi bir işin üzerinden yanlış yapmaktır. Bir de bunun üstüne, kendi dışındakileri yanlış yolda ya da kurtarılması gereken zavallılar olarak görmeleri de hata üstüne hata olur. Bir de bunun üstüne, bir araya gelen bu kişilerin siyasi ve fıkhi bilgiden yoksun oldukları düşünülürse artık sonucu takdir etmek zor olmaz.

Müslümanlar, ana cemaat dışında oluşturdukları beraberliklerini, büyük denize akmak zorunda olan derecikler olarak görmelidirler. Tevazu da bunu gerektirir akıl da.

İslam Cemaati

- İslam cemaati, ümmeti Muhammed'in büyük birliğinin adıdır.
- Sünnet'te "cemaat" akidevi anlamda da kullanılmıştır, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin ve ashabının yolu üzere olanlar anlamında kullanıldığı görülmektedir. Siyasi anlamı da bu anlamdan etkilenmiş şekle verilen isimdir. Akidevi anlamdaki cemaatle başında Resûlullah sallallahu

aleyhi ve sellemin bulunduğu çizgiyi izleyenler kastedilirken, siyasi anlamdaki cemaatle ise başında imamının bulunduğu, siyasi ve iktisadi ilkelerinin İslam'ın ruhundan alındığı devlet yapısı kastedilmiş olur.

• Bu anlamda cemaat ehli olmak, Sünnet çizgisini izlemek ve Müslümanların lideriyle beraber olmaktır. Müslüman ne itikatta taviz verebilir ne de imamını terk edebilir.

• Yöresel ve sınırlı birliktelikler, İslam cemaati olarak adlandırılamaz. Onların iyilik sınırları içinde olmaları veya güzel işler yapmaları, İslam cemaati olmaları değildir. Onların varlığı da kesinlikle gereklidir. Sınırlarını ve sorumluluklarını müdrik olmaları hâlinde bulunmaları zaruridir.

• Bu tür birliktelikleri temelden yok saymak da aşırılıktır, onları yegâne maksat hâline getirmek de yanlıştır. Yeter ki bu birliktelikteki kiler, Kur'an ve Sünnet'i kendilerine rehber edinmiş olsun, istişareyi ihmal etmeden iş yapmış olsunlar. Çünkü bu cemaatler gaye değil vesiledir.

• Bu tür cemaatlerden birine katılma mecburiyetimiz var mıdır?

Eğer, bireysel olarak dinimize hizmet edebiliyor ve dünyevileşme sürecinde erimeden yol alabiliyorsak bir cemaate katılma mecburiyetinden söz edilemez. Bunun dışındaki ihtimallerde ise yalnız kalmanın kurda kapılmaya yol açabileceğini bilmemiz gerekir. Buna göre bir cemaate katılmanın hükmü farz da olabilir mekruh da olabilir. Bu, kişiden kişiye değişen bir durumdur.

• Cemaatleri farklı Müslümanlar da birbirlerini iman kardeşliği çatısı altında hoş görebilmelidirler. Eğer bir cemaat, kendi dışındakileri kabullenemeyecek kadar kapalı ise onun mecazen bile cemaat olarak adlandırılması doğru olmaz.

• İslam cemaati, başında halifesi bulunan cemaattir ve ümmetin alt fırkalarını da kuşatacak çaptadır.

• İslam'ın, Allah Teâlâ'nın murat ettiği gibi yaşanması ancak cemaat ile mümkün olduğu için ve böylelikle zorunlu ihtiyaçlar temin edildiği için cemaat gereklidir.

• Müslümanların, yaşadıkları asrın şartlarına göre önlerine çıkan alanlarda cihat etmeleri mukadder olduğu gibi oluşturacakları çalışma grupları da yaşadıkları çağın şartlarından etkilenmiş bir nitelikte olacaktır.

• Bütün cemaatler ve fertler; namaza, oruca ve sadakaya sahip çıktıkları gibi İslam'ın siyasi kisvesine ve cemaatle eda edilebilecek emirlerine de sahip çıkmalıdırlar. Herkes kudreti kadar bu alanda hizmet etmelidir. Lokal menfaatler, ana menfaat için yeri geldiğinde feda edilebilmelidir. Pek çok

hadiste, cemaat hâlinde olmak ve cemaatten ayrılmamak emredilmiştir. Ayetlerde de beraber olmanın önemi beyan edilmiştir.

• Cemaatin ve cemaatleşme yolundaki çalışmaların hemen "iyi" hâle gelmeyeceğini bilmekte yarar vardır. Allah için yapılan bir işin ana gayesi, Allah'ın rızası olmalıdır. Allah'ın rızası da maddi ölçülerle ölçülmemelidir. O'nun Şeriat'ına uygun olduktan sonra sonuçları beklememize hacet yoktur.

Sabır Uygulaması

"İslam" ve "cemaat" kelimelerinin birbirlerine yakın durduğu kadar yakın duran iki kelime çok azdır. İslam'ı münferit yaşama iddiası kesinlikle yanlıştır. İslam, cemaat içindir ve cemaatledir. Bir Müslüman'ın namaz ile ilgili ilmihâl konusunda cahil olmaması, namazına engel olacak bir meselede arayış içinde olması nasıl gerekli ise cemaat konusunda da bir namaz ciddiyeti kadar ciddiyet göstermesi gerekir. "Cemaat" kavramının camide namaz kılanları yansıtması, büyük bir enerji kaynağının nasıl bir muma dönüştürüldüğünü göstermektedir. Müslümanların, cemaat anlayışını yıpratmalarının bedelleri pek çok alanda ödenmektedir. Bir Cuma namazının eda ediliş tarzı ve icra ettiği fonksiyonu bile cemaatin neye mal olduğunu ispat edebilir. Haccın aldığı şekil de hakeza böyledir. Müslümanların aynı binalarda oturan yabancılar durumuna düşmeleri, dul kadınların merdiven temizliği ile yetimlerine bakmak durumunda olmaları oldukça düşündürücüdür.

Elbette halifesiz bir toplumda da namaz ve oruç eda edilir, hacca gidilir hatta laik bir devletin garantörlüğü ve ek hizmetleri ile hac yapılabilir. Ama "Hangi hac?", "Hangi ibadet?" sorularının cevabını bulmak zordur.

Hilafet makamının bulunmayışı bize tarihî olaylardan birini hatırlatan bir facia düzeyinde değildir. Kesinlikle halifeli Müslüman'la halifesiz Müslüman arasında fark vardır. Bu farkı hissedememek zaten bir acıdır. Her Müslüman kendisine çalışma alanı belirlerken, vakıf/dernek faaliyeti yaparken, çevre ve arkadaş seçerken bu acıyı hisseden çevreyi seçmeli; çalışma planında böyle bir konunun bulunup bulunmadığına dikkat etmelidir.

Bizim halifeliği gerekli veya gereksiz görmemiz bir şey değiştirmiyor. Önümüzde örnek nesil olarak duran ashap, canlarından çok sevdikleri peygamberlerinin mübarek vücuduna karşı cenaze görevini bile yapmadan kendilerine bir halife seçmişlerdi. Çünkü onların anlayışına göre başsız ve lidersiz bir Müslüman neslin, İslam'ın istediği Müslüman vasıflarına yüzde yüz sahip olması mümkün değildi. Zaten onlar böyle yapmasalardı bugün hangi İslam'dan söz edecektik acaba?

Müslümanlar, bir işin üstesinden gelemiyor olabilirler. Bu, onların o uğurda yaşayıp ölmelerine engel değildir.

Parola

Müslüman, bir musibetle karşılaştığında şu duayı yaparsa Allah ona, başına gelen musibetten daha hayırlısını verir. Bu musibet, ölüm veya benzeri bir musibet olabilir:

"İnnâ lillali ve innâ ileyhi râciûn. Allahümme'curnî fî musîbetî ve ahlif lî hayran minha. (Biz Allah'tan geldik, yine O'na döneceğiz. Allah'ım! Bu musibetimle beni mükâfatlandır, bana daha hayırlısını ver.)"

[Müslim, Cenaiz, 1 (2123)]

Böylece mü'min, en kritik anında dahi kime döneceğini bilmiş olduğunu ispat eder. Basit tesellilere dalıp kaybolmaz. En büyüğe, tek muktedire bağlanmaya çalışır.

Aldığı da Allah'ın Verdiği de

Dünya hayatının en ağır imtihanlarından biri evlat kaybetmektir. Gelişmesi umutla beklenen yavruların ölümü, ölüm acısını bizzat tatmaya muadil zannedilecek kadar zordur. Yaratılmaları bir imtihan olan çocukların ölmeleri, yaşamaları gibi bir imtihandır.

Evlat yetiştirmeyi imtihan gören anlayış sahiplerinin, onlar üzerindeki acıları da o imtihanın bir çeşidi olarak görmeleri gerekmektedir. Doğurduğunu gömmek, kadere teslim olmanın en açık göstergelerinden biri olarak karşımıza çıkabilir.

Allah'a iman etmiş ve O'nun hükmüne teslim olmuş bir mü'min için formül şudur:

"Aldığı da verdiği de Allah'ındır. Her şey O'nun katında muayyen bir zamanladır." (Müslim, Cenaiz, 6/2132)

Kur'an; onun sesine kulak verenleri en can alıcı anlar için zamanında ikaz etmiş, onlara hayatın gerçek yüzünü göstermiştir. Dünyayı tatil yeri olarak gören ve sosyal haklarını teminat altında yani garantili zannedenlere karşı "imtihan" kurallarını ve alanlarını vurgulamıştır Kur'an.

Bakara suresinin 155 ve 156. ayetleri, mal ve can konusunda nasıl bir süreçte bulunduğumuzu ve ne yapmamız gerektiğini anlatmaktadır. Mü'min olup imtihan içinde olmak; Ramazan ayında oruçla, yıldan yıla zekâtla ve her sabah namaza kalkmakla bitirilebilecek bir imtihan değildir. Dostların, akrabaların, en yakınların ve çocukların ölümünü görmek de bir imtihandır. Sabah ezanına ilgimizin ne olacağı kadar en yakınımızdakinin kaybına karşı, mutlak hüküm sahibi olan Allah'a teslimiyetimizin nasıl olacağı da izlenecektir. İman, "İnandım, teslim oldum." demekle geçiştirilemeyecek kadar büyüktür.

Musibetlere duçar olmak insanın bahtıdır. Enbiya bile bundan muaf tutulmamıştır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz; insanlar arasında en büyük belalara peygamberlerin uğradığını, onlardan sonra da her insanın imanındaki seviyeye göre bela göreceğini bildirmiştir. Resûlullah aleyhisselam böylelikle kişinin imandaki iddiası ilerledikçe imtihan gördüğü alanın da genişleyeceğini haber vermektedir. [Tirmizî, Zühd, 57 (2398); İbni Mâce, 4023]

Şüphesiz kulun üzerindeki belaların artması ve kulun belalara yaklaşım tarzı; aynı zamanda ecrin ziyadeleşmesi, dünya hayatının ahiret hayatı için yatırıma dönüşmesi anlamına gelmektedir. Bu anlayışı toplum bazında da düşünmemiz mümkündür. Büyük ecir beklentisi; büyük musibetlere katlanmayı, musibetleri değerlendirmeyi gerektirmektedir. Allah'ın kullarını sevmesi, onları sınayacağı musibetler indirmesi şeklinde tecelli edebilmektedir. Böyle bir tecelliye teslimiyet veya karşı duruş oldukça önemli sonuçlara sebep olacaktır. [Tirmizî, Zühd, 57 (2396); İbni Mâce, 4031]

Ebu Hureyre radıyallahu anhın rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz üç şey üzerinde imtihanın, mü'mini Allah'a ulaşıncaya kadar kovalayacağını haber vermektedir. Bu üç şey; can, mal ve evlattır. Ancak bu kovalama, bir imtihan dairesinde döndüğü için mü'mine ecir ve kefaret kaynağı yani kazanç vesilesi olmaktadır. Mü'min, katlandığı ve değerlendirdiği musibetler sayesinde hatalarından arınmaktadır:

"Erkek ve kadın mü'mini, günahsız bir şekilde Allah'a kavuşuncaya kadar canı, malı ve çocukları üzerinde belalar kovalar durur." [Tirmizî, Zühd, 57 (2399)]

Sabır, En Büyük Silahtır

Musibetler anında en büyük yatırım, sabır silahı ile yapılabilir. Sabrı en ince çizgileriyle anlayıp yaşamak tam bir kazançtır. Sabır sayesinde acılardan rahmet doğar; hayat, çekilmezlik seviyesinden nimete dönüşür. Sabrı kuru bir bekleme olarak anlamayacağımıza göre gerçek anlamda bir sabır tavsiye edildiğini de idrak ederiz.

İnsan olarak yapabileceğimizi samimi bir şekilde yaptıktan sonra elimizin değmeyeceği yükseklerdeki kararlara teslim olma şeklinde anlayabileceğimiz sabır, olduğu gibi kazançtır. Böyle bir sabır, yardım sebebidir; Allah'ın rızasına ve sevgisine nail olma, O'nunla beraber olma umududur. Dünya zindanından cennet odalarına yücelme de ancak sabırla mümkündür. Hatta Kur'an'ın müjde dolu ayetlerinden anlaşılan muhteşem hakikatlerden biri de mü'minin, sabır sayesinde beklentisinin üstünde ve sınırsız bir ödülle ödüllendirileceği hakikatidir. (Zümer, 10)

Biberden Şeker Çıkaran Hadisler

“Büluğ çağına gelmemiş üç çocuğu ölen bir Müslüman’ı, o çocuklara olan rahmetinin bereketiyle Allah cennete koyar.” [Buharî, Cenaiz, 91 (1381)]

“Allah Teâlâ şöyle buyurdu: ‘Mü’min kulumun, ciğerparelerinden birini ben aldıktan sonra sabredip ecrini beklemesi hâlinde benim katımda cennetten başka bir mükâfatı yoktur.’” [Buharî, Rekaik, 6 (6424)]

“Canımı kudret elinde bulundurana yemin ederim ki düşük çocuk, ondan ecir bekleyerek sabreden annesini cennete çeker.” (İbni Mâce, 1609)

“Çocuklardan biri anne-babasının eteklerinden tutunur, Allah onları da cennete koymadan bırakmaz.” [Müslim, Birr, 47 (6644)]

Sabır Dediğin

Sabır, beklemek değildir. Bir sevap kaynağı olan sabır, şu şartları barındırdığında Kur’an ve hadislerde sözü edilen sabır olur:

1. Sabır Allah için olmalıdır. Çaresizliklerden, maddi menfaatlerden veya ürkeklikten ötürü olan beklemenin adı sabır değildir. Sevap kaynağı olan sabır, kul olarak gerekli tedbiri aldıktan sonra başa gelen musibetin giderilmesi için yapılabilecekleri yapmak, buna rağmen musibet devam ederse “Gelen Allah’tandır.” diyerek isyan etmeden beklemektir. Her şeyden önce kul, üzerine düşeni yaptığından emin olmalıdır.

2. Gelen musibetten dolayı musibeti veren Allah’tan şikâyet etme anlamında bir söz ve davranış içinde bulunulmamalıdır. Allah’tan şikâyet etmekle Allah’a şikâyet etmek aynı değildir. Mü’min, derdini Rabb’ine arz eder ve çaresizliğini anlatırsa buna “Allah’a şikâyet etmek” denir ki bu, suç değildir. Suç olan; kadere itiraz etme, haksızlığa uğratılmaktan söz etme gibi davranışlardır.

3. Sabır, gereken anda ve yerinde olmalıdır. Sinirler gerilmiş, tansiyonlar yükselmişken sabredilir. Ağlamak ve gözyaşı akıtmak da sabra mani değildir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de ağlamış ve gözyaşı akıtmıştır. [(Buharî, Cenaiz, 43 (1303); Müslim, Fedail, 15 (5979); Ebu Davud, Cenaiz, 28 (3125)]

Mü’min Bilir ki...

Dünya fanidir, insan da faninin üzerinde hayat süren bir fanidir. Allah’ın mülkündeki hükümranlığı katidir; O, dilediğini dilediği gibi yapmaktadır. Bütün mahlukât, O’nun yazdığı kaderdeki rollerini oynamaktadır.

Kul, başına gelebilecek bir musibetle hoşlanacağı bir nimet arasında hangisinin kendisi için daha hayırlı olacağını bilemez. Nice sevilmeyen şeyler hayır doğurdu, nice peşinden koşulanlar da şerre vesile oldu. Önemli olan akıbettir. Kul; Allah'a sığınmalı, O'nun yardımına müstahak olmak için gayret etmelidir.

En büyük musibet din üzerinden gelen musibettir. Din dışındaki musibetler, fani dünya üzerinden zarar verdiği için daha kolay katlanılabilir imtihanlardır.

Mü'min bilir ki şeytan her fırsatı mü'minin ayağını kaydırmak için kullanmak isteyecektir. Duygusallığın yüksek olduğu anlarda şeytan için de fırsat doğmaktadır. Böyle durumlarda musibeti ikiye çıkaracak hataya düşmemek için dikkat etmek şarttır. Bir yandan musibetin ağırlığı bir yandan da ağızdan çıkan yanlış bir sözden dolayı girilen günah, iki kez zarara düşmeye neden olabilir.

Mü'min bilir ki Allah bütün dostlarını bir yolla sınadı. Peygamberler bile bu süreçten geçtiler. Kur'an, bu örneklerle doludur. Musa aleyhisselamda, Yakub ve Yusuf aleyhisselamda bu örnekler çok açık bir şekilde görülmektedir. İmtihan kazanmak için geldiğimiz bir dünyada bizim için takdir edilecek imtihan çeşidini bizim belirlememiz mümkün değildir. Allah ne dilediyse o, tecelli edecektir.

Mü'min, çocukları ve sevdikleriyle ebedî cennette buluşmadıkça onlara doyamayacağını bilir. Hasretini, ayrılığın ve ölümün sonsuza kadar kaldırılacağı o diyara gömer. Kaybettiklerini geri getiremeyeceğine göre onlarla cennette buluşmak kadar tabii bir arzusu olmamalıdır. İman budur. Akıl da budur.

Sabır Uygulaması

Ne nimet ise o aynı zamanda bir çile sebebidir. Evlat da bir nimettir. O nimetin bir çilesi muhakkak olacaktır. Zira mülk Allah'ındır. Kullar kendilerini bu mülkte neyin sahibi olarak biliyorlarsa onda bir tür kiracıdırlar. Allah, kendi mülkünde kiracılar olarak bulundurduğu kullarının o nimetlerle neyi nasıl yapacaklarını görmeyi murat ettiği için böyle bir plan uygulamıştır. Bir annenin "yavrum" diye sarıldığı, öpüp okşadığı bebeği de aslında onun değildir. Yaratılmasına, yaşatılmasına bizzat kendisinin karar vermediği bir bebek nasıl onun olur? Bebek de bebeği doğurması için tayin edilen anne de Allah'ındır. Allah, bebeğe de anneye de maliktir. Yaratan O, yaşatan O olduktan sonra her türlü sözün sahibinin de O'nun olması gayet tabiidir.

Nimetler üzerindeki sıkıntılarımız, nimetlerin elimizden gitmesi elbette tahammülü zor olan şeylerdir. Bir nimetin kıymeti arttıkça o nimetin kaybı da ağırlaşmaktadır. Bir annenin/babanın acılar içinde kıvranan bebeğine karşı en az o yavru kadar acı hissetmesi gayet tabiidir. Ama o bebeğin varlığı kadar acı çekmesi hatta ölmesi de bir takdirdir. Nimete hazır olan, nimetin devamındaki sürece de hazır olacaktır. Biz nimetlerin sürekliliğini istiyor olabiliriz. Geçerli olan, bizim isteklerimiz değildir. Bizim yaratılışımızdan önce yazılmış olan kaderimiz kesinlikle tecelli edecektir. Kazanan, nimetleri istediği gibi elde eden olmayacaktır. Nimetleri ecre dönüştürenler kazanacaklardır.

Hiçbir şey, Allah'a ve rızasına kavuşmak kadar büyük ve değerli değildir. En büyük gaye odur. Ona ulaştıran ne varsa -acı ve ağır bile olsa- hoştur, güzeldir.

Her Yer Dua Yeri,
Her Zaman
Dua Zamanıdır

Nefsi bunalan, şehvetlerinden sıkışan, kendini zapt etmekte zorlanan, duaya sarılsın.

Eşinden daralan, umduğunu bulamayan, duaya sarılsın.

Çocuklarından yorulan, umudu tükenmek üzere olan, sabrını yitirdi yitirecek hâle gelen, duaya sarılsın.

Komşularından, akrabalarından, dostlarından darbeler yiyen, duaya sarılsın.

Ticareti azalan, işleri iyi gitmeyen, borçları ödenmeyen, duaya sarılsın.

Hastalanan, çaresizlik içinde yataklarda kıvranan, duaya sarılsın.

Çocuğu olmadığı için garip kalan, duaya sarılsın.

Tarlası mahsul vermediği için yüzü gülmeyen, duaya sarılsın.

Uyuyamayan, ümmetinin dertlerinden kedere boğulan, duaya sarılsın.

Duaya sarılan, kendisine pek yakın bir Allah bulacaktır. Rahmeti ile kullarına muamele eden Allah'ın, rahmetini ve dertlerine çareler lütfettiğini görecektir.

Dua,
Dekor Olarak Kullanılamaz!

Sıkıntılar ve düşmanlar arasında boğuşup durduğumuz bir hayat yaşamak kaderimizdir. Dertsizlik arayışı içinde değiliz. Rabb'imizin bizi sınamayı murat ettiğini elbette biliyoruz. Biz aciziz, O ise kadirdir. Biz hastayız, O ise şifa verendir. Biz faniyiz, O ise ebedîdir. Biz yalvaracağız, O verecek. Biz ağlayacağız, O güldürecek. Kim bizim duamıza cevap verebilir O'ndan başka? Kim burukluğumuzu giderebilir? Kim bize bizden daha merhametli olabilir? Kimdir muhtaç olmayan ve herkesin ona muhtaç olduğu? Var mı O'ndan başka Samed olan?

Baştan sona acziyet içindeyiz. Muhtacız. Elinden tutulmaya, yardım edilmeye muhtacız. İstemeye mahkûmuz. Verilmese aç kalırız, naçar düşeriz. Umudumuz sönerse yıkılırız; gözümüzün feri, dilimizin neşesi gider.

İstememiz ayıp değil yalvarmamız kabahat değil. İlk insandan son insana kadar en büyük hakikatlerden biridir bu. Biz isteyeceğiz, Rabb'imiz verecek.

O ne büyük bir mevlâdır ki kendisinden istenince memnun olur. İsteyeni sever, istemeye yanaşmayanı sevmez. O büyük mevlâdır, kapısı ne büyük kapıdır.

İstememizin, acziyetimizin, kapısında durmamızın adı olan "dua" bizim yegâne silahımızdır. Duamız bizi ayakta tutar. Duamız sayesinde listelerde adımız yazılı kalır. Bunun için dua, olduğu gibi ibadettir. Kulluğun ta kendisidir. Duamızla namazımız, orucumuz, haccımız, kurbanımız bitişiktir.

O kadar dua ile iç içeyiz ki yatarken, kalkarken, yerken, içerken, tuvalete girerken muhakkak bir duamız vardır. Sığınacağımız kapımız belli olsun diye, umudumuz sönmesin diye duamızın olmadığı bir yer bırakılmadı. Ne zaman daralsak, midemizde bir sancımız olsa, başımız ağrısa, dişimiz sızlasa kapımızı bilir ve oraya yöneliriz. Dua; silahımız, gıdamız, ahengimizdir.

Dua, büyük ve kendi başına bir ibadettir; diğer ibadetlerin başında, dibinde bir ibadettir. Dua ile dolar, dua ile boşalırız. Dilimiz döndükçe, gözümüz gördükçe, ağlamayı-gülmeyi becerebildikçe dua ile oturur, dua ile kalkarız. Çünkü dua, ibadetin özü ve kulluğun simgesidir.

Dua, İbadet Olduğuna Göre

Dua, ibadet olduğuna göre onu herhangi bir ibadet ciddiyetinden aşağı görmemiz mümkün değildir. Duayı, yapmış olmak için yaptığımızda ona dua adını veremeyiz. Dua ederken muhakkak gözyaşı akıtmak gerekmese de laubali olmak da uygun düşmez. İsteyenle kendisinden istenen arasındaki azamet farkını idrak edemedikten sonra, tekrarlanan duanın ayet veya hadis kaynaklı olması ne anlam ifade edecek?

Dua, en kolay ibadetlerdendir. Dua; karada, denizde, havada, hastayken, sağlıklıyken, zenginken, fakirken, gece, gündüz yapılabilir. Gökler var oldukça, denizler tutuşmadıkça dua silahtır. O; zikirdir, namazdır, istiğfardır, haykırıştır. Adı ne olursa olsun dua, en büyük silahımız ve yegâne çaremizdir.

Dua, elimizdeki en canlı kulluk belgemizdir. Onunla günahlarımızdan temizlenir, onunla makamımızı yükseltiriz. Onun en büyük ibadetlerden olduğunu gösteren bir işaret olarak Kur'an'ın dua olan Fatiha suresi ile başlaması yeterlidir.

Dua, yaşarken hatta öldükten sonra bile bize yararı devam eden bir ibadettir. Peygamberler, salihler hep dua ettiler; dua ile yüceldiler.

Duana Bak, Gerisine Takılma

Dua, bizim kanuni bir hakkımız değildir. Dua, Rabb'imizin bize lütfudür. Dolayısıyla dua eden kişi, şu kadar gün içinde cevabını alacağını beklemek yerine dua edip rahat etmeyi tercih etmelidir. Duanın ciddiye alınmasının kabulüne etkisi olduğuna göre duanın sonuçlarını görmeyi şart koşmak gibi bir tutum, duada kabulü engelleyen nedenlerden olur.

Çizgiye Dikkat

Dua, bir ibadettir. İbadet, olduğu gibi ciddiyettir. İbadetten ticari kazanç beklemek ibadet ciddiyetiyle ters düşer. Dua terbiyesini aşan tutumlar, günübirlik kazanç üretebilir ama dua maksadını yakalayamaz. Mezarlıklarda, ölünün yararından çok ölü yakınlarının duygularını kamçılamak için yapılan dualar gülünç değildir de nedir? Bir peygamberin mezarı başında söylenebilecek kadar abartılı, yerli-yersiz sözler, boş övgüler, süslü ifadeler, sanata dönüştürülmüş şiirsel ifadelerle kime

anlatılmak istenir? Kimin rızası kazanılacak orada? Duymayan bir Allah'a mı bağrılıyor, meyyitin yakınlarına mı?

Kesinlikle dua o değildir. Duanın edebiyatının oluşması asla samimiyetle bağdaştırılamaz. Kalıp ifadeler, ne anlama geldiği bilinmeden kafiyeye uyduğu için tekrarlanıp durulan ifadeler ticaridir, teşhir içindir. Kendimizi aldattığımız şeylere meleklerin de inanacağını beklemenin bir anlamı olmaz. Bir damla samimi gözyaşı ile anlatılan dert, kiralık sistemlerle dillendirilen anlatımlardan çok daha samimidir, kabule çok daha yakındır.

Duanın bile müzik eşliğinde yapılır hâle gelmesinden sonra hangi kıyamet alametini beklesek acaba?

Birbirimizi tatmin etmek için dua meclisleri kurmamız iyi bir akla hizmet değildir. En büyük fırsatlardan birini heder etmiş oluruz böylelikle. Duanın dekor malzemesi olarak kullanılması da abestir. Bu işin camide veya mezarlıkta yapmış olması olayın dinî yönünü güçlendirmiş de olmaz.

Duanın suiistimal edilmesi tam anlamıyla bir ibadetin suiistimal edilmesidir. Durum bu olunca bizim dualarımız daha çok duaya muhtaç demektir.

Önemli İpuçları

Dua, ihlasla yapılır; boynu bükülerin duası, şımarıkların duasından daha makbuldür.

Tevbe, duayı güçlendirir.

Bir kere dua edip çekilmek yerine sürekli dua etmek, aynı şeyleri tekrar tekrar istemek gerekir.

İnsan, keyfi yerinde iken dua etmesini bilmelidir ki dara düştüğünde dua etmesinin bir anlamı olsun. Ama yine de dua, her zaman bizim içindir.

Duada edebiyat, reklam yoktur. Dua, en edepli olmamız gereken konumumuzdur. Ses güzelliğine, kostüme, iltifata bakarak duaya puan vermekle sadece kendimizi aldatmış oluruz. Bu, bize kalan bir ibadeti suiistimal etmenin vebali olur.

Duada eller kaldırılır; bu, Sünnet'tir.

Dua için daha uygun olan anlar ve mekânlar vardır. Onları kollamakta yarar vardır. Ama bu sadece daha üstün olma seviyesidir. Dua, her zaman ve her yerde vardır.

Sabır Uygulaması

Dua; kulun aciz olduğunu, Rabb'inin en büyük olduğunu ispat eden bir ibadettir. Dua bir çeşit namaz, oruç, hacdır. Bazı ibadetlerin namaz gibi abdest alınarak, kıbleye yönelinerek yapılmıyor olması, kulun o ibadeti hafif görmesine neden olur. Duada da böyle bir durum vardır. Kul onu basit görür, "amin" sözcüğünü dilde tekrarlanan bir slogan zanneder. Hâlbuki namazın kabul olmasını bile sağlayan o dua olabilir. Kulluk kapısından kovulmayışımız bile duamız sayesinde olabilir. Duaya hak ettiği yeri vermek gerekiyor.

Duanın, Allah'a açılan ellerdeki talepler olması gerekirken onu gösteriş hâline dönüştürmek en iyi ifadeyle riyakârlıktır. Cenazelerde ve törenlerde insanların yüksek sesle dua etmelerinde samimiyet aramak beyhudedir. Dua; bir boyun büküklüğü, minnettarlık ve yalvarış olmalıyken edebiyat nağmelerine dönüşürse düşündüren bir sorun hâlini alır. Nice dualar, şarkı türkü hâlini almakta, "amin" denmesi tehlikeli hâle gelmektedir. Allah ile kul arasındaki yalvarışın, kullar arasındaki gösterişe dönüşmesi hata olur.

Duanın üzerinden oluşabilecek yanlışlardan biri de kulun duaya puan vermesidir. "Şu dua kabul olur, bu dua kabul olmamıştır." şeklindeki düşünceler şeytanın bir tuzağıdır. Kul dua eder ama değerlendirme yapmaz. Kul, değerlendirmesini de yapacak olduktan sonra neden dua etsin?

Duanın samimiyeti önemlidir. Edebiyatı, cilvesi önemli değildir. Nice iki kelimeyi bir araya getirmekten yoksunların dudak kıpırdatışları bile Arş'ın duvarını geçti de nağmeler dizerek dualar edenler, dualarına kitlelerin amin deyip gözyaşı döktüğü insanlar elleri boş döndü.

Dua; Kâbe kadar mukaddestir, namaz kadar ibadettir. Kıble gibi yönü bellidir. Dua ibadettir hatta ibadetin özüdür. Onu kutsiyetiyle en üstün umuduyla sürdürmek gerekir.

Başka neyimiz kalır dua da elimizden giderse?

Düşmanlarımız topraklarımızı istila ederken bari bizden birileri ibadetlerimizi sulandırmasın. Bir duamız var, onu da bize bıraksınlar. Başka neyimiz var? İki damla gözyaşımız ve Rabb'imizden istek listemiz...

Ayar

Türkçede kullandığımız “inanmak” sözcüğü ile “iman etmek” aynı şeyler değildir. İki kelime, benziyor olmakla beraber ifade ettikleri arasında fark vardır. “İman etmek” kayıtsız şartsız teslim olmaktır. İnanmak ise güvenmek, saygı duymak gibi bir ifadeyi yansıtmaktadır. Kur’an’a iman etmek, onun önünde itirazsız teslim olmaktır. Büyüklüğüne ve kutsallığına inanmak bu ihtişamı ifade etmemektedir. İnanıp bırakmakla inanıp teslim olmak arasındaki fark, Kur’an’la yaşamak veya keyfine göre yaşamakta ortaya çıkar. Bu nedenle “inananlar” yerine “iman edenler” demek daha açıklayıcı olmaktadır.

Kur’an Her Şeyimiz

O, İmanımızdır

Ona iman ederek Allah’ı ve Peygamber’ini bulduk. Cenneti, cehennemi tanıdık. Ölümün, hayatın sırlarını anladık. Dirilmenin gereğine, hesabın inceliğine iman ettik. Melekleri, hurileri görür gibi olduk. Ona iman edince cennet ırmaklarının şırıltılarını duyar gibi zevk aldık. Cehennemi yanı başımızda tutuşmuş ateş lavları olarak görüp ondan korktuk.

Asırlar öncesini anlattı, o günlerde yaşamış gibi hissettik. Devirler sonrasından söz etti, görüp yaşar gibi olduk. Göremediğimizi gösterdi, duyamadığımızı duyurdu. Ona iman edip kendimizi bulduk. Aslımızı, geleceğimizi öğrendik. Onunla dağları, vadileri, suları, ağaçları ve bunları yoktan yaratanı öğrendik.

Onun işaretiyle arıcıktaki muhteşem sanatı, devedeki nazik hesabı, inekten çıkan berrak sütü, dallarda ötüşen kuşların tesbihatını görüp anladık.

Önümüze koyduğu aynada, bir damla meniden nasıl yaratıldığımızı müşahede ettik.

Ölümü ve şehadeti yan yana koydu da şehadetin yaşamak olduğunu, dünyevileşmenin de ölüm olduğunu görüp bildik.

Ona iman ettik, yol bulduk. Kurtulduk.

Başımızı kaldırdık; güneşi, sayısız yıldızları gördük.

O bizi ağlattı, güldürdü. Yiyeceğimizi, içeceğimizi, dostumuzu, düşmanımızı bize tanıttı. İyiyi, kötüyü, güzeli, çirkini o gösterdi. Sahte ile gerçeğin farkını izah etti. Suyun, toprağın, taşın, bitkinin aslını; göklerin, yerlerin, uzayın derinliklerini, görülemeyenlerini gösterdi.

Ona iman ederek rahat ettik. Bocalamaktan, kula kul olmaktan, şehvete esir düşüp erimekten kurtardı bizi.

Ona iman ettik, ibadetten lezzet aldık. Uzaklar yakın oldu. Bizi hacca davet etti. Ramazan’da oruca çağırdı. Malımızın zekâtını talep etti. Eğik boyunlarımızı rükûda, secdede doğrulttu. Bize konuşmayı, tespihi, tekbiri öğretti. Bizi başıboşluktan kurtardı. Gecemizi, gündüz gibi aydınlattı. Gözümüz nûr, beynimiz umut doldu.

O, Alfabemizdir

Onunla; okumayı, sırları çözmeyi öğrendik. Çoğumuzun ana dili olmadığı hâlde analarımızın dilinden yakın sözler duyduk ondan. Duyduğumuzu benliğimize işledik. Yürürken enerjimiz, yatarken tesellimiz, gözümüzü kapatınca da emelimiz oldu o. Ona güvendik, dünyamızı onun mamur edeceğine inandık. Onunla kabrimizin vahşetinin kalkacağına itimat ettik. "Onunla sıratı geçmek, mizanda kolay tartılmak, cennette yükselmek vardır." dedik.

O bize bilginin kapılarını açtı; bir okuttu, bin anlattı.

O bize yalvarmayı, ağlayıp istemeyi öğretti. Onunla dua ettik. Ne isteyeceğimizi, bize nelerin verilebileceğini anladık. Kapıları tanıdık. Kimin kapısı kapanır, kiminki kapanmaz, onu anladık. Kim merhametli kim acımasız, onu gördük. Onunla "Erhamürrâhimîn"i bildik. Latîf, Habîr, Kerîm kimdir, onunla tanıdık.

O, alfabemizdir; hayatı, izzeti, şerefi, dik durmayı öğretti bize. Bize kâinatı okuttu. Ötelerin ötesini, derin sırları okuttu.

Yaşamayı okuttu bize.

Yaşarken ve ölürken yaşamayı okuduk onda.

Ağlarken mutlu olmayı onda okuduk. O, bizim alfabemizdir.

Kitabımız Bizden Ne Bekler?

1. Tam Bir İman Bekler

Onu Allah'ın, Cebrail vasıtasıyla Peygamberi Muhammed aleyhisselama indirdiğine, onun eksiksiz ve ziyadesiz Levh-i Mahfuz'daki hâliyle elimizde olduğuna, onu Allah'ın koruduğuna, onun hiçbir tahrif ve zarar görmeyeceğine, bugüne kadar tek bir harfinin bile değişmeden bize ulaştığına iman ederiz.

Sadece imanla kalmayıp imanımızı savunmaya, iman ettiğimiz Kitap uğruna fedakârlığın her çeşidine hazır olmaya da iman etmiş olmamız gerekir. Ona iman ettikten sonra gecemizi, gündüzümüzü, yediğimizi, içtiğimizi, sustuğumuzu, konuştuğumuzu onun belirlemesi gerektiğine iman etmiş sayıldığımızı biliriz. "Kur'an benim kitabımdır." demenin dile, ele, cebe, bütün bir yaşam tarzına yön vermek olduğunu kesin bir şekilde kabul ederiz. Namazımızı onun öğrettiği şekilde kıldığımız gibi düğünümüzü de onun öğrettiği gibi yaparız.

Eğer kaynağı Kur'an ise tarihten, teknolojiden, bilimden bir destek aramadan "O, kesin doğru olandır." deriz.

Birinci harfinden son harfine kadar içindeki her şeyi imanımızın bir parçası olarak görürüz. Gelişen hayat şartlarına, ilerleyen bilime, zevklerimize göre şu veya bu ayetini hatta kelimesini irdeleyip durmayız. Böyle bir irdelemeyi de hoş görmeyiz.

Hayata, olaylara ve insanlara bakışımız ona göredir. O, insanları hangi tasnife göre sunduysa bizim için ölçü odur. Neye "helal" dediyse helalimiz odur. Neye "haram" dediyse haramımız odur. "Çirkin" dediğine çirkin, "güzel" dediğine güzel deriz. Ne ben ne biz varız. Bir tek "O" vardır. Böyle iman eder, bu imanımızla yaşamaya çalışırız.

Kur'an'ımızı felsefeye alet etmez, felsefecilerin diline dolamasına da izin vermeyiz.

* * *

Ayar

Zekât; fakirin, zenginin malındaki hakkıdır. Sadece fakirler ve Kur'an'da zikredilen kimseler zekât alabilirler.

Talebe de fakirse zekât alabilir. Bazı âlimler; talebe, zengin birinin çocuğu olsa bile zekât alabilir kanaatine varmıştır. Fakat Müslümanlar, medreselerde Kur'an ezberleyen ve Kur'an ilimleriyle iştigal eden talebelere zekât vermemelidirler. Onlara malımızın en temiz bölümünden özel bütçeler ayırmak, onların kimseye muhtaç olmamalarını sağlamak zorundayız. Nihayetinde zekât, malın kiridir ve öncelikli olarak dulların, yolda kalmışların, yetimlerin hakkıdır.

* * *

2. Ona ve Onunla İlgili Olana Saygılı Olmamızı Bekler

En başta onu bize ulaştıran ashabı kirama, zor şartlarda kıta kıta dolaşıp Kur'an'ı bizlere kadar getiren âlimlere, müderrislere, kâri'lere minnet borcumuzu biliriz. "Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve öğretenlerdir." sözüne binaen onları ümmetin hayırlıları olarak görürüz.

Geçmiştekilere olduğu gibi şimdikilere de aynı saygı ve alakayı gösteririz. Kur'an öğrenenleri, talebeliğin ötesinde bir öğrenimin yolcusu gibi telakki ederiz. Normal ilim talebesine hizmet etmek dahi bizim için bir haz iken,

ehli Kur’an olanlara yeri gelir hizmetçi oluruz. Onları sever, bağrımıza basarız.

Onları fitrelerimiz ve sadakalarımızla kollamayı ar görürüz. Kur’an ehlinin fitreye muhtaç hâlde olmasını kendimize yakıştıramayız. Giyim kuşamlarının, görünümlerinin emsallerinin üstünde olmasına dikkat ederiz. Kur’an öğretilen yerlerin merdiven altı, derme çatma yerler olması bizi sıkmalıdır.

Onun yazılı olduğu şekil olan mushafa tazim ederiz. Onu abdestli tutar, ona saygılı oluruz. Yazısına, cildine itina ederiz. Okurken, dinlerken hatta bakarken haşyet içinde olmaya çalışırız. Mushafımızı kitapların arasında bir kitap olarak değil kitapların başında bir taç olarak tutarız. Özel bir dolapta, en azından özel bir rafta bekletiriz. Kur’an ilimleriyle alakalı eserlere ilgimizi canlı tutarız.

3. Onu Okumamızı Bekler

Tecvid kurallarına riayet ederek Kur’an okumayı en önemli ibadetlerden görmek zorundayız. Kur’an’la amel etmeyi okumaya saymayacağımız gibi Kur’an okumayı da onunla amel etmeye sayamayız. Okumak bir görevimiz, amel etmek bir başka görevimizdir. Kendimize bir okuma planı yaparız. Sabah, akşam, ezberden, bakarak, her hâlükârda “Kur’an okuyan Müslüman” adını hak etmeye çalışırız. Kimi zaman gözyaşıyla kimi zaman derin düşünceler arasında Kur’an okuyarak ve Kur’an düşünerek, Kur’anlı yaşayarak gün geçirmeliyiz.

4. Onunla Amel Etmemizi Bekler

Emrettiğini yaparak, yasakladığından kaçınarak onunla amel etmiş oluruz. Düşüncemizin kaynağı, elimizin, ayağımızın, dilimizin yönlendiricisi o olursa ona imanın hakkı verilmiş olur. Geçmiş ümmetlere ait anlattığı olayları bize işittirilmek istenen olaylar olarak anlarsak o, içimize sinmiş olur.

5. Onu Çocuklarımıza Taşımamızı Bekler

Yavrularımız henüz çevrenin zehrini emmeden, beyinleri boşken onları Kur’an’la tanıştırıp üzerimizdeki emaneti vakti geçmeden omuzlarına koymalıyız. Başka şeylerle dolduktan sonra Kur’an’a ısınmaları zor olabilir.

Müslüman olmamızın en tabii gereklerinden biri olarak onlara Kur’an aşısı yapmayı en önemli görevlerimiz arasında görmeliyiz. Bu uğurda

meşakkate, fedakârlığa katlanmaya hazır olmalıyız. Gerekiyorsa evimizi nakletmeye bile cesaretimiz olmalıdır.

Ne büyük hazdır "hafız filanın babası, annesi" olmak.

Ne büyük kazançtır Kur'an okuyup sevap kazanmak ve yavrusunun okuduklarından da hasene kazanmak.

Ne muazzam adaktır çocuğu Kur'an'a adamak!

Asrının Meryem'ine ana olmak, baba olmak...

* * *

Ne Kadar Kur'an Okuyalım?

Kur'an okumak hususunda şu kadar ayet veya sayfa diye bir kayıt yoktur. Bir hafızın okuması gerekenle işi gücü yoğun bir Müslüman'ın okuması gereken aynı değildir. İş yerindeki bir Müslüman'la Mekke'de, Medine'de, Harem-i Şerif'te namaz vaktini bekleyen Müslüman'ın okuma oranı aynı değildir. Herkes durumuna göre okur. Bir sayfa okuyacak kadar vakit bulan kişi bir sayfa, bir ayet kadar bulan kişi bir ayet, bir cüz kadar vakit bulan kişi bir cüz okur. Ama herkes Kur'an okumalıdır. Farzları kırpmadan, zorunlu insani görevlerimizi ihmal etmeden Kur'an okuruz.

Ne kadar Kur'an okuduğumuz şüphesiz önemlidir. Ancak ne kadardan daha önemlisi istikrardır. Amellerin en faziletlisinin az dahi olsa sürekli olan amel olduğu hadislerde bildirilmiştir. Bir ayeti veya bir sureyi tekrar tekrar okusak o da bir okumadır. Ezber yapmak için tekrar edip durduğumuz okuyuşların her biri de okuyuştur.

Ramazan ayında hatim üstüne hatim bitirip sonra aylarca beklemektense her gün beş ayeti hava, su gibi doğal hâle getirmek daha başarılı bir uygulamadır. Zaten beş ayet bile olsa istikrarlı bir Kur'an okuma zevki yakalayanın önü açıktır biiznillah. O tada varan, bir daha o tattan geri kalamaz. Onu okumaya kim doydu ki?

* * *

6. Ondan Şifa Ummamızı Bekler

Sulandırmadan, üzerimize düşenleri yaptıktan sonra Kur'an okuyup okuduğumuzdan şifa beklememiz imanımızın gereğidir. Kur'an, biiznillah şifadır. Çünkü o, hastalığı da şifayı da yaratanın kitabıdır. O, göğüslerdekine ve ruhlara şifadır.

Allah Teâlâ buyurdu ki:
“De ki iman edenlere: ‘O, bir hidayet ve şifadır.’” (Fussilet, 44)
Bir Fatiha’sı ile olmaz zannedilenler olabilir.

* * *

Ayar

Kur’an ezberleme esnasında, iyi bir hoca seçimi ve ezber bitinceye kadar aynı mushaftan okumanın önemi büyüktür.

Sakın duayı unutma! Kapıda durmasını bilmek, yalvarmak gerek.

Kur’an’ın bütününü ezberleme kudretini kaybedenler ezberleyebildiklerini kaçırmamalıdır. Ancak Kur’an’ın ne okunması ne de ezberlenmesi zor değildir! Eğitimcilere göre ezberleme metodu sakıncalıdır. Doğru olabilir. Ama Kur’an ezberi, bir diploma elde etme eğitimi değildir; dindir.

* * *

Hafızlık Hem Hizmettir Hem İbadettir

Kur’an için doğrudan yapılabilecek en güzel hizmet, en kalıcı amel, ebedîleştirmeyi sağlayan gayret hafızlıktır. Bu nedenle de hafızlık, Müslümanların üzerinde bir farzı kifayedir. Bu ümmete mahsus, örneği başka bir millette olmayan bir şereftir.

Hafızlık; Kur’an’ımızın, okuma kurallarına dikkat edilerek birinci satırından son satırına kadar okunup ezberlenmesi ve daha sonra da unutulmamasını sağlamaktır.

Hafızlık; başarısızlıkla sonuçlanmayan, tamamlanamadığında yapılan kadarı bir ecir kaynağı olan yegâne ibadettir. Ancak bu büyük amel, ecri ağırlığınca zorluğu da beraberinde getirir.

Çocukların hafız adayı olmaları hâlinde ezberlemenin daha kolay olmasının yanında onlara işin azametini kavratmanın zorluğu vardır. Ancak, büyük bir ecir için katlanılacak eziyetler de büyük olur.

Hafızlığın ilk şartı, Kur’an’ın azametini ve onu indirenin büyüklüğünü idrak etmektir. Yılmaz bir azim ve sadakat, yol azığı olmalıdır.

* * *

Allah, Hafızlık İçin Kime Yardım Eder?

• Halis niyeti olana yardım eder. Hafızlık gibi sahabilerin büyük bölümüne dahi nasip olmayan bir nimeti elde etmek için en halis niyetlerle yola çıkmak şarttır. Su götürür niyetler, yolda bırakır.

• Hak üzere istikamette olana yardım eder. Ezberlemeye çalıştığı Kur'an bir vadide, kendisi başka bir vadide ise yardım etmez.

• Gerçek bir azimet sahibine yardım eder. Bir ayeti ezberlemek için bir yılını feda etmeye hazır olanın yolu açık olur. Kur'an'ı bir paketle alıp evine gideceğini zannedenler yardım göremezler. Sabırla ve yılmadan çalışmak şarttır.

• Doğru bir metotla çalışanlara yardım eder. Kur'an, asırlardan beri ezberleniyor. Birçok metot denenerek bugünlere gelindi. Yeni bir metot denemek, vakit ve enerji israfı olur. Ümmetin birikiminden yararlanmak şarttır.

• İstikrarlı olana yardım eder.

Eğer hafızlıkta tıkanma olduysa kendimizi, hafızlık adayını, dualarımızı test edelim. Yeteri kadar dua ediyor muyuz? Bir günahımız yolumuzun tıkanmasına mı neden oluyor? Biz evde TV başında iken yavrumuzun meleklerin kanatlarında Kur'an ezberlemesini mi bekliyoruz?

* * *

Kur'an İçin Hepimiz Görevliyiz

Birinci Görevimiz:

"Allah dedi ki..." sözündeki azamete uygun bir imanla ona iman etmek görevimizdir. İmanımızı sarsacak bu fitnelere ve fikir akımlarına karşı uyanık olmalıyız. Dışarıda düşman beklerken onu içimizde bulabiliriz.

İkinci Görevimiz:

Kur'an ve Kur'an'ın geleceği hakkında asla umutsuz olamayız. Onu Allah indirdi, O koruyacaktır. Mevsimlik sıkıntılardan ötürü bakışımızı değiştiremeyiz. Kur'an'ın geleceğin en gür sesi olacağını müjde etmek görevimizdir. Umutsuzluk ve pısırıklıktan kaçmakla mükellefiz.

Üçüncü Görevimiz:

Doya doya Kur'an okuyacağız; nefes alıp vermeye devam ettikçe, dilimiz döndükçe... Okunduğu her yerde onu dinleyeceğiz.

Dördüncü Görevimiz:

Onu anlamaktır. Anlamak için imkânlarımızın elverdiği ölçüde derslere, sohbetlere, samimi meclislere katılırız. En azından o yolda oluruz.

Kur'an'ı bilmeyen cahillerden olmayı kabullenemeyiz. Bilmeyebiliriz ama öğrenmek için gayret etmeyenlerden asla olmayız.

Beşinci Görevimiz:

Kur'an'ın orijinal dili olduğu için Arapça üzerinde yoğunlaşırız. Arapça öğrenmenin dil öğrenmenin ötesinde taşıdığı hassasiyete itina gösteririz. Arapça Arapların dili değil Kur'an'ın dilidir.

Altıncı Görevimiz:

Kur'an'ı anlamada bize kazandıracağı derinliği elde edebilmek için Sireti Nebi ve hadis bilgimizi de artırmaya çalışırız.

Yedinci Görevimiz:

Yeryüzünde bir kişinin daha Kur'an nimeti ile tanışması için yapılan çalışmalara fiilen katılır, yapabileceğimiz her türlü desteği yaparız. Diğer kardeşlerimizle güçlerimizi birleştiririz. Kendimize iş çıkarırız. Kur'an talebelerinin bulaşıklarını yıkar, yemeklerini pişirir, dersliklerini temizleriz. Bunu da ibadet sayarız.

"Bugün Allah için ne yaptın?" sorusunun en güzel cevaplarından biri olarak "Kur'an'a ve ehline hizmet ettim." diyebilmeye çalışırız. Gelecek nesillere Kur'an'ı taşıyabilmek için gereken ne varsa ona katılmayı, destek olmayı en geçerli cihat olarak görür ve ondan geri kalmayı bir nevi nifak telakki ederiz.

Sekizinci Görevimiz:

Kur'an'a adanmış, bu adakta samimiyet gösterilmiş çocukların ana-babası olmaya gayret ederiz. Çocuklarımızın "Ehli Kur'an" olmalarını en öncelikli emellerimiz arasına koyarız. Çocuklarımızın samimi bir Kur'an ehli olmalarının onların geleceğini karartacağı, işsiz kalacakları gibi şeytani vesveseye karşı Allah'ın kefaletine güvenir, asıl onları garantide görürüz.

Dokuzuncu Görevimiz:

Evlerimizi birer "Kur'an evi" yapabiliriz. Mushaflarımızı koyduğumuz özel bir vitrinden, muhakkak Kur'an okunan saate varıncaya kadar "Kur'an evi" dedirtecek farklılıklar uygularız. O evi, Kur'an'ın geliştirmek istediği "Kur'an toplumu"nun çekirdeği gibi görür ve gözetiriz. Kur'an hizmetleri için evimizi açar, çevre oluşturmaya çalışırız.

Onuncu Görevimiz:

Şu hataları yapmanın Kur'an davasına zarar vereceğini biliriz ve şu hataları yapmaktan kaçınırız:

Kur'an'a imanın zayıflaması, herhangi bir Kur'an ayetinin ulu orta tartışılması, bilenin-bilmeyenin konuştuğu ortamlarda konuşulması ve bizim buna sessiz kalmamız,

Kur'an okunmasının azalması; Kur'an okumanın Ramazanlara, cenazelere, törenlere sıkıştırılması,

Kur'an dinlenirken ve okunurken gerekli edebe uyulmaması,

Ahlak konusunda ve günlük hayatta Kur'an'a ters düşülmesi, Kur'an'ın pratik hayattan uzaklaştırılıp kütüphane kitabı yapılması, yürüyen Kur'an olunmaması,

Kur'an'ın helal ve haramlarının bilinmesine rağmen yok sayılması,

Kur'an'ı anlamanın en önemli basamaklarından biri olan Arapçanın ihmal edilmesi,

Yeni nesillerin eğitilip hazırlanmasında Kur'an'ın ikinci plana atılması ve zayıflamasına zemin hazırlanması,

Kur'an'la tedavinin yanlış mecraya çekilmesi veya kökten bırakılması,

Kur'an'ın ticarete, günlük maişete alet edilmesi…

* * *

Ayar

Sabrı, en büyük ibadetlerden sayan bir kitap olan Kur'an'ı okutup öğretirken sabırsızlık göstererek veya çocuklara Kur'an'ın hoş görmediği cezalar vererek davamıza zarar verebiliriz.

Sabredemeyen, Kur'an öğretmesin!

Başkalarının tecrübelerinden yaralanmayı bilmeyen, istişarenin önemini kavramayan muallim olmasın!

* * *

Sabır Uygulaması

Biz nasıl görürsek görelim, iddialarımız ne olursa olsun Kur'an ne ise oyuz; Kur'an nerede ise biz oradayız. Onun yüceltildiği yerde yüceyiz. Kur'an bizim tahlil sonuçlarımızı yansıtıyor. Yaşantımızın ona uyarlanması veya aksinin tecelli etmesi bizim için çok önemlidir. Kur'an'ın beyan ettikleri bizim günlük hayatımızdan uzak iken bizim kendi kendimizi ikna etmemizin bir değeri olamaz. Onu diriler için beğenilen, ölüler için ise zorunlu kitap hâline getirmemizin sonucu olarak içine düştüğümüz bataklıktan kurtuluşumuz da yine onunla olacaktır.

Müslümanların Kur'an konusunda düştüğü en bariz hatalardan biri, Kur'an'la ilgili görevleri "din görevlileri"ne yıkmış olmalarıdır. Çocuklarımızın Kur'an öğrenmeleri, Kur'an'ın nesilden nesle taşınması gibi görevler, bir memur mantığıyla din görevlisi olmuş kimselere tevdi edilmektedir. Onlar da en iyimser ifadeyle aldıkları maaşı helal ettirecek kadar çalışarak Kur'an'a hizmet ettiler. Şüphesiz, Kur'an'a adanmış hayat sahipleri de vardır. Ama genelleme yapılamayacak kadar azdır onlar. On binlerce "din görevlisi"nin bulunduğu bir ülkede elli-yüz kişinin Kur'an hizmetinde bulunması yeterli olmaz. Şunu katiyetle bilmemizde fayda vardır:

Namaz ibadeti rekât üzerinden sayıldığı gibi Kur'an da harf üzerinden sayılmaktadır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz Kur'an'dan söz ederken "bir harfi" ifadesini kullanmaktadır. Onu okuyanlar, anlamaya çalışanlar, yaymaya ve üstün tutmaya özen gösterenler harfler üzerinden hesaplanan bir sevaba koşmaktadırlar.

Kur'an, kitabımızdır. İmanımızın kaynağı odur. Onu bir görevliye tevdi edemeyiz. Hepimiz onun görevlisi ve hizmetçisi olmakla mükellefiz. Kesinlikle yapabileceğimiz bir şeylerin bulunacağına inanmalıyız.

Kur'an'a hizmetin bedelinin ağır olması normaldir. Bu asırda ortaya çıkmış bir mesele değildir bu. O aslında pek çok zor şartta indi, okundu, korundu ve bize ulaştırıldı. Şimdi biz, her zamankinden daha rahat ve daha çok imkânı olan bir zamandayız. Böyle bir zamanda Kur'an'ı yalnız bırakmaya mazeret bulamayız.

Mü’min, Fırsatlar Ummanındadır

Mü’min, her insan gibi muayyen bir hayat yaşar. Sınırlı ve ucu belli olmayan bir hayattır yaşadığı. Bir saniye uzamaz, kısalmaz bir ömür için nefes alır verir. Mü’min olan bir insanın fiziksel hiçbir ayrılığı yoktur diğer insanlardan. Bilakis mü’minin işi daha yoğundur, mü’minin çilesi daha çoktur. Aynı güneşin aydınlattığı dünyada yaşar diğerleriyle. Aynı topraktan beslenir. Aynı suyu paylaşır.

Ama mü’min, kısacık hayatında ebedî değerler kazanır. Bedeni ölür, adı ebedî kalır. Geniş bir çevrede anılır, bilinir. Melekler arasında anılan, övülen biri olur. Çünkü mü’min aynı gözle daha uzağı görür, aynı kulakla daha öteleri duyar. Mü’min de insandır ama insanlığın hakkı verilmiştir onda. Mü’min, kesinlikle bir melek değildir ama seviyesi, meleklerle yarışan bir seviyedir.

Mü’min de kısa bir ömür sürer bu âlemde ama geniş yankılar bırakarak ayrılır oradan. O ölünce yerler de ağlar gökler de.

Mü’min, mü’min olduğu için büyük fırsatlarla iç içe yaşar. Konuştuğu, baktığı, duyduğu, elledığı, yürüdüğü, düşündüğü hatta hayâl ettiği her şey onun lehine bir yatırım olur. Mü’min âdeta fırsatlar ummanında yüzer. Rabb’i sürekli ona rahmetinin kapılarını açık tutar. O bir adım atar, Rabb’i on yazar, yüz yazar, yedi yüz yazar. O “bir” der, Rabb’i “bin” yazar. Mü’min yapar, kazanır; yapamaz, ondan bile kazanır. Mü’min yer, içer, kazanır; uyur, yine kazanır. Şehveti onu helaline iter, şehvetini tatmin eder, yine kazanır. Mü’min, ağlayıp kazanır; gülüp kazanır. Şükreden kazanır; sabreden kazanır. Tebessüm etse sadaka olur, koşsa cihat olur.

* * *

Üç Zorunlu Yön

İmanın muhteşem farkını kavramış bir mü’min, şu üç pozisyondan birindedir; onun gecesi veya gündüzü, zenginliği ya da fakirliği, sağlıklı veya hastalıklı olması bu üç hâlini değiştirmez:

Birinci Yön: Mü’min, Rabb’inin nimeti ile iç içedir ve nimetin gereği olarak şükretmektedir. Şükür, kazandıran bir durumdur.

İkinci Yön: Mü’min, Rabb’inden bir imtihan görmektedir. Bu yüzden mü’minin sıkıntılı hâlleri vardır. Mü’min, sabrederek Rabb’inin rızasını aramaktadır. Sabır, kazandıran bir durumdur.

Üçüncü Yön: Mü’min, imanına yakışmayan bir hata etmiştir. Hatasını idrak edip Rabb’ine istiğfar etmiştir. İstiğfar da kazandıran bir durumdur.

Allah Teâlâ'nın muhasebesi açısından bu üç durumdan başka bir hâlde olamaz mü'min. Dolayısıyla mü'min; sürekli kazanan, imanın müdriki olduğu sürece kaybetmeyen biridir.

* * *

"Mü'minin hâli şaşılacak şeydir, hep kazanır o. Bu fırsat sadece mü'min için vardır. Bir nimetle iç içe olsa şükreder kazanır, sıkıntıya girse sabreder kazanır. Her şey onun için hayır olur." (Müslim, Zühd, 14-7425)

Zenginlik, mü'minin elinde iken şükrünü yaptığı için kazançtır; mü'min olmayanın elinde ise azma nedenidir. Mü'minin malı gitse sabreder, yine kazanır. Mü'min olmayanın malı gitse kendi de peşinden gider, sabredemediği için malı onu helake sürükler.

Mü'min, bütün nimetleri Allah'tan bilir. Veren de alan da O olduktan sonra mü'min ne varlığa şımarır ne de yokluğuna esef eder. Mü'minin, Rabb'i ile ilişkisi mal veya menfaat üzerinden değildir. O, tembel de değildir. Çalışması mal hırsıyla değil Allah'ın rızasını talep maksadıyla olduğu için bir anlam ifade eden bir düzende çalışır.

İbadetten çalışmaya, ailesiyle ilişkiden vatandaşlık pozisyonuna kadar her işte mü'min, Allah Teâlâ ile ve O'nun rızası peşinde olmanın farklılığını hissederek yaşar. Allah Teâlâ da onu yalnız bırakmaz. O, Allah'a yaklaşmak istedikçe Allah Teâlâ da onu kendine yaklaştırır; onun işini kolaylaştırır, ufkunu açar, azmini kuvvetlendirir, ayağını sabit kılar. O, tam anlamıyla Allah'ın koruması altında yaşar. O, fırsatların fırsatları kovaladığı bir dairede kalır. Henüz dünya hayatında iken bile imanın kendisini kurtardığını görür.

Kazancı Süreklileştirme Yolu

1. Mü'min, Allah Teâlâ'nın Kur'an'ında veya Resûl'ünün lisanında övüp teşvik ettiği amelleri önemsemelidir. Teşvik edilen amelleri beşerî kalıplarda değerlendirme yerine hikmetinden sual edilmezliğe bakarak becerebildiğini yapmalıdır. Bir güne bir yıl sevabının verildiğini irdeleme yerine, kimin verdiğine bakarak onu yapmaya çalışmalıdır.

* * *

Sadaka Dalgaları

“Sizden her birinizin her bir eklemi için sadaka gerekir. Her tespih sadakadır. Her “lailaheillellah” sadakadır. Her tekbir sadakadır. Emri bilmaruf ve nehyi anilmünker sadakadır. Kuşluk vaktinde kıldığın iki rekât namaz, bunların hepsinin yerini alır.”
(Müslim, Salatülmüsafirin, 13-1668;
Ebu Davud, Tatavvu’, 12-1285)

* * *

2. Mü’min, ölümden sonra da devam edeceği vadedilen amelleri artırmalı; rakamca küçük, faziletçe üstün cari ameller peşinde olmalıdır.

3. Günlük âdetleri, yeme-içmeyi, evlenmeyi, gerdeği, cimayı niyetle ve ittiba ile ibadete dönüştürmelidir.

Böylece fırsatlar hayâl olmaktan gerçek olmaya yönelir. Mü’min, hep kazanır. Rabb’ini kazanır, cennetini kazanır. Dünyada rahat eder, kabirde rahat eder.

Kolay Örnekler, Kaçırılmaması Gereken Fırsatlar

Cemaatle namaz; ummandan bir incidir, kazanç kapısıdır. Bir namazın tek başına değil de camide cemaatle kılınması o namazın yirmi yedi derece farkla kılınması demektir. Bir namazı yirmi yedi kat farkla kılmak büyük bir kazançtır. (Buharî, Ezan, 30-645; Müslim, Mesacid, 42-1475)

Niyet, imkânlar ve işin yapılış tarzı, yaptığımız işlerin Allah katındaki değerine farklılık katar. Kul, bir yapar; Rabb’i, bin yazar. Kula göre azdır ama Rabb’ine göre çoktur. Niyette çok iş var, himmette çok iş var.

* * *

Cihat Başkadır
Çünkü O, Fırsat Üstü Fırsattır

“Kişinin Allah yolunda bir safta bir anlık duruşu, Allah katında altmış yıllık ibadetten daha üstündür.”
(Müstedrek, 2430; Şuabüliman, 3924)
“Allah yolunda bir saat bulunmak, Hacerülesved’in yanında Kadir Gecesi’ni ihya etmekten daha hayırlıdır.”
(Şuabüliman, 3981)
Cihadın üstünlüğü Kur’an’la sabittir. O, İslam’ın en tepesidir. Her asırda cihat, o asrın gerektirdiği şekillerden birini alabilir. Mü’min için önemli olan, sağlam bir niyetle cihat etme himmeti göstermektir. Ecri veren ise Allah Teâlâ’dır.

* * *

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki: “Bir dirhem, yüz bin dirhemi geçer.” Bunun nasıl olacağı sorulunca da şöyle buyurdu:

“Bir kişinin iki dirhemi vardır. Birini sadaka vermiştir. Başka birinin de çok malı vardır. O, çok maldan yüz binini alıp sadaka vermiştir.” (Nesaî, Zekât, 49-2525)

İki dirhemden birini vermek, elindekinin yüzde ellisini verecek heyecana sahip olmaktır. Milyarlarının arasından yüz bini çıkarıp veren için bu yüzde hesaplandığında ise bu miktar belki de binde bire bile tekabül etmemektedir. Allah Teâlâ da kulun imkânları ve heyecanına bakarak değerlendirdiği için bir dirhem, yüz bini geçebilmiştir. Kulların gözünde yüz bin dirhemin büyük bir rakam olması muhteşem sonucu değiştirmiyor.

Aynı şekilde: “Kim Ramazan orucunu tutar da şevval ayından altı günü ona ilave ederse bütün yıl oruç tutmuş gibidir.” (Müslim, Sıyam, 39-2750; Ebu Davud, Savm, 58-2433) müjdesi de bu pencereden izlenmelidir.

Altı günün sırrı, neden Şaban’dan değil de Ramazan’dan alındığı gibi ayrıntılar kulluk edebine de aykırıdır, sonucu da değiştirmeyecek şeylerdir. Vaat kesindir; söz veren, Allah’ın kendi hevasından konuşmayan elçisidir. Bizim için bu fırsatı yakalamaktan başka yapacak bir şey olmamalıdır.

Herkese Açık Bir Kapı Var

“Hac, her güçsüz için bir cihattır.” (İbni Mâce, Menasik, 8-2902; Ahmed, 26520)

“Dullar ve miskinler için çalışan kimse, Allah yolunda cihat eden veya geceyi kıyamla gündüzü oruçla geçiren gibidir.” (Buharî, Nefakât, 1- 5353; Müslim, Zühd, 2-7393)

“Kim, Allah yolunda bir mücahidi donatırsa cihat etmiş olur. Kim mücahidin gerideki ailesine hayırlı bir şekilde bakarsa cihat etmiş olur.” (Ebu Davud, Cihat, 20-2509)

“Öldükten sonra mü’mini güzel amellerinden şunlar izler:

Yaydığı ilim, geride bıraktığı salih bir çocuk, bıraktığı bir Mushaf, yaptırdığı bir mescit, yaptırdığı kimsesizler yurdu, akıttığı bir su ve sağlığında, sıhhati yerindeyken malından yaptığı bir sadakayı cariye.” (İbni Mâce, Mukaddime, 20-242)

“Ölen herkesin ameli kapatılır. Allah yolunda murabıt iken öleninki ise kapanmaz. Onun ameli kıyamet zamanına kadar büyütülür ve o, kabir fitnesinden korunur.” (Tirmizî, Fedailülcihad, 2-1621; Ebu Davud, Cihad, 15-2500)

“Bir iyiliğe davet edene, o iyiliği yapanların sevabı yazılır. Onların sevabından da bir şey eksilmez.” (Müslim, İlm, 6-6745; Tirmizî, İlm, 15-2674; Ebu Davud, Sünne, 6-4609)

* * *

Muhteşem Bir Not

“Mü’min, mübah olan şehvetlerini uygularken Allah’a kullukta daha iyi olmaya niyet ederek şehvetlerini, sevap kazandığı ibadete dönüştürebilir.”
(İbni Receb, Camiulülûm, 31. hadis şerhi)

* * *

Teşvik Üstüne Teşvik

“Allah katında insanların en sevimlisi, insanlara en faydalı olandır. Allah’ın en çok sevdiği amel, bir Müslüman’a verdiğin mutluluktur. Veya ondan bir derdi gidermen, borcunu ödemen, açlığını doyurmandır. Benim bir kardeşimin işini görmek için yürümem, mescitte bir ay itikâf tutmamdan daha sevimlidir bana.

Allah, sinirine hâkim olanın ayıbını örter. İstediğini yapacak durumda olup da kinini söndürenin kalbini Allah, kıyamet günü rıza ile doldurur. Kim kardeşinin işini görünceye kadar onunla yürürse ayakların kaydığı günde Allah onun ayağını sabit kılar. Sirkenin balı bozduğu gibi kötü ahlak da ameli bozar.” (Mu’cemu’l-Kebir, 13468)

Ve Teşvikin Sırrı

Mesrûk diyor ki: “Âişe radıyallahu anhaya Peygamber aleyhisselamın hangi ameli daha çok sevdiğini sordum. **‘Sürekli olanını...’** dedi.” (Buharî, Rekaik, 18-6461)

Sabır Uygulaması

İnsan, sıkıntılar içinde yaratıldı. Hayat, sıkıntı içinde sıkıntıdır. Mü'min ise bunun da ötesinde dertleri olan, meşakkatlerle boğuşan, cihat ehli bir insandır. Her nefesinin hesabını vereceğine iman etmesi mü'min için ağırlık olarak yeter. Ancak ortada öyle büyük bir hakikat vardır ki o, mü'mini huzur içinde olmaya sevk etmektedir. O hakikat de şudur:

Allah Teâlâ, mü'minin âdeta her tuttuğunu, her konuştuğunu, her adımını ecre dönüştürme fırsatları yaratmıştır. Nafileler bir anlamda bunu yansıtır. Kazanmak isteyen mü'min için kazanılacak çok şey vardır.

Farzlar ve haramlar konusunda dikkatli bir mü'min, onlarca nafile çeşidinden birini değerlendirerek Rabb'inin rızasını kazanabilir. İnatlaşmayan, körleşmeyen, ihmal etmeyen mü'min, tam bir fırsat ummanındadır. Gündüz ve gecede ayrı ayrı değerlendirilebilecek nafileler vardır. Bir mü'min, gece uykusunda ağır olduğu için fırsatları kaçırmaz. Gündüz, işi yoğun olduğu için de fırsatları kaçırmaz. Çünkü gündüzde ve gecede ayrı ayrı değerlendirilebilecek fırsatlar vermiştir Allah. Yeter ki mü'min, arayış içinde ve meraklı olsun. Allah, zengin için ayrı fakir için ayrı fırsatlar açmıştır. Arayan için, yürünecek yol çoktur.

Unutmamak gerekir ki şeytan da bu fırsatlar ummanını kurutacak çapta projelerle çalışmaktadır. Bunu bilerek çalışmalıdır mü'min.

Muhteşem Mü’min

İman, mü’mini aziz yapar; aktif, fedakâr, vefalı ve cesur bir insan çıkarır ortaya. Allah’ın en büyük olduğunu haykıran insan; insanların önünde eğilmez, onurundan taviz vermez. Mü’min, bakarken Allah’ın nûruyla bakar, onun ferasetinden korkulur. Yürürken yere basar, konuşurken doğruyu konuşur. Mü’min, muhteşemdir. İmanı ona sürekli bir ihtişam verir. Mü’min, ihtişamını korur.

Mü’min, muhteşem olduğu için gelip geçen olayların ve sıkıntıların altında ezilmez. Dar düşüncelerin peşinde olmaz. Tavırlarında ve tutumlarında imanının ihtişamı vardır. Büyük düşünür, büyük yapar.

Muhteşem bir imanın ihtişamını taşıyan mü’min, kendini Allah’a dayar. Acizden medet ummaz, kendisi gibi fanilere bel bağlamaz. İmanının kıymetini bilir. İmanını güçlü tutacak işleri benimser; onu Allah’ın en büyük ihsanı olarak canı, cananı bilir. İmanın ihtişamını yansıtan bakışlarla bakar, tuttuğunu öyle tutar, saldığını öyle salar.

Mü’min; imanıyla, ameliyle ve ahlakıyla muhteşemdir. Azizdir, değerlidir. Allah katında değerlidir, mü’min kardeşleri yanında da değerlidir.

Allah’ı Tanımak, İhtişamı Artırır

Mü’minin Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi derinleştikçe iman menşeli ihtişamı da büyür. Allah’ın zatını tanımak, O’nun razı olacağı ve gazap edeceği şeyleri bilmek, O’nun kitabını anlayabilmek, hayatın sırrına vâkıf olmak dolu dolu yaşamaktır.

Allah’ın emirlerini, yasaklarını ve Şeriat’ını bilmek ile bilgiyi tatbik edebilmek Allah’ın razı olacağı yolda bulunmaktır. Bunun bir anlamı da sürekli Allah’ın korumasında olmak, O’nun yardımını hissederek yaşamaktır.

Allah’ı tanıyan O’ndan korkar. O’ndan korkan, O’nun azabından emin olur. Nihai gaye, en büyük emel de budur.

Mü’min; Rabb’ini görüyor gibi ibadet etme düzeyine gelince ihtişamın zirvesine çıkmış olur, şehadete koşacak hâle gelir, malını infak etmekte tereddüt etmez, sevdiğini Allah için sever, buğzu Allah için olur. O, artık yeryüzünde yürüyen bir melektir. Kullar arasında ancak âlimler Allah’tan hakkıyla korkacakları için Allah’ı tanıtan Kur’an’ı, Allah adına konuşmuş

olan Peygamber aleyhisselamın mirasını öğrenmeye çalışır. Allah'ın mülkünde tefekkür eder. Kur'an okudukça imanı artar, kendine güveni artar. Allah'ı tanıyan biri olarak O'nu çok zikreder. Allah'ı zikredenle zikretmeyen arasındaki farkın diri ile ölü arasındaki fark gibi olduğunu bilir. (Buharî, Daavat, 66-6407) Yapabileceği bir nafile üzerinde yoğunlaşarak veya nafileleri önemseyerek Allah'a yakınlığını artırır. Bu yakınlık sayesinde Allah'ın veli kulu olur. (Buharî, Rekaik, 38-6502)

İhtişam, Sıradanlığa Manidir

İman farkı, gündelik hayatta ve idealde kendini gösterir. Mü'min, sevdiğini yalnız Allah'ın rızasını esas alarak sever, buğzettiğinde de durumu böyledir. Evden işe, işten eve, ezan okununca da camiye giden insanın seviyesi imanın yerleştiği bir kalp sahibinin seviyesi değildir. Giyimden yürüyüşe kadar her şeyde fark kendini gösterir.

"Üç şey vardır ki kimde onlar varsa o, imanın tadını bulmuş olur:

Allah ve Peygamber'i, ikisinin dışındaki herkesten daha sevgili olur ona.

Sevdiğini sadece Allah için sever.

Ateşe atılmaktan korktuğu gibi küfre dönmekten korkar." (Buharî, İkrah, 1-6941; Müslim, İman, 15-164)

* * *

İhtişam Testi

İmanın üzerimizde bıraktığı izin, bizde oluşturduğu kimliğin ne düzeyde olduğunu biz de test edebiliriz:

• İman kardeşlerimize yüreğimizde ne kadar yer açabildiğimizi,
• Dünyevileşme iptilasına karşı ne durumda olduğumuzu,
• İbadetlerden haz alıp almadığımızı,
• İnfak edip etmediğimizi,
• Gözlerimizdeki rutubeti,
• Haramlardan ne kadar kaçındığımızı,
• Kur'an'la alakamızı,
• Sabır ve sebatımızı,
• Tevekkülümüzü, rızık endişemizi, umudumuzu,
• Allah'a davette görev alabilmemizi

Test ederek imanın ihtişamını ölçebiliriz. Ölçümümüz sahabiler üzerinden olmalıdır elbette.

* * *

Çevresini Seviyeli Tutar, Çevreyi Muhafaza Eder

Mü'min; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin, münafıklaştığını söyleyen Hanzala'ya yaptığı uyarının inceliğini kavramaya çalışır:

"Nefsimi elinde tutana yemin olsun ki siz, hep benim yanımda olduğunuz gibi devam edecek olsanız melekler yataklarınızda ve sokaklarda sizinle musafaha ederdi. Ama Hanzala bir öyle, bir böyle." (Müslim, Tevbe, 3-6900; Tirmizî, Sıfatülkıyameti, 59-2514)

Hanzala, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin huzurundaki imanî heyecanını çoluk çocuğunun arasına karıştığında koruyamadığını, bu durumun da bir tür münafıklaşma olduğunu söyleyerek şikâyette bulunmuştu. İhtişamın mescit ve evde aynı düzeyde kalmayı gerektirdiğini zannetmişti. İniş ve çıkışları helak olmak olarak telakki ediyordu. Gerçek ise öyle değildi.

Sokak şartlarında mescitteki pozisyonu devam ettirmek mümkün değildi. İman aynı iman olarak kalacak ama sokaktaki pozisyon sokağa, evdeki de eve uygun olacaktı. Ama imanın ihtişamından taviz vermeden olmalıydı bu. Mü'min muhteşemdir diye "Mü'min uyumaz, yemez, gülmez, yorulmaz." diyemeyiz. "O, ihtişamına uygun olmayanı yapmaz. O, ihtişama uygun olmayan insanla oturup kalkmaz." deriz:

"Kişi, arkadaşının dini üzeredir. Sizden biriniz, kiminle arkadaş olduğuna baksın." (Ebu Davud, Edeb, 19-4833; Tirmizî, Zühd, 45-2378)

Mü'min, günahlara karşı gevşekliğin kendisini Allah'tan uzaklaştırabileceğini bilir ve günaha taviz vermez, günahkârlarla mesafeli kalır. Bedene giyilen elbisenin eskidiği gibi imanın da eskiyebileceğini bilir. Allah'tan imanını kalbinde yenilemesini ister. (Müstedrek, 5)

Mü'min güzeldir, muhteşemdir. İman, farklıdır. O farkı hisseden daha da farklıdır.

Sabır Uygulaması

İhtişamı hissedememek, iman lezzetini tadamamak büyük bir kayıptır. Mü'min, meleklerle yarışacağı bir yoldadır. Mü'min, kendisine basit bir değer takdir etmekle elindekini heba eder.

İman kıymetlidir.

Ameller kıymetlidir.

Peşinden gidilen Peygamber aleyhisselam kıymetlidir.

Kur'an kıymetlidir.

Vaat kıymetlidir.

Heyecan yüksektir.

Bu kıymet ve heyecanın bütünü muhteşem bir tablodur.

Tablo muhteşem, mü'min ihtişamlıdır.

İhtişamın kıymeti ile yaşamak şarttır.

Şeytan ve onun hizmetini görenler mü'mini, mü'minin hedefini, içinde bulunduğu azameti küçümseyebilirler. Buna mü'minin kendisini de inandırabilirler. Bu da mücadelenin bir çeşidi olarak bizi beklemektedir.

Allah'ın mü'mine vaadi haktir.

Şu Sabah Namazı

Allah'a ve Muhammed aleyhisselamın Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna iman eden hiç kimsenin sabah namazının önemi hakkında bir itirazı olmamıştır. Sabah namazı üzerinde ilmî veya avamî düzeyde bir tartışma, kayıtlara geçmemiştir. Namazın dindeki yerinin küfürle iman arasında durduğuna ne kadar inanılıyorsa namazlar arasında sabah namazının yerine de o inançla bakıldığı kesindir. Namaz, din ise sabah namazı o dinin ta kendisidir.

Sabah namazının önemi, iman ve amel açısından bağlayıcılığı mezheplere, ekollere göre hiçbir değişiklik göstermez. A mezhebine göre bir hüküm, B mezhebine göre ise farklı bir hükmün bulunmadığı en baş meselelerden biri sabah namazının önemi, vakti ve cemaatle edasıdır şüphesiz. Buna "ümmetin icması" adını da verebiliriz, "bütün Müslüman nesillerin ittifakı" da diyebiliriz. Sonuç bellidir. Kur'an'a bakıldığında verilen işaretler de bu yöndedir. Hadisler incelendiğinde ise âdeta sabah namazı tek başına çatıyı tutabilen bir direk gibi gösterilmektedir.

Sabah namazı üzerinde biri umumileşmekte biri de gitgide yaygınlaşmakta olan iki sorun, mü'min kimliğimizin ağır imtihanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Birinci mesele ki oldukça yaygın bir hâle gelmiştir:

* * *

Geceden Sabahı Gösteren İşaretler

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yatsı namazından önce uyumayı, yatsıdan sonra da konuşmayı hoş görmezdi."
[Buharî, Mevvakit, 13 (547)]

Başka bir rivayette de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin ashabına yatsıdan sonra oturmayı menettiği rivayet edilmiştir.
[İbni Mâce, Salat, 12 (703)]

Gece uykusunun gecikmesi dolayısıyla da sabah namazının kaçırılmasına karşı tedbir öne çıkarılmaktadır. Bu yüzden âlimler, yatsıdan önce kestirmeyi, namazdan sonra da ilmî ve dinî faaliyetler dışında bir nedenle oturmayı kerih görmüşlerdir.
(Tühfetülehvezî, 18. hadis şerhi)

Sabah namazı ciddiyeti, onun vaktinin girmesinden önce, yatsı namazında başlamaktadır. Bu bir yaşam türüdür. Hayatın beşe bölünüp kullanılması mantığı buna dayandırılmıştır.

* * *

Sabah namazı camide cemaatle kılınması gereken bir namazdır. O kadar ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazına devam etmeyenlerin evlerini yakmayı düşündüğünü söylemiştir. Sabah namazının ağırlığı kadar onun camide cemaatle kılınması da başlı başına ağır bir meseledir.

Sabah namazının cemaatle eda edilmesi münafıklıktan berî olma teminatı vermektedir. (Ahmed, 9482) Hatta gecenin yarısını eda etmiş olmak türünden bir lütfu da beraberinde getirir. [Müslim, Mesacid, 46 (1489)] Buna rağmen sabah namazının cemaatle camilerde eda edilmesi unutulur hâle gelmiştir. Ne yazık ki camilerde namaz kıldırmaları için maaş alan görevlilerin bile ayda birkaç kez sabah namazı kaçırması, gençliğine bağışlanma, yorgun olma gibi şer'î olmayan özürlerle geçiştirilmektedir. Sabah namazı cemaati sanki emekli insanların yapması için tahsis edilmiş gibi durmaktadır. Sabah namazı kesinlikle cami ve cemaat namazıdır.

İkinci mesele ise sabah namazının uykuya feda edilmesi tehlikesidir. Camide cemaatle kılmaya göre nispeten daha az yaygın olmasına rağmen, uyku ve sabah namazının birleştiği noktada büyük bir imtihanın her gün önümüze çıktığını söylemeye bile gerek yoktur.

Gitgide yaygınlaşan ve bize ait olmayan hayat tarzı, gecenin gündüzleştirilmesi, gündüzün geceleştirilmesi tutumu her şeyden önce sabah namazını harcamaya neden olmaktadır.

Sabah namazının hatta cemaatle sabah namazının bu asırda yoğunluğu artan bir imtihan olarak ailece sınandığımız, şehevî arzularımızın önünde sabır ve dirayetimizin yirmi dört saatte bir sınandığı bir imtihandır. Böyle bir imtihanı kazanmamız için önce, arızaya neden olan sebepleri tespit etmeli ardından da neler yapılabileceğinin tahlilini samimi bir şekilde yapmalıyız.

Herhangi bir Müslüman, Allah rızası için yaptığı işleri bile sabah namazının engeli olarak gösterme hakkına sahip olmayacaktır. İstanbul'u haftalar süren yorucu bir kuşatmadan sonra fethetmiş olmak dahi ertesi gün sabah namazını ertelemeye özür oluşturmaz. Diyebiliriz ki namazı olmayan bir sabahta güneşin doğması bile anlamsızlaşır.

Sabah namazı meselesi, avamın bütününü kuşatan bir mesele olduğu kadar, namaz ve ibadet konusunda konuşan, yazan ve bir nedenle Müslümanların önünde duranların da meselesidir. Sabah namazının önemine dair bir konferansın sahibi bile o günün sabahında mahallesindeki camide görülmemiş olabilir. Bu görülmeme kadar garip olan bir diğer husus da böyle bir durumun ar olarak görülmemesidir.

Görev Olan Çareler

Bir: Erken uyuyup erken kalkmaya alışılmalıdır. Sabah namazı ile bitecek bir gecenin sorumsuzca harcanması anlamı taşıyabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır. Yatsı namazının vaktinde eda edilmesini esas alarak uygulayacağımız bir takvimde işlerimizi sağlık, maişet ve dinimize hizmet gibi bölümlerden oluşan birinci grup ile eğlence ve kültür gibi ertelenebilirlerden oluşan ikinci gruba ayırmalıyız. Sonra da "Bunların arasında bir sabah namazını ertelemeye değebilecek olanı var mıdır?" diye tekrar bir tasnif yapmalıyız.

* * *

Ne Kadar Uyku?

Uyku, yemek gibidir. Dengede olması hâlinde bünye için gerekli, ölçüsüz olması hâlinde ise zararı yararından çoktur. Özel sağlık sorunları ve yaş ileriliğini istisna etmemiz hâlinde altı saatle sekiz saat arasında bir uyku ideal görülebilir. İyi bir uyku için de mide düzeni, gıda kontrolü şarttır.

Uykunun aynı saatte ve aynı oranda sürdürülmesi, uykuda bir disiplin sağlanması ayrı bir yardımcı unsurdur.

Yatsı ile sabah namazı arasındaki süre, uyku için belirlenen süreye yeterli olmuyorsa sabah namazından sonra kısa bir ilave yapılması da mümkündür.

* * *

Neticede bizim için sabah namazı, o günü feyizli ve bereketli geçirmenin, Allah'ın zimmetinde olarak güne başlamanın teminatıdır. Sabah namazı kılmayı değil onun camide cemaatle edasını kendimize hedef hâline getirmek durumundayız.

Yaşadığımız hayatın, bize dayatılan tarzın namazımıza rağmen değil namazla paralel yürümesi, bir imtihanı kazanmamız veya kaybetmemiz anlamına gelecektir.

İki: Sabah namazına kalkma niyetimizde ciddiyet olması, Allah'ın yardımına sebep olur. Niyetimizdeki ciddiyet de o niyete göstereceğimiz destekle ortaya çıkar. Niyet, yalın bir düşüncenin adı değildir. Niyet, kararlılığın adıdır. Bu nedenle abdestli yatmayı, yatmadan önce hadisi şeriflerde tavsiye buyrulan ezkârı okumayı, yatış şekli olarak gösterilen tarza riayet etmeyi, yatmadan önce sabah namazını eda etmeyi kolaylaştırması için Allah'a dua etmeyi önemsemek durumundayız.

Üç: Sabah namazına kalkma meselesi ev halkının meselesi olmalıdır. Evde bulunanlar bu konuda birbirlerini desteklemelidir. Herkes bir çeşit görev üstlenmelidir.

Dört: Uygun bir cihaz kullanarak teknolojik imkânlardan yararlanmayı ihmal etmemeliyiz. Namaz hangi saatte kılınacaksa uyarıcı cihaz o saate en yakın vakte ayarlanmalıdır ki cihaz, uyandırmayı sağladığında bir-iki dakika daha kestirmek gibi bir tavize neden olmasın.

Beş: Tek başına uyunmamalıdır.

Altı: Uykuya engel olacak şekilde aydınlık bir yerde uyunmamalıdır ki uyanıldığında ışığın yanması ile beraber uyku dağılsın.

Yedi: Akşam yemeği geciktirilmemeli, ağır şeyler yenmemelidir. Uyku saatinden dört saat önce yemekle bağlantı kesilmelidir.

Sekiz: Teheccüt nedeniyle bile olsa gece uyanık bulunulan süre uzatılmamalıdır. Teheccüt namazının çok mühim bir Sünnet olması, sabah namazını kaçırmaya neden olmasını gerektirmez. Yüzlerce teheccüt namazı, bir tek sabah namazı değildir.

Dokuz: Yaş ve iş durumuna dikkat edilmesi şartıyla öğlen vaktinde kaylûleden gece uykusu için istifade edilebilir. Böylece bir Sünnet de yaşanmış olur.

On: İkindi ve akşam namazlarından sonra uyunmamalıdır.

Her hâlükârda sabah namazı en mühim ibadetlerden biridir. Bütün asırlarda yaşayan Müslümanlar için bir imtihandır. Ancak bizim zamanımızda bu imtihan ağırlaşmış, şüphesiz ecri de eziyeti de farklı olmuştur.

Aydınlık Geceler, Karanlık Gündüzler

Tüfek icat olunca mertliğin bozulması gibi elektrik icat olunca tabiiliğimiz bozuldu. Geceler aydınlandı, günler uzadı. Gündüzler geceyi yemeye başladı, geceler de gündüzü yedi. Kaybeden biz olduk. Rahat ve dengeli bir uyku uyuyamadığımız için yorgun bedenlerle işe açıldık. Stresli, bitkin insanlar hâline geldik. Elektrik bize kazandırdı mı kaybettirdi mi belli olmadı. Gerçekte ise elektrik bir nimetti, onu ölçüsüz kullanınca zararını gördük.

Gecelerimiz suni bir aydınlık içinde olduğu için doğal olmayan aydınlıklarda vakit geçirir olduk. Gecenin gündüz gibi kullanılması, gündüzün de gece gibi yatakta geçirilmesi Sünnet'e de aykırıdır insan fıtratına da. Sahih hadislerde yatsıdan sonrasının oturma ve eğlenme zamanı olarak kullanılamayacağına dair uyarılar vardır.

Bedenlerimizin sıhhati açısından da yatsıdan sonrası, uyku haricinde harcanamayacak kadar değerlidir. Buna rağmen en rahat harcanan zaman dilimimiz geceler oldu. Baş ağrılarımıza, stresimize ve bitkin bedenlerimize rağmen...

Allah, Ömer bin Hattab'tan razı olsun. Geç yatılmasına karşı insanları döver ve: "Yatsıdan sonra bekleyip sabahı da uyuyarak mı geçireceksiniz?" dermiş. (Fethulbarî, 599. hadisin şerhi)

Geç yatmanın her türlüsü sakıncalı değildir şüphesiz. Bedenin zarar görmediği ve uykunun, haram noktasına kaymayan işler nedeniyle geciktirilmesi ile "boş" işlerden ötürü geciktirilmesi aynı tutulamaz. Bilhassa ilim tahsili, geceyi ihya etme, dinî hizmetler nedeniyle geciktirilmiş uykular kazanılmış ecirlerdir. Ancak bunlar için bile sabah namazını geciktirmeye, ihmale sebep olmama şartını unutmamak durumundayız.

Uyku nimetini zarara sokmanın yanında bir de Allah'a isyan olan işlerle gecenin batırıldığını düşünmemiz hâlinde ne denli büyük bir yanlışın içinde bulunduğumuz gayet iyi anlaşılacaktır.

Geceyi Neden Karartıyoruz?

Oluşan yeni kültürün gece anlayışımızı yönlendirdiği muhakkaktır. Bize ait, değerlerimizi koruyan ve ihya eden bir hayat tarzı ilke edinilmeli ve uğrunda gayret sarf edilmelidir.

İkinci önemli sorun arkadaş sorunudur. Uyku düzensizliği bulunanların arasında düzenli uykusu olan biri olmak zordur. Böyle bir durum da bizi çevre seçimine mecbur eder.

Bir başka sorun insanların “boş vakit” bulabilmeleridir. Ahiret endişesi taşıyan ve dünyanın hâlini gören bir mü’min nasıl “boş vakit” bulabilir? Doğrusu bunu anlamak çok zordur. İnsanların “boş vakit” bulabilmeleri ve bu vakti uykuya dahi tahsis edememeleri düşündürücüdür.

Sabahın erken vaktindeki bereket kaybolduktan sonra günlerin yetersizliğine gerekçe aramanın da anlamı kalmamaktadır.

Anlaşılan odur ki biz bu asırda siyonizm tehlikesi yanında pek çok tehlikeyle iç içe yaşıyoruz. Bunlardan biri de heder ettiğimiz gecelerimiz ve o gecelerin sabahındaki namazdır.

Sabır Uygulaması

İbadetler arasında namazın yeri başkadır. Namazlar arasında da sabah namazının yeri başkadır. Sabah namazının sünneti bile bir başkadır.

Bir ibadetin değerinin diğerlerine göre daha üstün olması, o ibadeti oluşturan şartların diğerlerine göre daha ağır olmasından kaynaklanmaktadır. "Eziyete göre sevap" şeklinde tarif edilebilecek bir formüldür bu. İnsanın uykuya düşkünlüğü hatta uykunun asla taviz verilemez bir ihtiyaç olması ile sabah namazının, uykunun en derin noktasında eda edilmesi gereken bir ibadet olmasını bir araya getirdiğimizde, sabah namazının değerindeki hikmet yakalanmış olur. Uyku ile namaz heyecanı bir araya geldiğinde tercih edilen taraf, ecrin veya zayiatın yönünü gösterir.

Sabah namazının en çok ihmale uğrayan namaz olmasının, sabah namazının en kaygan zeminde durmasından kaynaklandığı doğrudur. Ama bu doğru, bir Müslüman'ın namaz ihmaline karşı özrü olarak gösterilemez. Zira namaz emrine ittiba eden bir mü'minin, sabah namazını koruma altına alan programa da uyması gerekmektedir. Gece uykusunun tanzimi aynı zamanda sabah namazına ne denli bağlı kalındığını gösterecektir. Daha da hassas bir ölçüyü dikkatimizden kaçırmamalıyız:

Sırf sabah namazını temin edebilmek için mü'minin yemek programını ve menüsünü de düzenlemesi gerekmektedir. Yenen ağır yemeklerin gün boyu bünyeye ağırlık vermesi, gece uykusunun rahat sağlanamaması gibi nedenler de sabah namazını etkiler. Eğer sabah namazı diye bir endişe varsa o endişeyi önceden izlemek şarttır. Sadece saatin ayarlanması, sabah namazı adına alınmış bir tedbir olarak yetmeyebilir. Sabah namazını kılabilmek, cemaatle eda edebilmek, yeri geldiğinde semt tercihini doğuruyorsa ona da hazır olmalıyız. Hatta hicret bile değer sabah namazı için.

Bedenlerimiz de Emanettir

Giydirip tıraş ettiğimiz, temizleyip beslediğimiz bedenlerimiz bizim değildir. Bedenimize kan pompalayan kalbimizden o kanı süzen böbreğe kadar organlarımız da bizim değildir. O organlara hayat veren ruh bizim olmadıktan sonra derimizin, kemiğimizin ve kanımızın bizim olması düşünülemezdi zaten. Bedenlerimizin sadece emanetçisiyiz. Hiçbir bedel ödemeden, şekil ve kalite değerlendirme zahmetine bile katlanmadan bize lütfedilen bedenlerimiz, ruhumuzun onlarla bağlantısı devam ettiği sürece elimizin altında kalacak ilahî ikramlardır.

Bedenlerimizin canımızın yongası gibi durması, incinen, ağrıyan bölümünün bizi üzmesi bedenimizin değerli olmasını sağlıyor. Bu değerin üzerinde bir değer de bedenlerimizin bize Allah'ın emaneti olarak verilmiş olmasıdır.

* * *

Dünya Kadar Büyük Bir Nimet

Seleme bin Ubeydullah şöyle rivayet etti:
-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:
"Sizden kim, günlük yiyeceği ile evinde güvende, bedeninde afiyette ise âdeta ona bütün dünya verilmiş gibidir."
(Tirmizî, Zühd, 34/2346; İbni Mâce, Zühd, 10/4141)

* * *

Dalağımızdan çenemizdeki bir tüye kadar her şey Allah'ın emaneti olma niteliğini haizdir. Sağlıklısı da hastalıklısı da değerlidir. Sahibi Allah olan bir nimetin emanetçileri olarak o nimeti sadece bize yararı ile ölçemeyiz. Nimetin kendisi ve bize yararı kadar sahibinin de ona ilgiyi artıracağı gayet tabiidir.

Ne yazık ki hazır bulduğumuz bedenlerimiz, kıymetini bilemediğimiz iki nimetten biridir. Bedenlerimizin sıhhatli olmasıyla hastalıklı olması arasındaki farkı ancak sıhhat elden gidince öğrenmiş oluyoruz. Bu öğrenme de genelde bir işe yaramayan bilgi olmaktadır. Genç yaşta ve sıhhatli iken kıymet bilmek bu bakımdan büyük bir kazançtır.

İbni Abbas radıyallahu anhümanın rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu hakikati dikkat çekici bir dille bize beyan etmektedir: **"İki nimet vardır ki insanların çoğu onların kıymetini bilmezler: Sıhhat ve boş vakit."** (Buharî, Rekaik, 1/6412; Tirmizî, 2304; İbni Mâce, 4170)

Hastane odalarına düşmeden önce bedenlerimizi Allah'ın nimetleri olarak takdir edip şükrünü eda edebilmemiz, namaz kılmak, zekât vermek gibi öğrenip tatbik etmemiz gereken temel kültürümüz olmalıydı.

Özellikle "benim bedenim" anlayışının yanlış olduğunu tüyü bitmeden öğrenen bir nesil, bedenlerini Allah yolunda ve O'nun rızası doğrultusunda kullanmakta daha şanslı olacaktır. Zaten bedenlerimizin yaratılış maksadı olan Allah için kullanılmaları gerçekleşmedikten sonra sıhhatli olmalarıyla sorunlu olmaları arasındaki fark erimektedir.

Bedenlerimizin, hesabı bizden sorulacak olan emanetler olması gerçeğini, en az sadakasını ödeme mecburiyetinde olduğumuz mal kadar ciddiye alabilsek büyük bir kazanç içinde olurduk. Karda düşüp ayağın kırılmasına karşı gösterilen titizlik diğer organlar için de gösterilmelidir. Ciğerlerin, böbreklerin, göz ve kulağın kıymetinin bilinmesi emanet şuurumuzu gösterecektir.

Akıl, bünyemizde bulunan ve diğerleriyle ölçülemeyecek kadar üstün olan değerde bir nimettir. Bu nimetlerin her biri yarın hesabını vereceğimiz emanetler olarak elimizin altında bulunmaktadır. Bu nimetlere zarar vermemiz hâlinde, hem emanete zarar vermenin vebali altında kalacağız hem de o nimetlerle eda edilebilecek görevlerin eksikliğini ve o eksikliklerin vebalini taşıyacağız. Aklımıza zarar verebilecek şeylerden kaçınmak insani ve imanî bir gerekliliktir. Aklımız gibi bizde bulunan ne varsa aynı şey onun için de gereklidir.

Afiyet İçinde Olmak Büyük Bir Nimettir

"Sağlık, sıhhat, sağlığın verdiği huzur" anlamına gelen afiyet, Peygamber aleyhisselamın kıymeti bilinmesi gerekenler arasında anılan hararetli tavsiyeleri arasındadır. Farklı zamanlarda ashabına Allah'tan afiyet istemelerini tavsiye buyurmuştur. Enes bin Malik rivayet ediyor.

-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Ezanla ikamet arasında dua reddedilmez."

"Peki, ne diyelim ya Resûlallah?" dediler.

“Allah’tan dünya ve ahirette afiyet isteyin.” [(Tirmizî, Daavat, 128/3594) Bu anlamdaki benzer rivayetler için bkz. Tirmizî, Daavat, 84. bab; İbni Mâce, Dua, 5. bab]

Ebu Davud, Nesaî, İbni Mâce ve diğerlerinin rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin sabah-akşam şu duayı terk etmediği bildirilmiştir:

“Allah’ım!

Dünyada ve ahirette senden afiyet isterim.

Allah’ım!

Senden dinim, dünyam, ailem ve malım hakkında af ve afiyet isterim.

Allah’ım!

Ayıplarımı ört. Korkularımı gider.

Allah’ım!

Önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan, üstümden beni koru. Altımdan bir tuzağa düşmekten senin azametine sığınırım.” (Ebu Davud, Edeb, 110/5074)

Nimetin Kadrini Bilme Kuralları

Temizlik, bedenlerimizin bize emanet olarak verilmesinin gereği olarak dikkat edeceğimiz bir numaralı görevdir. Bu bir numara, Kur’an ayetlerinde de bir numara olarak tecelli etmiştir. Müddessir suresinin 3. ayeti elbise temizliğine dikkat çekerek tebliği başlatmıştır.

Bakara suresinin 222. ayeti Allah Teâlâ’nın “çok temizlenenler”i sevdiğini bildirmektedir. Müslüman bir toplum ve Müslüman bir fert olarak temizliği Müslümanlığımızın simgesi olarak görmemiz en tabii görevimiz olmalıdır. Kur’an’ın, temizliği imanî boyutlarda anması önemli bir işarettir. Sahih hadislerde temizlik, imanın parçası ve imanın yarısı olarak önümüze konmuştur.

Temizliğin, farklı şekillerle namaz ve benzeri ibadetlerin şartı olarak belirlenmesi Müslümanlıkla temizliğin ne kadar iç içe olduğunu göstermektedir. Cünüplük, hayız ve nifas sonrası gusül, abdest, Cuma ve bayram gusülleri, ihram için gusül bu çizginin ucunu gösterir.

Temizliği sadece su ile yapılanlar düzeyinde de görmüyoruz. “Saçı olan saçına baksın, saçını temiz tutsun.” şeklindeki nebevi ikaz da temizliğin bir başka türü olarak karşımızda durmaktadır. Saçı başı dağınık birine sevgili Peygamber aleyhisselam efendimizin “Şu adam saçını düzeltecek bir şey

bulamıyor mu?” şeklinde gönderme yaptığını görüyoruz. (Ebu Davud, Tereccül, 3)

Temizliğin bir başka şekli olan ağız temizliğine daha da yoğun alaka göstererek sarımsak türü kokulu bitkileri yiyenlerin o ağız kokusuyla mescitlere yaklaşmalarını bile yasaklamıştır. (Buharî, Ezan, 160; Müslim, Mesacid, 17)

Tirmizî’nin rivayet ettiği bir hadiste evlerin ve avluların temiz tutulması emredilirken böyle olmamasının Yahudilere benzemek olduğu vurgulanmaktadır. (Tirmizî, Edeb, 41/2799)

İmanın bölümlerini zikreden meşhur hadiste yoldan eziyet veren bir şeyi kaldırmak imanın bir bölümü olarak anılmaktadır.

Misvak üzerine yoğunlaşan hadisleri de temizliğin bir boyutu olarak iyi anlamamız gerekmektedir.

Namaz ve namazın camiye gidilerek kılınmasındaki ısrar, ibadete bizim çizdiğimiz dar kalıpların dışına çıkılarak incelendiğinde namazın bedenimiz için de bir koruyucu olduğu görülür. Aynı şey oruç için de söz konusudur. Gerçi ne namaz ne de oruç bedenimize bir yararı olsun diye yapılabilir. Velev bir yararı olmasın namaz namazdır, oruç oruçtur. Ancak önümüzde duran hakikatleri iyi tahlil etmemizde yarar vardır. Sistemleştirilerek yılın içinde yaygınlaştırılmış bir oruç, bedenlerimiz için mükemmel bir koruyucu vazifesi yapacaktır. Yeter ki tutulan oruç, sahurundan iftarına kadar Sünnet’ine uygun tutulsun.

Spor, Dışımızdan Değildir

Bir bölümü kumara alet edilmek için oynanan, genellikle de insanların dizginlenmesi için politik amaçlarla yaygınlaştırılan spor anlayışına bakarak sporu İslam’dan uzak bir kavram olarak görmemiz hata olur. Adı spor olmasa bile spor, İslam’ın ilk yıllarından beri Müslümanların gündemindedir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin de gündemindedir. Her şeyden evvel güçlü mü’min arayışı -güçlünün de ancak sporla o gücü elde edeceğine bakılırsa- spora iyi bir yer açar.

Müslim’in rivayet ettiği bir hadiste, Allah’ın nazarında güçlü mü’minin zayıf mü’minden daha sevimli olduğu haber verilmiştir. (Kader, 8) Bunda da şaşılacak bir şey yoktur. İbadet için de güçlü mü’min gerekir, cihat için de. Ayakta duran ve ayakta tutan mü’min, elbette daha iyidir. Namaz, oruç ve hac güçlü bedenler ister. Bunun için namaza da hacca da gücü

yetmeyenler için hafifletmeler getirilmiştir. Bu nedenle bitip tükenme derecesinde bir ibadet yoğunluğu sempatik bulunmamıştır.

* * *

Huzeyfe radıyallahu anhın rivayetine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:
"Mü'minin kendini zora sokması uygun düşmez."
"Mü'min kendini nasıl zora sokar?" diye sordular. Buyurdu ki:
"Kaldıramayacağı işe girişerek..."
(Tirmizî, Fiten, 67/ 2254; İbni Mâce, Fiten, 21/ 4016)

* * *

Emanet Anlayışımızın Gereği

Bedenimiz emanet olduğuna göre bedenimize sahip çıkmamız, onu korumamız görevimizdir. Bedenimizin de üzerimizde hakkı vardır. Buna göre yeteri kadar uyumak, uykuyu sağlıklı hâle getirmek bir fantezi değildir. Beden için uygun elbiseler giyinmek bir fantezi değildir. Helal ve temiz gıdalardan bedenlerimize daha yararlı olacakları tercih etmemiz, bedenimize zarar verebilecek gıdalar haddizatında helal olsa bile onlardan kaçınmamız bir fantezi değildir. İyi bir ev ve evin iyi bir tefrişe sahip olması, bedenlerimizin rahatı için gerekli ise bu da bir fantezi değildir.

Bedenlerimiz için gerekli tedaviyi uygulamak bir tercih değil önemli bir görevdir. Allah'ın helallerini kullanmamız en tabii hakkımızdır. Dinlenmemiz yerine göre ibadettir. Böyle bir anlayışın neticesi olarak geceyi, gündüz gibi kullanmanın hiçbir olur yanı bulunmadığını söyleyebiliriz. Gündüzü de geceleştirmenin olurluğu yoktur. (Bkz. Buharî, Savm, 51; Tirmizî, Zühd, 64)

Bazı gıda türlerinin haram olmasındaki hikmetlerin de iyi düşünülmesi şarttır. Genel kural şudur:

Bedenlerimiz bize emanettir. Bedenlerimizi Allah yolunda bir işe yarayacağı zaman toptan feda edebiliriz, etmeliyiz de. Ancak günlük zevkler için verilebilecek bir tek tırnağımız bile olmamalıdır.

Bir gün daha sağlıklı yaşamayı ve bunun için gayret etmeyi ibadet anlayışı ile sürdürmek durumundayız. Bedenlerimiz bize emanettir. Biz de bedenlerimiz de hangimizin daha iyi amel yapacağı belli olsun diye burada bulunuyoruz.

Sabır Uygulaması

Mü'minin bedeni ve adı mükerremdir. Yaşadığı toplumda saygınlığı ile yaşamalıdır. Zillet içindeki mü'min bundan mesul mü'mindir. Adımızın ve sağlığımızın korunmasına karşı hassas olmamız gerekmektedir. Yıpratan ve eskiten her şey bizim için risktir. İtibarımızın korunmasını başkalarından bekleyemeyiz. Mü'minin, şahsiyetini korumaya yönelik tavırları kibir değildir. Aile içinde, iş ortamında, çevrede iyi ve itibarlı bilinmek sadece bir hak değildir; aynı zamanda bir görevdir.

Sağlığımız ve bedenimiz elimizdeki emanettir. Emaneti kullanma şuurumuz bir yönden imanımızı da gösterir. Tıbbi hatalar olarak kaydedilebilecek yanlışları benimseyemeyiz. Mü'min, özellikle gıda üzerinde modern zaman insanının düştüğü çıkmazda bulunmamalıdır. Nefis terbiyesi gibi bir süreç yaşayan mü'min, yiyip içtiği gıda yüzünden doktor tedavisine muhtaç hâle gelemez. Böyle bir şey gerçekleşirse Sünnet'e uygun yaşamanın hikmetine ters düşmüş oluruz. Mesele "nefis terbiyesi" ve "sabır" kavramlarında kilitlenmektedir.

Diplomaların Değeri

İnsanoğlu bir dilim ekmek mücadelesi yapardı. Böyle bilinegeldi. Köyden şehre göç ederken, iş talebi ile kıdemlilerin kapılarını aşındırırken kullanılan slogan "bir dilim ekmek" sloganı idi. Bir dilim ekmek uğruna insanlar diyar diyar dolaşıyorlardı.

Yeni anlayışta ise durum değişti. Artık bir dilim ekmeğin yerini bir diploma parçası aldı. Şehirden şehre hatta ülkeden ülkeye gidenler "bir diploma uğruna" gurbet kahrı çeker oldular. Diploma, gıda dâhil "her şey" hâline geldi. Diplomayla yaşanması umulan birkaç yıl için sağlıktan taviz verildi. "Diploma olsun da nasıl olursa olsun!" diye düşünüldü.

Gelinen noktada ise diplomanın karın doyurmadığı gibi ehliyet dahi kazandırmadığı anlaşıldı. "Diplomalı ama beceriksiz nesiller" yetişti. İlimden değerli diploma, özünden değerli kabuk gibi durdu karşımızda. Şahsiyeti ve sıhhati yıpranmış gençler, ellerindeki diplomalarla kaldılar. İlim yine uzak dallardaki meyveye benzedi. Sadece diplomada yazan dalda "uzmanlığı" olan, o uzmanlığı da sindirememiş olan ilim adamları ile yoğrulduk.

Bilhassa Şeriat ilimlerinin "Allah rızası" haricinde bir gaye ile elde edilmeye çalışılmasının bedeli ağır olacaktır. Dinin menfaate alet edilmesinde abeslik ne ise dine ait ilimlerin menfaate alet edilmesi de odur. Bizde dinle dinin ilimleri aynı terazide durur. İlmi dışarıdan almış olan bir din değildir bizim dinimiz. Haram ve helali belirleyenle onları tatbik eden arasında haram ve helal titizliğinde ne fark olabilir? Üretenle tüketeni ayrı bir anlayış, İslam'ın tatbikinde mümkün müdür? Müslümanların dinlerini, görevleri dindarlara yol göstermek olan fakat kendileri yolda olmayan insanlardan öğrenmeleri tam anlamıyla bir afettir.

İslam adına bir din bürokratı oluşturulması böyle bir şey olsa gerek. Kendisi sabah namazına kalkmayan birinin, insanlara sabah namazını cemaatle kılma konusunda telkinatta bulunması kabullenilemez bir tutumdur. Bunu ne onlar adına ne de onlara uygun bir zemin oluşturan kitleler adına kabullenilir görebiliriz.

İlim, Dindir

İnsana yarar sağlayan her ilim, mübarek olma vasfını haizdir. Sağladığı yarar kadar da bereketi vardır. Direkt insana hizmet eden ve zaruri olan

tababet, en üstün fen ilimlerindendir. Cana hizmet ettiği için can kadar değerlidir. Daha aşağısı da o oranda değer taşır. İnsanın dünya ve ahiretine en büyük yararı sağlayan Şeriat ilimleri de ahiretin büyüklüğü kadar büyük bir vasfı haizdir. Bunun için ilim yolunda olmak, cennete giden bir yolda olmaktır. Âlimin mürekkebine verilen değer, onun şehitle oranlanması, ilmin bulunduğu düzeyi göstermek için iyi bir işarettir.

İlmin Allah yolunda ve Allah için yapılabilecek işler arasında cihattan geri kalır yanı yoktur. Onu yeri geldiğinde nafile oruçtan, teheccütten daha geride göremeyiz. Allah için yapılabilir işlerin hepsi için geçerli olan şu kural, ilme hangi gözle bakılması gerektiğini de anlatmaktadır:

Allah için yapılacak herhangi bir amelin en temel gereği onu bilmektir. Yani o iş hakkında Allah'ın ne murat ettiğini ve işin nasıl yapılmasını emrettiğini bilmek esastır. Aksi takdirde kimse Allah'ın razı olacağı bir iş yapamaz. Zira Allah'ın rızası ancak O'nun istediği şekilde elde edilebilir. Bu da ilim sahibi olmak demektir. Kim ne yapacaksa yapacağı amel hakkında ilim sahibi olacaktır. Cehalet üzerine kurulu iyi bir iş olamaz. Buna namazdan herhangi bir emre kadar her şeyi dâhil edebiliriz. Buradan da anlaşılıyor ki ilim, Müslüman olarak yaşayıp Müslüman olarak ölmek isteyen her Müslüman'ın en temel ihtiyacıdır. İlimsiz İslam, İslamsız da ilim tasavvur edemeyiz. İlmin de kâğıt parçalarındaki rakamlara dayandırılması önümüze, iş yapan cahillerle bir iş yapmayan bilginler zümrelerini çıkarmıştır.

Diploması olan ama diplomasındakini yaşamayan kitlelerin karşısında, ehil olmasına rağmen diplomasızlığının bedelini itilmişlikle ödeyen kitleler arasında İslam gariptir. Ne diploma abartısına meylederiz ne de sokak kültürünü benimseriz. Bunun ortasının bulunması gerektiğini düşünüyoruz. Diplomamız da bulunsun ama diplomalarımız değil amellerimiz belgemiz olsun. Diplomamız bulunsun ama onu kimden aldığımıza dikkat edelim. Çünkü ilim, dindir. Din, ilimden geçmektedir.

Altın Öğütler

Hicri 748 yılında vefat eden Zehebî, Siyeru A'laminNübela adlı eserinde (7/152) ilim ve âlim ekseninde asıl gayeyi ve çizgilerdeki sapmaları değerlendirerek önümüze çok net hedefler koymaktadır. Yaklaşık yedi asır öncesini anlatan Zehebî'nin sözlerinden biz, yedi asır sonra bugün kendimize önemli ipuçları çıkarabiliriz. İlmin içini doldurma, ilmin asıl gayesini gerçekleştirme konusunda bugün endişeyle izlediğimiz şeylerin

asırlar öncesinin de konusu olduğunu bu sözlerden okuyabiliriz. Diploma savaşının yeni olmadığını, şekil ve tarz değiştirerek öncelerden beri devam ettiğini çok rahat söyleyebiliriz. Zehebî, yedi asır öncesini konuşuyor ama bugünü anlatıyor:

Selef, ilmi Allah için tahsil ediyordu; ona da ulaştılar. Peşlerinden gidilen önderler oldular. Bazıları da ilmi, önceleri Allah rızası dışında bir şey için istediler; onu elde ettiler de. Sonra uyandılar, kendilerini hesaba çektiler. İlim, yol esnasında onları ihlasa çekti.

Nitekim Mücahit ve diğerleri dediler ki:

"Bu ilim yoluna çıktığımızda bizim büyük bir amacımız yoktu. Sonra Allah bize niyet sahibi olmayı lütfetti." Başkaları da şöyle demiştir: "Bu ilmi biz Allah'tan başkası için öğrendik. İlim ise başkası için olmayı kabul etmedi." Bu da iyi bir durumdur. Sonra onlar salih bir niyetle ilmi yaydılar.

Bazıları ise ilmi bozuk bir amaçla, dünya için, övülsünler diye elde etmeye çalıştılar. Aradıklarını da bulacaklardır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki: "Bir yular elde etmek için cihat edene o niyet ettiği vardır."

Bu tiplerin ilmin nûruyla aydınlanamadığını görürsün. Kimsenin kalbinde de yerleri yoktur. İlimleriyle de iyi bir amele muvaffak olamazlar. Âlim, Allah Teâlâ'dan korkandır.

Başkaları da ilmi elde ettiler. Onunla makam sahibi oldular. Sonra zulmettiler, ilme bağlı kalmadılar, kebair günahlara ve çirkin işlere bulaştılar. Yazık onlara. Onlar âlim olamazlar.

Bazıları da ilmine rağmen Allah'tan korkmadı. Dolambaçlı yollara girdi. Ucuz fetvalar verdi. Uç görüşlere meyletti. Kimi de Allah'a karşı cüretkâr oldu, hadis uydurdu. Allah da onu kahretti, ilmi gitti, ilmi ona ateş azığı oldu.

Bunların hepsi ilimden çok şey gördüler, epey mesafe katettiler. Peşlerinden gelenlerde ilim ve amel eksikliği ortaya çıktı. Onların ardından gelenler dışarıdan ilim adamı gibi görüldüler. Hâlbuki ilimden anladıkları çok basit şeylerdi. O az ilimle, üstün ilim adamları olduklarını göstermek istediler.

O ilimle Allah'a yaklaşmayı akıllarından geçirmediler. Çünkü onlar peşinden gidilir bir âlim görmediler. Kalabalık oldular, o kadar. Onlardan bir hocanın hedefi, saklayacağı ve bir gün bakacağı bir kitap sahibi olmak oldu. Kitabı karıştırır ama onu uygulamaz! Allah'tan kurtuluş ve af dileriz.

Bazıları diyorlar ya: "Ben âlim değilim, âlim de görmedim."

Sabır Uygulaması

Ashabı kiram, ilmi Allah rızası için kullanmayı çok güzel başardılar. Onlardan sonra gelen nesillerde de ilim, Allah'ın rızası için elde edilen ve uğruna her şeyin feda edilebileceği bir değerdi. Zaman ilerledikçe ilim, etrafını menfaatlerin kuşattığı bir tarihî esere dönüştü. Kur'an dâhil Şeriat ilimleri de bu sürece doğru kaydırıldı. Ucunda yakın menfaatlerin görülemediği ilim dalları terk edildi.

Yaşadığımız asırda ilim, diploma ile eş değer hâle gelmiş bulunuyor. Cahillik vasfı ile vasıflandırılabilecek durumda olanlar için bile diploma iyi bir belge hâline gelmiş bulunuyor. Gerek Şeriat ilimlerinde ve gerekse beşerî ilimlerde "diploma" nihai gaye hâlini aldı.

Mü'min, hangi ilim olursa olsun, ilimle Allah'ı ve O'nun rızasını arar. Yaygın kültürü aşmak zorundayız. İnsanların ilgi gösterip göstermediğine bakmadan, Allah'ın rızasına yakın olup olmadığına bakarak ilim yoluna girmek gerekmektedir. Bu, diplomayı bir vesile olarak görmemize mani değildir. Yine diplomamız bulunsun. Ama kâğıt parçaları, pratikten değerli olmamalıdır. Çocuklarımıza hedef olarak kaşeli, mühürlü belgeleri değil ameli ve pratiği göstermeliyiz.

Gösteriş Müptelası Olmak

Cami, namaz içindir. Mushaf da okunmak içindir. Baş örtüsünün de tesettür için olduğu bellidir. Cami, mushaf ve örtü, insanların birbirlerine karşı kullandıkları gösteriş yatırımına dönüşürse ne olur? Mushaf, okunmaktan ziyade sanatkârların sanat icra etmek için yarıştıkları tabloya dönüşürse ne olur? Tesettür, açılmaya denk teşhir maksadına alet edilirse ne olur? Bu ve benzeri soruların cevabı olacak bir mesaj sahabiden Ebudderda radıyallahu anhın lisanından bize ulaşmaktadır:

"Mescitlerinizi süslediğiniz, mushaflarınızı ziynetlendirdiğiniz zaman helak olmuşsunuzdur." (Camiussağir, 658; İbni Ebi Şeybe, 30742)

Kabuğun özden daha değerli olmasından söz ediyoruz. Caminin duvarlarının namazdaki huşudan, cemaate devamdan daha önemli olmasından söz ediyoruz. Mushafın bir sanat eseri olarak ele alınmasının, onu sabah-akşam okumaktan daha değerli görülmesinden söz ediyoruz. Kabuk, kapladığı şeyden daha değerli olmuştur. Diğer yandan, insanların camilerin yapısıyla övünüyor olmaları hadislerde kıyamet alametlerinden biri olarak zikredilmektedir. (Ebu Davud, Salat, 12-449) Beton yığını ve namaz! İkisi bir arada anılırken beton, namazdan daha ağır basıyor. İşte, kıyamet kopartacak hata veya erime...

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin mescidi ne idi, nelere beşik oldu? Bir medeniyet, o mescitte inşa edildi. Üstü yağmura karşı açıktı. Etrafı rüzgâra karşı açıktı. Ama mescit, bütünüyle yüreklere de açıktı. Oraya bir kere gelen, ölü bile olsa diriliyordu.

Kur'an ilk indiği zamanlarda nasıldı? Kâğıda bile yazılabilmiş değildi. Kemik parçalarına, kiremitlere, ağaç parçalarına yazılmıştı. Kimsenin elinde bir arada, masaya konabilir bir mushaf bile yoktu. Ama Kur'an, hayat membasıydı. Yaşam kılavuzu idi. Kur'an, tam anlamıyla Kur'an'dı.

O günlerde İslam etkileyen durumundaydı. Üzerlerinde elbiseleri bile bulunmayan sahabiler medeniyet merkezlerine elçi olarak gönderiliyordu. Gönüllere sirayet edebiliyorlardı. Dil de bilmiyorlardı ama Roma Sarayı'nda, Kisra'nın sarayında meramlarını anlattılar. Etkilenmediler, etkilediler.

Fakirler ve zavallılar bereket kaynağı idi. Müslümanların arasında birinci sınıf, ikinci sınıf olmak yoktu. Takvası üstün olan daha üstündü. Çünkü Allah, şekle ve mala bakmıyor; kalplere ve amellere bakıyordu. (Müslim,

Birr, 10-2564) Karunlaşmanın Müslümanlar arasında rekabete dönüşebileceğini tahmin etmek bile mümkün değildi o zamanlar.

Başlıklar Hâlinde Gösteri Listesi

Cenazeler bile gösteri nedeni oldu. Ölen mü'mine rahmet temennisinden çok "Cenazeye katılmadı." demesinler diye toplanma ve cenazedeki duaları, taziyeleri insanların arzularını tatmin için kullanma bu listedendir.

Düğünler, isyana dönüştü.

İftarlar, davetler, ziyafetler bile mü'minlerin birbirlerine gösteri yaptıkları alanlara dönüştü.

Okullar, eğitim kurumları eğitimin hakkını vermekten çok rakipleri geçmek için kullanılan fırsatlara dönüştü.

Çok daha garibi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sevgisi de tören sevgisine dönüştü. Güller, plaketler, slaytlar salavattan değerli hâle geldi. Onu anlatmak için yapılan toplantılarda kadınlı erkekli oturumlar, menhiyattan rahmet ummalar yaygınlık kazandı. Bir gül, bir çiçek onun bir Sünnet'inden önde durdu. Güller açtı, Sünnet açmadı.

Fetva verenler, fetvalarında insanları üzmemeyi esas aldılar. Hoş fetvalar, üzmeyen fikirler kitaplaştırıldı. Asaleti korumaya çalışanlar, esasa sadık kalanlar diplomasızlıkla, ehliyetsizlikle itham edildi.

İlmin yerini kılık kıyafet aldı. İhlasın yerini güzel hitabet aldı.

Çoğunluk ilke edinildi. Kitlelerin talebi reddedilemez kabul edildi.

Doğrusu

Camiler namaz kılınan, evlerden daha çok huşu sağlayan mekânlar olmalıdır. Kıble duvarında göze çarpacak hiçbir şey bulunmamalıdır. Saat, kitaplık, takvim, süslemeler… Hiçbir şey... Namaz kılınan yer, nefeslerin bile dikkatle alındığı bir yer olmalıdır; ilim, kıraat ve ders merkezi olmalıdır. Anons merkezine dönmemelidir.

Mushaflar, Allah ile konuştuğumuz metinler olarak öne çıkmalıdır. Çiçekli, nakışlı, müzeyyen mushaflardan ayet okunması hâlinde daha çok sevap kazanılmayacağına göre aranan, daha kolay ve daha çok okunabileni olmalıdır.

Ticari amaçlarla geliştirilmiş farklılıklar Kur'an ehlini aldatmamalıydı. Cenazeler, ibret noktalarımız olarak kalmalıydı. Bir gün varacağımız yeri

düşünmekten, gözyaşı akıtmaktan geri kalmamalıydık. Cenazeler, mezarlıklar iş takibi için kullanılmamalıydı.

Düğünlerimiz de sade kalmalıydı. İlan etme, dosta düşmana nikâhı bildirme olarak kalmalıydı. Bir servet harcanarak icra edilen düğünler, Medine düğünü olamaz. Biz zühdü esas alan dinin müntesipleri olarak mal cümbüşünde huzur ve saadet arayamayız.

Kendisine fetva sorulan âlim, Allah'ın rızasından başkasını aramamalı; fetvanın boynuna dolanacağını bilmelidir.

Kalabalıklara itimadın hüsranla sonuçlanacağını biz Huneyn'de öğrenmiş olmalıydık. Bir mü'min, tek başına bütün kâinata bedel olmalıdır. Kitlelerin peşinde olmak yerine Allah'ın rızasının peşinde olmalıydık.

Sabır Uygulaması

Kitaplarımızda “riya” başlığı altında anlatılan meselelerin yaşanan çağda başka isimlerle anılması bizim için kurtarıcı değildir. İnsanların gözüne hitap eden anlayışlar bir tür riyadır. Her tür riya ise Müslüman’ın gündeminden uzak olmalıdır. Bizi gören ve gözeten Allah’ın Şeriat’ına uygun, O’nun rızasını kazanmaya vesile olacak işler yapmak gerekmektedir. Fani dünyaya ebedî kılıflar uydurmak doğru değildir. Zühdü, kitap sayfalarından yemek masalarımıza, yatak odalarımıza, oturma salonlarımıza taşımaya mecburuz.

Gün Ortasında Teheccüt

Farz namazlardan sonra en değerli nafile namazın gece namazı, teheccüt olduğu herkesçe bilinen bir hakikattir. Gecenin ihya edilmesi yönündeki en önemli amel de gece namazıdır. Adı gece namazı, teheccüt, gecenin ihyası veya ne olursa olsun teheccüt namazının Allah katındaki değeri çok yüksektir. Günahların affına vesile olması, sahibini günaha girmekten koruması gibi nedenlerden öte gece teheccüdü, peygamberlerle anılan bir ibadettir; salihlerin, velayet yolunda koşanların ibadetidir.

Ebu Ümame al-Bahilî radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Gece namazına kalkınız. O; sizden önceki salihlerin işidir, Rabb'inize yakınlıktır, kötülükleri örter, günahları uzaklaştırır." (Tirmizî, Daavat,101/3549)

Gece namazı olan teheccüdün, bir tarikata mensubu olanlara mahsus, ileri dereceden İslami bir hayat yaşamak isteyenlere mahsus ibadet çeşitlerinden sanılması şüphesiz hatadır. Bir nafile ibadet olarak teheccüt, Allah'a yakın olmayı uman her mü'min için mühim bir ameldir.

Henüz sabah namazını cemaatle eda etme sıkıntısı çekiyor olmamız, gecenin ihyası anlamına gelen teheccüdü yok saymamıza neden olmamalıdır. Kalplerimizin körelmesine, dünyevileşme hastalığının bünyemizi istila etmesine karşı yapmamız gereken ilk işlerden biri geceyi ihya etme gayretidir şüphesiz.

Allah Teâlâ, kullarına rahmetiyle muamele buyurduğu için hayır yollarının bazılarına alternatifler koymuştur. Birini yapamayanın diğerinden yararlanmasını murat etmiştir. Ticaretinden, sıhhatinden kaynaklanan bir nedenle gece namazını ihya edemeyen, büyük ecirden mahrum olmasın diye "gece namazının sevabını kazandıran" ameller göstermiştir. Evet, gecenin ortasında kalkıp namaz kılarak geceyi ihya edenin kazandığı ile uyku baskısının olmadığı bir zamanda başka bir ameli yaparak aynı sevabı elde etmek elbette beklenemez. İnsan gözüyle bakıldığında durum böyledir.

Bazı insanlar, gece namazındaki sevabı kazandıran ve gecenin yarısında uykudan uyanmanın zorluğu gibi bir zorlukla eda edilmeyen ibadetleri kendileri için "geceyi ihya"dan kurtaran ibadetler olarak görebilir ve bunu suiistimal edebilirler. Şunu bilmekte yarar vardır: İbadetleri ibadet yapan niyettir, ihlastır. Allah Teâlâ kimin ne özrü bulunduğunu gayet iyi

bilmektedir. Neyi, neden yaptığımızı bizden iyi bildiğine göre bir aldanma yok demektir. Olsa olsa bu, kuma başını sokmak olabilir.

Geceyi ihya etmek veya teheccüt namazını kılmak kadar ecir kazandıran ibadetler vardır. Keşke gece ihyasına da muvaffak olsak bunları da yapabilsek! O zaman çift kazanç sağlamış olurduk. Ama geceyi ihya etmeyi beceremiyorsak işte, Allah'ın açtığı yedek kapılar. O kapıları bari kullanalım.

1. Yatsı ve Sabahı Cemaatle Kılmak, Gün Ortası Teheccüttür:

Osman bin Affan radıyallahu anhın rivayetine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Kim yatsıyı cemaatle kılarsa gecenin yarısını ihya etmiş gibidir. Kim yatsıyı ve sabahı cemaatle kılarsa geceyi ihya etmiş gibidir." [Ebu Davud, Salat, 48/ 555 (Buradaki lafız ona aittir); Müslim, Mesacid, 46/1489; Tirmizî, Salat, 51/221]

Namazların cemaatle kılınmasına dair yapılan tembihler bir kere daha önümüze konmuş olmaktadır. Ayrıca yatsı ve sabah namazlarının cemaatle kılınmasına karşı münafıkların gösterdiği gevşeklik de dikkate alınmalıdır.

2. Öğlenin Farzından Önceki Dört Rekât, Gün Ortası Teheccüttür:

Bu dört rekât nafilenin önemi hakkında farklı rivayetlerde farklı müjdeler vardır. Hatta Âişe radıyallahu anha validemiz, Peygamber aleyhisselamın bir nedenle farzdan önce bu dört rekâtı kılamaması hâlinde farzdan sonra kıldığını bildirmiştir. (Tirmizî, Salat, 200/426)

Ancak farzı kılabilecek kadar vakit bulduğu için öğlen namazından önceki bu dört rekât nafileyi kılmaya vakit bulamayanlar, ikindi namazına kadar herhangi bir vakitte kılarak bu büyük ecirden yararlanabilirler. İbni Ebu Şeybe'nin Musannef'inde bu dört rekât namazın seher namazına muadil olduğu rivayet edilmiştir. (5940)

3. Her Gece Yüz Ayet Okumak, Gün Ortası Teheccüttür:

Temim ed-Darî radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden şöyle rivayet etmiştir:

"Kim bir gecede yüz ayet okursa ona gece ihyası ecri yazılır." (Ahmed, 17083; ed-Darimî, 3324)

Yüz ayet, on dakikadır; gecenin herhangi bir anında okunabilir; Kur'an'ın herhangi bir yerinden okunabilir. Ezber okunabilir, bakarak okunabilir.

Özellikle okunması zorunlu bir yer yoktur. Bir sebeple gece okuyamayan için de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ikinci müjdesini vermiştir:

"Okumayı âdet edindiğini okumayı bir nedenle unutan veya uyuyakalan, sabah namazı ile öğlen namazı arasında onu okursa gece okumuş gibi sevap yazılır ona." (Müslim, Salatülmüsafirin, 18/ 1742)

Her gece bir şeyler okuyarak yatmak, bir vird edinmek unutulmaması gereken Sünnetlerdendir. Böyle biline! Bu, Ramazan ayını Kur'an hatimleri ile donatıp on bir ayı Kur'ansız geçirmekle aynı şey değildir!

4. Bakara'nın Son İki Ayeti, Gün Ortası Teheccüttür:

Buharî ve Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bakara suresinin son iki ayetini okumayı gecenin yeterli ameli olarak göstermektedir:

"Kim gece Bakara'nın son iki ayetini okursa onlar ona yeter." (Buharî, Fadailül-Kur'an, 10/ 5009; Müslim, Salatülmüsafirin, 43/1875)

Bu iki ayetin bu denli ecir kazandırması elbette, mü'mine bununla yetinme rehaveti getirmeyecektir. Daha fazlasını kazanma, Allah'a daha yakın olma hedefi hiçbir zaman vazgeçilmeyecek bir hedeftir.

5. Güzel Ahlak, Gün Ortası Teheccüttür:

"Mü'min; güzel ahlakı ile gece oruçlu, gündüz namazda olanların derecesini yakalar." (Ebu Davud, Edeb, 8/4798; Ahmed, 25527)

Zira gece namaz kılan uyku arzusunu dizginlemiş ve o imtihanı kazanmıştır. Oruç tutan, yeme hırsını dizginlemiş ve o imtihanı kazanmıştır. Güzel ahlakta muvaffak olan ise farklı insanların mizaçlarına karşı mü'min kimliğini koruyarak pek çok açıdan nefsinin ve şeytanın tuzaklarına karşı imtihan kazanmıştır. Çünkü ahlak, insanlarla güzel geçinmek ve onlara eziyet etmemektir. İmandan sonra güzel ahlak en büyük nimettir. Ahlak güzelliği Peygamber aleyhisselama yakınlıktır.

"Sizin bana en sevimliniz ve kıyamet günü bana meclis olarak en yakınınız, ahlakı en güzel olanlarınızdır." (Tirmizî, el-Birr, 71/2018)

6. Dul ve Miskinlerle İlgilenmek, Gün Ortası Teheccüttür:

Ebu Hureyre radıyallahu anhın rivayet ettiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Dul ve yetim için koşuşturan; Allah yolunda cihat eden gibidir veya gece namaz kılan, gündüz oruç tutan gibidir." (Buharî, Nefakat, 1/5353;

Müslim, Zühd, 2/7393)

Bireysel olarak veya bir kurumun himayesi altında dullarla ilgilenen veya miskinlerin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışanların gecelerin karanlığında namaz kılanlar gibi olduğu sahih hadislerle sabittir. Yeter ki bu büyük amele riya ve menfaat gibi şaibeler karışmasın.

7. Bir Günlük Ribat, Gün Ortası Teheccüttür:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin sözü sahih yollarla bize ulaşmıştır. Mü'minlerin cephelerinden bir cephede bir gün ve geceyi ribatta geçirmek, o gecenin ayını oruçla ve gecelerini kıyamla geçirmekten daha hayırlıdır:

"Bir gün ve gece ribat, o ayın oruç ve kıyamından daha hayırlıdır. O; ölecek olsa yaptığı amel onun için yazılır, rızkı ona gelir, kabir azabından emin olur." (Müslim, İmare, 50/4915; Nesaî, Cihad, 39/3168)

Peki, ribat nedir? Ribat, cephedeki nöbettir. Mü'minlerin cephesi neresi ise orada ribat vardır. Yeter ki ribat için murabıt bulunsun.

8. Gece Namazına Niyet, Gün Ortası Teheccüttür:

"Gece teheccüde kalkmaya niyet ederek yatağına giren biri, uykusu ağır bastığı için sabaha kadar uyur, kalırsa niyeti ona yazılır. Uykusu da Rabb'inden ona bir sadaka olur." (Nesaî, Kıyamülleyl, 63/ 1786; İbni Mâce, İkametüssalati, 177/ 1344)

Sabır Uygulaması

Dini zor göstermek şeytanın önemli taktiklerindendir. Hâlbuki din, fıtrat dinidir. Allah'ın Şeriat'ı kolaydır. Kaldırılamayacak, zor ibadet yoktur. Her mü'minin yapabileceği nafileler vardır. Farzlarda asgari düzeyi koruduktan sonra kulluk yerine getirilmiş olur. İslam'ı zor gösteren anlayışa karşı, Allah'ın rahmetinin genişliğini, kullarını ne denli büyük fırsatlarla donattığını bilmemiz gerekmektedir. Şeytanın ürkütme taktiklerine karşı, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin hadislerinden yola çıkarak kendimize çalışma alanları, cennete koşacağımız yollar oluşturmalıyız. Haramlardan kaçınıp farzları da eda ettikten sonra yola girilmiş demektir. Ürkme yerine çare üretme ve umut kapılarını aşındırma yolunu tercih etmeliyiz.

Hacıya Üç Not

En büyük medreselerden biri olan haccı eda eden Müslüman, toprağın üzerinde iken bahşedilebilecek en büyük nimetlerden birini yaşamıştır. Tevhit ve teslimiyetin en çok ortaya çıktığı yerlerden biri olan hac, vahdet, adalet, denge, nefis terbiyesi ve ahlak gibi bu Ümmet'e ait meziyetlerin sindirildiği bir yer ve zamanı ihtiva etmektedir. Hac ibadeti ile müşerref olan bir Müslüman, bunları düşünmelidir.

Haccın karşılığı sadece cennettir. Hakkı verilmiş bir hac, bir cennet teminatıdır. (Buharî, 1521)

Bütün ibadetlerde olduğu gibi hac ibadetinde de bir muhasebe yapmak gerekir. Haccın kalıcılığı, tesiri için gereklidir. Haccı Mekke'de bırakıp gelmek büyük bir kayıptır.

Birinci Not:

Şükret!

Hacca layık bir şükür yap!

Milyonlarca mü'min arasından sana nasip oldu bu nimet. Seçilmiş olduğunu bil. Seni seçen ve Kâbe'de bekleyen Rabb'ine şükretmen gerekir. En mübarek yerlere, en mübarek zaman diliminde ulaştın. Sıhhat ve afiyet içinde haccettin. Yüzün gülsün, için dolsun, gözlerin taşsın, haccın coşkusu seni mutlu etsin. Aylarca, yıllarca o heyecanı kaybetme. Şükretmek, sadece "elhamdülillah" deyivermek olamaz. Şükür; yürüyüşünde, tutuşunda belli olur. Konuşurken anlaşılır.

Haccetmeye şükret; evine kazasız, belasız dönüşüne şükret. Bıraktığını bulmana şükret. Şükrün gece sürsün, gündüz sürsün. Haccın bütününe şükret, haccın içinde kazandıklarına şükret. Umreye şükret. Rengârenk din kardeşlerini görmene şükret. Günahlarından arınmana şükret. Zemzeme doymana şükret. Tarihin derinliklerini gözlerinle görmene şükret. Yolculuğunun iyi geçmesine şükret.

İkinci Not:

Sen haccettin ama haccını kabul edecek veya reddedecek olan Allah Teâlâ'dır. O kabul etmedikten sonra neyin ne değeri olur?

Haccın kabul olduğunun işaretleri vardır. O işaretleri iyi kollamalısın. Bu işaretlerin hiçbiri kesin sonucu göstermemekle beraber önemli ipuçları verir sana.

Sakın hacca doymuş olma. Yol bulsan her sene gitmeye hazır hâlde bekle. Bu senin heyecanın iyi bir işaretidir.

Haramlarla arana ciddi bir mesafe koy, haramlar seni ürkütsün. Bu da iyi bir işarettir.

İslam'ı hacdan ibaret algılama. Allah'ın diğer emirlerine de önem ver ve salih ameller yap. Ölmeden iyi işlere ara vermemeye azimli ol. Bu da iyi bir işarettir.

Mekke'de açtığın yeni sayfayı kirletmemeye gayret et. Kalbin geniş, yüzün nûrlu olsun. Öncesi ile sonrası arasında hac, önemli bir gösterge olarak seni de ikna etmelidir.

Sakın riyaya bulaşma. Haccı öveceksin diye kendini öne çıkarma taktikleri yapma.

Mescitleri mekân edin, namazı cemaatle eda et. Nafileleri ihmal etme.

Zühdü ilke edin. Züht, dünya işlerini terk etmek değildir. Züht; dünyaya meyletmemektir, parayı kalbine değil kasana koymandır. Bir camiye kapanıp gün boyu namaz kılarak zühde girmiş olmazsın. Yine ticaret yap, fabrikanda çalış ama yeğlediğin, ahiret yurdu olsun. Allah'a itimadın sonsuz olsun.

Ahlakını yüceltmeye devam et. Gözünü, kulağını haramdan koru.

Kur'an tilavetini ihmal etme. İlim meclislerine katıl. Kesinlikle hadis oku, fıkıh oku. Bir tefsir dersi izle.

Üçüncü Not:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki:

"İşler, sonuna göredir." (Buharî, Rekaik, 33/6493)

Büyük bir gayretin boşa çıkması, biriktirdiklerinin heba olması ne büyük bir afet olur. Hac, en büyük yatırımlardandır. Onu korumak, onunla ölmek hedefin olmalıdır.

Eskilerin sık kullandıkları bir benzetme vardır. Bu hepimiz için öğüt olmalıdır. Derler ki: "İyi yere güvenip aldanma." Cennetten daha iyi bir yer mi vardır? Âdem'in başına gelen de orada gelmedi mi?

Hiç ara vermeden Allah'ın rızasını kazanacak işlere yoğunluk ver.

Haccı eda ettin, yolun açıldı. Mola verme. Kendini ibadetten emekli olmuş biri zannetme. Asıl şimdi gayret zamanıdır, diye düşün.

Hac, çok büyük bir ibadettir. Mekke'de bırakılıp gelinmeyecek kadar büyüktür. Bir ayda, bir yılda etkisi kaybolmayacak kadar ağırdır.

Hac bu kadar büyük olmasaydı bir hac bir ömür için yeterli olur muydu, değil mi?

Sabır Uygulaması

Futbol takımı uğurlanır gibi hacı uğurlanması, haccın sırlarına terstir. Hac, azameti ve heyecanı önünde boyun büküklüğü gereken bir ibadettir. Haccın gösterişe dönüşmesi bir erimedir, sulanmadır.

Hac dönüşünün bir değişiklik gerektirdiği muhakkaktır. Hacı değişmelidir; iyiye, güzele doğru hız artırmalıdır. Ama bunu Allah'a daha yakın olmak, kendisine sunulmuş bulunan büyük fırsatı ebedîleştirmek için yapmalıdır. Hacceden birinin, hacdan sonraki değişim ve ilerleyiş fırsatını kaçırması, hacca gitme fırsatını kaçırmaktan daha basit bir zarar değildir.

Haccın erimesine, "dinî seyahat"e dönüşmesine karşı uyanık bulunmak zorundayız. Din böyle elden gidiyor. Kalite ve heyecan kaybını basite alamayız.

Hoca Çocuğu Olmak

Ömrünü Allah'a davete adayan, nesiller yetiştiren nice âlim ve davetçinin kendi çocukları üzerinde müessir olamayışı karşılaştıkları en önemli sıkıntılardan biridir. Dibine ışık veremeyen mum olmak, yürekleri aydınlatan, hidayet rehberi, peygamber vârisi, âlim, âmil insanları üzmüştür. Ateşli konuşmaların sahiplerinden geriye bir avuç kül kalmasını kabul etmek, o ateşli tavırların sahipleri ve onları gıpta ile izlemeye çalışan mü'minler için zor olmuştur.

Ashabı kiramdan beri, sayıları büyük kitlelere ulaşan âlimler ve davetçiler arasında, insanlara tavsiye ettiği ölçülere uygun çocuk yetiştirebilenlerin sayısı kabarık değildir. Çocukların da babalarının izini sürme konusunda üstün bir himmet gösterdikleri söylenemez.

Ailesi dışındakilere etkili olan âlim ve davetçilerin bu sıkıntısının, teknoloji çağında yaşayanlara ait olduğunu söylemek de mümkün değildir. Özellikle bir zamana daraltılabilecek sorunlardan biri olarak göremeyiz bu sorunu. Sahabi nesli, tâbiûn nesli başta olmak üzere bütün nesillerde ortaya çıkan bir realiteden söz ediyoruz: Mum dibine ışık vermeyebiliyor, ateşten geriye kül kalabiliyor.

* * *

Uzmanca Bir Görüş

Her insan davetçi olabilir ancak her insan âlim olamaz. Âlim bir babanın çocuğu olmak, insan gelişimini etkileyen sosyal çevre etkenlerinden sadece bir tanesi. Bunun ötesinde, gelişimin fizyolojik ve psikolojik boyutları da var ki bunlar kişinin benliği, ilgisi, kabiliyeti ve yeteneklerinin ortaya çıkmasında en az çevre kadar önemlidir. Öte yandan sosyal çevre de biyolojik ve psikolojik temelin üzerine oturan önemli bir etkendir gelişimde.

Ancak sosyal çevre de sadece baba ve babanın çevresinden değil içinde yaşanan mahalleden, şehirden, ülkeden, o ülkenin kanunlarından, medyasından, kültüründen de etkilenmektedir. Yine dünyanın içinde bulunduğu dönem de çocuğun gelişimine dolaylı da olsa ciddi etkide bulunabilmektedir.

Bütün bunların yanında bir insanın gelişim özellikleri, ilgi, yetenek ve kabiliyetleri ne olursa olsun bunlar o insanın davetçi olmasını engellemez. Hangi insan hangi işi yapıyor olursa olsun küçük ya da büyük grupların davetçisi olabilir. Çünkü her fıtrata yakın başka bir fıtrat vardır. Dolayısıyla kişi iman derdi taşıdığı sürece âlim olmaya herhangi bir sebeple imkânı olmasa bile davetçi olmaya engeli yoktur.

Uzman Psikolog Mehmet DİNÇ

* * *

Son dönemlerde, fıkıh ve benzeri ilim dallarında isim yapmış önemli şahsiyetlerin çocuklarını mühendislik, tıp gibi alanlarda yetiştirmeleri bir başarı olarak görülmüştür. Filan âlimin çocuğunun filan hastanede doktor olması ve orada mü'min kardeşleriyle ilgilenme tevazusu göstermesi şüphesiz küçümsenecek bir durum değildir. Hele hastanelere girip iş görmede ezilmiş Müslümanlar bunu kendileri için nimet görmüşlerdir. Ama âlim ihtiyacımızın, doktor ihtiyacımızdan az olmadığı bir dönem yaşıyoruz.

Aslında bunun başarı olarak görülmesi, çocuklarını hiçbir alanda yetiştirmeyenlere oranlanarak söylenebilmektedir. Gerçekte ise mumun dibini de aydınlatması gerekiyordu. Âlimin, âlim; davetçinin davetçi yetiştirmesi kadar tabii ne olabilir? Doktor ve mühendis insanların ise bazen çocuklarını âlim olmak üzere medreselere gönderdiklerini de farklı bir sonuç olarak görebilmekteyiz.

Özellikle vurgulamakta fayda olan bir ayrıntıyı da kaydetmemizde yarar vardır: Hasbelkader Anadolu'nun bir kasabasında bir camiye imam olmuş, müezzin olmuş ve o makamı maişet kaygısı dışında bir hedef için kullanamamış, sıradan biri olma seviyesini aşamamış, nübüvvet makamına vekâletin azametini hissedememiş kimselerin çocuklarını bu süreçte zikretmekte yarar yoktur.

Çünkü o kişinin kendisi, nübüvvet makamının ağırlığı altında bir himmet göstermediği gibi onun çocukları da babalarının ezilmediği yükün altında kolay kolay kalmayacaklardır. Zaten insanlarla beraber ulu orta ortamlarda bulunan bir babanın çocukları da ulu orta denebilecek mekânları rahatlıkla kullanmaktadırlar. Gerçek âlim ve davetçilerin çocukları, babaları futbol maçına gitmediği ve onları da göndermediği için hareketsizlik kompleksi içinde olmuşlardır.

* * *

Uzmanca Bir Görüş

Âlimlerin; çocuklarına neyi, neden yaptıklarını anlatmadan sadece yapmamalarını söylemeleri, aynı zamanda yapamadıklarından dolayı özenti ve kompleks duygularla yaşadıkları faaliyetlerin alternatiflerini oluşturmamış olmaları; çocukların dünyasında babanın, babanın kurallarının ve babanın hayatının baskıcı, sıkıcı, renksiz ve heyecansız bir hayat olarak kodlanmasına sebep olur.

Bu kodlanmalar özellikle erken çocukluk çağlarında oluşması hâlinde kişiliğin bir parçası hâline gelip bilincin yüzeyine çıkmasa bile düşünce ve davranışa doğrudan tesir eder.
Bu nedenle âlimlerin, çocuklarının dünyalarının farkında olmaları, o dünyada neler olup bittiğini bilmeleri ve o dünyaya kendi hayatlarından ilgi ve sevginin yanında heyecan ve hareket katmaları; çocuğun babasına ve babasının değerlerine karşı bir hayat tarzı kurmasına ciddi bir engel teşkil edecek, çocuğun da babasının değerlerini sindirip hayatına geçirmesini kolaylaştıracaktır.
Uzman Psikolog Mehmet DİNÇ

* * *

Onların babaları her düğüne gitmeyen, evine her misafiri kabul etmeyen, her gıdayı evine sokmayan, her vasıtaya binmeyen, Peygamber aleyhisselama vekâlet olan bir makamda bulunduğu için keyifli bir uyku bile uyuyamayan bir babadır.

Âlim veya davetçi, davasını çocuğa mücerret bir anlatma yerine, çocuğu o davaya ikna etmeye çalışmalıdır. Bu da eşlerin birbirlerine yardımıyla mümkündür. Ayrıca böyle bir ikna süreci yılların işidir. Bir yıl, iki yıl böyle bir ikna için çok küçük bir zaman dilimidir. Çocuğun, babanın davasına ikna olması İslam'ın gücüyle emredilmeye hazır olmasıdır ki böyle bir durum babanın işini çok kolaylaştıracaktır.

Bir de çocuğun yaşı ve bulunduğu muhit şartları dikkate alınırsa biiznillah hayırlı sonuç alınacaktır. Yeter ki gerekli bekleme süresinin en az dokuz yüz elli yıl olması gerektiği unutulmamış olsun.

Kürsüde anlattıkları ile caminin çay ocağında konuştukları aynı olmayan birinin unvanı ne olursa olsun ailesine ve çocuklarına yansıttığı sorunlar bu sorunlar değildir. Günlük haberleri beraber izledikleri mahalle sakinleriyle o haberler etrafında muhabbetler üreten biriyle, ahiretten derin haberler taşıyan ve o haberlerin endişesi altında uykusuz kalan teheccüt erbabının aynı kefede tutulması mümkün olmaz.

Dert sahibi olmakla dertle dertlenmek aynı olmasa gerek. Müslüman'la "Müslüman" arasındaki en bariz farkların birinden söz ediyoruz. Sırf kendisi için yaşayanla insanlığın hidayetini dert edinenler arasındaki farktan, bir çocuğa elif cüzü öğretmeyi cihat görüp gecesini gündüz olarak kullanan sahabi mantıklı hatta zamanının sahabisi olan insanlar kesinlikle farklıdırlar.

Onlar bilerek veya bilmeyerek bu farktan kaynaklanan sıkıntıları evlerine hissettirdiklerinde, ummadıkları sonuçlarla karşılaşabilmektedirler. **Âlim olarak yetiştirmek istedikleri çocuklarından dolayı kahır çekebilmekte,**

eşlerini ummadıkları tavırlarda bulabilmektedirler. Sözünü ettiğimiz "hoca çocuğu olma" sıkıntısının menşei de budur.

Böyle bir çocuğun temel sıkıntısı Allah Teâlâ'nın yaratıp mü'min kullarına mübah kıldığı nimetlerden bile yoksun olmaktır. Kendisini ahirete adamış, Allah katındakine göz dikmiş dertli bir babanın hissiyatını anlayabilecek yaş ve kapasitede olmamaktır. Baba ulvi hedefler peşinde yürürken çocuğun bir bisiklet peşinde hayâller üretmesi, o hayâllerinin değil gerçekleşmesi aksine kınama konusu hâline gelmesi sorunudur.

Bu bir sorundur. Toplum, Müslüman bile olsa bu sorunu anlayışla karşılamakta yetersiz kalabilir. Âlim ve davetçinin en yakınları dahi bunu idrak etmekte zorlanırlar. Âlim ve davetçinin eşi, bir o yana bir bu yana gelir gider. Neticede hasretler o büyük güne havale edilerek unutulur gider. Davetçi, Nuh'u, İbrahim'i kendine örnek aldığı hülyalarla mezara girer. Ailesi de tatsız tuzsuz bir gençliğin ardından yeni bir dönem umuduyla yaşar giderler.

Şüphesiz yüzde yüz genelleme yapmanın doğru olmadığı bir meseleyi irdeliyoruz. Böyle olmayan, çekirdeğinden yeni meyvelerin yetiştiği ağaçlar da vardır. Ama yoğunluk diğer tarafta olmuştur.

Darimî'nin İkrime'den rivayet ettiği şu söz, meselemizi daha geniş bir açıdan düşünmemize yardımcı olacaktır: "Bir âlime en soğuk kesim, ailesidir." Bu sözü, hadis olarak rivayet edenlerin ilavesinde "ve komşuları" ifadesi de zikredilmektedir.

Sorunun Temelleri

En önemli neden, babanın hedefinin büyüklüğü ve çalışma alanının genişliğidir. Bütün insanlığı kuşatmaya çalışan bir babanın kendi ailesi ve çocuklarına ayıracak yer bulamayışı sorunun en derin nedenidir. Kasabasını, ülkesini ihata eden bir yürek, bir kadın ve üç-beş çocuğu ihmal etmemelidir. Bu, kasıt aramadan hata çizgileri dâhilinde ele alacağımız âlim ve davetçilerin de kendilerini irdelemeleri gereken bir konu olarak ele alınmalıdır. Dava ile ev arasında denge, hizmetle ailenin istekleri arasında adalet sağlamak davetçinin ve âlimin görevi olmalıdır.

Babasının yanında kendisine ait bir yer bulamayan, aynı evin çatısı altındaki babasını göremeyen, onu görse bile derdini, isteklerini anlatmaya vakit bulamayan veya sözlerine açık bir kulak bulamayan bir çocuğun hissiyatını takdir etmemiz gerekiyor.

Hiç kimse Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden daha iyi bir dava adamı, hizmet ehli olamaz. O ise ailesini ihmal etmedi, çocuklarını ve torunlarını ikinci derecede görmedi. Bütün ağır meşakkatlerine rağmen ne ibadetinden geri kaldı ne de çocuklarından ve evinden. Üstelik de onun evi bir-iki haneli ev de değildi. Aynı anda dokuz hanımlı bir evi idare etmek ve hiçbirine zulmetmemek asla unutulmaması gereken bir derse ait notlardandır.

* * *

Uzmanca Bir Görüş

Âlim çocuğu, her çocuk gibi sağlıklı bir gelişim sürdürebilmek ve kişilik bütünlüğünü yakalayabilmek için her şeyden önce annenin ve babanın hem fiziki hem manevi varlığına ihtiyaç duymaktadır.
Fiziki varlığın olmadığı zamanlarda çocuğun başka kaynaklara yönelmesi ve bu ihtiyacı farklı yollarla karşılaması mümkündür. Ancak fiziki varlığı olup manevi varlığı olmayan bir babanın çocuğu için, babasını yok sayması mümkün ve doğru olmadığından, çocuğun ciddi anlamda eksikliğini duyduğu baba ihtiyacını karşılayabileceği bir kaynağa yönelmesi de mümkün olmayacaktır.
Uzman Psikolog Mehmet DİNÇ

* * *

Davetçi baba veya annenin, davanın ağırlığını, henüz mükellef bile olmayan bir çocuğa “dava düzeyinde ağır” bir üslupla anlatmaya kalkması, anlattığının sonuçlarını beklemede aceleci olması hata olarak değerlendirilebilecek tutumlardır. Çocuk, kimin çocuğu olursa olsun nihayetinde çocuktur; tabii bir seyir içinde büyümek ve olgunlaşmak onun da hakkıdır.

Davetçi anne ve baba, toplumun bir tür baskıya dönüşen bakışlarını, tepkilerini abartmamalıdır. Filancanın çocuğu, sırf annesi veya babası insanlığı ihtiva eden, ahireti göz önünde tutan bir projenin başında bulunduğu için Allah’ın nimetlerinden -mübahlar dairesinde- mahrum olmamalıdır. En iyinin peşinde olmamız, iyilerin yasaklanmasını gerektirmiyor.

Her hâlükârda davetçi ve âlim, evini ve çocuklarını başka âlim ve davetçilere mahkûm ettirmemeyi yeğlemelidir.

Çocuk, kesinlikle çocuk olarak görülmelidir. Bulunduğu evin özel şartlarından ve farklı imkânlarından ötürü emsallerine göre farklılıklar göstermesi bir çocuğun büyümüş sayılmasını gerektirmemektedir. Oyunuyla, arkadaş çevresiyle, sorunlarının tahlil edilmesiyle hoca çocuğu da çocuk muamelesi görmelidir.

Ebeveyn, kendi özelliklerinin gereklerini küçük bir çocuğun üzerinde görmeyi istemekte haksızdır. Gerçekler, emellerimiz ve hayâllerimizle aynı çizgide yürümeyebilir. Yürümemesi de normaldir. Çocuk psikolojisini takdir edememiş olmanın bedelini âlim de öder cahil de.

Baba ve annenin öğretmen olarak çocuğunun karşısına dikilmesi, eğitim kuralları açısından olumlu sonuçların alınmakta zorlandığı seçeneklerdendir. Daha çabuk sonuç görme arzusu, sabrın sınırlarının daralması, öğretim ve eğitimden önceki çocuğa ait birikimin üzerine eğitim zorluğunun yığılması, babanın ve annenin çocuğunun önünde öğretmen olarak durduğu zamanki zorluğu hazırlar. Âlim ve davetçi, çocuğu için başka mürebbiler aramaktan çekinmemelidir.

Türkiye şartlarında hâlâ hayatta olan pek çok âlim ve Kur'an ehlinin, çocukları üzerindeki emelinin tahakkuk etmemesinde bu neden yatmaktadır. Evet, onların tutumlarını kınama hakkımız yoktur. Samimi duygularla başka örnek bulamadıkları bir zamanda yapabileceklerine inandıklarını yapmışlardır. İnşaallah niyetleri ile ecir kazanmışlardır. Ama onların o ağır tecrübelerinin tekrar edilmesinin bir anlamı yoktur.

O dönemin yaşayanları, toplumun bir tür laikliği benimseme ve laikliğin sonuçlarına katlanma meylini önceden kestirememişlerdir. İnsanların, camilerde onların vaazlarını dinlemelerini kendileri için teminat olarak görmeleri ciddi bir hata olmuştur. O hatanın bedelini de önce çocukları ve aileleri üzerinde ödemek durumunda kaldılar. En yakın çevreleri, akrabaları onları çocuklarını ezmekle, zamanın dışında tutmakla itham ederken onlara köstek olan nefsaniliğe meyletmeye çalışan çocuklarına destek olmuşlardır. Ne yazık ki onlar ve bunlar camide en azından Cuma günlerinde buluşuyorlardı. İki taraf arasındaki anlayış farkı, nesli çağa uydurmak isteyenlerle çağı nesle hazırlamak isteyenler arasındaki farktı.

Allah'ın kulları üzerindeki imtihanı, ilk insandan son insana kadar sürecektir. Kesinlikle imtihandan muaf bir dönem yoktur. Bu imanî bir hakikattir. Bu hakikatin diğer yüzü de şudur: Her zamanın imtihanı değişik olabilir. Ashap bile başta ve sonda değişik imtihanlarla yüzleştiler. Bir nesil içinde bile imtihan değişti. Önce müşriklerin işkencelerine dayanmak

imtihanın esası idi. Sonra mal imtihanı, ardından da kardeşler arası ilişki imtihanı geldi.

Burada zikredilen imtihan türü de böyle bir değişikliği yansıtmaktadır. Namaz kılan ama İslam'ın şümulünü özümseyemeyen nesil içinde âlim ve davetçi olma imtihanı...

Âlimden önce Müslüman bir anne-babanın, çocuklarını arkadaş ve çevre açısından güvende tutması tabii olandır. Bilhassa âlim babanın ve annenin, çocuklarının arkadaşlarını, çevrelerini seçerek elemeleri onların yapabileceği ve yapması gereken ilk iştir. Böyle bir uygulama, yeri geldiğinde çocuğu yalnızlığa hatta bir tür yabaniliğe itebilir. Bunu da anne-babanın düşünmesi, eğer gerekiyorsa semt değiştirmesi şarttır. Âlim babanın çocuğunun arkadaşsızlığının bedeli, arkadaştan daha kötü bir çevrenin etkisinde kalma şeklinde sonuçlanabilir ki bu âlim için bir afettir. Sürekli kaçarak alınabilecek mesafeler pek uzun değildir.

Hoca Çocuğu Krizi

Önce ilmî bir gerçek bilinmelidir: Hoca çocuğu da çocuktur. O da oyun hakkına sahiptir. O da yaramazlığı doğal bir insan yavrusudur. O da güler, o da ağlar. O da yer ve döker. O da yetiştirilmesi gereken bir yavrudur. Ona, babasının konumundan ötürü büyümüş olması gereken bir çocuk olarak bakanların bakışı yanlıştır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin sırtında oturan çocukları, onunla devecilik oynayan mini yavruları nasıl görmezden geliriz? Babasının konumundan dolayı hiçbir çocuk, çocukluğunu yaşama hakkından menedilemez. O çocuğa yönelen bu tür bakışlar, bir tür zulüm icra etmektedir.

Hoca çocuklarının üzerinde tutulan yaramazlık raporları, onlar hakkında kullanılan ve halka mal olmuş deyimler zulümden arındırılamaz.

Bir de babanın veya annenin bu bakışlardan etkilenerek çocuğa yüklendiğini hesap edersek meselenin nasıl bir sıkıntıya dönüştüğü gayet iyi anlaşılacaktır.

Çocuğun ilk fırsatta babasının bulunmadığı bir ortamı özlemesi ve her fırsatı, elde edemediğini zannettiği imkânları kullanmaya çevirmesi hoca çocuğunun yaygın davranışları arasındadır. İnsanların, baba veya annenin üstün himmetine bakarak kendilerine ders çıkarmaları gerekirken henüz baliğ bile olmamış bir çocuğun tutumlarına bakarak âlim ve ilim hakkında hatta din hakkında yorum yapmaları kesinlikle yanlıştır.

Nihayetinde çocuk, herkes için bir imtihandır. Allah'ın emirlerini ihmal edenin çocuğu, o babanın elinde ne kadar imtihansa Allah'a davet eden bir âlimin çocuğu da o âlim için o kadar imtihandır. Kimsenin çocuğu teminat altında değildir. Her ebeveyn, kimliği ne olursa olsun doğurduklarıyla imtihan hâlinde yaşamak zorundadır.

Çocuk, âlimin evinde iken her şeyden menedilen durumunda tutulmamalıdır ki menedenlerden sıyrıldığında ölçüsüzlüğe kaymasın. Tecvid kurallarının evdeki konuşmalara uygulanmasına benzer tutumlar, âlimleri emellerini suya düşmüş hâlde bırakmaktadır. Âlim, emelleri ile gerçekler arasında -helal dairesinde kalmak kaydıyla- denge kurabilmelidir.

Özellikle dikkatten kaçmaması gereken bir husus daha vardır:

Âlimlerin çocukları için mesela namaz veya cihat, evde sürekli konuşulan normal konulardır. Bu nedenle başkalarının çocukları ilk namaz eğitimine karşı ciddi davranırken âlimin çocuğu onu duymazdan gelebilir. Göz tokluğu, kulak yoğunluğu bu sonucu doğurabilir. Ebeveynin buna hazır olması şarttır. Burada hemen şöyle bir sonuca gidilemez: Cahilin çocuğu bir tembihle namaza başladı, âliminki ise sürünüyor!

Evet, cahilinki ilk defa duyduğu bir emre yanaşmıştır ama yarını teminat altında değildir. Âliminki ise kulağına ilk gelen sözlerden birini duyduğunda yeni bir şey duymadığı için hareketlenmemiştir. Burada garipsenecek bir durum yoktur. Yoğunluk, duymazlığı ve ilgisizliği getirmiştir. Burada en önemli kural, çocuğun konumunu ve kavrama yeteneğini dikkate alarak uygulama yapmaktır. Sabır ise yegâne silahtır.

Adalet

Âlim ve davetçi insanların düştükleri taktik hatalarından biri de çocukları arasında, onun emirlerine itaat eksenine göre bir ayrım yapmalarıdır. Namaza daha önce başlayan, babanın yanında daha nazik sözler kullanan çocuğun diğerlerine göre öne çıkarılması ve bu öne çıkarılmanın dillendirilmesi âlim bir baba adına hatadır. Bu durum, iyi bilinen çocuğun iyiliğini artırmaya yetmeyeceği gibi kötü bilinen çocuğun kötülüğünün derinleşmesine de neden olabilir.

Eş

Âlimin, davetçinin, hocanın eşi gayet hassas bir noktada durmaktadır. O nokta da şudur:

Hoca eşi ya eşinin bütün emeklerinin ortağı olacak ve eşine yazılan her ecirden pay alacak ya da eşinin ayağı altındaki engellerden biri olarak yaşayacaktır. Kadının, eşini Allah'a adanmış bir ömrün sahibi ve yarın iftihar edilecek amellerin peşinde biri olarak görmesi eşine karşı anlayışlı olmasını, elinden gelen her hususta eşinin destekçisi olmasını sağlayacaktır.

Bu, onun eşine karşı eşlik görevlerinden çocuklarına karşı ortaya çıkabilecek eksikliklerde açığı kapatmaya kadar pek çok alanda görülebilir. Hatta eşinin moral kaynağı olması bile çok önemli bir hususdur. Bu, o eş için bir tür âlim olmak, dava adamı olmaktır. Hatta Hadice olmaktır. "Korkma, Allah seni mahcup etmez!" diyen bir eşten daha değerli bir destekçi olabilir mi? Böyle bir eş unutulmaz bir eştir. Onun adı tarihe mal edilmeye layıktır.

Hocanın Kızı

Âlim ve davetçilerin çocuklarının sorunlarını konuşurken kız çocukları için hususi bir başlık açmamız gerekmektedir. Âlimin kimliği, erkekten önce kız çocuğu üzerinden izlenecektir. Kız çocuğunun yetiştirilmesi ve çocuk üzerinde sorunların öncelikle kızda yansıması, üzerinde düşünülecek sorunlardır.

Âlimin, kızını nasıl yetiştireceği ve kızını kiminle evlendireceği ikinci dereceden sorunlar değildir. Buna bir de aşırı denebilecek titizliğin getireceği isyan ihtimali eklendiğinde davetçi anne-babanın işi daha zor hâle gelir. Bu nedenle kız çocuğunun yetişmesine, yetişme sürecinde gerekli bilgilerin anne-baba olarak öğrenilmesine, gerekli düzenlemelerin yapılmasına, gerekli ilgi ve hassasiyetin gösterilmesine azami dikkat edilmelidir. Çünkü kız çocukları, erkek çocuklara oranla sınırları daha fazla olan bir hayat yaşamaktadırlar. Dolayısıyla o sınırları korumak için sınırın içini doldurmak gerek ki herhangi bir ihtiyaçtan dolayı sınır dışına çıkmak zorunda kalınmasın.

Belalar Yağmur Yağmur Gelince

Hoca çocuğu olmanın en zor anlarından biri, davetçi anne-babanın mahkemelerde, zindanlarda ömür tüketmekle sınanması anıdır. Böyle bir sınanma, Allah'ın koruduklarını dışında herkesin kolaylıkla altından kalkabileceği bir sınanma değildir. İlgili makamların ithamlarından daha

ağırı, aile bireylerine gelen gidenlerin bıraktığı baskı izleridir. “Keşke, ama, o da…” türünden ithamlar, savcıların ithamlarından daha ağır gelebilir.

Böyle bir durumda hoca çocuğunu iki tehlike beklemektedir. Birincisi, baba ve annenin meşguliyetinden doğan boşluk ve bu boşluğun hayır olmayan işlerde kullanılmasıdır. İkincisi de çevrenin oluşturduğu baskının çocuk üzerinde davetçi anne-babaya karşı mesafe oluşturmasıdır. Bu mesafe en iyi ihtimalle o çocuğun babasının davasının sürdürülmesine karşı hissedeceği soğukluk olacaktır.

Böyle bir dönemde ailenin yaşayacağı rızık endişesi, dostların birden bire dağılmasından kaynaklanan yalnızlık da ağır bir imtihandır. Sadakayı teşvik eden bir babanın çocuklarının sadakaya muhtaç günler geçirmesi tahammülü zor bir süreçtir.

Bazı davet erbabının ve âlimlerin, yaşamış oldukları bu sürecin etkisinde kalarak verdikleri bir kararla çocuklarını davetle ilgili alanların dışına kaydırmaya çalışmaları da oldukça üzücüdür. Böyle bir tavır, bir ömür söylenen ve yazılan iddiaların boşa çıkmasından başka bir şey değildir. Âlimler böyle bir tavrı, “Bir aileden bir kurban yeter!” mantığına sığdıramazlar.

Gerçek Şudur

Çocuk bir imtihandır. Bu imtihan, peygamberler dâhil her anne-baba için geçerlidir. İmtihanın şekli, zamanı belli değildir. Allah Teâlâ, dilediğini dilediği gibi imtihan etmektedir. Eğer âlim bir insanın evlat imtihanı daha ağırsa bu onun makamının büyüklüğünden kaynaklanmış olabilir.

Dağına göre kar yağmış olması normal görülmelidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta anne-babanın bilgi anlamında, uygulama anlamında, ilişki ve iletişim anlamında üzerlerine düşen her şeyi yapmaları, çocuklarına ulaşabilecekleri her yolu denemeleri ve sonucu Allah Teâlâ’nın takdirine bırakmalarıdır.

Her şeye rağmen dine hizmet yolunda bulunanlar, yolun meşakkatine hazır olmalıdır. Sabırdan başka bir silahları bulunmadığını bilmelidirler. Öncekilerin çektikleri sıkıntıları bile bile tekrar yaşamanın da bir anlamı yoktur. Helaller ve haramlarla oynayamayız. Öncekilerin taktikleri ayetle, hadisle sabit şeyler değildir. Onlar, zamanının gereği olduğunu zannettiklerini yaptılar. Biz zamanımızın ve çocuklarımızın hesabını yapmakla mükellefiz. Bir aileden bir kurban yetmez. Hepimiz davamıza kurbanız.

Sabır Uygulaması

Kul, kuldur; anne-babanın kimliği kulluktan bir şey değiştirmez. Peygamber çocuğu veya Ebu Cehil çocuğu olmak ne artı ne de eksi yönde bir ilave yapmaz. Kim kulluğu becerebiliyorsa kazanan o olacaktır.

Müslümanların dini ikinci plana attıkları dönemlerde, din hizmetine talip olan ailelerin çocuklarının yaşadığı özel sorunlar vardır. Bu sorunlar, bazı garip tecellilere neden olmuştur. Bunun için gerek ebeveynlerin ve gerekse böyle ailelerin çocuklarının kendi özel durumlarını lehlerine çevirmeleri gerekmektedir. Kimin nasıl baktığına göre yaşamak iyi bir seviye değildir. Hedef Allah'ın rızası olduğuna göre bizim için program bellidir.

Müslümanların, Kur'an'daki örnekleri okuyup durdukları hâlde çevrelerindeki din hizmeti gören ailelerin çocuklarını kötü örnekler olarak görmeleri ve o hizmetleri devam ettiren âlimlerin, davetçilerin çalışmaları hakkında kötü bir sicil gibi değerlendirmeleri makul olamaz. Peygamberler bile çocuk konusunda muvaffak durumda bulunmayabilirler. Daha adil bir değerlendirme ile yol almak durumundayız.

Rızık Meselesi

Rızık meselesini iyi anlayabilmek için şu ön bilgilere ışık tutabiliriz:

1. Rızık, yaşayan her canlının en zorunlu ihtiyaçlarından biridir.

2. İnsan başta olmak üzere her canlı rızkı peşinde koşar, ömrü bir rızık mücadelesi içinde geçer.

3. Allah Teâlâ, insan ve diğer canlıların tamamının rızkına kefil olmuştur.

4. Allah Teâlâ, mahlukâtının rızkına kefil olmada iman etme veya etmeme ayrımı gözetmez.

5. Allah Teâlâ'nın kuluna rızık yazmasının anlamı şudur: Kulun bir eceli bulunduğu gibi rızkı da vardır ve ecelinin onu bulacağı nasıl kesinse rızkının da kulu bulacağı kesindir.

Allah'ın, kulunun rızkını tekeffül ettiğini gösteren ayetlerden birini inceleyelim:

"Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı yalnızca Allah'ın üzerinedir. Allah o canlının durduğu yeri ve sonunda bırakılacağı mekânı bilir. Bunların hepsi açık bir kitaptadır." (Hûd, 6)

Allah Teâlâ'nın yarattığı mahlukâtının rızkını da yaratmış olması bir tesadüf sonucu gerçekleşmemektedir. Aksine sayısını sadece kendisinin bilebileceği onca canlının ayrıntılarını bilmekte ve o ayrıntıya göre onlara rızık yaratmaktadır. Ortada bir hesap ve plan vardır.

Bu plan ve hesap, en ince ayrıntılarıyla Levhi Mahfuz'da kayıt altındadır. İnsan şuna kesin bir imanla iman etmelidir: Allah'ın yaratmasında bir kusur asla olamaz. O, her şeyi tam bir planla ve yüksek bir hikmetle yaratmıştır. İnsan, teminat altındadır. Teminatı veren de onu yaratan Rabb'idir. Bu iman, iman sahibini huzur içinde uyutur; endişelerden ve gelecek korkusundan kurtarır.

Gerçekte Allah'tan başka rızık veren de yoktur. Rızık veriyor görünenler sadece rızık sebebi olabilirler. Onların kendileri de rızkını Allah'tan alan durumundadırlar. İnsanın üzerine düşen, Allah Teâlâ'nın ona rızkını elde etmesi için takdir etmiş olduğu plandaki görevini yerine getirmektir. O kendisine verilen görevi yapacak, görevinin sonucu olarak da rızkı ona gelecektir. Bunun ötesindeki Allah'a güvenmektir. Sebepleri yaratmak, rızkı kolaylaştırmak Allah'ın işidir.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şu hadisi şerifi, rızık ve Allah'a güvenme konusunu farklı bir açıdan önümüze koymaktadır:

“Eğer siz Allah’a gerçekten tevekkül etseydiniz o sizi, kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırırdı. Kuşlar, sabahları kursakları boş çıktıkları hâlde akşam tok dönüyor.” (Tirmizî, Zühd, 33-2344)

Bu mübarek hadis, rızkın Allah’ın teminatı altında olduğunu bildirirken herhangi bir şekilde tembellik anlamına gelebilecek anlayışa da kapı açmıyor. Çünkü hadis, örnek olarak kullandığı kuşların Allah tarafından doyurulmasını, o kuşların sabah aç kursakla kanatlanıp çıkmalarına bağlamaktadır. Kursağı boş olan kuş, sabah çıkıp akşam dönerse tok dönmektedir. Bu da gösteriyor ki kuş bile sebepleri, araçları kullanması şartı ile rızık teminatına sahip olmaktadır. Genel kaide budur. Bunu kuş anlamıştır, insan da anlamalı ve bilmelidir.

Rızık, Allah’ın teminatı altındadır. Mahlukâtın çok olması, onları yaratanın rızıklarını temin etmede zorlanmasına sebep değildir. Zira Allah Teâlâ, sınırlı imkânlarla rızık dağıtmamaktadır; mülk O’nundur. Hüküm O’nundur. Hikmet de O’nun işidir. Rızık Allah’ın planında yaratma ile beraber tecelli etmiştir. Rûm suresinin 40. ayetinde bu hikmet gayet açık bir şekilde beyan edilmiştir:

“Allah’tır ki sizi yarattı. Sonra size rızık verdi. Sonra sizi öldürecek. Sonra da diriltecek sizi.”

Rızık Fazlalığı, Sevgiyi Göstermiyor

Allah Teâlâ’nın, kullarının bir bölümünü rızkı daraltılmış, bir bölümünü de geniş rızık üzere yaşar hâlde yaratması O’nun çok rızık verdiklerini sevdiğini göstermemektedir. İman ehlinin sıkıntılar içinde yaşaması, küfür ehlinin ise bolluk içinde bolluk bulması iman-küfür bağlantısından değildir. Bu bir imtihan sürecidir.

Kur’an ayetlerinde bu gayet açık bir şekilde beyan edilmiştir. Ne rızık darlığı nefreti gösterir ne de rızık bolluğu sevilmişliği, ayrıcalığı gösterir. Dünyanın köpük kadar çabuk geçecek bir yer olduğu bilindiğine göre ebedî bir hayata göre buradaki her şey köpük bile denmeyecek kadar basittir.

Ebediyette gözü olan mü’min için dünya metaı can atılacak bir şey olarak görülmez. Olmasını arzu eder, elde etmek için mübah yollardan çalışır ama yokluğuna esef etmez. İşte, muhteşem hakikati, derin hikmeti ortaya koyan ayet:

“Şayet insanların küfürde birleşmiş bir tek ümmet olması tehlikesi bulunmasaydı Rahman’ı inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını ve çıkacakları merdivenlerini gümüşten yapardık. Evlerinin kapılarını ve

üzerine yaslanacakları koltukları da… Ve onları ziynetlere boğardık. Bütün bunlar sadece dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret ise Rabb'inin katında muttakilere mahsustur." (Zuhruf, 33-35)

Bir Yanlışlık Yok

Rızık dağıtımında bir hata yoktur kesinlikle. Kime ne kadar verilmişse münasip olan yapılmıştır. Herkes en zengin olmayı ister elbette ama yaratılış planı bunu kaldırmaz. Allah, o üstün hikmetine binaen rızkı kimine bol kimine az verdi. O üstün hikmete teslim olmak, huzurlu olmaktır. Çırpınan ise sadece kendini kahredecektir.

"Allah kullarına rızkı bol bol verseydi onlar yeryüzünde azarlardı. Fakat O, dilediği ölçüde indirir. Çünkü O; kullarının haberini alandır, onları görendir." (Şûrâ, 27)

"Rabb'in rızkı dilediğine bol verir, dilediğine daraltır. Şüphesiz ki O; kullarından haberdardır, çok iyi görür. Geçim endişesiyle çocuklarınızın canına kıymayın. Biz onların da sizin de rızkınızı veririz. Onları öldürmek gerçekten büyük bir suçtur." (İsra, 30-32)

Kimseye, yazılmayan gelmeyecektir. Kimse de yazılanı almadan ölmeyecektir.

Kul, işleyeceği günahların, rızkını daraltabileceğini düşünerek Rabb'inin razı olmayacağı işlerden uzak kalmalıdır. Takatinin tamamını rızkını elde etmek için kullanmalıdır. Gerisi onu yaratanın işidir.

Kullar arasındaki rızık seviyesine bakarak kendini kahreden insan, yokluğunu derinleştirmekten başka bir şey yapmış olmaz. Bilakis ahiretteki nimetleri ve o nimetlerin ebedîliğini, sonsuzluğunu düşünerek kendisini daha mutlu hissetmelidir. Hesabı olan nimetlerden daha az pay almak, daha hafif hesaba tutulmaktır. Ahirette ise nimetler ne kadar çok olursa olsun hesabı tutulmayacak nimetlerdir. İşte, nebevi ikaz:

"Sizden daha aşağıda olanlara bakın. Sizden daha iyi olanlara bakmayın. Böylesi Allah'ın nimetini takdir etmeniz için daha iyidir." (Müslim, Zühd, 7430)

Sabır Uygulaması

Rızık peşinde olmak bir ibadettir. İbadeti şartlarına uydurup yapmak, ibadetin sıhhati açısından şarttır. Rızık arayışımız ibadetken onu, zillet sebebi veya dinden taviz nedeni hâline getiremeyiz.

Rızık, helal olmalıdır. Rızık elde etme nedenleri de helal olmalıdır.

Rızık konusundaki duygusallığımızın şeytanın elinde oyuncağa dönüşmemize neden olmaması gerekmektedir. Müslüman'ın rızık arayışı ile başka birinin arayışı arasındaki farkı görmek ister Allah Teâlâ.

“Bana Çarşıyı Gösterin”

Ticaret, Kur’an’ımızın “Allah’ın lütfundan arama” olarak adlandırdığı, ibadetlerle beraber zikredilen konulardan biridir. Aşerei mübeşşereden biri olan Abdurrahman bin Avf radıyallahu anhın şöhretine şöhret katan işlerden biri de onun ticaretteki başarısıdır.

Para kazanmak için bir ticaret yeri açan, şirkete ortak olan herhangi bir Müslüman, şu hadisi şerifi işyerine levha olarak asmalı, kulağına küpe olarak takmalıdır. Sözün sahibi Allah’ın elçisi olunca Müslüman için o sözün anlamı ve bağlayıcılığı bellidir. Ne atasözü ne de kanun maddesidir o. Ticaret yapıp parayı tutan herkesin şu sözü bilmesi gerekiyor:

“Doğru ve güvenilir tacir; peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle beraberdir.” (Tirmizî, Buyu’, 4-1209)

Bu hadisin başka bir rivayeti ise şöyledir:

“Doğru ve güvenilir Müslüman tacir, şehitlerle beraberdir.” (Şuabu’l-İman, 1175; Darekutnî, 2788)

Her Müslüman; nebilerle, şehitlerle olmanın ne anlama geldiğini pek iyi bilir. Mahşer yerinde nerede ve kiminle olacağına dair endişe kadar büyük bir endişe yokken, kazandığı parayı doğruluk ve güvenilirlik ilkesi ile kazanan Müslüman’a şehitlerle beraberlik vadedilmesi muhteşem bir müjdedir. Böyle bir müjdenin heyecanı, insanları ömür boyu kuşatacak kadar büyüktür.

* * *

İlkelerle Merhamet Arasında

Ticaretin belli kurallarla yürüyebildiği malumdur. Kuralı olmayanın ticarette süreklilik göstermesi de neredeyse mümkün olmaz. Bir Müslüman’dan, öncelikli olarak kayıtlarında, ilişkilerinde titiz olması beklenir, beklenmelidir de.

Esnek ve gevşek Müslüman kârla zararı karıştırarak yol alır ki ticaretin böyle bir uygulamayı başarıyla sonuçlandırması beklenemez. Ticaret hangi kurallarla yürütülüyorsa Müslüman da o kuralları kullanacaktır. Yeter ki söz konusu kurallar bir haramı yansıtmasın. Bunun yanında Müslüman tacir, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin merhametle ticareti birleştirenlere dua ettiğini unutmamalıdır:

“Alışverişinde, tahsilatında merhametli davranana Allah rahmet etsin.” (Buharî, Buyu’, 16-2076)

Buradaki duayı, sadece ahiret günündeki bir rahmet duası olarak da görmeyelim. Bu, aynı zamanda ticarete bereket olarak yansıyacak bir duadır.

* * *

Bu, Müslüman'ın camide namaz kılarkenki huşusunu ve Allah korkusunu dükkânına, bürosuna taşıması demektir. İslam'ı sadece Mekke'de hacca daraltanlar, cenazelerdeki zorunlu törenler olarak anlayanlar dışında herkes bu muhteşem müjdeyle yoğrulmalıdır.

Ticareti Allah'ın Şeriat'ına uygun yapmak, parayı Allah'ın Şeriat'ına uygun kullanmak, Allah korkusunu polis korkusunun üstüne çıkarıp takva ile kazanıp harcamak peygamberlerle beraberlik olarak sonuçlanmaktadır.

Sözünde durmak, sözü senet olmak aslında bir Müslüman kalitesidir. Ancak bu kalite, başta para ile oynanan mekânlar olmak üzere pek çok yerde bozulabilmektedir. Cinsel şehvetlerin tatmini, para tahsili gibi zeminler bile mü'mini tavize yanaştırmıyor hatta itimat merkezi hâline getiriyorsa bu önemli bir seviyedir. Böyle bir seviyeyi oluşturup koruyabilenler elbette şehitlerle beraber olmakla mükâfatlandırılacaklardır.

Şehitler, Ümmet'imizin toprağını ve mukaddesâtını muhafaza ederken can verdikleri için büyük bir makama uygun bulundukları gibi madde önünde ilkelerini çiğnetmeyen, şehveti ve hırsı önünde küçülmeyen mü'min, görünürde rahat bir ortamda iş yapıyor olsa da aslında can vermek kadar ağır bir ahlaki vasfı uzun bir süre korumayı başarmakla küçümsenemeyecek seviyeye yükselmiş olmaktadır.

Hakka riayet eden, sözü senet olan, aldatmayan ve aldatılamayan, pintileşmeyen, imanî kimliğine ait seviyeyi düşürmeyen bir mü'min, ahlakın zirvesindedir. O, mü'minlere ait ahlakı en kritik zeminlerden birinde temsil etmektedir. O da bir cephe eridir. Şehitler cephede mücadele ediyorlarsa mal cephesi de bir cephedir.

Özellikle bizim çağımızda para ile kurulan cepheler, diğer cepheleri bile yönlendirecek kapasitededir. Eğer paranın gücü, silahın gücünü satın alma ve yönlendirmeye muktedirse para önünde ahlakını ve mü'min kimliğini korumaya muvaffak olanın elde edeceği mükâfat da ona uygun olacaktır şüphesiz. Bu açıdan incelendiğinde mü'min için, asıl imanî kimliğinin mahalle mescidinde değil dükkânında ve bürosunda ortaya çıkacağını söyleyebiliriz. Mesele şu şekilde anlaşılmalıdır:

Müslüman, ahlaktan ne anlıyorsa parasına da o ahlakı söylettirmelidir. Müslüman her an Rabb'inin denetiminde, O'nun huzurunda olduğunu idrak etme iddiasını başka türlü ispat edemez. Evde başka, işte başka olmak Müslümanca bir tavır değildir.

Aşerei Mübeşşereden, Kısa Zamanda Çok Kazananlardan, Tüccar Bir Zat: Abdurrahman bin Avf

Abdurrahman bin Avf'ın ticari hayata geçişini Buharî'nin rivayet ettiği bir hadisten izleyebiliriz. Diyor ki:

-Medine'ye geldiğimizde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem benimle Sa'd bin Rebi'yi kardeş yapmıştı. Sa'd bin Rebi, bana:

"Ben ensar içinde malı en çok olanlardanım. Malımın yarısını sana vereyim. İki eşimden hangisi hoşuna gidiyorsa ondan boşanayım. İddeti bitince de onunla evlenirsin." dedi. Ben:

"Benim buna ihtiyacım yok. Medine'de ticaret yapılan bir çarşı var mı?" diye sordum.

"Kaynuka çarşısı var." dedi.

Abdurrahman, sabahleyin Kaynuka çarşısına gitti. Akşam gelirken yanında keş ve yağ getirdi. Sonra o çarşıya gitmeye devam etti. Çok geçmeden Abdurrahman, üzerinde sarı bir şeyin izi bulunduğu hâlde geldi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona:

"Yoksa evlendin mi?" dedi. Abdurrahman:

"Evet." dedi.

"Kiminle?" diye sordu.

"Ensardan bir hanımla." diye cevap verdi.

"Ne kadar mehir verdin?" diye sordu.

"Bir çekirdek ağırlığınca altın." diye cevap verdi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona buyurdu ki:

"Bir koyunla da olsa bari bir düğün yemeği ver." (Buharî, Buyu', 1-2048)

İbnu Avf'ın Elinde Para

İbnu Avf radıyallahu anh, onunla kardeş ilan edilen Medinelinin yardımına muhtaç hâlde idi. Kardeşi de ona malını ve bağrını açmıştı. O Medinelinin muhteşem tavrı, kıyamete kadar tekrar edilmesi güç bir anlayışı belgeledi. Ama bunun ötesine geçildiğinde İbnu Avf'ın kendisine o muhteşem kardeşliği yansıtan kardeşine tepkisi de önemli bir tavır olarak kaydedilmelidir. En zor zamanda en rahat teklife kendisini salmayıp "Bana çarşıyı gösterin." demesi, bugün ve yarın bütün nesillerin ibretle incelemesi gereken şahsiyetli bir mü'min tavrıdır. Allah ondan razı olsun.

İbnu Avf, kısa zamanda paraya ulaştı. Zengin oldu. Mehrini vererek evlendi. Sadakayla evliliğe yanaşmadı. Kazandı, kalkındı. Zenginlikle

şöhret buldu. İbnu Avf, malı ve o malını infak etmesiyle meşhurdur. Aynı zamanda, yaşarken cennetle müjdelenmesiyle de meşhurdur.

Onun elindeki mal, bir insanın yaşarken cennetle müjdelenmesine malın engel olmamasının en bariz belgelerinden biridir. Ticaretle uğraşmak ve mal kazanmak cennete mani değildir. Hatta aşerei mübeşşereden olmaya bile mani değildir. Abdurrahman bin Avf, bunun belgesidir. Allah ondan razı olsun.

İbnu Avf'ın adresini sorduğu çarşıda ticaret yapıp zengin olan sadece o değildir. Sa'd bin Ebi Vakkas da servet sahibi idi. O da aşerei mübeşşeredendir. Talha bin Ubeydullah da öyle. Zübeyr bin Avvam da hakeza. Ümmetin ilki, en değerlisi Ebu Bekir de zengindi. Zenginliği ise onu o noktaya taşıyan bir değer olarak ilk göze çarpanlardandı ama miras denebilecek bir şey bırakmadı. Dünya zenginliğini ahiret zenginliğine çevirip gitti. Osman bin Affan ise hadislerle sabit bir zenginliğin sahibi idi.

Ticaretle büyüdüler, zenginleştiler, zenginleştikçe takvaları da arttı. Mallarını Allah yolunda sarf ettiler. Malları onları değil onlar mallarını kullandı. Allah onlardan razı olsun.

Züht ve Mal, Ticaret ve İlim

Zahitlik, fakirlik değildir. Zahitlik, elde olana rağmen dünyaya tenezzül etmemektir. Gidene ağlamadan, gelenle şımarmadan mal sahibi olmak ne büyük nimettir. Salih bir mü'minin elinde mal güzeldir. Ashabı kiram ticaret yapıyor, kazanıp harcıyorlardı. Ama malları onları zikirden, ilimden, cihattan alıkoymuyordu.

Helal kazanıyor, helal harcıyorlardı. Ezanla kapanan kepenkler onlar için sadece bereket kaynağı olmuştu. Ticaret ilme de engel değildir, namaza engel olmadıktan sonra ilme neden engel olsun? Ticaret batıracaksa namazı da batırır orucu da.

* * *

Samimiyet Ölçüsü ve Niyet Kalitesi

Mü'min, camide mü'min kardeşleriyle beraber olduğu gibi ticaretinde de mü'min kardeşleriyle beraber bulunmalıdır. Mü'min ortaklar aramalı, mü'min işçiler çalıştırmalı, mü'minlerle çalışmayı

yeğlemelidir. Ama aldanmadan, imanî kimliğinin suistimal edilmesine izin vermeden... Ne aldanırız ne aldatırız. Çizgimiz budur. Üç mü'minin hatasını da bütün mü'minlere mal etmeyiz.

* * *

Niyet, Niyet...

Ticaretle de Allah'ın rızası elde edilebilir. Pekâlâ ticaret de ibadet olur. Bütün ameller niyetlere göredir, ticarette de bu kural geçerlidir. Samimi bir niyet mü'mine, bir yandan dünya metaı kazandırırken bir yandan da Rabb'inin rızasını kazandırabilir. Ticaret, Allah'ı zikirden alıkoymamalıdır. Bu, peşinen söylenebilecek bir kuraldır. Evet, alıkoymamalıdır ama bu yetmez. Bilakis ticaret, Allah'a yaklaştırmalıdır. Nötr bir ticaret değil, kazandıran bir ticaret peşinde olmalıyız. Kazancımız, dünyalık kârımız olduğu kadar ahiret kârımız da olmalıdır.

Mü'min tacir her şeyden önce ticaretiyle kendisini haramdan korumaya niyet etmelidir. Harama karşı korunmuş bir nefis sahibi olmak büyük bir nimettir. Haramdan uzak kalmak, dilenme zilletine düşmemek, alan değil veren el sahibi olmak büyük bir kazançtır. Eğer ticaret bu kazancı getiriyorsa önemli bir kaynak oluşturuyor demektir.

Bunun üstüne bir de Allah'a kullukta enerji sağlamayı niyet etmek de kazancı artıracaktır. Allah'ın takdir ettiği rızkı kazanmak, ardından da o rızıktan infak etmek, fukaranın duasını almak ne büyük bir nimettir! Bunu cihat çeşitlerinden biri olarak görmemizin ne engeli var? Bu, cihadı da ayakta tutan, cihada ruh kazandıran, ilmi ve âlimi ihya eden bir kaynak olarak oldukça önemli bir kapıdır.

Tacir, niyetiyle cephelerdeki mücahidin, seccadedeki âbidin, rahlesindeki talebenin, ocağı başındaki miskinin duasına muhatap olabilir. Hem kazanır hem kazandırır. Zira İslam'ın Müslüman'a çizdiği çalışma şablonunda, haramlardan kaçınma ve farzları eda etmeden sonra nafilelerden becerebildiğine yoğunlaşma vardır. Eğer tacir haramlardan uzak durmayı ve farzları eda etmeyi becerebiliyorsa barajı aşmış demektir. Kendisinden istenen kati kullukta başarılıdır.

Bundan sonrası onun Rabb'ine yürüyüşünü hızlandırmaktır. O da nafilelerle olacaktır. Ticaret en önemli nafile kaynaklarından biri olarak onun için güzel bir fırsattır. Kazandıkça nafilesi artacak, etkili olduğu çevresi büyüyecektir.

O; kullara verecek, kulların Rabb'i de ona ziyadesiyle verecek. O, bir yandan maddi kazancını artırırken bir yandan da ecrini artıracaktır. Ebu Bekir olup davasını ayakta tutan direk oluncaya kadar bu verme ve alma devam edecektir.

Bunların hepsi ticaret yapan tacirin niyetiyle alakalıdır. Belki ticarete girdiğinde bu düzeyde bir kazanç sahibi olmayacaktır hatta verme hazzını hiç tadamadan yıllar bile geçirecektir. Fakat onun samimi niyeti, samimiyetinde sıkıntı oluşmadığı sürece ona kazandıracaktır. Kazanmaya ve yığmaya başladığında o ilk niyetini unutup "benim ve benim için" seviyesine ininceye kadar bu böyledir.

Patron Mü'min

İyi bir mü'min, işçi tulumu giydiğinde kim ise patron masasına oturduğunda da odur. Evinde de çevresinde de patronluğu onu ikinci bir insan hâline getirmez. Evinin binası, arabası değişir ama kendi değişmez. Allah'ın nimetlerinden daha fazlasını, daha kalitelisini kullanır. Bu ona Rabb'inin bir ikramıdır. Ahlakı, insanlığı değişmez. Kulluğu azalmaz. İbadeti kısılmaz. Elindeki malın gerçek sahibinin kendisi olmadığını, Allah'ın malına emanetçi olduğunu bilir.

Özellikle işçilerinin hakkından şiddetle kaçınır. Onların hakkını zamanında ve eksiksiz öder. Taahhütlerine sadık kalır. İşçi ücreti ödeme konusunda iki hususu asla unutmaz, unutmamalıdır. Bunlardan birincisi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şu mübarek sözüdür: **"İşçinin hakkını, alın teri kurumadan verin."** (İbni Mâce, Ruhûn, 4-2443; Ebu Ya'la, 6676)

Unutulmaması gereken ikinci husus da Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin haber verdiği, bir mağaraya sığınmak zorunda kaldıktan sonra o mağarada mahsur kalıp dua ederek oradan kurtulmaya çalışan üç kişiden ikincisinin yaptığı duadır. Mü'min, ticaretini böyle bir anda kullanabileceği fırsatlarla donatmalıdır. Kul hakkından kurtulmuş olarak Allah'a kavuşmak kadar büyük bir nimet yoktur, şuur bu olmalıdır.

Zulüm çeşitlerinden biri de pişmiş aşa su katmak olarak adlandırabileceğimiz işlerdir. Bitmiş bir alışverişe müdahale etmek, pazarlığı kızıştırmak, fiyatla oynayacak hileler yapmak zulümdür.

* * *

Zenginin Ertelemesi Zulümdür, Erteleyen

Zalimdir

Hadisi şerif gayet açıktır. İmkânı olduğu hâlde borcunu geciktiren zalimdir. (Buhari, Havalat, 1-2287; Müslim, Müsakat, 7-3878) Zalim de Allah'ın rahmetinden uzak kalabilir. İyi bir tacir, başkasının malıyla zengin olmaz; borcu varken ek yatırım yapmaz.

* * *

İbadet Kalitesi

Mü'min tacir, ticaretine ibadet gözüyle bakmalıdır. İbadetten cenneti kazandığı kadar ticaretten de doğrudan ve dolaylı olarak cenneti kazanacağını bilmelidir. Bunun için birinci derecede samimi bir niyet, ikinci olarak da iyi bir fıkıh bilgisi şarttır. Mü'min tacir; yaptığı işe ait fıkıh hükümlerini kesinlikle bilmeli ve bilgisini sık sık tazelemelidir, mutemet kaynaklardan ve kişilerden öğrenmelidir öğrendiğini. Tuvalete bile bir edep ve fıkıh getiren dinimizin ticarette bizi başıboş bırakabileceğini düşünebilir miyiz?

Doğru bile olsa yemin etmeme ilkesi, tacir için bir kalite göstergesi olacaktır.

Allah'ın hakkı olan zekât da verildikten sonra ticaret olduğu gibi kazançtır, tam bir berekettir.

Mübah ve Temiz

Mübah ve temiz, ticarette iki çalışma ilkesidir. Mü'min tacir, mübah olan alanlarda ve temiz işlerde çalışmalıdır. Domuz ve alkol gibi pis işler ile put ve müstehcen resim gibi mübah olmayan işlere doğrudan ve dolaylı hizmet olan bir alan seçmemelidir. Rüşveti haram bilmelidir. İnsanların mallarını mübah olmayan yollarla ele geçirmenin bir vebal olacağını unutmamalıdır. (Nisa suresi 29. ayet bu hususu ikaz eder.)

Kumar ve benzeri şeylere yanaşmamalı, bilakis onlarla mücadele etmelidir. Haramın karşısında helali güçlü hâle getirmek tacirin himmeti olmalıdır. Müslüman'ı aldatanların Müslümanlardan olmayacağını bilmelidir. (Müslim, İman, 43-284; Tirmizî, Buyu' 7, 74-1315)

Faiz, Allah ile savaşmaktır ve sonu hüsrandır. Mü'min, yedi büyük günahtan biri olan faize ve faiz ihtimali bulunan şeylere yanaşmamayı prensip edinmelidir, bu konudaki zaruretlerin kapısını zorlamamalıdır. Kendisine fetva veren bulunsa bile o, kalbini danışman olarak seçmelidir.

Kadın ve Ticaret

Ticaret konusunda kadın ve erkek arasında fıkıh açısından bir fark yoktur. Erkek için ticarette ne varsa kadın için de aynısı vardır. Kadının, kendine mahsus ahkâmı ise ticaret yaparken de dikkate alınacaktır. Erkeklerle ilişkisi, annelik ve eşlik konumunu zedelememesi gibi öncelikler ayrı bir konudur. Ama kazanıp harcama konusunda kadına bir kısıtlama yoktur.

Ve Cuma Namazı

Cuma suresinin 9. ayeti, Cuma namazı saatinde alışverişi haram kılıyor. Mü'min için söz bitmiş, kepenk inmiştir.

Ve Yemin

Yemin, ağırdır ve Müslüman'ın verebileceği en büyük teminattır. Yeminin gevşetilmesi, ulu orta kullanılması bir yandan Müslüman'ın şahsiyetini yıpratmakta bir yandan da dinin heybetini, Allah lafzındaki azameti gözden düşürmektedir. Doğru bile olsa ticarete yemin bulaştırılmamalıdır. Müslümanlar, yemine gerek duymadan iş yapabilmelidirler.

Şu hadis, ticaret yapan veya yapmayan her Müslüman'ın gündeminde bulunmalıdır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Kim yemin ederek bir Müslüman'ın hakkını gasbederse Allah ona ateşi vacip kılar, cenneti ona haram eder." Bir adam dedi ki:

"Ya Resûlellah! Söz konusu olan şey, basit bir şey olsa da böyle midir?" Buyurdu ki:

"Basit bir şey bile olsa böyledir." (Müslim, İman, 61-351)

Haklar

Mal kazanılırken üç türlü hak devreye girer.

Birinci hak şahıs hakkıdır. Bu hak İslam tarafından tam bir koruma altına alınmıştır. Her Müslüman'ın hakkı saygındır. O hakka karşı yapılacak bir tecavüz haramdır.

İkinci hak, Allah'ın hakkıdır. Aslında mal Allah'ındır. Kullar o mal üzerinde kiracı gibidirler. Allah'ın malda hakkının bulunması, bir yandan o malın O'nun Şeriat'ına göre elde edilmesi ve harcanmasını gerektirir. Bir yandan da zekât gibi görevlerin eda edilmesini gerektirir.

Üçüncü hak da toplum hakkıdır. Adil ilkeler ve uygulamalar altında toplumun hakkının da korunması esastır.

Kâr

Helal yollarla yapılan bir ticarette belli bir kâr tahdidi yoktur. Tacir; aldatmadan, yalan söylemeden dilediği kadar kâr alabilir. Bu konuda Fıkıh Konseyi'nin kararı vardır. (Karar No: 46)

Taksitle Satış

Fukahânın tercih edilen görüşü, bir malın peşin satışta bir fiyata, taksit devreye girince ikinci bir fiyata satılmasının caiz olduğu şeklindedir. Ancak günü gelen taksitlerin ödenmemesi hâlinde ona ikinci bir fiyat biçmek caiz değildir.

Kapora

Fıkıh konseyi, 72 nolu kararıyla ticarette kaporanın caiz olacağına hükmetmiştir. Bu konuda fukahânın farklı görüşleri bulunmakla beraber caiz olacağını söyleyenlerin görüşü tercih edilmiştir. (Mecelletülmecma, 8-1/641)

Sabır Uygulaması

Buzlu zeminde yürürken nasıl dikkat edilmesi gerekiyorsa para ile Müslüman'ın buluştuğu yerde de özel bir dikkat gösterilmesi şarttır. Zira bu Ümmet'in sınavı mal üzerindendir. Malı tamamen dışlayarak, malsız bir hayat yaşamamızın mümkün olmadığı gerçeğine bakarak malla ve onun fitnesine rağmen nasıl yaşayabileceğimizi belirlemeliyiz. Zira Allah Teâlâ'nın bizim için takdir buyurduğu yaşam tarzı malla sürdürülebilir bir yaşamdır. Hatta mal, en üstün ibadetlerin yapıldığı bir vesiledir. İslam'ın yücelmesi ve yayılmasında malın fonksiyonu büyüktür. Malsız bir hayat özlemiyoruz. Mala esir olmaktan, malın bizi mala dönüştürmesinden çekiniyoruz.

İş de Helal Olmalı

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, Allah Teâlâ'nın ancak temiz işleri kabul edeceğini haber veren bir uyarısında yediği, içtiği, giydiği haram olan, haramla beslenen birinin "Ya Rab, ya Rab!" diye yalvarmasının bir anlam ifade etmeyeceğini bildirmektedir. (Müslim, Zekât, 19-2346; Tirmizî, Tefsir, 2-2989) Bedene giren gıdanın, vücuda giyilen elbisenin helal olması veya olmaması, kulluk mücadelesinde önemli bir yer tutmaktadır.

Kul, kazancında helalliğe dikkat ettikçe Rabb'inin rızasına yaklaşmakta, helallikten uzaklaştıkça da aslında Rabb'ine ulaşan yolu uzatmaktadır. Helal kazancın hesabı daha kolay, haram veya şüpheli kazancın hesabı daha zordur. Helal kazançla yaşamayı bir tür cihat görmenin bu anlamda çok yararı vardır. Cihadı uzağımızda, cephelerde, kan ve barutla bitişik gördükçe iç yapımız, maneviyatımız zayıflamaktadır.

Haram-helal konusu gündem olunca ilk akla gelenin alkol ve domuz mamulü, çalıntı ve bir nebze faiz de olması yeterli sayılmamalıdır. Bu sayılan nesneler elbette haram listesini oluşturanlar arasında bulunmaktadır. Müslüman, haram ve helali bir de kazancına sebep olan işi açısından ele almalıdır. İşin kendisi helal olmadıkça kazancın helalliği garanti edilemez. Sadece çalmayı, alkollü eşya kullanmayı haramın kaynağı olarak görmekle helal dairesinde kalamayız.

İşte Haramlık, Helallik

Bir işin haram olduğuna dair bir delil bulunmadıkça o işte asıl olan helalliktir. Bu bize şöyle bir prensip getirebilir: İşin helal olması haram olmasından daha önde gelir. Zira elimizde haramlar listesi vardır ama helaller listesi yoktur. Helallik esas olduğu için onun listelenmesi gerekmemektedir.

Hangi işi rızık kaynağı olarak sürdürmenin haram olacağını bilmek daha kestirme bir yol olarak karşımıza çıkar. Müslüman'ın, haramları bilip onlardan kaçındıktan sonra helalleri irdelemesi de çok doğru bir hareket değildir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şu hadisi şerifini önemli bir kural olarak değerlendirmemizde yarar olacaktır:

"Allah farzlar koymuştur, onları zayi etmeyin. Sınırlar çizmiştir, onları da aşmayın. Bazı şeyleri haram etmiştir, onları da yapmayın. Unutmuş olarak

değil de size rahmetinden bazı şeylerde hüküm açıklamamıştır, onları da karıştırmayın.” (Mu’cemulkebir, 18035)

Buna göre, bir nasla yasaklanmayan, içeriğinde haram bulunmayan, ferde veya ümmete zararı dokunmayan, Müslüman’ı ikinci sınıf durumuna düşürmeyen her iş mübahtır, helaldir. Doğrudan veya dolaylı yolla bir haram ihtiva eden her iş de helal dairesi dışındadır.

* * *

Işık

“Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa Allah ona bir çıkış yolu nasip eder. Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Allah’a tevekkül edene O yeter. Allah, buyruğunu mutlaka gerçekleştirir. Allah her şey için bir ölçü belirlemiştir.”
(Talak, 2-3)

* * *

İslam fıkhının en temel ilkelerinden biri, harama götüren şeyin -aslında helal olması durumunda bile- haram olduğu ilkesidir. Harama götüren, haramdır. Nitekim farza götüren de farzdır. Buna göre bir Müslüman’ın herhangi bir haber ajansında çalışmasının caiz olup olmadığı ile ilgili şunları söyleyebiliriz:

Eğer haber ajansı, mesela fuhuş addedilebilecek bir bilgiyi veya Müslümanları rencide edecek bir bilgiyi bilinçli bir şekilde yayıyorsa Müslüman orada iş edinemez. Rızkın Allah’ın elinde olduğuna iman etmiş biri olarak kendisine başka bir rızık kapısı bulmalıdır. Özellikle stratejik bir noktada, bir istişare sonucu olarak bulunup Müslümanlara özel bir hizmet maksadıyla orada bulunmayı ise farklı görebiliriz. Bu durumda da kişinin kalbi ile baş başa kalması hâlini muteber görürüz.

Müslüman’ın zarurete binaen bu tür işlerde çalışması ise farklıdır. Zaruretin bazı haramları mübah kıldığı bilinmektedir. Ama neyin ne kadar zaruret oluşturduğu yine mü’min bir kalbe havale edilecek meselelerdendir.

Haramla helalin karıştığı durumlar içinse ağırlığın ne tarafta olduğuna bakarak hükmedebiliriz. Yüzde yüz helallik ilkesini tahakkuk ettirmekte zorlanabileceğimiz bir zamanda yaşadığımızı bilmek durumundayız. Her

hâlükârda şüpheli şeylerden kaçınmanın da nebevi bir tavsiye olduğunu bilmeliyiz.

Müslüman, zillete neden olmamak kaydıyla Müslüman olmayan birinin yanında çalışabilir, iş ortaklığı yapabilir. Stratejik alanlardaki ortaklık ve benzeri iş beraberliği ise daha geniş bir açıdan değerlendirilerek karar verilmelidir.

Faizle ilgili bir kurumda ise hiçbir şekilde çalışıp rızık temin etmek mümkün olmaz. Sadece rızkın helalliği açısından değil lanetli bir hayat yaşamak açısından da hatalı bir iş yapılmış olur. Aynı şey, alkol ve domuz mamulü satan lokanta ve benzeri yerlerde çalışmayla da ilgilidir.

Bir iş oluşturulmadan önce o işin içeriği ile ilgili ilim adamlarının görüşüne başvurulmalı, caizlik görüşü alındıktan sonra işe başlanmalıdır.

Kadının İş Edinmesi ile İlgili Temel Prensipler:

1. Erkek için geçerli olan helallik ilkeleri bulunmalıdır.

2. Kadının tesettürü sorun olmamalıdır.

3. Kadın, erkeklerin de bulunabildiği bir ortamı iş yeri olarak kullanmamalıdır.

4. Kadının kadınlık görevi olan annelik ve eşlik görevi iş yüzünden aksamamalıdır. Özellikle eşinin izni olmadan bir iş sahibi olmamalıdır.

5. Bu iş, kadının seferilik mesafesine gitmesine neden olmamalıdır.

Sabır Uygulaması

İş, rızık kaynağı olarak önemli tutulmalıdır. İnsanlığın menfaatine olan bir iş edinmek, işte insanlık ve iman onurunu zedelemeden çalışmak, işten ötürü kul hakkına girmemek önemli imtihan maddeleridir. Yaşadığımız çağ, çok geniş iş alanları üretti ama bilhassa haramlara bulaşma ve kul hakkı noktasında da riski artırdı.

Namazı İşçiye Ödemek

Allah Teâlâ'nın takdir buyurduğu dünya düzeninde zenginlerle fakirlerin, işverenlerle işçilerin, verenlerle alanların aynı mekânı paylaşması gerekmektedir. Dünya düzeninin sürmesi de böyle bir beraberlikle mümkündür. Üsttekilerle alttakiler aynı binayı paylaşmaya mecburdurlar.

Zenginler fakirlerin, fakirler de zenginlerin ekmek kapısıdır. Bu iki zıt kutup, birbirlerinin tamamlayıcısı durumundadır. Bu düzen insanlığın çadırlarda yaşadığı dönemlerde böyle olduğu gibi gökdelenlerde yaşadığı dönemlerde de böyledir. Üst el alt ele, alt el de üst ele mahkûmdur. Allah'ın yeryüzünde takdir buyurduğu rızık planında böyle bir sınıflandırılmanın bulunması tabiidir. Çalışanın ve çalıştıranın bulunması doğaldır. Doğal olmayan, bu ikisi arasında bir hukuk kuralının bulunmaması olur. Alanla verenin bulunduğu bir yerde kurallar olmalıdır. Kurallar da müeyyideyle desteklenmelidir. Alanın ve verenin hakları korunmadığı zaman, zulüm iddiası olur. Zulmün olduğu yerde ise insana huzur da güven de yoktur.

İslam Şeriat'ı, iki insanın bir araya gelmesini gerektirecek her iş için kurallar koymuştur. Hiçbir insan ikinci insanın merhametine terk edilmemiştir. İslam Şeriat'ını, namaz kurallarını koyan bir din olarak değil namaz kılanların uyduğu hayat kurallarını da koyan bir din olarak bilmemiz şarttır.

* * *

Ben ve Onlar

Âişe radıyallahu anha diyor ki:

-Adamın biri Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme gelip önüne oturdu ve şöyle dedi:

"Ya Resûlellah! Benim kölelerim var. Bana yalan konuşurlar, beni aldatırlar, sözümü dinlemezler. Ben de onlara söverim, onları döverim. Ben onlarla ne yapacağım?" Ona şu cevabı verdi:

"Kıyamet günü olduğunda sana yaptıkları hıyanet, isyan ve yalanlarıyla senin onlara verdiğin ceza hesaplanacak. Eğer onlara verdiğin ceza, onların suçu ile denkse denklik olacak. O zaman ne zararın ne kârın olur. Eğer onlara verdiğin ceza az ise sana yazılacak. Senin verdiğin ceza suçlarından fazla ise fazlalık senden kısas edilecek."

Adam bir kenara çekildi. Mırıldanıp ağlamaya başladı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Şu ayeti okumadın mı?" diye sordu:

"Kıyamet gününde biz adalet terazisini kurarız. Hiç kimseye en küçük bir kaksızlık edilmez. Hardal tanesi kadar bir şey bile olsa onu ortaya koyarız. Hesap görücü olarak Biz yeteriz." (Enbiya, 47)

Adam dedi ki:

"Ya Resûlellah! Onları salmaktan başka bir çıkar yol bulamıyorum. Şahit ol, hepsini azat ettim."

(Tirmizî, Tefsir, 21-3165)

* * *

İşçi ile işveren arasındaki hukuk, İslam'ın en temel prensipleri ile çizilmiş bir dairenin içinde bulunmaktadır.

İşçi ve işverenle ilgili, fıkıh kitaplarında yer alan kuralların bütününü yok sayarak şu ilkeyi düşünmek bile Allah'a, ahiret gününe ve hesaba iman eden bir insan için yeterli ikaza vesile olacaktır. İşçi ve işveren arasındaki ilişkinin doğuracağı hukukun en nihai adı "kul hakkı" dairesinde kalmaktır. Gerek işçinin ve gerekse işverenin hak sahibi olması, o hakkın "kul hakkı" olarak tescil edilmesi demektir.

Kul hakkı ise şehadetle bile kurtulmanın mümkün olmadığı bir haktır. Allah yolunda şehit olmak, bütün günahlardan kurtulmaya sebep olmasına rağmen kul haklarından kurtarmadığına göre iki kul arasındaki işçi-işveren ilişkisinin nihai adı olan kul hakkının ne denli ağır bir noktada durmakta olduğu gayet rahat anlaşılacaktır. İmza oyunlarıyla, el altı işlemleriyle kurtulabileceğini zannedenler ya ahiret inancından mahrumdur ya da ahiretteki hesaplaşmayı bilmemektedirler.

İşçi, hizmetçi veya köle adıyla çalıştırılan her insan, Allah Teâlâ'nın hamisi olduğu bir hakkın sahibidir. Bunun karşılığında işveren de işçiye karşı bir hak sahibidir. İşçinin hakkının abartılarak işverenin mağdur edilmesi de hakka uygun bir tutum değildir. Ne zarar vermeye ne de zarara razı olmaya meyleden bir anlayış tam bir İslam anlayışıdır. Adalet herkesin hakkını elde etmesiyle mümkündür. Belki tamahlar tatmin edilemez ama taahhütlerle belirlenen sözler tatmin edilebilir.

İşçilik-Patronluk İlkeleri

1. Kesinlikle belirli bir işe karşılık belirli bir ücret üzerinden işçi-işveren ilişkisi kurulmalıdır. İş belli olmalıdır, ücret belli olmalıdır. Çalışma zamanı belirlenmelidir. Ucu açık sözler etrafında bir iş akdi olamaz. Olağan dışı durumlarda getirilecek farklılıklar belli olmalıdır. İki taraf da imzalarının sahibi olacaklarına göre neye imza attıklarını bilmeli, belgeyi ona göre imzalamalıdırlar. Taraflar arasındaki anlaşma yazılı ve belge niteliği taşıyor olmalıdır.

2. Mer'i yasaların işçi-işveren ilişkilerini belirleyen kuralları, iki tarafı da bağlayıcıdır. Eğer kuralların haricinde bir iş yapılacaksa bu ayrıca belirlenip

kayıt altına alınmalıdır. Kuralların, anlaşma yapan iki taraftan birinin menfaatlerine ters düşmesi hâlinde yok sayılması söz konusu olamaz. Biz sadece Allah Teâlâ'nın hududunu yok sayan kuralları yok sayarız.

3. Her ümmetin bir imtihanı vardır. Bu Ümmet'in imtihanı da mal ile olacaktır. (Tirmizî, Zühd, 26-2336) Mal ile imtihan edileceğimizin şuurunu asla yitirmemeliyiz. Başkalarının hakları ile kazanılan malların bizim için vebalden başka bir anlam ifade etmeyeceğini bilmemiz gerekir.

4. İşçinin genelde mağdur edildiğine dair yaygın olan kanaat genellenemez. İşçinin mağdur edilmesi mümkün olduğu gibi işçinin de iş sahibini mağdur etmesi mümkündür. Hak kimden yana ise o haklıdır. Hak da atılan imzalarla belirlenecektir.

5. İşverenin, işçinin yetersizliğini veya kusurlarını ileri sürerek ücretinden kısması, haklarını yok sayması caiz değildir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, beğenilmeyenlerin salınmasını, beğenilenlerle bir arada devam edilmesini emretmiştir. (Ebu Davud, Edeb, 133- 5161) İşçinin yetersizliğini zulme gerekçe göstermek yoktur.

6. İşçi ile işveren arasındaki akdin, işçi veya işverenin dini ile bir ilgisi yoktur. Bir sözleşme üzerine kurulu akit bulunduktan sonra taraflardan birinin mü'min olmaması, doğacak hukuku değiştirmez. Mü'min; imzasının sahibidir, hakkının müdafiidir. Zarar vermek de yoktur zarara katlanmak da.

* * *

Namazdan, Hacdan Ücret Nasıl Ödenecek?

"Kimin bir kardeşi ile iffeti veya bir şeyle ilgili bir davası varsa onu bugünden, dinar veya dirhemin olmayacağı günden önce helalleşerek hâlletsin. Eğer salih ameli varsa yaptığı zulüm kadar ondan alınacak, öbürüne verilecektir. Sevabı yoksa diğerinin günahlarından alınıp ona yüklenecektir." (Buharî, Havalat, 1-2287; Müslim, Müsakat, 7- 3978; Ebu Davud, Buyû', 10- 3345)

* * *

7. İşverenin işçiyi kardeşi olarak görmesi esastır. İşçiyi köle gibi görmek, onun onurunu çiğnemek caiz değildir. İşçilik bir ar vesilesi değildir. Peygamber aleyhisselam efendimiz de dâhil olmak üzere her peygamber çobanlık yapmıştır. (Buharî, İcare, 2-2262) Eğer işçi, mü'min işverenin

kendisine gösterdiği kardeşlik yüzünü suistimal ediyorsa bu onun iş akdinin feshi için gerekçe olabilir ama işçinin zulmedilmesine, horlanmasına, "işçi sınıfı" başlığı altında bir gözle izlenmesine neden olamaz. Bu konuda Peygamber aleyhisselamın hadislerinde oldukça nazik bir örnek vardır. Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyurmaktadır:

"Sizden birinize işçisi, yemeğini hazırlayıp getirdiğinde -ki işçi o yemeğin buharını koklamış, sıcaklığını hissetmiştir- işçisini de onunla beraber oturtup yedirsin. Eğer yemek yetmeyecek kadarsa eline bir-iki lokma verip göndersin." (At'ime, 51-3846)

8. İşçiyi dövmek ya da işçiye sövmek yoktur. Ebu Mesud radıyallahu anh diyor ki:

-Bir kölemi dövüyordum. Arkamdan bir ses işittim:

"Ebu Mesud! Allah, senin bu köleye karşı gücünden daha güçlüdür sana karşı!" diyordu. Döndüm ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemmiş.

"Ya Resûlellah! O, hürdür artık." dedim. Buyurdu ki:

"Böyle yapmasaydın ateş seni yakalayacaktı." (Müslim, Eyman, 8-4282; Ebu Davud, Edeb, 133-5159; Tirmizî, Birr, 30-1948)

9. İşverenin, işçinin haklarından birini gasbetmesi; işçinin işverenin işini aksatarak, malına zarar vererek ya da herhangi bir yolla onun hakkına tecavüz ederek ona zarar vermesi haramdır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, mü'min için aşılamaz ölçüyü koymuştur. Tam bir itaatle ona uymak durumundayız:

"Kim bir Müslüman'ın hakkını yemin ederek gasbederse Allah ona ateşi farz kılar, cenneti de ona haram eder." Bir adam dedi ki:

"Ya Resûlellah! Bu söz konusu olan şey basit bir şey ise?" Buyurdu ki:

"Bir dal parçası bile olsa!" (Müslim, İman, 61-351; Nesaî, Âdabulkada, 30-5434; İbni Mâce, Ahkâm, 8-2324)

Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

- Allah Teâlâ buyurdu ki:

"Üç kişinin düşmanı kıyamet günü benim: Benim adıma yemin edip sözünden cayan, hür bir insanı satıp parasını yiyen ve işçi tutup onu çalıştırdığı hâlde ücretini ödemeyen." (Buharî, İcare, 10-2270)

10. İşçinin ücretini peşin ödemek, geciktirmemek esastır. Eğer iki taraf arasında ödeme takvimi belirlenmemiş ise örfe bağlı olarak ödeme yapılmalıdır. Zorunlu bir durum olmadıkça iş de gecikmemelidir işin ücreti de. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem meşhur hadisinde "İşçinin

ücretini alnının teri kurumadan ödeyin.” (İbni Mâce, Ruhûn, 4-2443) buyurarak muazzam bir kural belirlemiştir. Bilhassa mü’minler bu standarda dikkat etmelidirler. “Alın teri kurumadan” şeklinde belirlenen bir kuralı, tükürüğü kurumadan şekline çevirmek asla doğru değildir.

11. Allah’ın haramlarından bir harama direkt veya dolaylı yolla kapı açan bir iş üzerinde akit yapmak mümkün değildir.

12. Mü’min, işçisini veya işverenini kendi dinine müntesipler arasından seçmeye çalışmalıdır. Mü’min işverenler de çalıştırdıkları işçilerine dinî hassasiyetlerinde yardımcı olmalıdırlar. Mü’min işçinin de işverenin de hakkını aramasında bir sakınca yoktur. Hatta hakkını aramalıdır. Hakkın verilmediği ve aranmadığı bir ümmet, hayırlı bir ümmet değildir. Bu konuda en güzel örnek sevgili Peygamber aleyhisselam efendimizde vardır. Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh, diyor ki:

-Bir bedevi Peygamber aleyhisselama gelerek alacağını istedi. İsterken de kabaca davrandı. Muhakkak ödeyeceksin gibi çıkışlar yaptı. Ashap adama çıkıştılar:

“Yazık sana be, kiminle konuşuyorsun biliyor musun?” dediler. O da:

“Ben hakkımı istiyorum.” dedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

“Hak sahibinden yana olsanıza!” Ardından da Havle binti Kays isimli kadına haber gönderip:

“Senin hurman varsa bizim hurmamız gelinceye kadar borç verir misin?” dedi.

“Elbette ya Resûlellah. Anam babam sana feda olsun.” diye cevap verdi kadın.

Alınan borç adama verildi. Adama biraz da fazla verdi. Adam:

“Hakkımı verdin. Allah da sana versin.” dedi. Bunun üzerine Peygamber aleyhisselam şöyle buyurdu:

“Zayıfın zorlanmadan hakkını alamadığı bir ümmette hayır yoktur.” (İbni Mâce, Sadakat, 3-2426; Ebu Ya’la, 1092; Şuabuliman, 7143)

Sabır Uygulaması

İşçi çalıştırmayı iki pencereden görmeliyiz. Bu pencerelerin biri, insanlara rızık kapısı açılmasına vesile olmak -ki bu bir ibadettir, sevap kaynağıdır- diğeri de kul hakkı ile paralel yürünen bir yolda bulunmaktır. Kul hakkına karşı onca ağır uyarıları dikkatten uzak tutarak yol alamayız. Kul hakkını bariz bir çalmadan ibaret göremeyiz. İkinci bir insan tarafından talep edilecek her hak kul hakkıdır.

İşçi çalıştırmak olarak adlandırılabilecek herhangi bir iş kesinlikle kuralları belli, hakemi tayin edilmiş ve bir belgeyle güçlendirilmiş olmalıdır. Ne patron durumundakiler işçinin zafiyetinden yararlanmalı ne de işçi durumundakiler önlerindeki iş fırsatını gözü kör edecek düzeyde görüp düşünmeden, taşınmadan dalacakları bir bataklık görmelidirler. İstişare ilkemizi canlandırarak iş yapalım. Bir bilenle istişare etmenin Sünnet olduğunu unutmayalım.

Kanunları altında yaşadığımız devletlerin kurallarından önce biz sözümüzün eri olmayı bilmek durumundayız. Ama buna rağmen işçi-işveren ihtilaf konusunda kanunun hâlletme gücünü kullanma durumunda olanlar itiraz etmemelidirler.

İşçi-işveren ilişkilerinde sürekli patronların işçi hakkı yemesi gündemde tutulmak istenir. Bunda, işçi kesiminin mağduriyetinin yaygın olması etken olabilir. Allah nazarında işçinin de patronun da müsavi olduğunu, ikisinin de bir mizanda tartılacak amelleri icra ettiklerini biliyoruz. İşçiler de imza atarak girdikleri işte verdikleri söze ne kadar sadık kaldıklarına dikkat etmelidirler.

İslam, Ortak Hedef Olunca

Kur'an-ı Kerim'in apaçık beyanına rağmen Yahudilerle Hristiyanlar arasındaki birbirlerini yok saymanın geride kaldığını ve bu iki kesimin ortak cephelerde bulunabildiklerini müşahede ediyoruz. Bir asra yakın zamandan beri Yahudiler, Hristiyanların şartsız desteği ile yeryüzü hükümranlığını perçinlediler. Yahudilerin yaşadığı ülkelerdeki Hristiyan yönetimler, kiliselerin dibinde Havra egemenliğine zımnen destek oldular. Başta BM olmak üzere uluslararası alandaki kuruluşlarda da herhangi bir Yahudi-Hristiyan çekişmesine şahit olunmamıştır. Tarih ise Hristiyan yönetimlerin Yahudilere yaptığı zulümlerle doludur.

Bu asrın başında Almanya'da Yahudilerin gördüğü iddia edilen zulümler ise filmlere bile konu olmuştur. İsa aleyhisselamla başlamış bir savaş, katliamlara/sürgünlere konu olmuş asırların biriktiği kutuplaşmalar ve el ele vererek kurdukları İsrail... Yüzeysel bir bakışla tahlil edilmesi güç bir denklemle karşı karşıyayız.

Yahudilerle Hristiyanlar arasındaki bu muhabbeti sadece ekonomik gerekçelere dayandırmak da yeterli olmayacaktır. Yahudilerin desteklenmesi, Hristiyanlar açısından ekonomik ve siyasi değerler olarak pahalı ödenmiş bir faturadır. Sözünü ettiğimiz destek bir-iki yıllık destek değildir. Sadece Filistin topraklarındaki işgal devletinin kurulmasına yönelik bir destek de değildir.

Bütün dünyada Yahudilerin yaşadığı küçük siteler bile bir tür devlet himayesi görmektedir. Yahudilerin gördüğü himayenin kaynağı Avrupa ve ABD'dir. İki kaynak da Hristiyanlığın merkezi durumundadır. Yahudilere yapılan destek, Avrupa veya ABD için bir devlet politikası olarak ülkelerin çıkar ilişkileri gereği sürdürülen bir uygulamadan çok inanç kaynaklı, din eksenli anlayışların ürünüdür.

Hristiyanlar, İslam âlemindeki madenleri ele geçirmeyi planlamış oldukları için İsrail'in arkasında durmuş olabilirler. Ancak esas gerekçe bu değildir. Dinlerinin onlardan böyle bir siyaset gütmelerini istediğine ciddi bir şekilde inanmaktadırlar. Muharref bir din sahibi olmalarına rağmen inançları doğrultusunda izledikleri bu siyaset onlar açısından, sevap umulup ahiret kazandıracak bir iştir.

Kur'anî Hakikatlerden

Kur’an, tartışmaya gerek bırakmayacak kadar açık bir dille iki gerçeğe işaret etmiştir. Bunların birincisi, Hristiyanların Yahudileri, Yahudilerin de Hristiyanları hor gördüğü gerçeğidir. İkinci gerçek de şudur: Yahudiler ve Hristiyanların her biri kendi aralarında da müttefik değildirler. Kıyamet gününe kadar aralarında gruplaşma olacaktır. Bu gruplaşma düşmanlık düzeyindedir.

Bakara suresinin 113. ayeti iki dinin mensupları arasındaki cepheleşmeye işaret etmektedir:

“Yahudiler dedi ki: ‘Hristiyanların dayandığı bir şey yoktur.’ Hristiyanlar da dedi ki: ‘Yahudilerin dayandığı bir şey yoktur.’ Oysa ikisi de kitabı okuyup duruyor. Cahiller de onların sözlerine benzer şeyler söylediler. Onların ihtilaf ettikleri şey hakkında hükmü kıyamet gününde Allah verecektir.”

Maide suresinin 14. ayeti ise Hristiyanların kendi iç sorunlarıyla yoğrulduklarına işaret eder:

“Biz Hristiyanlarız, diyenlerden de ahit almıştık. Onlar da kendilerine verilen öğütten nasiplerini unuttular. Biz de onların aralarına kıyamet gününe kadar sürecek bir kin ve düşmanlık saldık. Neler işleyip durduklarını Allah, onlara bildirecektir.”

Aynı surenin 64. ayeti ise Yahudi kimliğini tasvir eden konulardan birini ve Allah Teâlâ’nın aralarına koyduğu düşmanlığı gözler önüne sermektedir:

“Yahudiler bir de ‘Allah’ın eli sıkıdır.’ dediler. Onu söyleyenlerin elleri bağlansın! Lanet olsun onlara! Allah’ın iki eli de açıktır; nasıl dilerse öyle bağışlar. Rabb’inden sana indirilenler, onların azgınlığını ve inkârlarını daha da artıracaktır. Biz ise onların arasına kıyamete kadar sürüp gidecek bir düşmanlık ve kin bıraktık. Onlar ne zaman bir savaş ateşi körüklemeyi istedilerse Allah onu söndürdü. Onlar dünyada hep fesat çıkarmaya uğraştılar. Fakat Allah fesatçıları hiç sevmez.”

Bu üç ayetten dört önemli tembih anlaşılmaktadır:

1. Hristiyanlar aslında kendi aralarında birlik değildirler. Onların birlik görünmeleri asıl değildir. Milletlerin hayatını, insan hayatı gibi birkaç on yılla ölçemeyeceğimize göre iki asır veya dört asır müttefik kalmaları temel gerçeği değiştirmez. Aynı prensip Yahudilerin iç çekişmeleri veya iki muharref dinin mensuplarının birbirlerine bakışı için de geçerlidir.

2. Yahudiler de kendi aralarında tek vücut değildirler. Kıyamete kadar devam edecek, yani Yahudilik var oldukça var olacak bir iç sürtüşme

onların arasında da vardır. Onların can boğaza dayanınca bu sürtüşmeyi ertelemeleri de temel gerçeği değiştirmez.

3. Hristiyanlar ve Yahudiler bir arada duramayacak kadar birbirlerine zıt kutuplarda durmaktadırlar. Onların bir arada görüntü vermeleri esas değildir, ortaya çıkacak birliktelikleri bir hedefin gerçekleşmesine kadar mümkündür.

Hristiyanların, dinlerinden ne kadar uzak kalırlarsa kalsınlar, peygamberlerini çarmıha gerdiğine inandıkları Yahudileri kökten affetmeleri mümkün değildir. İki din arasındaki çekişmenin temelinde toprak veya çıkar sürtüşmesi gibi basit bir neden yoktur.

4. Gerek Hristiyanlar ve gerek Yahudiler, peygamberlerinin onlara tebliğ ettiği dinin esaslarından saptıkları ve kendi arzularına göre bir din icat ettikleri için böyle bir sürecin içine sürüklendiler.

Yahudilerin Tarihinden Başlıklar

Beş büyük peygamberden biri olan İbrahim aleyhisselam Babil'de yaşadı. İki oğlu oldu: İsmail ve İshak. İshak'tan da Yakub isimli bir torunu oldu. Yakub'un lakabı İsrail'dir. "İsrailoğulları" ifadesi de buradan gelmektedir.

Yakub'un on iki oğlu oldu. Bunlardan biri Yusuf aleyhisselamdı. Meşhur Yusuf kıssasının sonunda, Yusuf aleyhisselam ailesini Filistin'den Mısır'a çağırdı. Oraya yerleştiler. Mısır'da Firavunların zulmü İsrailoğullarının üzerinde yoğunlaşınca Allah Teâlâ, Musa ve Harun aleyhimesselamı onlara peygamber olarak gönderdi. Musa aleyhisselam onları Mısır'dan çıkarıp Filistin yöresine geçirdi. Firavun suda boğuldu.

İsrailoğulları, Musa aleyhisselamın önderliğinde Beytülmakdis'e doğru yürümeyi kabul etmediler. Allah Teâlâ onları cezalandırdı. Kırk yıl süründüler. O dönemde Musa aleyhisselam ve kardeşi Harun aleyhisselam vefat etti. İsrailoğullarının peygamberi Yuşa aleyhisselam oldu. Onun önderliğinde Beytülmakdis fethedildi.

Yahudilerin Filistin topraklarındaki ilk dört yüz yılı her bir ailenin bir yargıcının bulunduğu dönem olarak geçti. Ardından krallar dönemini yaşadılar. Davud ve Süleyman aleyhimesselam bu dönemde bulundular. Süleyman aleyhisselamdan sonra iki devlete bölündüler. Devletlerinden biri MÖ yedi yüzlerde, diğeri de altı yüzlerde yıkıldı. MÖ beş yüz seksenli yıllarda ise büyük bir esarete mahkûm oldular. Yine MÖ yüz elli yıllarında ise Romalıların elinde dağıldılar.

Romalıların Filistin'e sahip olduğu bir dönemde Allah Teâlâ, İsa aleyhisselamı onlara peygamberleri olarak gönderdi. İsa aleyhisselamın yaratılması ise başlı başına bir mucize idi. Onları, içlerindeki fesadı düzeltmeleri ve Musa aleyhisselamın akidesine dönmeleri için uyardı.

Bazı Yahudiler ona iman ettiler. Hahamlar ise İsa aleyhisselamı tezgâhlarını bozan biri olarak gördüler. Onu kendilerine düşman ilan ettiler.

Yahudiler iki gruba bölündüler: Bir grup İsa aleyhisselamı destekleyip iman etti. Onlara **Nasara** adı verildi. Gerisi de **Yahudiler** olarak kaldılar.

Yahudi olarak kalanlar, Roma devletini İsa aleyhisselamın aleyhine kışkırttılar. Öldürülmesini önerdiler. Roma devleti de bu düşünceyi benimsedi. İsa aleyhisselamı öldürmeye kalkıştılar. Ama Allah Teâlâ onu ellerinden kurtardı. Başka birini İsa aleyhisselama benzetip onu öldürmelerini sağladılar.

Kur'an-ı Kerim'de farklı surelerin ayetlerinde bu ayrıntılara işaret edilmektedir.

Hristiyanların Tarihinden Başlıklar

Yahudilerin arasından İsa aleyhisselama iman edip onu destekleyenlere Hristiyan denmektedir. Allah Teâlâ İsa aleyhisselamı Yahudilerin elinden kurtardıktan çok kısa bir zaman sonra Hristiyanlar bölündü. Bölünmelerinin ana konusu da İsa aleyhisselamın kendisi oldu.

325 yılında, Hristiyanlığı benimsemiş olan Roma imparatorunun emriyle gerçekleştirilen bir toplantıda İsa aleyhisselamın ilah olup olmadığı konusu görüşüldü. Toplantıda bütün kiliselerin önderleri bulunuyordu. Aldıkları kararların başında İsa aleyhisselamın ilah olarak benimsenmesi kararı vardı. Bunun dışında bilgi ihtiva eden kitapları yaktılar. 381 yılında da teslis inancı ortaya atıldı. Böylece derin bir bataklığa gömülmüş oldular.

Ellerindeki İncil de kendi arzularına göre telif ettikleri bir kitap olarak kalmıştır.

Hristiyanlar; Katolikler, Ortodokslar ve Protestanlar olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadırlar. Her grubun kilisesi ve inancı farklıdır. Vatikan'daki papa, Katoliklerin başıdır. İstanbul'daki Fener Patrikliği de Ortodoksların başı durumundadır.

Yahudilere Göre İsa Aleyhisselam

İsa aleyhisselam, aslında Yahudilere gelmiş bir peygamberdir. Ama onlar İsa aleyhisselamı kabul etmediler. Babası olmadan sadece anne ile yaratıldığı için onu doğumu itibarıyla reddettiler. Peygamberliğini ve mucizelerini kabul etmediler. Öldürülmesi için yoğun çaba gösterdiler.

Yahudilerin İsa aleyhisselama karşı olan bu tutumları, İsa aleyhisselamdan sonra da ona iman eden Hristiyanların üzerinde devam etti. Kimi zaman hileyle kimi zaman alenen Hristiyan kıyımı içinde oldular.

Tarihin kaydettiği en büyük Hristiyan kıyımlarından biri miladî 574 yılında Necran bölgesinde bir Yahudi olan Zünivas eliyle gerçekleşmiştir. Bu kıyımda binlerce Hristiyan, çukurlarda yakılarak öldürülmüştür. Kur'an-ı Kerim'de Burûc suresinde anlatılan olay budur.

Hristiyanların İntikamı

Yahudilerin sürgün dönemi başladıktan sonra Hristiyanlar onlardan çok ağır intikam aldılar. İlk Haçlı saldırısında Kudüs, Hristiyanların eline geçince oradaki Yahudileri yakarak öldürdüler. Yahudiler defalarca Avrupa ülkelerinden sürüldüler, imha edildiler. En son sürgün ve imhayı Hitler'in elinde gördüler.

Düşünülesi Beraberlik

Fırınlarda yakıldığı söylenen yığınlar, gemilere doldurulup denizlere atılan Yahudiler, toplu isyan suçuyla idam edilenler, engizisyon mahkemelerinden kaçıp canını kurtaranlar ve onlara bu işkenceleri reva görenler... Acılar unutulmuş ve derin bir dostluk ilişkisi kurulmuş! İki taraf da hâlinden memnun!

Bu tablo ne kadar inandırıcı?

Siyasi birliktelik, basit ekonomik menfaatler devlet politikası olabilir ve siyasiler kendilerini böyle bir politikaya mecbur hissedebilirler. Ancak kitlelerin tatmin olması için bunlar yeterli değildir. Bir asırdan bu yana bütün Hristiyan dünyasının, İsrail'in hatta Yahudilerin arkasında durması, onların hamisi kesilmeleri dinî bir anlayışa sığınılmasından başka bir şeyle izah edilemez.

Şimdi Nasıl Dost Oldular?

Hristiyanlarla Yahudiler yüzyıllarca birbirlerini kovalayıp durdular. Bu kovalamacadan iki taraf da zarar gördü. Son gelinen noktada ise Yahudiler,

Hristiyanlardan ciddi bir destek gördüler. Siyasi ve ekonomik boyutuyla bu destek Yahudileri, sürüldükleri ülkelere efendi olarak geri döndürdü. Birkaç milyonla ifade edilebilecek nüfuslarına rağmen milyarlara hâkim oldular.

Bankalar, büyük şirketler, uluslararası kurumlar onlardan sorulur oldu. Hristiyanların Yahudilere gösterdiği ilgiyi, kendi dinlerine inanan farklı mezheplere göstermediklerini söylemek bile mümkündür. Bu, sonradan ortaya çıkan alakanın günübirlik siyasi çıkarlara bağlanması veya Yahudilerin filan ekonomik kuruluşun başında olmalarına bağlanması meselenin idrakine engeldir. Daha geniş bir yelpazede düşünmek durumundayız.

Avrupa ülkelerinde yaşayan Hristiyanların kiliselerden gördükleri ağır baskılar, Hristiyanlarla kiliseler arasında derin uçurumlar oluşmasına neden olmuştu. Hristiyanlık ve baş makam olan papalık, siyasi otoriteleri de tahakkümü altında tutuyordu. Âdeta papazlara şartsız teslim olmuş insanlardan oluşan ve Hristiyan olarak anılan kitleler vardı.

Papazlar, halk üzerinde kişisel menfaatlere dayalı bir saltanat kurmalarının yanında öncekilerin elleriyle yazdıkları İncil'i bile tahakküm konusu yaptılar. İncil'i anlamayı, onu okumayı papazlara mahsus hâle getirdiler. İstediklerinin günahlarını bağışlama cüreti gösterdiler.

Hristiyanlık zenginlerin dini şekline büründü. Hristiyanlık iyice insanlardan uzak kaldı. İnsan eliyle yazılmış kurallar, insanlara zulüm aracı olarak kullanıldı. Bin dört yüzlü yıllardan sonra Hristiyanlar, içeriden ortaya çıkacak bir reform arayışı içine girdiler. Bu reform, Martin Luther önderliğinde gerçekleşti. Papalık makamına karşı ciddi bir karşı duruşu temsil eden bu hareket rağbet gördü. Bir anlamda Hristiyanlar, dinlerinden ayrılmak zorunda kalmadan düşünebilme ve üretebilme imkânına kavuştular. Daha sonra Protestanlık olarak anılacak olan bu çıkış, Hristiyanların resmî merkezi olarak bilinen Katolik papalığı tarafından baskı altına alınmak istendi ise de tamamen dışlanamadı. Ancak Protestanlığın bu reform kılıklı çıkışı, Hristiyanlığın asıl saplantılarına dokunmadı. Daldan, budaktan tırpanladı ise de İncil'in tahrifi ve teslis gibi temel sorunlara değinmediler.

Protestanların yaptığı direniş, Hristiyanlardan çok Yahudilerin işine yaradı. Şöyle ki ilk defa Hristiyanlar, Yahudilerle iyi ilişkiler içinde olmayı bu reform hareketinden sonra düşünür oldular. Bu da Protestanların başarısıydı.

Papalık yönetimindeki Hristiyanlar, bu reformdan önce Yahudi düşmanlığını din edinmişlerdi. Yapabildikleri işkenceyi yapmaktan da çekinmiyorlardı. Katoliklerin, Mesih'i kabul edip Hristiyan olmadıkça Yahudileri reddetmeleri yakın zamana kadar sürdü. Buna binaen onların Filistin'e dönmeleri gibi bir düşünceleri de yoktu. Hatta onlara göre Yahudi denebilecek bir millet de yoktu. Onların gözünde Yahudiler katledilmeleri gereken mürtetlerdi.

Protestanlık, Katoliklerin denetimindeki papalığın gücünü zayıflattıktan sonra rüzgâr Yahudilerin lehine esmeye başladı. Tevrat, Hristiyanlar arasında da alaka gördü ve kilisenin arzularına uymayan ölçülerle yorumlandı. İncil'in ilk hâli olan Tevrat bir anlamda Hristiyanlardan sansürlenmişti. İncil de papazların istediği gibi anlaşılıyordu. Protestanlığın getirdiği açılımla beraber Tevrat'taki aslında Yahudilere yarayan vaatler, geleceğe ait mucizevi bilgiler Hristiyanlar için de önemli hâle geldi.

Protestanlığın Neden Olduğu Sonuçlar

1. Hristiyanlık akidesinin temelini İncil'in ilk şekli olan Tevrat oluşturdu. Tevrat, yoğun bir şekilde okunmaya başlandı; nadiren bulunan bir kitapken elden ele dolaşmaya başladı.

2. İbranice vahiy dili kabul edildi. Bu da Yahudilerin konumunu güçlendirdi, İbraniceye ve İbranice eserlere alaka oluşturdu.

Bu iki sonuç, iki muharref dinin mensuplarını birbirlerini desteklemeye ve İslam'a karşı, aralarındaki köklü sorunları unutmaya sevk etti. İbranice siyasetten sanata kadar her alanda etkin bir dil hâline geldi. Edebiyatta önemli izler bırakan bir etkilenme ortaya çıktı. Sanat dine zemin hazırladı, dinler arası ilişkilere şekil verdi.

İbranicenin bıraktığı izlerin sonucunda üç önemli husus, Hristiyanların zihninde yer etti:

a) Yahudiler, Allah'ın seçkin kullarıdır.

b) Allah'ın İbrahim aleyhisselama verdiği söz sayesinde Yahudilerin Filistin'e dönmeleri kıyamete kadar sürecek bir sözdür. Yahudiler muhakkak Filistin'e dönmelidirler.

c) Mesih'in dönmesi, Yahudilerin Filistin'de toplanmalarına bağlıdır. Yahudiler, Filistin'de toplanmalıdırlar ki Mesih onların arasından çıksın. İnsanlığı kurtaracak olan Mesih'tir. Onun gelmesi de Yahudilerin Filistin'de toplanmasına bağlı olduğuna göre bir Hristiyan'ın Yahudi devletinin kurulup yaşatılmasına yardım etmesi Allah'ın emridir. Bir Hristiyan, iyi bir

dindar kimliğe sahipse dini için çalışmalıdır. Bu çalışma da Yahudi'yi desteklemektir.

Belki Yahudilerin bile inanmadığı bir-iki efsane, Avrupalı Hristiyanların elinde sanat eseri, kültür mirası gibi isimlerle okuyucu bulduktan sonra Protestanlar, Yahudi'den daha Yahudi oldular. Bu edebi metinler aslında Hristiyanlığın siyonistleştirilmesinin en güçlü dayanağıdır. Yahudilerin bu süreci çok iyi değerlendiren politikalar izlemiş olmaları da şüphesiz süreci kolaylaştırmıştır. Bu, şu anlama gelmektedir: Siyonizm, Yahudilerden önce Hristiyanların kucağında doğmuştur.

Ortak Hayâl

Hristiyanların inancına göre Mesih'in gelmesi için üç önemli belirtinin ortaya çıkması gerekmektedir. Bu belirtilerin birincisi, İsrail devletinin kurulmasıdır. 1948 yılında İsrail'in kurulması onlar açısından çok önemlidir. Protestanlar, ortaya çıkacağını iddia ettikleri büyük bir mucize olarak İsrail devletinin kurulmasından dinî bir haz duymuşlardır.

İkinci belirti, Kudüs'ün işgalidir. İsrail tarafından Kudüs'ün işgal edilmesi esnasında bütün insanlığın gözü önünde cereyan eden vahşete medeni (!) dünyanın sessiz kalmasının sırrı burada yatmaktadır. Biz mü'minler olarak Mescid-i Aksa'mız veya insanlık derken onlar Mesih'in gelmesi için gerekli olduğuna inandıkları ikinci belirtinin sevincini yaşamaktadırlar.

Üçüncü belirti ise Mescid-i Aksa'nın enkazı üzerine Süleyman Mabedi'nin yeniden yapılmasıdır. Şu anda yürütülen kazılar ve benzeri tahribatın nedeni de budur. Projenin bir Yahudi projesi olmasına rağmen ABD ve Avrupa'nın bu projeyi kendi projeleri gibi sahiplenmelerindeki sır da burada yatmaktadır. Çünkü Mesih bu heykelin iadesinden sonra gelecek ve bin yıl hayat sürecek! Dünyada da barış hüküm sürecek. Bir tarafın inandığı, öbür tarafın da sömürdüğü efsane budur. Düşman kardeşler bu efsanenin etrafında aynı safta yer aldılar. Onlara göre Filistin'de bir akide savaşı yapılmaktadır.

Müslümanların, Mescid-i Aksa'yı ve Kudüs'ü Arapların ya da Filistinlilerin sorunu olarak görmeleri şaşırtıcıdır doğrusu. Batıldaki nasıl görüyor, haktaki nasıl görüyor?

Maide suresinin 51. ayetine dönüp Allah Teâlâ'nın "Onlar birbirlerinin dostudurlar." sözündeki sırrı yakalayabilmemiz için oldukça canlı malzemelerle karşı karşıya bulunuyoruz:

"Ey iman edenler!

Yahudileri ve Hristiyanları dostlar edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdırlar. Sizden kim onları dost edinirse o da onlardandır. Allah, zalim olan bir topluluğu doğru yola eriştirmez."

Ehli kitabın kendi içinde oluşturduğu ittifakın esası akide olduğu gibi Müslümanlara karşı ortak bir cephe oluşturmaları ve Müslümanlarla savaşmalarının esası da akideleridir. Müslümanların onlara karşı göstereceği esneklik, farklı isimlerle onlara verecekleri tavizler, onların akidesinden bir şey değiştirmeyecektir. Onların batıl itikadına göre de olsa peygamberlerini öldürmüş birileriyle ittifak edebildikten sonra, Müslümanların onlardan koparabileceği hiçbir taviz yoktur. Her şey gayet açık bir şekilde ortadadır.

Kur'an ne kadar sarih beyanda bulunuyor:

Onlar aslında birbirlerinin düşmanıdırlar, kendi aralarında da parça parçadırlar. Ama batıl bir efsaneyi ihya etmek için olmazları olur hâle getiriyorlar. Kesinlikle bu onların son tavrı değildir. Belki yirmi yıl belki seksen yıl ama dağılmaya ve birbirlerini imhaya mecburdurlar. Bu o kadar büyük bir hakikattir ki böyle bir ittifakın içinde bulundukları hâlde kendi yazdıkları başka efsanelerde Yahudileri yok sayan bir Hristiyanlık görebiliyoruz.

Hüküm Allah'ın olduktan sonra efsanelerin ne değeri vardır?

Sabır Uygulaması

Müslümanlar olarak, büyük olayları küçük düşünme hastalığına yakalandığımızı inkâr edemeyiz. Kudüs'ü mahalle, Mescid-i Aksa'yı da camisi olarak gören anlayış bunun en açık örneğidir. Büyük olaylar ancak onları büyük görenlerin elinde çözüm bulabilir. Yetişen nesilleri futbol müptelası olarak yetiştiren, ümmetin büyük davalarını onlara aşılamayan anne-babalar ciddi bir mesuliyet altına girmektedirler.

Kadın Müfti

Müslüman'ın kadın olsun erkek olsun kendisini din konusunda aydınlatan bir bilgine ihtiyacı katidir. Müslüman ya her şeyde bilgi sahibi olacaktır ki böyle bir durum mümkün değildir ya da bilemediğini sorup öğreneceği bir makama müracaat edecektir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabından itibaren tatbik edilegelen durum, ikinci durumdur. Yani Müslümanların büyük bölümü, ana meselelerde bilgi sahibi olsalar da ayrıntılara ve süreklilik arz etmeyen konularda, bilgisine itimat ettikleri kişi ve makamlara danışarak tatmin olacakları bilgiye sahip olmuşlardır. Bu makamın adı "fetva makamı", fetva işini üstlenen de "müfti" olarak bilinmiştir.

Müslümanların pratik meselelerde bilgilenme ihtiyacını karşılayan kişiye müfti/müftü denmektedir. Bu anlamda müfti, Allah Teâlâ'nın bir konudaki hükmünü Müslüman'a bildiren kişidir. Hüküm koyan kişi değildir; bunun için de müftiden beklenen, bilmeyenden daha çok bilmesi, bildiğini doğru aktarmasıdır.

İbni Kayyım, müftiyi Allah adına imza atan kişi olarak görür. Bu bir yönden onun bulunduğu noktayı yükseltirken bir yandan da taşıdığı sorumluluğun ağırlığını hissettirir. Müfti, Müslüman'ın gözünde üstün makamda duran bir kişidir. Allah adına "evet" veya "hayır" dediği için de ağır bir risk taşımaktadır. İnsanlara ilettiği fetvalarında isabet etmesi hâlinde büyük bir ecir sahibi olabileceği gibi sebep olacağı yanlışlar yüzünden de vebal altına girebilmektedir.

Müfti ile ilgili bir önemli husus da onun, kadı olmadığıdır. Müfti, kadı değildir; altına imza attığı fetvalar kadı'nın/hâkimin kararları gibi devlet müeyyidesi ile uygulanır kararlar değildir. Kadı/hâkim, bir karara imza attığında o kararı devlet infaz eder. Müftinin fetvası ise genelde o fetvaya muhatap olan kişinin vicdanına havale edilir.

Fetva ile bağlantılı bir konu da içtihat konusudur. İçtihat, temel meseleler üzerinden yeni meseleleri değerlendirebilme kudretidir ki bu fetva seviyesinin çok üstünde bir seviyedir. Her içtihat sahibi fetva ehli olabilir ama her fetva sahibinin içtihat ehli olması mümkün değildir. Genelde fetva verenler ya kendilerinden önceki mutemet müftilerin fetvalarını yenilerler ya da içtihat eden müçtehitlerin içtihatlarından fetvalar üretirler. Her

hâlükârda fetva, bir ehliyet işidir. Bu ehliyet, okul bitirme veya diploma sahibi olmanın çok ötesindedir.

Müslümanların uhrevi sorumluluklarını üstlenmek, onların vebali ile ahirete göçmek kolay olmasa gerektir. Çünkü fetvadaki hata, özür dilemekle geçiştirilebilir bir hata olamaz. Fetva, bir toplumda dinî hassasiyetlerin ve takva üzere yaşayışın ne denli istikrarlı sürdürüldüğünü de gösteren önemli bir göstergedir.

Fetvaların, Müslümanların Allah'a daha yakın ve takvaya daha uygun yaşamalarına yönelik bir sistemle kullanılması gerekmektedir. Fetva üzerinden nefsaniliğe kaymayı sağlamak dine karşı işlenmiş bir tür cinayet olur. Bunun için fetva makamını işgal edenlerin o makamın heybetini müdrik olmaları gerekmektedir. İnsanların onları görerek etkilenmelerinin, ortaya koyacakları fetvalardan daha müessir olacağını bilmeleri şarttır. İbni Kayyım'ın anlatımıyla "Allah adına imza atmak" bir cüret işidir.

Müftilik, Erkek Mesleği Değildir

Müftinin Müslüman, mükellef, fakih, mutemet, fısk sebeplerinden uzak, şahsiyeti zedelenmemiş biri olması fetva için uygun olmasına yeterli şartlardır. Bu şartlar arasında erkek olmak şartı yoktur. Eğer bu Ümmet'in fetva verenleri bir listeye kaydedilecek olsa ve o listenin bir başı belirlenecekse her hâlde mü'minlerin annesi Âişe radıyallahu anha o listenin başında veya en üstlerinde yer alacak isimlerden biridir. O, kadın-erkek ashabın kapısını aşındırdığı bir fetva mercii idi.

Onun Peygamber aleyhisselama yakınlığının bunu sağladığını iddia edebileceklere de söylenecek iki söz vardır. Birincisi, o derece ona yakınlığı olan diğer hanımları aynı durumda olmamışlardır. İkincisi de Âişe radıyallahu anha dışında Ümmü Derda radıyallahu anha gibi bir kadın sahabi ve diğer tâbiûn neslinden yetişmiş kadınlar da vardır.

Erkek için geçerli olan her şey kadın için de geçerlidir. Bunun istisnası Şeriat'ın kadını istisna ettiği durumlardır. Mesela kadının kadı olması konusunda tartışma yapılabilir. Çünkü onun siyasi lider olmasını kerih gören hadis vardır. (Bu hadis Buharî'de Mağazi, 82'nin 4425. hadisidir. Tirmizî, Nesaî gibi pek çok hadis âlimi de bu hadisi rivayet etmiştir.) Bu hadisin kadılığı da ihtiva ettiğini söyleyen âlimler nezdinde kadının kadı olması yasaktır. Ama müftilik için böyle bir ikaz yoktur.

Fetva ehli olmak için aranan şartları oluşturan bir kadın o makama ehil olabilir. Bilhassa kadınlara müteallik meselelerin, kadın kalemi ve lisanı ile

hâlledilmesi Müslümanların teşvikini görmesi gereken bir uygulama olmalıdır.

Kadın Müftiye Fetva

Kadınların müftülük makamında bulunmalarını iki türlü tasavvur edebiliriz. Birinci tasavvurda, kendini yetiştirmiş ve fetva ehliyetini haiz bir hanımefendinin kendisine yöneltilen meseleye Allah korkusunu esas alarak cevap vermesidir. Böyle bir durum gerçekten gıpta edilecek bir durumdur. Bu çapta yetiştirilmiş hoca hanımefendilerin bulunması, mü'minlerin onlardan yararlanması büyük bir hizmettir. Bu bir emeldir, halifeli dönemlerde bile asırlardan bu yana nadirat arasına karışmış imkânlarımızdandır böyle bir durum.

İkinci tasavvurda, mevcut uygulamadaki müftülük makamının kadınlara teslim edilmesi durumu vardır. Buna itiraz edilmeyeceğini varsaysak bile endişelerimizin olmayacağını söylememiz asla mümkün değildir. Zaten müftülük, fetvanın da bakılabildiği ama ağırlığın bürokraside olduğu bir mevki olarak bilinmektedir. Bu bilgi keşke böyle olmasa idi!

Diplomanın ehliyet anlamına gelmesinde birinci endişemiz şudur: Bu, erkeklerle kadınların aynı noktada bulunduğu bir sıkıntımızdır. Bir de erkeklerle kadınların karma ortamlarda bulunmasını sakıncalı gören nasları ne yapacağımıza dair tereddüdümüz oldukça köklü bir tereddüttür. Sadece kadınlara hitap eden bir kadın müftünün konumu ile erkek-kadın her vatandaşa kapısı açık bir müftünün konumu aynı görülemez.

Endişelerimizi bir kenara atamayız. Dinimiz; dış düşmanlarımız kadar bizim içerideki gevşekliklerimiz ve iyi niyet perdesi ile örtmeye çalıştığımız hatalı, kökü olmayan tutumlarımız yüzünden de zarar görmektedir.

Sakınca, kadının müfti olmasında değildir. Nerede ve nasıl müftilik yapacağı belirlendikten sonra keşke kadınlar hep müfti olsalar. Yeter ki onların müfti olmaları fetvalık bir iş hâline gelmesin!

Sabır Uygulaması

Dinin kadını-erkeği olmayacağı bellidir. Herkes kulluğunu en iyi şekilde yapmakla mükelleftir. Erkek de kadın da Rabb'ine karşı mesuliyetini müdrik bir hayat yaşamak zorundadır.

Asırlardan beri kadınlar arasından müçtehide biri yetişmemiştir denebilir. Yetişen de kaybolup gitmiştir. Bu bir ihtiyacı yansıtmaktadır. Âlime kadınlara ihtiyacımız vardır. Bu ihtiyacımızla dinimizi kendilerine benzetmek isteyenlerin planları arasındaki çatışma bölgesini gündemimizden uzak tutamayız. Kaş yaparken göz çıkarmanın bir anlamı yoktur.

Miting İlmihâli

İnsanların düşüncelerini beyan etmeleri, hak aramaları, kardeşlik ve insani bağlarındaki yardımlaşmayı gerçekleştirmelerine yarayan mitinglerin kadim fıkıh kitaplarında "miting" olarak zikredilmediği gayet açıktır. İki asır önce yaşayan ve eser yazan bir fakihin "miting" kavramını kullanmamış olması elbette tabiidir. Sırf fıkıh kitaplarında zikredilmemiştir gerekçesiyle mitingin din dışı veya bidat görülmesi ne kadar doğrudur?

Kâfirlere ait bir kültür olduğu için mitingi Müslüman'a uygun görmemenin makul bir gerekçesi vardır elbette. Ancak kâfir milletlerden alınmış olması, kâfirlere benzeme, onları taklit etme endişesini ne kadar gerçekleştirmektedir? Miting bir ibadet midir? Eğer ibadet içerikli ise bu tespit tamamen doğrudur. Tıpkı yılbaşı örneğinde olduğu gibi bir durumla benzeşmektedir bu örnek. Yılbaşı kutlaması, Müslüman'ı kâfirlere mahsus bir işi taklide zorladığı için yapılması caiz değildir. Fakat hak aramak, mü'min kardeşe destek olmak için miting yapmak da caiz olmaz denebilir mi? Hâlbuki yaşadığımız asırda Müslümanlar, daha uzun bir adım atarak demokrasi gibi bir kavramı bile bidat olup olmadığına bakmadan özümsediler.

O özümseme o kadar ileri gitti ki "öz demokrasi, saf demokrasi" iddiasında bile bulundular. Neredeyse demokrasinin Hilafet sisteminden efdal olduğu bile tartışılacak oldu. Meselemiz elbette demokrasinin ne olduğu değildir. Ama bilhassa demokrasi gibi bir kavramı kendilerine izafe etmekte beis görmeyenlerin, Batı kültürüne ait olduğu gerekçesi ile mitingi bidat ve haram görmeleri bir kere daha düşünülmelidir. Miting kültürünün batı kökenli olduğu doğrudur. Ama miting, içeriği itibarıyla ibadet değil bir adettir; kilise menşeli de değildir.

Mitingin Hristiyanların yaşadığı topraklara ait olması ile Hristiyanların dinlerine ait olması arasındaki ayırıcı çizgiyi iyi tespit etmemiz gerekmektedir. Gazete, dergi neşretmek de onlara aittir ama gazete ve dergi neşretmeyi en önemli cihat türlerinden biri olarak görebiliyoruz.

Miting için söylenecek en önemli söz şudur:

Miting beşerî eylemlerden bir eylemdir. Her eylem gibi bazı çizgileri aşmadığı takdirde mübah sınırları içinde kalır. Hatta yeri gelir vacip bir görev hâlini bile alır.

Mitinge Yabancı Değiliz

Ömer bin Hattab radıyallahu anh, İslam'la şereflendikten sonra Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme gelip demişti ki:

"Biz ölsek de yaşasak da hak üzere değil miyiz?"

"Evet." cevabını alınca da:

"O hâlde neden gizleniyoruz ki? Seni hak ile gönderene yemin olsun, dışarı çıkacaksın." demişti.

Sonrasını anlatırken diyor ki:

"İki sıra hâlinde onu da çıkardık. Sıranın birinde Hamza, diğerinde ben vardım. Bizim yürüyüşümüz değirmen sesi gibi ses çıkarıyordu. Mescid-i Haram'a kadar öylece yürüdük. O gün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni 'faruk' diye adlandırmıştı." (Tarihu Dimaşk, 44/31)

O zamanın şartlarıyla ele alındığında bunu miting olarak değerlendirmemizin ne engeli vardır? Toplumun dikkatini çekecek eylemler ümmeti Muhammed'e yabancı değildir. Taberanî'nin Kebir'inde 17812 nolu hadis olarak rivayet ettiği şu olay da dikkatimizden kaçmamalıdır:

Adamın biri Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme gelip komşusunu şikâyet etti. Ona buyurdu ki:

"Ev eşyanı çıkarıp dışarı koy."

Adam da öyle yaptı. İnsanlar yoldan geçerken eşyanın dışarıda bulunma nedenini öğrenince komşusuna lanet ettiler. Komşusu, Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme gelip insanların kendisine yaptığını anlattı.

Ona ne yaptıklarını sorunca kendisine lanet ettiklerini söyledi. Ona buyurdu ki:

"İnsanlardan önce Allah sana lanet etti."

Adam, aynı şeyleri tekrar yapmayacağını söyledi. Şikâyetçi olan geldiğinde de ona eşyasını içeri almasını, komşusunun aynı şeyleri tekrar yapmayacağını söyledi.

Buradan anlaşılıyor ki Müslüman, anlaşılacağına inandığı mübah yollardan bir yolu kullanabilir. Önemli olan derdini anlatabilmektir.

Hüküm

Miting bir metottur, herhangi bir metot nasıl değerlendiriliyorsa o da öyle değerlendirilmelidir. Buradaki değerlendirmenin ilk prensibi de şudur: Haram olduğuna dair bir kayıt bulunmadığı sürece esas olan mübahlıktır.

Yolu, normal yürüme maksadı ile kullanmakla gösteri maksadı ile kullanmak arasında bir fark yoktur. Yolu, yürüme maksadı ile kullanmayı mahzurlu hâle getiren tutumlar olabileceği gibi miting maksadı ile kullanmayı da mahzurlu hâle getiren tutumlar olabilir.

Mü'minlerin tek vücut olduğunu ispat edebileceğimiz tek yer meydanlar hâline gelirse bizim katılacağımız mitingler Arafat vakfemiz kadar olmasa da farz-vacip-Sünnet düzeyinde bir toplantı hâline gelir.

Zulmün karşısında sessiz kalmamanın ikinci bir yolu yoksa mü'min, ne ile dilsiz şeytan olmaktan kurtulacaktır?

Müslümanların kalabalık görünmesi, birbirlerine kenetlenmiş hâlde bulunduklarının ispat edilmesi kadar önemli bir sosyal görev başka ne olabilir?

Gördüğümüz münkeri elimizle, dilimizle veya kalbimizle değiştirme zorunluluğumuzun imanla bağlantılı olmasının başka ne anlamı olabilir?

Bilakis batıla karşı duruşu sergileyen ne varsa o, benimsenmesi gereken bir tutumdur. Hatta bu tutum, bir ibadet olan sa'y esnasında bile olsa imanî potansiyeli güçlü gösterdiği için önemli bir istektir. Sa'y esnasında belli bir bölümü silkinerek yürümenin anlamı üzerinde düşünmemiz gerekir.

Yeter ki bir hakkı arayış, başka haksızlıklara neden olmasın. Yoksa bizim mitingimiz ikinci halifemiz Ömer'le başladı, bizi dik tutacak olan meydandaki mitingimiz ise ömrümüzü meydanlarda geçirmeye hazır oluruz. Yeter ki hak, o olsun. Yeter ki hakça olsun.

Şartlar

1. Miting, bir harama sebep olmayacak. Kadınlar da mitinge katılabilir, katılmalıdır da. Şu kadar ki erkeklerle iç içe olmadan, ziynetlerini teşhir etmeden, Allah'ın hududuna riayet ederek katılmalıdırlar.

2. Müslüman'ın ağzından duyulması uygun olmayan sloganlar kullanılmamalıdır. Edep, ilkemiz olmalıdır.

3. Mitingimiz, İslam'ı horlamaya neden olmamalıdır.

4. Kimse bizim mitingimizden zulüm görmemelidir. Kamu ve şahıs mallarına zarar verilmemelidir.

5. Kâfirlerle simgeleşen ve bizim Şeriat'ımızda yasak olan işler icra edilmemelidir.

6. Allah'ın üzerimize farz kıldığı emirlerden bir emri yani bir farzı aynı ihmal etme, namaz erteleme gibi bir hataya da girilmiyorsa mitingteyiz.

7. Mitinge geliniceye kadar o miting konusu için yapılması gerekenleri de bitirmiş olmalıyız. Hem piknik hem tatil niyetinde olmamalıyız!

Sabır Uygulaması

İslam'a bağlılık, hiçbir yeniliği almamak değildir. İslam'ın ruhuna aykırı olmayan yeniliklere açık kalabiliriz. Müslüman, alternatifini geliştiremediği imkânlara karşı durmamalıdır. Miting bir fırsatsa o fırsatı, Müslüman edebi ile kullanmanın ne sakıncası bulunabilir?

Müslüman Nezaketi

Müslüman, ibadete hayatı kuşatan bir anlam yükleyen insandır. Karıncayı ezmekten kaçınmak şeklinde simgeleştirilebilecek bir hassasiyet Müslüman için olması gereken incelikler arasında bulunmalıdır. Bir rahmet kitabı olan Kur'an'a iman etmenin en tabii gereklerinden biri olarak incelik ve nezakete riayeti gösterebiliriz. Allah Teâlâ, kitabı Kur'an'da Peygamber'inin gönüllere girmedeki başarısını incelik ve nezaket olarak adlandırabileceğimiz bu tutumuna bağlamıştır:

"Allah'tan bir rahmet sayesindedir ki sen onlara yumuşak davrandın. Eğer sen kaba ve katı yürekli olsaydın onlar, senin etrafından dağılıp gitmişlerdi." (Âl-i İmran, 159)

Bu ayetin muhtevasını oluşturan kitlenin "cahiliye" adı verilen vahşi bir topluma müntesip insanlarla alakalı olduğunu tespit edelim. Bunun sonucu olarak da şunu söyleyebiliriz: Nazik insanlara nazik bir uygulamanın övülmesi, kaba insanlara nazik davranmanın övülmesi kadar gerçekçi değildir. Kendi çocukları üzerinde ölüm kararı verebilecek kadar kabalaşmış bir kitleye nezaket ve incelik kurallarını tatbik etmek ilahî övgüye mazhar olmaktır.

Nezaket ve incelik, Müslüman için temel ilke olmalıdır. Ya da çevre edinmek, insanlar üzerinde etkili olmak gibi bir emeli olanların böyle bir siyaset gütmeleri doğru olur. Bu doğrunun içinde anne-babanın, öğretmenin inceliği de vardır. Çocuklara karşı kaba ve hırçın davrananla merhametli davranan arasında -uzun vadeli sonuçlar açısından- merhametlinin lehine olan bir sonuç vardır. İnsani olan hakikat budur. Elbette merhamet, nezaket, incelik, letafet gibi kelimeler, ciddiyet ve disiplin karşıtlığına ruhsat değildir. Mesela merhametimiz cihada bir engel teşkil etmez, etmemelidir de.

Merhametimiz; çocuğumuzu sabah namazına kaldırmamız söz konusu olduğunda çocuğumuza kıyamama veya çocuğumuzun uykusunu bölememe gibi bir sonuca götürmez bizi. Merhamet ile ciddiyet/disiplin arasında bir denge kurabilmemiz hâlinde uygun olanı yapmış oluruz.

Müslüman naziktir ama laubali değildir. Merhametlidir ama dini konusunda asla tavizkâr değildir. Cihadı bile merhamet ilkeleri ile yürütebilmektir Müslüman'dan beklenen. Müslüman'ın evinde ve işinde merhametli, nazik, sempatik olması budur. Kaba olup dağıtan bir kimliğin

sahibi olmakla dininden taviz vermediği için sempatik bulunmayan kişi olmak arasındaki bariz fark budur.

Nezaket için net bir çizgi çizmek gerekecekse o çizgiyi, karşısındakinin duygularını da dikkate alarak konuşmak veya eylemde bulunmak olarak belirleyebiliriz.

Örnek Ölçü 1:

Abdullah bin Mesud radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Mü'min; yerici, lanetçi, kötü sözlü ve kötü davranışlı değildir." (Tirmizî, Birr, 48-1977)

Yerici, lanetçi, kötü konuşan, kötü davranan mü'min imandan çıkmış olmaz belki ama mü'min kalitesi bunları vasıf hâline getirmeye engeldir. Mü'minin tavırları, sözleri imanının etkisi altında olmalıdır. Bir konuda haklı olmak başka şey, seviyesiz tavırlarla hakkını aramak başka şeydir. Haklının, haksız gördüğünün seviyesine düşerek hak talep etmesi yanlıştır.

Biz bu ölçüyü diğer din sahipleriyle muhatap olurken bağlayıcı bir ölçü olarak göreceğimiz gibi ailevi ilişkilerimizde, çocuk eğitiminde, cemaat bağlantılarında ve bütün sosyal kimliğimizi belirlediğimiz konumlarda ölçü olarak görebiliriz. Mü'minlik, akidemizi gösteren bir işaretse karşımızdaki insanların hassasiyetlerine dikkat etmek de bizim tavrımızı gösteren bir işaret olmalıdır ki hayata tatbik edilmiş bir iman sahibi olmuş olalım.

Örnek Ölçü 2:

Âişe radıyallahu anha diyor ki:

-Bir adam Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden yanına girmek için izin istedi. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu görünce "Ne kötü arkadaş, ne kötü adam!" şeklinde bir tepki gösterdi. Adam yanına gelince de onun yüzüne tebessüm etti, ona iyi davrandı. Adam gidince dedim ki:

"Ya Resûlellah! Adamı görünce şöyle şöyle demiştin. Sonra da ona tebessüm ettin ve iyi davrandın. Cevaben buyurdu ki:

"Âişe! Beni ne zaman kaba biri olarak gördün? Allah katında kıyamet günü insanların en kötü konumda olanı, şerrinden korunmak için insanların uzak durduğu kimselerdir." (Buharî, Edeb, 38- 6032)

Müslüman, ikiyüzlü asla olamaz. Günübirlik hareket eden, menfaat esaslı ve ilkesiz olamaz. Hakkı haykıramayan, dili ile doğruyu perçinlemeyen biri

de olamaz mü'min. Ama bunları yaparken kaba, ölçüsüz, kırıcı biri de olamaz. Hakkı savunmak, ölçüsüz olmak değildir. Haktan yana olmak veya yaptığının hak olduğuna inanmak, insanı edep sınırlarını aşmaya sürükleyemez. Nezaket esastır.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şahitliği ile "Ne kötü arkadaş, ne kötü adam!" durumunda olan birine bile sevgili Peygamber aleyhisselam efendimiz, kendisine yaraşan nezaket ve incelikle muamele etmiştir. Ona gösterdiği ilişki standardı "Ne kötü arkadaş, ne kötü adam!" düzeyinde değil kendi düzeyindedir. Zira Müslüman; ürküten, ezen ve iten biri olduğunda onun bu durumu sadece ahlak ölçüleriyle anlatılabilecek bir yanlışlık değildir; ortada ahirette muhasebe edilecek bir hata söz konusudur.

Örnek Ölçü: 3

Hatıb bin Ebi Beltaa radıyallahu anh, bir sahabidir. Sahabiliği de Bedir'e katılanlardan olma düzeyindedir. Başta Buharî (Tefsir, 60-4890) ve Müslim (Fedailussahabi, 36-6401) olmak üzere pek çok hadis kitabında zikredilen bir hatanın sahibi olarak tarihe geçmiştir.

Hatıb bin Ebi Beltaa radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin en büyük savaş planlarından biri olan Mekke'nin fethi projesini bir yolla Mekke'deki akrabalarına bildirmek istedi. Bu, Mekke'nin fethi için büyük bir tehlike oluşturuyordu. Cebrail, durumu Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme bildirdi. O da Hatıb radıyallahu anhın Mekke'ye bir kadınla gönderdiği istihbaratı yakalattı. Yazılı belge Medine'ye getirildi.

Hatıb radıyallahu anh, Bedir mücahitliğinden "vatan hainliği" olarak adlandırılabilecek bir konuma düştü. Tam anlamıyla hayatıyla ve imanıyla oynadı. Soruşturma yapıldı. O da yaptığını inkâr etmedi. Kendine göre haklı gerekçeler göstermeye çalıştı. Ashap yoğun bir tepki gösterdi. Kafasını vurmayı isteyenler oldu. Ama Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu cevabı verdi:

"Bu, Bedir'e katılmış biridir. Allah Teâlâ'nın Bedir'e katılanların durumuna bakıp da 'İstediğinizi yapın, sizi affettim.' dediğini bilmez misiniz?"

Hatıb; her kanaat sahibine göre hak ettiği vatana hıyanet, iman davasını satma suçundan cezalandırılmadı. Onun geçmişindeki imanî himmeti, Bedir'deki varlığı, öyle bir suçunun bile bağışlanmasına sebep kabul edildi. Bu bir nezakettir, ince anlayıştır.

Anneler ve babalar da çocuklarının bir gün onlarla beraber sabah namazına kalkmış olmasını, kırk hadis ezberlemiş olmasını, dedesine hürmetkârlığını sebep kabul ederek onların cezayı hak eden bir hatasını bağışlasalar Sünnet'e uygun ve nazik bir iş yapmış olmazlar mı? Geçmişteki güzellikleri gömmüş olmakla bu olaydaki tutum aynı kabul edilebilir mi?

Evlilikten yıllar sonra ortaya çıkan basit bir fitnenin üzerine gidilerek evliliği çatırdatmak yerine ilk tatlı yılların anısına o fitne konusu görmezden gelinse daha Müslümanca, daha nebevi metotla iş yapılmış olmaz mı? Nezaket, incelik bu değil midir?

Örnek Ölçü 4:

Ebu Hureyre radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin günlerinden, onun mescidinden bir olay naklediyor. Diyor ki:

-Bir bedevi, mescide işedi. Sahabiler, adamı dövmek için ayağa kalktılar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem olaya müdahale ederek buyurdu ki:

"Adamı bırakın. İşediği yere de bir kova su dökün. Siz müjdeleyiciler olarak gönderildiniz, zorlaştırıcılar olarak gönderilmediniz."

Sonra da adamı çağırdı ve ona şöyle buyurdu: "Bu mescitlerde böyle kirli işler uygun düşmez. Buralar namaz kılmak ve Kur'an okumak içindir." (Buharî, Edeb, 80-6128)

İşlenen suçun ağırlığı, cezayı hak etmişliği tartışma götürmez bir gerçektir. Ama cezalandırıp kaybetmek yerine ikna edip kazanmak tercih edilmiştir. Mescitte ihtiyacını görecek düzeyde birinin seviyesinde bir cevap doğru değildir.

Bu hadisle yola çıkarak Müslüman annelerin, meyve kiri bulunan elini evdeki mobilyaya değdirdiği için çocuğuna terörist muamelesi yaparak ne denli nezaket sınırlarını, nebevi hassasiyeti aştıklarını düşünmelerinde fayda vardır. Bizim önümüzdeki Peygamber'imiz, bizim için ölçüdür, Sünnet'i bizim yaşam tarzımızdır. Sünnet de sadece çocuğun organı üzerinde icra edilen bir ameliyenin adı değildir. Böyle bir davranış da Sünnet'tir. İşin özeti böyle biline.

Örnek Ölçü 5:

Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh rivayet ediyor.

-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

“Üç kere izin istediğin hâlde kabul edilmezsen dön.” (Buharî, İstizan, 13-6245; Müslim, Âdab, 7-5626)

Bu hadisin Müslüman’a tembihlediği şu inceliklere dikkat edelim:

1. Bir yere girmek için izin istemek üç keredir. Bu, zil çalma şeklinde ise zil makul aralıklarla üç kere çalınacak demektir. Telefon iletişimi yapılmak isteniyorsa telefon makul aralıklarla üç kere aranır ve üstüne gidilmez. Her seferinde de telefon zili üç defa çaldırılabilir. Karşıdaki cevap verinceye kadar telefonu çaldırmak yoktur.

2. İzin verilmemesini alınma meselesi yapmak doğru değildir. Sünnet olan, karşıdakinin hassasiyetine dikkat ederek geri dönmeyi kabullenmektir.

3. Her hâlükârda izin istemek, İslam terbiyesindendir.

Örnek Ölçü 6:

Abdullah bin Mesud radıyallahu anh Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden şöyle rivayet etmiştir:

“Üç kişi olduğunuz bir yerde iki kişi fısıldaşmasın.” (Buharî, İstizan, 47-6290; Müslim, Selam, 15-5696)

Üçüncü kişinin bulunduğu bir yerde iki kişinin aralarında sessizce konuşmaları, üçüncü kişinin vesveseye düşmesine, gönlünün kırılmasına neden olabilir. Müslüman nezaketi, bu ihtimali dikkate almayı gerektirmektedir. Mesele budur. Nezaket de budur.

Örnek Ölçü 7:

Cabir bin Abdillah radıyallahu anhın anlattığı şu olay insanların hassasiyetlerine dikkat etmeye dair bir kural belirlemektedir:

-Muaz bin Cebel radıyallahu anh bir yerde namaz kıldırıyordu. Namazda Bakara suresini okudu. Bu namaz, yatsı namazı idi. Namaz kılanlardan biri de bahçesine geç kalacağını düşünerek namazı bozdu ve kendi başına kıldı namazını. Oradakiler onu münafık olmakla itham ettiler. O da Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme giderek durumu bildirdi. Ziraatla uğraştığını, bitkin düştüğünü, uzun okunan bir kıraate dayanamayıp namazı bozduğunu söyledi. Durumu öğrenen Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, Muaz’a dönüp:

“**Muaz! Sen, insanları dininden mi soğutuyorsun? Şu, şu sureleri okusana.”** diye tembihledi. (Buharî, Edeb, 74-6106; Müslim, Salat, 36-1040)

Bu olay, sadece imamların cemaatin durumuna dikkat etmesini öğütlemiyor. Herkesin "imam" sayılacağı pozisyonda ne yapması gerektiğini öğütlüyor. Nitekim bu hadisi Müslim, namaz bahsinde zikrederken Buharî, bir de Edeb bahsinde zikretmiştir.

İlke şudur:

Müslüman, nazik ve hassas olmak zorundadır. Çünkü Müslüman, peygamberine ittiba etmekle mükelleftir.

Sabır Uygulaması

Naziklik, bütün insanların hoşlandığı ve istediği bir tutumdur. Ancak Müslüman, imanından ötürü nazik olmak zorundadır ve onun nazikliğinin ölçüsü Peygamber aleyhisselamdır. Çevresinin onun hakkındaki kanaatlerinden ziyade onun Sünnet'e uyarak yaşama arzusu onu nazik bir insan yapar.

Müslümanlar hakkında şer odaklarının yaymaya çalıştığı, Müslüman'ın kaba bir tip ya da terör yanlısı olduğu şeklindeki imaj kendi aralarında bile inandırıcı olmamıştır. Ama yine de Müslüman, Allah'a iman etmeyenlerin, kendisi hakkında yanlış şeyler düşünmesine sebep olacak tutumlardan uzak kalmalıdır. Bu nezaket, herkesten önce aile fertleri tarafından izlenebilmelidir. Ondan sonra da bizi kuşatan çevremiz bizi izlemelidir.

Öğretmekle Eğitmek
Öyle Farklı ki...

Kolay olanı tercih etmek, kolayla yetinmek insan olarak ortaya koyduğumuz en bariz tavırlarımızdandır. İyiyi, üstünü isteriz ama ödediğimiz bedelin, gösterdiğimiz gayretin iyi ve üstün olmamasından rahatsız olmayız. Azla çok elde etmek, yorulmadan ermek genel karakterimizdir. Allah'ın koruduğu kullar -ki onlar pek azdır- böyle bir dairenin dışında tutulabilirler.

Genelde insanı, özelde de çocuğu yetiştirmek; öğretmekle eğitmek arasında gelip giden bir çizgi üzerinde sürer. Dine ve dünyaya ait ihtiyaçların çocuğa aktarılması öğretmenin de içinde bulunduğu bir dizi görev ihtiva etmektedir. Günlük hayattan dinî vecibelere kadar öğretilmesi gerektiğine inandığımız ne varsa o, aslında bir tür eğitim konusudur. Eğitimin ilk aşaması öğretmektir şüphesiz. Bilmek ve bilmeyi özümsemekten oluşan bir süreç, arzulanan sonucu elde etmeye yardımcı olacaktır.

Sadece kaşık tutma edebini, mesela kaşığın sağ elle tutulması kuralını, önümüzdekine öğretmek dakikayla sınırlandırılabilecek kadar küçük bir zaman dilimi içinde hâlledilebilir. "Kaşık sağ elle tutulur." kuralı üç kere bile tekrar edilmeden öğretilebilir. Ama muhatabın "sağ elle kaşık tutar" hâle gelmesi uzun zaman gerektirebilir. Bilhassa farklı bir uygulama üzerinde yetişmiş birinin sağ elle kaşık tutabilir hâle getirilmesi bir eğitim sürecidir, zor olan da bu süreçtir.

Anne-babalar ve öğretmenlerin, eğitimle mükellef oldukları hâlde öğretimle yetinip kendilerini teselli etmeleri doğru değildir. Anne-babaların, çocuklarını insani ve imanî değerler üzerine yetiştirmekle mükellef oldukları hâlde onların üzerinde "eğitim" düzeyinde bir himmet göstermeden öğretmekle yetinmeleri sorumluluktan kaçmak, yeterli gayreti gösterememek şeklinde izah edilebilir.

Namaz gibi hayat boyu uygulanacak ağır bir ibadeti, çocuk üzerinde öğretmek ve eğitmek şeklinde iki çizgide tatbik edeceğimizi düşünürsek eğitim çizgisinin öğretme çizgisi ile aynı olmayacağını takdir etmek zor olmayacaktır.

Ebu Davud'un rivayet ettiği meşhur hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çocukların yedi yaşından itibaren namaz çizgisi üzerine

alınmalarını, on yaşından itibaren de namazı ihmal etmeleri hâlinde cezalandırılmalarını emretmektedir. Sadece bu hadisi bile ölçü almamız hâlinde namaz eğitiminin en az dört yıl sürebileceği anlaşılmaktadır.

Çünkü namaz hassasiyeti, çocuğa yedi yaşında verilmeye başlanmakta ama ceza seviyesine on yaşında gelinmektedir. Ve bu süreç, Medine şartlarındadır. Medine gibi namazın hayat anlamına geldiği bir yerde çocuğun namaz için eğitilmiş olması bu süreyi almaktadır. Bir çocuğun namaz için eğitilmiş hâle gelmesi ne kadar uzun bir süreyi kapsayacaktır, bunu tahmin etmek zor olmasa gerek. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin/hocaların takdir etmekte zorlandıkları nokta burasıdır. Çünkü onlar, iki rekâtlık bir namazın öğretilmesinin bir gün bile sürmediğine aldanarak namaz kılmakta ihmalkâr davranan çocuklar hakkında olumsuz kanaat kullanmaktadırlar. Hem kendileri hatalı bir noktada bocalamakta hem de çocukların şahsiyetleri üzerinde yanlış izlerin oluşmasına neden olmaktadırlar.

Bu kuralı, çocuklar için konuşuyor olsak da büyükler için de geçerli saymamız mümkündür. Büyüğün eğitilmesi, öğretim görmesi kadar kolay değildir. Büyüklere hitap edenlerin de bu hassas noktaya dikkat etmeleri zaruridir.

* * *

Bilime Bakış

Yaşadığımız asırda eğitim, tıp düzeyinde olmasa da yaygın bir bilim dalı hâline gelmiştir. Müslümanlar olarak insan üzerinde yoğunlaşmış gündemimiz bizi bilimleşen eğitimin kurallarından yararlanmaya sevk etmektedir. Kanun önünde bir vatandaş gibi olmasa da eğitim biliminin farklı başlıklar altında ortaya koyduğu kurallardan kesinlikle istifade etmeliyiz. İstifademiz elbette seçici olacaktır.

Çünkü biz, çağdaş başlıklar altındaki bilgilere yeni ulaşmış olabiliriz. Ama eğitime yabancı bir millet değiliz. Kitabımız okuma emri ile başlıyor. Okumayı, okutmayı ibadet sayan bir dinimiz var. Şehirler gibi kütüphaneler kurmuş bir geçmişimiz var. Gazâlîler, İbni Rüşdler bize aittir. Bir süre duraklamış olmamız bizi öndekilerin gerisinde göstermeye neden olmuş olabilir. Ama aradaki mesafe kapatılamaz bir mesafe değildir.

Eğer eğitimin bilimselleşmesi bizim için yararlanılması gereken bir nimetse o nimetten önce ümmi olduğu hâlde insan eğitmenin en mükemmel örneklerini bize bırakan sevgili Peygamber aleyhisselam efendimizin mirasına da sahip bulunuyoruz. Bu miras hem bize hem ondan mahrum olan bizim dışımızdakilere eğitim adına çok şey kazandıracaktır.

* * *

İlk Nesilden Örnekler

Öğretimin eğitime dönüşebilmesinin modern bilimin oluşturduğu kurallarla nasıl yürütüleceğini yine bilimin kurallarından öğreneceğiz şüphesiz. Ama bizim işimiz, manevi destekle ya da feyizle yürüyecek bir iştir. Çocuklarımızın iyi bir mü'min olarak yetişmeleri, salih insan eğitimi görmeleri ancak bereketli bir çalışma ile mümkündür. O bereketli çalışmanın en muazzam örneklerini de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabı üzerinde uyguladı. Ölü bir toprakta çınarlar büyüttü. Cahiliye hayatı yaşayan bir toplumdan vasıflı mü'minler çıkardı. Onu öldürmeye gelenler onda hayat iksirini yakaladılar. Yaşayıp yaşatanlar olarak tarihe geçtiler. Bizim için en bereketli örnek hiç tartışmasız o nesildeki örnektir. En zor ve kıt şartlar altında en mükemmel insan eğitiminin nasıl yapılabileceğini o nesilde görebiliriz.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin öğretim ve eğitimin bilim ötesi, kurallar üstü ilkelerini çocuklar, gençler, kadınlar ve erkekler üzerinde görebiliriz. Ona ait bilgiler bir teori değildir. O bilgilere en pratik uygulamaların en ciddi sonuçlarına ait bilgiler olarak bakabiliriz.

Sahih hadis kitapları bu bilgilerle doludur. Sadece birkaçı üzerinden, cahiliye toplumundan medeniyet toplumunun nasıl yetiştirildiğini izlemeye çalışalım. Şartlarımızın zorluğunu, vakit darlığını, çevre kötülüğünü engel olarak gösteremeyeceğimizi bu örneklerde görelim.

Evlerimizi Medineleştirmemizin mümkün olduğunu, Ebu Leheblerin varlığının mücahit ve zahit bir nesil yetiştirme hedefimizi engelleyemeyeceğini görelim. Asıl sorunumuzun açlık, çıplaklık, sıcaklık, soğukluk değil himmet düşüklüğü ve önder sıkıntısı olduğunu bilelim.

Bir

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, en pratik eğitim sistemini oluşturdu. Bugün iman edene, iman aşısı yapıldıktan sonra acilen gerekli bilgiler öğretildi. Bilgi sahibi olan, bildiğini öğretmekle yükümlü tutuldu. Diploma sahibi olma süreci beklenmedi. Yeterlilik sınavı yapılmadı. Bir kelime bilen, onu başkasına öğretti. Öğretenler, ücretsiz gönüllüler ordusunu oluşturuyordu. İbadet ediyorlar, öğrenip öğretiyorlar, rızık için de çalışıyorlardı. O büyük eğitimi görenlerden biri olan Enes bin Malik radıyallahu anh anlatıyor:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme bir grup insan geldi. Kendilerine, onlara Kur’an ve Sünnet öğretecek birinin tayin edilmesini talep ettiler. Onlara ensardan yetmiş kişi gönderildi. O gönderilenlere ‘kurra’ adı verilirdi. Benim dayım Haram da onlardan biriydi. Onlar gece Kur’an okur, aralarında öğrenirlerdi. Gündüz de su taşıyıp mescide getirirlerdi. Odun toplayıp satarlar, o parayla da fakirler ve Suffa ehli için yiyecek alırlardı.” [Hadis, Müslim’de rivayet edilmektedir. (İmare, 41-4917) Rivayetin bir benzeri ise Buharî’de Cihad, 184-3064’tedir. Ahmed’de de 13351. hadistir.]

Bu yetmiş kişi, belli ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin medresesinden ilk mezun olanlardandır. Enes radıyallahu anhın verdiği bilgiye bakılırsa onlar bildiklerinin hocaları olarak meşhur olmuşlardır. Öğreniyorlar, öğrendiklerini de başkalarına öğretiyorlardı. Kimseye de yük değillerdi. Hem mescidin suyunu getirerek hayır yapıyorlar hem odun toplayarak kazandıklarıyla yiyecek temin ediyorlar hem de fakirleri doyuruyorlardı. Burs ve yardım toplayarak bükülmüş boyunları yoktu. Allah onlardan razı olsun. Bir fakülte kazanınca ilk iş olarak vakıflardan burs formu talep edenin karakteri ile bu yetmiş öğretmenin karakteri arasında önemli farklar var.

İki

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabının onuruna çok önem verdi. İş yükleyeceği, cephenin ilerisine süreceği, toplumun önüne çıkaracağı isimlere ayrıca önem verdi. Adam öğretmenler yetiştirdi. Onları oldukları noktada değil görmek istediği noktada gördü. Onlar da onu mahcup etmeyip öyle oldular. Yine Enes bin Malik radıyallahu anh anlatıyor:

-Yemenliler Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme geldiler ve bize Sünnet’i, İslam’ı öğretecek birini ver, diye ricada bulundular. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de Ebu Ubeyde’nin elini tuttu ve buyurdu ki:

“Bu, bu Ümmet’in eminidir.” [Hadisi Müslim, Fedailussahabi’de (7-6253) rivayet ediyor. Bu hadis, Ahmed’de 3735 numaralı hadistir. Benzer bir rivayet de Buharî’de vardır. (Mağazi, 72-4380)]

Burada iki hedef güdülmüştür. Birinci hedef, Ebu Ubeyde’ye gösterilen ulvi seviyedir. “Ümmeti Muhammed’in emini olmak” erişilmesi güç bir hedeftir. Yemen gibi bir yere Allah’ın Nebi’sini temsilen gidecek bir öğretmene gösterilen bu ufuk, derinlemesine devam etmiş; Ebu Ubeyde’ye ölünceye kadar şaşmayacağı çizgiyi çizmiştir.

İkinci hedef ise Yemenlilere gösterilmiştir. Derslerine muhatap olacakları öğretmen, onlara en üst seviyeden tanıtılarak, algılamalarının da ona göre olması istenmiştir. Her hâlükârda netice Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin istediği gibi gerçekleşmiştir.

Üç

Yine o büyük eğitimi görenlerden Ebu Ümame radıyallahu anh, farklı bir eğitim örneğini bize aktarmaktadır. Diyor ki:

-Genç bir delikanlı, Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme gelerek zina yapmak için kendisine izin vermesini istedi. Orada bulunanlar genci azarladılar, üzerine yürümek istediler. Peygamber aleyhisselam, genci bırakmalarını emretti.

"Bana yanaş." dedi. Genç yaklaşınca aralarında şöyle bir konuşma geçti:

"Sen böyle bir şeyin annene yapılmasını hoş görür müsün?"

"Vallahi razı olmam. Allah beni sana kurban etsin ey Allah'ın Nebi'si!"

"İşte, insanlar da annelerine böyle bir şey yapılmasından hoşlanmazlar. Sen böyle bir şeyi kızın için uygun görür müsün?"

"Hayır, vallahi uygun görmem ey Allah'ın Nebi'si. Allah beni sana kurban etsin."

"İşte, insanlar da böyle, kızları için böyle bir şeyi uygun görmezler. Kız kardeşin için uygun görür müsün?"

"Hayır, vallahi uygun görmem ey Allah'ın Nebi'si. Allah beni sana kurban etsin."

"İnsanlar da böyle, kardeşleri için böyle bir şeyi uygun görmezler. Halan için uygun görür müsün?"

"'Hayır, vallahi uygun görmem ey Allah'ın Nebi'si. Allah beni sana kurban etsin."

"İşte, insanlar da halaları için uygun görmezler. Teyzen için uygun görür müsün?"

"Vallahi hayır. Allah beni sana kurban etsin."

"İnsanlar da teyzeleri için uygun görmezler."

Hadisin râvisi diyor ki:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elini gencin göğsüne koydu ve şöyle dua etti:

"Allah'ım. Günahını mağfiret et. Kalbini temizle. Namusunu koru."

O günden sonra o genç hiçbir şeyle ilgilenmedi. (Hadisi Ahmed 22211. hadis olarak rivayet etmiştir.)

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin huzuruna çıkıp en ağır günahlardan birini işlemek için ruhsat istemek… Bunu da peygamberlerine can veren, onun huzurunda başlarını kaldırmaya cüret edemeyen ashabın huzurunda yapmak... Bir genç için ölümlerden ölüm beğenmek değil de nedir bu? Ama öyle olmadı.

Bu açık yürekli genç, içindekini söylemek istedi. Ama iman sahibi... Her soruya verdiği cevapta: "Allah beni sana kurban etsin." ifadesi, kalbindeki imana işaret ediyor. Bu gencin girdiği bunalımdan kurtarılması gerekmektedir. İmanlı bir genç, ya battığı bataklıkta terk edilecek ya da kurtarılacaktır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ikincisini yaptı. Onu kurtardı ama ikna ederek. Ürküterek de onu konuştuğu sözden dolayı özür diletebilirdi. Ama o kötü istek gencin içinde gömülü kalacaktı.

Kalabalık bir ortamda birkaç hedefi birden gerçekleştirdi Peygamber aleyhisselam. Birincisi, gencin fikrini düzeltti. İkincisi, herkese bir ders verdi; insanlara dinin nasıl öğretileceğini gösterdi. Bize de yol yordam öğretti. İkna etmenin tehdit etmekten daha müessir olduğunu anlatmış oldu. Uygulamalı, ikna edici eğitimin temellerini attı. Sabrın eğitimde bir numaralı malzeme olduğunu gösterdi. Bir kişinin eğitimi için belki orada bin kişiyi bekletti, onlara canlı örnek göstermiş oldu.

Dört

O medresenin icazetli talebelerinden biri olan Enes bin Malik, yine karşımızda ve bize başka bir olayı naklediyor. Eğitimi, öğretimi, sabrı, insan kazanmayı, konuşmayı öğreten bir dersi aktarıyor bize:

-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber mescitte oturuyorduk. Bir bedevi geldi. Mescide işemeye başladı. Peygamber aleyhisselamın ashabı adamın üstüne yürümek istediler, onu azarladılar. Peygamber aleyhisselam:

"Adamı kesmeyin, bırakın onu." dedi. Adamı bıraktılar. O da işini bitirdi. Sonra onu çağırdı ve şöyle buyurdu:

"Bu mescitler, böyle pis işler için uygun değildir. Buralar Allah'ı zikir, namaz ve Kur'an okumak içindir."

Sonra da oradakilere, adamın işediği yere bir kova su dökmelerini emretti. [Hadisi Müslim, Taharet bölümünde (30-661) rivayet etmektedir.]

Cevabını netleştirmenin zor olduğu bir soru var önümüzde:

Burada kim eğitilmiş oldu? Bedevi mi, olayı izleyen ve bedeviyi cezalandırmaya yeltenen sahabiler mi? Elbette iki taraf da eğitilmiş oldu.

Bir kişiye cami terbiyesi verildi. Diğerlerine de en kaba suçları işleyenlere bile nasıl bir eğitim uygulanması gerektiği, sabır ve tatlı söz gösterilmiş oldu.

Evlerinde halıyı kirleten çocuklarına en ağır hakaretleri yapabilen annelerin bir kenarda muhafaza etmeleri gereken bir bilgi olarak saklanmalıdır bu.

Beş

O muhteşem medresenin, öğretimin eğitim olduğu mekânın seçkin talebelerinden, Kur'an'ın mütercimi İbni Abbas radıyallahu anhüma bir örnek veriyor:

-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Muaz'ı Yemen'e gönderiyordu. Ona dedi ki:

"Onlara Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığını, benim de Allah'ın Resûl'ü olduğumu anlat. Bunu kabul ederlerse onlara, Allah'ın kendilerine her gün ve gecede beş vakit namazı farz kıldığını anlat. Bunu kabul ederlerse onlara Allah'ın, mallarında zenginlerden alınıp fakirlere verilecek bir sadakayı farz kıldığını anlat." [Hadis, Buharî'de rivayet edilmiştir. (Zekât, 1-1395) Daha uzun şekliyle de Müslim'de vardır. (İman, 7-121)]

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisini temsilen bir yetkiliyi Yemen'e gönderiyor. Orduları çıktıkları savaştan sürekli galip dönen bir devletin başıdır o. Onu temsil eden de o gücü temsil etmektedir. Temsilcisine, kararnameleri vatandaşlara sıralamasını emretmiyor. İmanın kademe kademe kalplere yerleşmesini, insanların talimatla iman etmelerinden daha üstün tutuyor. En ağırdan en kolaya doğru bir sıralamayla insanların ikna olacakları bir metodun tercih edilmesini teşvik ediyor.

Altı

O medresenin eğitilmişleri de başkalarını eğitirken aynı ilkeleri kullandılar. Kurza bin Kâ'b'den dinleyelim:

-Ömer bin Hattab, ensardan bir grubu Kûfe'ye gönderdi. Ben de onlarla beraberdim. Medine yolundaki Sırar denen yere kadar bizimle yürüdü. Ayağındaki tozları silkeleyip duruyordu. Sonra dedi ki:

"Siz Kûfe'ye gideceksiniz. Kur'an'la kaynaşmış bir toplumla karşılaşacaksınız. Size gelip: 'Muhammed'in ashabı geldi. Muhammed'in

ashabı geldi.’ diyecekler. Size gelip hadis soracaklar. Onlara abdestin üç defa yıkamak olduğunu ama iki kerenin caiz olacağını öğretin.” (Darimî, 286)

Kur’an bilgisi olan ama hadisleri merak eden bir toplumun içinde, farklı bilgi imiş gibi hadise sarılmanın, o şartlarda yararlı olmayacağını düşünen Ömer’den muhteşem bir eğitim ilkesi görüyoruz. Kur’an olduğu gibi kalsın, onun değerinin düşmesine sebep olacak olan hadis bile olsa ona tevessül edilmesin, diye tedbir alıyor.

Hedef, insanların eğitilmeleri ise o en iyisi ile yapılmalıdır. O anda gerekeni yapmak, öncelikliyi tercih etmek, önemli bile olsa öncelikliyi diğerinden daha önde tutmak bu olsa gerek.

Yedi

O muhteşem medrese mezunu bir başka sahabiyi, eğitim uzmanı olarak izleyelim.

Ebudderda radıyallahu anh, Dimaşk Mescidi’nde Kur’an öğretiyor. Talebelerini gruplara ayırmış. Her birine de hoca tayin etmiş. Her grup on kişi, her on kişinin bir hocası var. Ebudderda ise en başta bekliyor; zorlandıklarını ona danışıyorlar. Kur’an okumayı becerip hocasından icazet alan, Ebudderda’ya intikal ediyor; ondan ders almaya başlıyor. O, sabah vakti geliyor; namaza kadar devam ediyor. Bir cüz Kur’an okuyor. Onun okuması bitince herkes yerine dağılıyor. (Siyerua’laminnübela’dan özet, 2/346)

Ebudderda radıyallahu anh, bu sistemi Dimaşk’ta oturttuğunda üzeri çatıyla örtülmüş bir okul yoktu dünyada. Mescitler medrese hâline getirilmişti. Binler, on binler bir sahabinin elinden Kur’an aldılar. Her biri, Cebrail’in getirdiği berraklıkta Kur’an öğrendiler. Allah onlardan razı olsun.

İnsanlığa öğretmeyi, eğitmeyi öğreten peygamberimiz Muhammed’e salat ve selam etsin Allah.

Sabır Uygulaması

Gelişen teknoloji, insanın hayatını kolaylaştıran pek çok yenilikler getirdi. Şüphesiz bunlar şükredilmesi gereken nimetlerdir. Bize hayatımızı kolaylaştıracak nimetler lütfeden Rabb'imize hamdederiz. Şu da bir başka hakikattir:

Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin insanı eğitecek olan yine insandır. Anne, baba, sabır, dua, gayret ve ihlas!

Yol işaretlerimiz belli. Resûlullah sallallahu aleyhi ve selemin, eline kalem alıp çocuklara yazmayı nasıl öğrettiğine dair bir belgemiz yoktur. Nasıl silah kullanılacağına, nasıl iş edinileceğine, nasıl yemek pişirileceğine dair de bir belgemiz yoktur. Ama ondan bize, insanla eğitimin birleştiği noktanın ana karakterlerine ait çok mühim ipuçları gelmiştir. Muhteşem örnekler bırakmıştır bize. O örnekler üzerinden yol almayı bilmemiz bize çok şey kazandıracaktır. Bu zaviyeden bakarak yukarıdaki örnekleri tekrar tekrar okuyup hazmetmeye çalışabiliriz. Kesinlikle bize etki edecek yönleri bulunacaktır.

Oyun İçinde Oyun:
Futbol

Futbol; din ve dil farkını kaldıran, kıtaları yaklaştıran, spor olmanın ötesinde kitlesel simge hâline gelen bir spor durumundadır. İnsanlık tarihinde futbol kadar yaygın ve etkin bir spor dalı olmamıştır. Sigara ve futbol, etkisini tahlil etmenin bile güç olduğu bir noktadadır. Devletleri idare edenlerin spora yaptığı yatırımı tahlil etmeye hacet yoktur. Futbolun, bir bütün olarak ele alındığında ne kadar spor olduğunu tartışabileceğimize göre devletlerin futbola ilgi ve yatırımını irdelememiz tabii görülmelidir. Şu anda futbolun bulunduğu noktada şu tespiti yapmakta sakınca olmayacaktır:

Bundan sadece otuz yıl önce bir hurafe olarak yaşlıların, futbol topunun Hüseyin radıyallahu anhın başına benzediğini (veya bunun gibi bir teşbih yaparak) ve bu nedenle futbol oynamanın günah olduğunu anlattıkları dönem geçilmiştir. Hakikat veya hurafe, böyle bir söz bile futbolun gücüyle karşılaşmaya yetmeyecektir. Futbol, arayı açıp gitmiştir.

O kadar ki futbol; İslam'a davet, camiye cemaat toplama, gençleri bataklıktan kurtarma vesilesi olarak görülür hâle gelmiştir. Bunların ne kadar doğru ya da ne kadar yanlış olduğunu tartışmanın yararı olmayacaktır. Ancak futbolun etrafında zihin karıştıracak soruları, İslam'ı hayat ilkesi edinmişler açısından soruşturarak -kendi eksenimizde de olsa- bir noktaya gelebiliriz. Ya da kabul görüp görmemesi ile ilgilenmeden, hakkı söylemiş olmak için futbolun etrafında konuşmamızda yarar olacaktır.

Aslında bir toprak ve ülke düşüncesi olanların da futbolun gücü ve o gücün kullanıldığı hassas ayarlar açısından söyleyeceği sözler olmalıdır. Futbolcuların ülke kurtarandan daha değerli görülmesi düşündürücü olmalıdır.

Yaygınlaşmaya başlayan kadın futbol takımları ise gülmeyi unutmuş Ümmet'imiz için bir tiyatro olarak seyredilebilir niteliktedir. Güya İslami devletten olduğu için tesettürlü bayanların futbol takımı kurmalarını, keler deliğine girmekten başka hangi vasıfla tavsif edelim? İnnâ lillali ve innâ ileyhi râciûn. Fitne mi fitne, hem de tesettürlü!

Haram ve Helal, Allah'ın Hakkıdır

Bir şeyin helal veya haram olup olmadığını sadece Allah ve Resûl'ü belirleyebilir. Kulların ne haramlık ne de helallik tayin etmeleri mümkündür.

Herhangi bir mesele hakkında, meselenin haram olduğuna dair bir hüküm bulunmadıkça esas olan o meselenin helal olmasıdır. Bu, ilk defa görülmüş bir meyvenin yenmesi hakkında geçerli bir kural olduğu gibi icra edilecek bir iş hakkında da geçerlidir. Futbolun hükmü ile alakalı olarak da bunu söyleyebiliriz.

Futbol, bir oyun türü olarak -sadece oyun olduğu için- haram gösterilemez. Aslında, oyun ve eğlencelerde ölçü dâhilinde kalındıkça helallik esastır. Haramlık, sonradan oluşmaktadır. Bir topun peşinde yirmi iki kişinin koşması futbolu haramlaştırmaz. O yirmi iki kişinin üzerinde oluşan etkiler ve sonuçlar itibarıyla bir haramdan söz edebiliriz.

Topu Patlatan Çiviler

İbadet için yaratılmış insanın vaktini heba etmesi, kazanma ve harcama açısından mal israfı, insan enerjisi israfı, insan avretinin izlenmesi, anne-baba hizmetinin ve kul haklarının ihlali, toplumun fırkalara ayrılması, stadyum ahlakının yaygınlaşması, erkek-kadın karma ortamlarının oluşması ve kâfirlere hayranlıkla bakan gözlerin oluşması mü'min için futbol topunu patlatan çivilerdir.

Futbolun hiçbir sorunu olmadığını var saymamız hâlinde bile Filistinlilerin Filistin etrafında dahi birleşemezken futbol topunun peşinde ve iki takımın etrafında birleşebilmeleri düşünmek için yeterli malzemeyi vermektedir. Ümmet'imizin bütün dertlerini unutturan, Ümmet'te dava heyecanı bırakmayan bir nesnenin adının "banka" olmasıyla "futbol" olmasının arasında ne fark vardır? Dava heyecanını söndürdükten sonra adı ne olursa olsun.

Çizgi

Futbolu cihat heyecanıyla oynayanların durumunu anlamakta zorlanıyoruz doğrusu. Bütün sosyal imkânlar tüketildiği için mi futbola sığınılmıştır yoksa aslında futbola olan ilgi güzel bir kılıfa mı sokulmuştur? Bizim için muteber kural şudur:

İslam, sporu teşvik etmiştir. Ama bu teşvik, Müslüman'ın güçlü ve hareketli bir bedene sahip olmasını sağlamak içindir. Sporu seyretmek, spor

değildir. Dolayısıyla futbol tutkunlarının ve futbolcuların, yaptıkları işi daha esnek bir gerekçeye dayandırmaları gerekir. Futbol, mübah olabilir ama "Futbol cihattır." gibi abes bir söz sarf edilemez. Futbol, oyundan çok seyirciye yönelik bir spordur. Bu bilinmelidir. Futbol oynayanlarla futbolu seyredenlerin rakamlarına bakılırsa bu mesele gayet rahat anlaşılacaktır. Kaç kişi futbol oynar, kaç kişi seyreder, kaç kişi de o işten servet edinir?

Futbol ve Namaz

Namaz dinin direğidir, buna kimsenin itirazı olmaz. Buna rağmen, stadyumlarda futbol izleyen insanların mesela bir akşam namazını topluca terk etmesini nasıl tevil edebileceğiz? Bazı Arap ülkelerinde stadyum çimlerinde namaz kılan oyuncuların veya seyircilerin görüntüleri umumileşmiş bir görüntüyü aklamaya yetmez. Futbol maçına besmele çekerek başlama lakaytlığı da futbolun bereketli bir iş olmasını temin etmeyecektir.

Namazımız futboldan kurtarılsın, avret teşhir edilmesin, kumarın altyapısı olmasın, isteyen top oynasın. Bu kadar.

Kumar Haram Değil mi?

Spor toto veya benzeri isimlerle insanların işlettikleri kumar sermayesini nasıl görmezden gelebiliriz? En büyük kumar türlerinden biri olan bu tür oyunların temeli, stadyumlardaki oyuncuların omuzlarında durmuyor mu? Spor toto listesindeki takımlardan herhangi birinde futbol oynayan bir futbolcu, kumarın aleti ve sebebi değil midir? Böyle bir bahis oyunu topluca, ulusça oynandığı için mi mübah olacak? Futbol, kendi başına oyun olabilir; üzüm de aslında tertemiz bir meyve idi.

Nesilleri esir alan bu oyunu tekrar düşünmeye mecburuz. Çocuklarımızın futbol tutkunluğunu basit bir sorun olarak göremeyiz.

Futbol, vakit geçirmek içinse kendimize daha değerli meşgaleler bulalım. Kör taklitse yaptığımız, o bizim işimiz olmamalıdır.

Sabır Uygulaması

Futbol, ekmek kadar yaygınlık kazanmıştır; bu bir hakikattir. Futbolun bir tür afete dönüşmüş olduğunu söyleyenler haksız değillerdir.

Bir işin yaygınlaşması bizim için bağlayıcılık oluşturmamalıdır. Kör bir futbol düşmanlığı kadar, körü körüne futbol da yanlış olarak bilinmelidir.

Çocuklarımızın sigara ve futbol gibi afetlerden korunması bizim görevimizdir. Alternatif spor imkânları oluşturularak futbolun sömürgeciliğine karşı tedbirli olmamız gerekiyor.

Beynimizi, malımızı, adamlığımızı, dinimizi sömüren futboldan söz ediyoruz. Top oyunundan değil. Futbolun nerede ve nasıl başlayıp devam ettiğini ve sonunda nereye geldiğini hepimiz biliyoruz.

Sorabilmek de Bir Sanattır

Bilmeye olan ihtiyacımız tartışılamaz bir hakikattir. Bilgiyi edinme yollarımız ise kişiden kişiye ve şartlara göre değişebilir. Kimimiz okuyarak öğrenecektir kimimiz de dinleyerek. Hepimiz öğrenmeye mecburuz. Öğrenme yollarımız ise kapasitemize ve imkânlarımıza göre farklılık göstermektedir.

Bir de branş meselesi vardır. Herkesin her mesleği veya ilmi derinlemesine öğrenmesi mümkün değildir. Filan ilim dalında ehliyetli olan bir insanın bir başka ilim dalında söz sahibi olamaması insan olmamızın, insanlığımızın kemal sıfatı taşımamıza mani olmasının en tabii gereklerinden biridir. Çok şey öğrenmek isteriz ama öğrenebileceğimiz ve öğrendiğimizi koruyup kullanabileceğimiz oran pek düşüktür. Bunun için mümkün olduğu kadar en yararlı ve en kalıcı olanı öğrenmeyi ilke edinmemiz makuldür.

Dinî meselelerimiz için de böyle bir kural koymak mümkündür. Dinin en temel ilkelerini, zaruri olan bölümünü ilk hamlede bilmek ve tatbik etmekle mükellefiz. Müslüman olmamız bunu gerektirir. Dinin gerek Kur'an ve gerekse Kur'an'dan neşet eden ilimlerine ait geniş ahkâmı bilmek ise hiç şüphesiz derin bir tahassusu gerektirmektedir. İnsanların bir yandan maişet mücadelesinde helal yolları zorlamasını bir yandan da medreselerde ilim tahsil etmelerini beklememiz makul değildir. Dinin böyle bir emri de yoktur. Tam aksine, mü'minlerin cihat faaliyeti esnasında bir grubun da ilimle meşgul olması emredilmiş bulunmaktadır.

Ashabı kirama dönmemiz hâlinde ise manzara şudur: On binleri bulan sahabi arasında, din konusunda fetva verme düzeyinde yüzlerce sahabiden söz etmemiz mümkün olmamaktadır. İki elin parmakları adedince denebilecek kadar bir grup, fetva verme düzeyinde olmuştur. Evet, yüzlerce sahabi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden duyduklarını ve gördüklerini rivayet ettiler. Allah onlardan razı olsun. Ancak rivayet etmekle hüküm vermek aynı şeyler değildir.

Bu durumda, normal hayatını sürdürme durumunda olan mü'min için dinini öğrenmede "dinleme" en önemli bilgi kaynağı olarak önümüzde durmaktadır. Mü'min, yüzeysel bilgileri okuyarak öğrenebilir. İhtisas gerektiren konularda ise bir ehline müracaat etmek durumundadır. Bu müracaat da verileni almak şeklinde olabileceği gibi özel bir alanda bilgi

istemek de olabilir. Buna biz “soru sorma” veya “fetva isteme” adını verebiliriz. Adı her ne olursa olsun mü’min, bilmediğini bilgisine güvendiği birine sorar ve elde edeceği cevaba göre hareket eder. Böylece Allah’ın rızasını elde edeceği veya kendisini haramdan kurtaracağı bir iş yapmış olur. Allah Teâlâ, Nahl suresinin 43. ayetinde sormayı bizim için izlenecek bir yol olarak göstermektedir.

Kime Sormak Kurtarır?

Fetva vermek veya Müslüman’ın dinî bir meseledeki sorusunu cevaplandırmak Allah adına konuşmak, Allah adına imza atmaktır. Her kitap yazanın veya her vaaz verenin peşinden gidilebilmesi gibi bir yanlışı benimsememiz mümkün değildir. Konuşan kişinin oturduğu koltuğun, büyük bir makama ait bir koltuk olması da çok şeyi değiştirmez. Müslüman, mesuliyetten kurtulabilmek için ilmi ile âmil olanı, Allah rızasını arayanı bulmak durumundadır. Eğer sorulan dinle alakalı ise her soru ciddidir, dinin ihmal edilebilecek bir bölümü yoktur.

Bizim için dine ait konulardan birinde konuşabileceklerin, kendisine soru sorulabileceklerin tarih boyunca takip edilen bir listesi vardır. O listeyi izleyerek hakka ulaşmamız, kalbimizi rahatlatmamız mümkündür. Ayet ve hadisin bulunmadığı bir mesele veya ayetin, hadisin hangisi olduğunu belirlemesi için müracaat edeceğimiz merciler bellidir. Buna göre din adına sorulan sorulara cevap verebilecek isimler şunlardır:

1. Başta Hulefâyi Râşidîn olmak üzere ashabı kiram. Allah onlardan razı olsun. Evet, şu anda onlar soru sorabileceğimiz şekilde aramızda değildirler ama onlara sorulmuş sorulara verilen cevaplar bize ulaşmış ise izlenmeye en müstahak kaynağa ulaşmışız demektir.

2. Sahabi neslini, tâbiûn izler.

3. Tâbiûnu, onların büyük talebeleri izler.

4. Onları da mezhep imamları izlemektedir.

5. Mezhep imamlarının ardından Buharî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî gibi muhaddisler gelir.

6. Onların ardından da mezheplere ait fıkhı tedvin eden ulema gelmektedir.

7. Bunlardan sonraki tabaka ise bu isimleri Kur’an ve Sünnet çizgisinde izleyen, beşerî sistemlerin sömürgeci kültüründen etkilenmemiş olan ulemadır. Allah hepsinden razı olsun. Hizmetlerini mübarek kılsın.

Yeni ihdas olmuş, eski kaynaklarda bulunmayan sorunlara ait sorulara da aslında yine bu silsile izlenerek cevap aranır. Her ne kadar o isimlerden biri aramızda bulunmuyorsa da onların meşrebi ve ilkeleri aramızdadır.

* * *

İnce Bir Çizgi

Âlimler, ümmetin değerleridirler. Onları, ilimlerinin vârisleri oldukları sürece Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin emanetleri olarak görmeliyiz. Onlara hürmetimiz şahıslarından ötürü değil bulundukları mevkiden dolayı olmalıdır.

Bir âlimin huzurunda bulunmayı nimetlerden bir nimet olarak görmemiz, en hassas edep kurallarına riayet etmemiz oldukça önemlidir.

Onlarla buluşma vakitlerimizi, onların bize hizmete mecbur olduğu bir memuriyet tarzında algılamamız gayet ağır bir hata olur. Nihayet onlar da insandır. Özel hâlleri, yorgunlukları, gergin anları, yaşlılık durumları olabilir. İstirahatlerine, aile içi özel durumlarına saygılı olmamız, su içtiğimiz kaba gösterdiğimiz riayetin bir benzeri olacaktır. Âlimler, sadece fetva makinesi değildirler. Onlar da bizim gibi insandırlar. Onların da ömürleri sınırlıdır, vakitleri değerlidir. Onlar sadece bizim değildir, ümmete ait bir değerdir; onların üzerinde bütün gelecek nesillerin hakları vardır.

* * *

Sorulan Olmak

Kendisine soru sorulan bir insan durumunda olmak, soru sorandan daha rahat bir konumda olmak şeklinde anlaşılmamalıdır. Her cevap, bir mesuliyet ve bir hesap konusudur. Konu din oldukça hiçbir cevap, kuyuya atılmış bir taş değildir. Ümmetin selefi, soru sorulan olmaktan çekinmiştir. Eskiler arasında, Bedir ehlinin toplanmasını gerektirecek çapta bir mesele hakkında ulu orta cevaplar verilebiliyor olması hiç de hayra yorulmamıştır.

Cevapta cüret göstermek, ateşe dayanıklılık getirmediğine göre bu ciddi bir risktir.

Soru Sanatı veya Soru Terbiyesi

Din hakkında veya dinle bağlantılı bir konu hakkında sorulan her sorunun kesinlikle Allah rızası eksenli olması gerekir. Allah rızası dışında bir maksatla sorulan bir sorudan ecir beklenemeyeceği gibi “faydalı bir ilim” tahsili de mümkün olmaz. Öğrenmiş olmak için veya sorulanı taciz için ya

da vakit geçirmek için “âlimi bulmuşken” türünden sorulan sorular ihlassız ve kuru sorulardır. Din üzerinden eğlence üretemeyiz.

Aynı şekilde, âlimler arasında söz taşıyıcılığı kabilinden bir soruşturma da ihlassız ve gereksizdir. Zira âlimler, bize içtihatlarının sonucunu vermektedirler. Herkes itimat ettiği âlime danışmalı, aldığı cevapla amel etmelidir. İtimat telkin etmeyen âlimin kapısına gitmenin de gereği yoktur. Ulemayı bir söz etrafında toplamaya çalışmanın gereği yoktur.

Soru soran, fetva öğrenmek isteyen gayet şeffaf olmalı ve evirip çevirmeden soru sormalıdır. Farklı mecralara çekerek soru soranın elde ettiği cevapla mutmain olması normal bir sonuç sayılmaz. Mesela bir âlimin huzurunda soru soran kişinin: “Hocam, farz et ki...” diye başlayan bir ifade tarzı hatalıdır. Cenneti veya cehennemi alakadar eden bir meselenin cevabını “farz et”e yüklemek sakıncalı olur.

Soru, İlim Olsun İstiyorsan:

- Sana faydası olanı sor, farazî sorular sorma.
- Soru sormak için uygun olan kişiyi ve uygun olan vakti araştır ki aradığını bulasın.
- Hikâyeler anlatmadan, muhabbete dalmadan sor. Ayrıntı istenmedikçe ayrıntıya girme.
- Sormaktan utanma. Sırrını da gereksiz yere yayma.
- Telefonla sorulacak bir soruya verilecek cevabın yüz yüze olan gibi ağır olmayabileceğini hesapla.
- Asla “Ben filan hocaya da sormuştum.” diye başlama.
- Âlimleri imtihan etmeye kalkışma. Sorun senin ayıbını, cahilliğini ortaya çıkarmasın.
- Öğrendiğinle amel et.
- Soru sormakla ibadetlerden bir ibadet eda ettiğini, Allah’ın bir emrini tatbik ettiğini bil ki kalbin huzur dolsun.

Sabır Uygulaması

Sorarak öğrenmek, vazgeçebileceğimiz bir ihtiyaç değildir. Konuşmayı öğrendiğimizden beri soruyoruz. Sorarak dinimizi öğrenmemiz, öğrendiğimizle amel etmemiz mümkündür.

Çocuklarımızın sormayı öğrenmelerini sağlamamız gerekiyor. Sorsunlar, sorarken şahsiyetleri ortaya çıksın.

Biz soralım; sorularımız bir ihtiyacı gidersin ama şahsiyetimizin bozukluğunu göstermesin.

Memur, Me’murdur

“Doğrudan ve dolaylı olarak devlet garantisi veren iş” anlamında kullanılan memurluğun büyük kitleler nezdinde çok önemli olduğu konusunda şüphe yoktur. Gençler, çocukluktan itibaren “devlet kapısına tutunma”yı amaç edinirler. Son dönemlerde ise ailevi durumu veya beyin kullanma durumu çok iyi olmayanların devlet kapısına daha yoğun ilgi gösterdiğini de söyleyebiliriz.

Her hâlükârda devlet kapısı, insanların gözünde güçlü ve güvenli bir kapı olarak bilinir. Memurluğu “garantili bir hayat ve yorucu olmayan bir iş” olarak tanımlayan ve yayan olgunun ne olduğu tam olarak bilinmemekle beraber memurluğun “zengin kapı, tembelliğe uygun iş” olarak görüldüğü muhakkaktır. Memurluğu yüzde yüz kötü görmemizi gerektirecek bir durum da yoktur. Haddizatında memurluk, insanlığa hizmet olduğu için ibadet kalitesinde bir iştir. Hele bir İslam devletinde memur olmak, cihattan söz etmek olarak anılabilir.

Gayesi İslam’ı yaymak ve yaşatmak olan bir devletin -sokak temizliği düzeyinde de olsa- memurluğunda bulunmak büyük bir iştir. Hatta nasip meselesidir. Elbette “İslam devleti” kavramını içi doldurulmuş olarak kullanmamız gerekmektedir. Halkı Müslüman olan bir ülke ile İslam ülkesi arasında da büyük bir renk farkı bulunduğunu izah etmeye hacet yoktur.

Halkı Müslüman olan ama sistemi İslam’a ait bir sistem olmayan yörelerdeki memurluğun akide ve amel açısından ne anlama geleceği konusu, Hilafet müessesesinin ilgasından beri tartışılagelmiş bir konudur. Emredenin Allah adına emretmediği bir sistemde memur olmanın -cami imamlığı da dâhil- akide açısından sakıncalı olacağını iddia edenler vardır. Tam ters bir zaviyeden bakarak memurun neyi, nasıl yaptığını ve neden o göreve talip olduğunu önemseyerek memur olmanın mümkün olacağını söyleyenler vardır.

Meselenin fıkıh boyutunu ele almadan makul bir noktayı vurgulamakta yarar vardır. İslam’ı samimi bir şekilde maksat edinenlerin bütün çareleri kullanmaya çalışmaları pek tabiidir. Memurluk da bu çarelerden biri olarak görülebilir. Kuzuyu yemeye karar vermiş kurdun suyu bulandırma hikâyesinde olduğu gibi memurluğu illa kerih görme üzerine kurulu bir tartışmanın anlamı yoktur.

Müslümanların, Hilafet sonrası dönemlerde önemli bir memurluk deneyimi vardır. Bir dönem, memurluktan tamamen uzak kalınmış; daha sonra ise yavaş yavaş memurlaşma sürecine girilmiştir. Her iki dönemde de Müslümanların kazandıkları ve kaybettikleri vardır şüphesiz. Ama bu sürecin üzerinden kaybedilenlerin veya kazanılanların ne kadar hakkı yansıttığını tespit edebileceğimiz kadar zaman geçmemiştir.

Müslümanlar olarak en pasif noktada bile memurluktan din adına kazanımlar edindiğimiz doğrudur. Başta devlet adına din görevliliği olmak üzere götürdüğü, getirdiğinden daha çok olan durumlar da olmamış değildir. Asıl muhasebe zamanla yapılabilecektir.

Memurluğun insana hizmet, dünyayı imar, dini ihya gibi ulvi maksatlarla birleştiği zaman mübarek bir iş olduğu muhakkaktır. Her nimette olduğu gibi bunda da nimet kadar imtihan zorluğu olmuştur, olacaktır. Mübarek maksatlarla memurluk şemsiyesi altına girdiği hâlde, ailesini ve çevresini "me'mur" hâle getirmekten başka bir iş görmeyenlerin varlığı inkâr edilemez bir gerçektir. Devlet himayesinde olmayı, dünya ve ahiret garantisi olarak algılayan zavallı durumundaki bu insanlar, sadece ahiret hesabını zorlaştırmaktadırlar.

Öte yandan Müslümanların, kendi içlerinden memur olarak atananlardan beklediği önemli hizmetler vardır. En azından zulmün önünde küçük de olsa bir engel olmaları, hakkın ulaştırılmasında aracı olmaları, daha da ileri giderek hakkı yükseltecek açık ve gizli hizmetlere imza atmaları kendilerinden beklenenlerden olmuştur.

Bu beklentileri karşılayanları, kendilerini âdeta feda edip çevresine kazandıranları hayırla ve duayla yâd ederiz. Özel bir okul kurma imkânı bulunurken dağ başındaki bir okulda öğretmen olmanın kahrına katlanan niceleri, ümmetin duasıyla anılmaya müstahak işler yapmışlardır. Elbette sadece öğretmenler değil devletin gücünün yansıtıldığı her memurluk bir anlamda devlettir.

Memurluk Üzerinden Hak-Hukuk

Müslüman, memurluk şartlarını kabul ettiğine dair imza attıktan sonra memuru olduğu amir makamın niteliğini bahane ederek haktan sapamaz. Mesela memuru olduğu devletin İslam devleti olmayışını ileri sürerek çalmaya, keyfine göre iş yapmaya, zulmetmeye meyledemez. Böyle bir anlayış, memur olmak için dilekçe verirkenki anlayışla ters bir açıda durduğu için gayet yersizdir, ahlak açısından da değersizdir. Böyle bir

anlayışın ilmiliği hiçbir şekilde öne sürülemez. Memur olmamayı ilke edinebiliriz ama memur olduktan sonra onu yermeyi ilke edinmemiz anlamsız ve tutarsızdır. Müslüman'ın tavırlarında ise tutarsızlık olamaz.

Başkalarına ait mala el koymayı hırsızlık veya gasp gören bir mü'min, devlete ait bir memuriyeti suistimal ederken ne yaptığını iyi düşünmek zorundadır. Bir kişinin hakkına dikkat edip de büyük kitlelerin malı ve işi olan devlet işinde hakka riayet etmemek hatta onu riayet edilmesi gerekli olmayan bir hak olarak görmek doğru olamaz.

Birinci dereceden hak tecavüzü olarak görebileceğimiz memurluk hatası, ehliyeti olmayan bir kişinin layığı olmadığı bir memurluk makamını işgal etmesidir. Bir tür kıyamet alameti olan, işin ehil olmayana verilmesinin memurlukla ilgili bölümü daha da vahimdir.

İkinci dereceden memurluk hatalarından biri ise memurların mesaiden kırpmasıdır. Gerek mesai vakitleri ile oynayarak ve gerekse mesainin hakkını vermeyerek ortaya çıkarılacak mesaiden çarpma bir hak tecavüzüdür. Memurun hanesine işlenmiş bir hak ihlalidir. Özel ticari faaliyetler icra ederek gizli bir performans düşüklüğü de memurluktan kırpmadır. Memurun, tıbbi olmayan raporları doktorlara imzalatarak ayrı kaldığı iş günlerinde eline geçen ücret kazancının tereddütlü olmasını, masasında bulunmamasından kaynaklanan aksaklıklar da görevine hıyanet ya da ihanet içinde olmasını gerektirecektir. Devletin malzemesini kullanmak konusunda yasa ve kuralların belirlediği çizgilerin aşılması da hak ihlalidir.

Memurun, durumu kurtarma düzeyinde iş yapması mü'min kimliğine terstir. Çünkü mü'min, yaptığını iyi yaptığı zaman Allah'ın rızasına yakın iş yapmış olur. Zira memurun uhdesine aldığı görev emanettir. Emanetin hakkının tam verilmesi gerekir. Kazancın helal olması ile amirin gözünde ücretin hak etmiş olması aynı şeyler değildir.

Memurluğun ve imza yetkisine sahip olmanın en yaygın şüpheli getirilerinden biri hediye meselesidir. Devlet memurunun, elindeki imza gücünü kullanarak hediye talep etmesi ya da onun böyle bir talebi olmadan, iş gördürecek bir vatandaşın ona hediye takdim etmesi belki haramlık şüphesi açısından ilk etapta silinip atılmayacak bir alıp vermedir. Ancak Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin, gönderdiği görevlilerinden birinin elinde kendisine verilen hediyelerle dönmesine karşı gösterdiği sert tepki dikkate alındığında böyle bir memurun kurtlu elmayı ısırmış olacağını

anlarız. Allah korkusunu esas alan bir mü'min, imza yetkisini kullandığı bir yerde hediye almama ilkesini benimsemelidir.

İtaat Sınırlıdır

Memurluğu doğru bulmayanların öne sürdükleri gerekçelerden biri de kötülüğü emreden amire karşı eli kolu bağlı bir mekanizmada bulunma mecburiyetidir. Memur, amirine her türlü itaat edeceğinden bir yolla kötülüğe alet olmaktadır. Memurluktan atılma, sürülme, ceza alma pahasına bile olsa memurun Allah'a isyan olan bir işe razı olması mümkün değildir. Şunu tespit etmekte yarar vardır: Başında Halife'nin bulunduğu bir İslam devletinde de amir, memuruna Allah'a isyan olan bir işi emretmiş olabilir. Bunun tarihte örnekleri çoktur.

Bir memura, sırf Allah'ın Şeriat'ından taviz vermediği için Ahmed bin Hanbel gibi birini kırbaçlama emri verilebilir. Bir kadının zinaya zorlanması da böyle bir şeydir. O kadına, direnmesi ve pek çok şeyi göze alması nasıl emrediliyorsa memurun da Allah korkusunu tercih ederek böyle bir sınavı atlatması gerekmektedir. Zira Resûlullah sallallahu aleyhi ve selemin "Allah'a isyan olan bir işte kula itaat olmayacağı"na dair hadisi çok meşhurdur.

Sabır Uygulaması

Müslüman'ın dini ve dünyası ile ilgili kararlarında kapsamlı düşünmesi gerekir. Dar görüşlü cemaat anlayışıyla hareket etmek günü kurtarabilir ama ümmetin uzun vadede kazançlı çıkmasına destek olmaz.

Hilafet sonrası dönemlerde Müslümanların memurluğa sıcak bakmayışının bedeli kolay ödenmemiştir. Belli makamların Allah'tan korkmayanların elinde bulunması, Allah'tan korkanların kovalanan ve horlanan kimseler olmasına neden olmuştur. Bir zaman sonra, güdülen siyasetin hatalı olduğu anlaşılmış ama açılan mesafeyi kapatmak güç olmuştur.

Müslüman'ın içine girip de imtihan edilmeyeceği bir durum yoktur. Camide bulunmak da bir imtihandır, çarşıda bulunmak da. Ama Müslüman, camide cami kurallarına riayet ederek, çarşıda da çarşı fıkhına riayet ederek yaşarsa her ikisinden de kazançlı çıkmış olur. Sıkıntı çeken, camideki titizliğini çarşıda gösteremeyen, çarşıyı başka bir kurala göre düzenlemeye çalışan Müslüman'dır.

Memurluk sürecinin Müslümanlar arasında da yayılması elbette olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. "Dinden taviz" olarak isimlendirilebilecek davranışlar, memurluk mazereti altında makul kabul edilmiştir. Âdeta memurluğun getireceği şeyin büyüklüğü kabullenilmiş, dinden koparılacak küçük tavizlerin ise gelene göre gidene değeceği düşünülmüştür.

Türkiye Müslümanları olarak ne yazık ki din hizmetlerinin laik bir devlet eliyle görülmesinden ne kazanıp ne kaybettiğimizi değerlendirebilecek durumda değiliz. Bu değerlendirmeyi, laik devlet adına diyanet hizmeti verenler de yapabilmiş değildirler. Onlar da "Olsa mı, olmasa mı?"nın arasında gelip gitmektedirler.

Kesinlikle Allah'ın hükmü galip gelecektir. Kazanan İslam olacaktır. Ancak bu hizmette memur olarak bulundurulanların -adlarının imam veya başka bir şey olması fark etmez- memurluk vasfını, nübüvvet makamının vekili olmaktan daha üstün tutmaları hâlinde büyük bir hüsranla sonuçlanacak süreçte oldukları muhakkaktır. Allah'ın dini için iş yaparken parayı verene düdük çaldırmaları ve bunu da memurluk kılıfını mazeret olarak gösterip keyifleri için yapmaları kabullenilemez. Onların böyle bir tenkidi kabullenmeye yanaşmamaları da hiçbir şeyi değiştirmez. Belki de

en çok esef edecekleri şey, bir taşla iki kuş vurma hazzını kaçırmış oldukları olacaktır.

Bütün Asırların Sabrı:
Çocuk

Yeryüzüne ilk ayak basan insan olan Âdem aleyhisselamın, karşılaştığı en büyük sorun açlık ve barınma olmadı. Çocukları arasındaki tartışmanın onlardan birinin ölümüyle sonuçlanması, Âdem'in en büyük sorunu olarak tarihe geçildi. O gün bugün, insanlığın en bariz sorunlarından biri çocuk yetiştirmek veya "insan" nevinin, insan kalitesinde sürdürülmesini sağlamaktır.

İnsanlık, savaşlarla çalkalandığı zamanda da bu sorun bir numara idi müreffehlikte yükseldiğinde de bir numara idi. Nesilden nesle ortaya çıkan idrak farklılıkları, belki böyle bir sorunu gündeminde tutmayan toplumlar üretmiş olabilir. Ama bir sonraki nesil, önceki nesli tahlil ederken insan yetiştirmenin yani çocuk sorununun ilk sırada yer aldığını tespit etmektedir.

Çocuk yetiştirmeyi doğurup büyütmekten ibaret görenler için ortada bir sorun olmayabilir. Özellikle, devletlerin çocukları sosyal güvenlik şemsiyesi altına almaya başlamasından sonra kimileri çocuk yetiştirmekte ne zorluk olacağını anlamayabilirler. İman ehli bir insan ve imanla çocuğu birleşik gören bir insan için ise durum böyle değildir. Çocuk doğurmakla Allah'a secde eden birini doğurmak arasındaki farkı tespit etmekle işe başlanmalıdır.

İslam toprakları üzerinde derin emelleri bulunan güçlerin, iki asra yakın zamandan beri topraklarımızda uyguladıkları askerî ve siyasi politikaların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında ortaya çıkacak ilk üç sonuçtan birinin nesilleri tahrip etmek olduğu görülecektir. Bakara suresinin 205. ayeti incelendiğinde de küfrün temel politikasının tarım ve nesli batırmaya yönelik olduğu anlaşılır.

Çocuklarımızın iyi bir mü'min olarak yetiştirilmelerine engel olan şeyler, anne-babanın ve öğretmenin önüne çıkan engeller asırlardan beri birikerek yığılmıştır. O kadar ki yaşadığımız asırda anne-baba olup çocuk büyütmeye karşı çekinceleri olan, bütün teknolojik gelişmelere ve kolaylıklara rağmen anne-baba olmaktan korkan Müslümanlar vardır. Bu korku basit bir rızık korkusu değildir. Barınma endişesi de değildir. Doğurduğuna hâkim olamama, dilediği gibi şekillendirememe korkusu ailelerin önünde set olmaktadır.

Hâlbuki hakikat böyle değildir. Çocuk yetiştirmenin önündeki bütün zorluklara rağmen başarmayı imkânsız kılacak düzeyde bir sorun yoktur. Çocuk yetiştirmek bir cihattır. Âdem aleyhisselamdan beri bu cihat sürmektedir. Gelişen çağda sorunların rengi ve şekli de değişmiş olabilir. Bunun karşılığında da ebeveynlerin ve mürebbilerin imkânları, tecrübeleri gelişmiştir. Kul, cihattan kaçarak sorumluluktan kurtulamaz; zorlaşan şartlara alternatif çareler üretmek durumundadır.

Bilhassa Kızlar...

Kızların yetiştirilmesi fiziki durum itibarıyla zordur, Müslümanları kuşatan şartlar itibarıyla da zordur. Kız yetiştirmenin ecri de kesinlikle farklıdır. Şöyle bir tespiti, altını çizerek kaydetmemiz inşaallah mübalağa olmayacaktır:

Müslümanların bir kız yetiştirmesi, birkaç erkek yetiştirmesinden daha önemlidir. Kız çocuklarının asırlardan beri biriken ihmali incelendiğinde ancak uzun zaman kız yoğunlaşması ile aradaki açığın kapatılabileceği anlaşılacaktır. Beşerî ilimlerdeki zafiyet ve kadın doktor bulunmayışı bir kenara Müslümanlar; kadınlar arasından bir fakihe, bir davetçi bile yetiştirebilmiş değildirler.

Böyle bir yetiştirmeye engel de sadece siyasi engeller olamaz. Kadın yetiştirmenin en öndeki engeli kadınlıktır. Kadın değerli ve hassastır. Bu yüzden kadın üzerinden elde edilecek sonuçlar erkek üzerinden elde edilecek sonuçlara göre daha ağır olabilmektedir. Bu bir sabır denemesidir, çağa ve ortama göre de gitgide zorlaşmaktadır. Konuyu basit bir tesettür konusu olarak görmek ise ciddiyetten uzak durmak ve ileriyi görememektir.

Çocuk İçin Büyüklere Kurallar

Çocuk doğduğunda -kız veya erkek- onu Allah Teâlâ'nın bir ihsanı olarak görmek lazımdır. İhsanın kız veya erkek olmasına bakmadan onu ihsan edeni düşünerek şükretmek, çocuk yetiştirmeye iyi bir başlangıç yapmaktır. Anne ve baba, çocuklarının doğumuyla beraber hatta çocuk rahme düştüğü andan itibaren kendilerini "çocuk büyütme" olgusunun üstüne çıkararak daha ileri bir noktada "secde eden bir kul" yetiştirme heyecanı içine koymalıdırlar. Bu onların, çocukları konusunda Allah'ın yardımına daha yakın olmalarını sağlayacaktır.

Anne ve baba, yaratma ile doğurma arasındaki büyük farkı idrak etmiş olmalıdırlar. Eğer böyle bir seviyeyi yakalayabilirlerse çocuğun rahme düşmesinden itibaren ibadet hâlinde olurlar. Kız veya erkek, o çocukla ilgili bütün emekleri, eziyetleri onlar için ibadet olur. O çocuğu oynatıp güldürmek bile bir ibadettir. Tabii ki böyle bir işte ihlas en başta gelen şarttır. Bu anne ve babanın sürekli tekrarladıkları dua ile Rablerine iltica etmeleri hâlinde de ebeveyn, tam bir teminat altında olacaktır.

Çocukların haramla beslenme açısından da korunmuş olmaları gerekmektedir. Çocuğun midesine haram gıdanın girmesi, o çocuk için beslenen emellerin boşa gitmesi gibi bir sonuç getirebilir. Aile, çocuğun haramla hatta haram şüphesi bulunan bir şeyle beslenmemesini en ciddi ilkeler arasında tutmalıdır. Bunu sağlıktan daha aşağıda göremeyiz.

Çocuk yetiştirmenin birinci kuralı sabırdır. Sabır ise ölmeden bitmemesi gereken enerjinin adıdır. Sabrın; dövmemek, beddua etmemek olduğunu da vurgulamakta bilhassa yarar vardır. Dövdükten, beddua ettikten veya bir yolla boşaldıktan sonra sabrın bir anlamı yoktur.

Aynı baba ve aynı annenin iki çocuğu olsalar bile iki çocuğu benzer görmek yanlıştır. Bir evin üç-beş çocuğu arasında büyük farklılıklar olabilir. Bu farklılıklar fiziki yapıdan ahlaka, mizaçtan zekâya kadar pek çok alanda ortaya çıkabilir. Doğru olan, her çocuğu kendi başına değerlendirebilmektir. Bir çocuğu diğerine kıyas etmenin ve bunu ona hissettirmenin eğitimdeki bedeli, yanlışı gösterir.

Çocukları, söz anlamaya başladıkları yaşlardan itibaren akidenin temel esasları ile donatmak gerekir. Belki yaşlarına, zekâ seviyelerine dikkat edilerek özel bir seviye ve üslup belirlenebilir ama başta Allah Teâlâ'ya iman olmak üzere bütün temel akide konularının öğretilmesi, aşılanması doğru olandır. İlmihâl bilgileri için de yaş ve seviyeye dikkat edilerek öğretim ve eğitim yapılmalıdır.

Anne, baba ve öğretmen asla kin tutmamalı, çocuğa suç dosyası açmamalıdır.

Yaşadığımız çağın temel karakteri iç ve dış fitnelerin hâkimiyeti altında olmamızdır. Bu da çocuk yetiştirenlerin; çocukları kötülüklerden ve kötü örneklerden korumayı, onlara iyiyi öğretmekten daha önemli ve öncelikli tutmalarını emretmektedir. Çünkü kötülük genelde caziptir. İyi ve iyilik o oranda cazip olmayabilir. Cazip olan kötüyü gözden, kulaktan ve zihinden uzak tutmak iyinin daha çabuk yerleşmesine yardım eder. Özellikle kız

çocukları için bu ilke daha da önemli hâle gelmektedir. Onların birbirlerinden ve dışarıdakilerden etkilenmesi daha çabuk olmaktadır.

Asrımızın yaygın kullanımlı iletişim araçları ile kör bir savaşa girişmek ya da onları iletişim araçlarından uzak tutmak başarılı bir savaş taktiği değildir. Riskini göze alarak bu silahları kullanmanın daha yararlı olduğunu düşünmek durumundayız. Böyle bir tercih anne ve babanın sorumluluğunu, yoğunluğunu artırmaktadır ama başarıya daha yakın bir usuldür.

Anne ve babalar, hangi eğitim kurumu olursa olsun ve o kurumda başarı ne düzeyde olursa olsun çocukları ile ilgili görevlerinde hiçbir zaman rehavete kapılmamalıdırlar. Asıl mesuliyetin onlarda olduğu bilincini ve kimsenin onların hissiyatını aynen taşıyamayacağı gerçeğini müdrik olmalıdırlar.

Örtünme Programı

Kız çocuklarının örtünmeleri meselesi, onların takva ölçüleriyle yetiştirilmelerinde en ağır adımlardan birisidir. Bu durumun, kızların Kur'an okumalarından bile önce geldiğini söyleyebiliriz.

Kız çocuklarının tesettüre bürünmelerini küçük yaştan itibaren izlenen bir program dâhilinde uygulamanın daha kolay olacağını söyleyebiliriz.

1. Tesettürün en önemli yatırımı örnek göstermedir. Annenin, büyük ablanın, evde sık sık görülen büyüklerin tesettürü benimsemeleri ve tesettürü övmeleri ilk çalışma olmalıdır. Kötü örneklerin ise tesettür sürecini zorlaştıracağını bilmek gerekir.

2. Anaokulu dâhil, çocukların kız-erkek karma eğitildiği ortamlardan uzak durulmalıdır. Karma ortamlar, zihinde tesettürün ciddiyetini gevşetmeye neden olabilir.

3. Kız çocuğu, sokağı erkek gibi kullanmamalıdır. Yaşı ne olursa olsun kız çocuğu, sokak ve sokak hükmündeki yerlerde annesi veya ağabeyiyle/ablasıyla bulunmalıdır.

4. Televizyon gibi cihazların etkisi uzun süreli ve derin olacağından tesettür öncesinde bilhassa kız çocuğu kontrolsüz bir televizyon seyircisi hâline getirilmemelidir.

5. Beş yaşında iken baş örtme tamamlanmalıdır. Ondan sonra da sekiz-dokuz yaşına kadar tam tesettürlü hâle gelmelidir. Bu arada tesettürle ilgili ayet başta olmak üzere dinin hükümleri kendisine ikna edici bir şekilde izah edilmelidir. Bu ikna sürecinde hediyeler ve övgüler önemli bir yer tutmalıdır. Dayağa ve tehcire başvurulmadan yer yer ikazlar yapılmalı,

Allah’ın azabından kaçıp rahmetine sığınmanın önemi vurgulanmalıdır. Anne ve baba bu süreçte karşılıklı roller üslenmeli, yakın akrabadan yardım alınmalıdır.

Zorunlu okul gibi olağanüstü şartlar ise çocuk ikna edilerek geçiştirilmelidir. Çocuğun ikiyüzlü tavırlara alışmasına karşı ciddi bir hazırlık şarttır. İkna olmuş ve kavramış bir çocuk, okul saatlerinde başını açmış olsa bile bu onun daha şuurlu bir örtünmeye doğru yürümesine neden olur. Mesela ona her okul dönüşünde Allah’tan affını dilemesini öğütleyebilir; farklı tavsiyelerle kendisini teselli edebiliriz.

Sabır Uygulaması

Öyle anlaşılıyor ki zamanımızın en yoğun cihadı olarak bize çocuk yetiştirmek düşmektedir. Artık insanlığın teknolojik bir beklentisi yoktur. Maddi refah seviyesi umulanın kat kat üstünde gerçekleşmiştir. İnsanlığın hakkını verecek insan beklentisi vardır. Nesil yetiştirmek en zor zanaat olmuştur. Özellikle doğurdukları çocuklarını muvahhid olarak yetiştirmek isteyenlerin işi kolay değildir. Bu bir cihattır. Bizim için takdir edilen bu cihadı ciddiye alarak ve cemaatleşmeyi becererek Allah'ın yardımına sığınabiliriz. Zira bir anne ve babanın tek başına üstesinden gelebileceğinden daha zor bir işten söz etmekteyiz.

Üçte Bir Yeter

Nüfus planlamasını uluslararası politika hâline getirenlerin en önemli gerekçesi, dünyanın daha kalabalık bir kitleyi doyuramayacağı iddiasına dayanıyordu. Toprak kısırlaşmış, ürün vermekte zorlanıyordu. Bir asırdır bunu söyleyip durdular. Doğmamış çocukları ana rahminde öldürdüler. Aç kalma/aç bırakma endişesine kapılanlar, kendileri aç kalmasın diye doğumun önünü tıkadılar.

Bugün gelinen noktada ise dünyada bir açlıktan söz edilmektedir. Belli bölgelerde bir deri bir kemik kalmış sefil insanların görüntüleri, var olduğu iddia edilen ve daha da büyümesi endişesi ile korkutulduğumuz açlığın belgeleri olarak önümüze konmaktadır. Bazı insanların karnı doymadığına inanmaktan başka çaremiz yoktur doğrusu, görünen manzara yoruma muhtaç değildir. İnsanlar aç ve açık bir hayata mahkûm yaşamaktadırlar. Ama insanlığın daha büyük bir açlık tehdidi altında olduğu iddiasını belgeleyebilecekleri bir dayanakları yoktur. Böyle bir iddiayı doğrulayacak tutum içinde değildir iddia sahipleri.

Gıda açısından günümüzün en büyük sorunu açlık mıdır gerçekten? Hastanelerde aylarca süren tedaviler, açlıktan kaynaklanan hastalıklar üzerine midir yoksa üç hastadan birinin temel sorunu gıda fazlalığı mıdır? Bugün, insanoğlu gıda fazlalığı sorunu yaşamaktadır. Damar-kalp hastalıklarının en önemli nedenleri arasında gıda çılgınlığı gelmekte ise kimsenin açlıktan söz etmesi mümkün değildir. Evet, belli bölgelerde bölgesel bir açlık vardır. O açlık da dünya stoklarının yeterli olmayışından çok, stokların tüketilme dengesizliğinden kaynaklanmaktadır.

İnsanlara tavsiyelerde bulunan tıp adamları bugüne kadar, “Zaten az olan gıdayı şöyle tüketirsek daha çok idare ederiz.” şeklinde bir açıklama yapmamışlardır. Bunun aksine, konuşulan şudur: “Sınırsız hâle gelen gıdayı nasıl daha az yemeyi başarabiliriz?”

Kaç kişi, yiyemediği için hasta olmuştur; kaç kişi, çok yediği için hasta olmuştur? Bu sorunun çözümü, sorunun gerçek boyutunu gösterecektir.

Bugün iki önemli sorun vardır. Bunlardan biri, doymayan bir iştahla sofraya oturan bir neslin ortaya çıkmasıdır. Diğeri de iki-üç çeşit yemeyi aç kalma olarak yorumlayacak kadar çok çeşit yemeye odaklanmış bir kültürün varlığıdır. İki sorun da tıbbın işini zorlaştırmaktadır. Hastanelerde, açlıktan kaynaklanan şikâyetlerden çok bu iki sorundan kaynaklanan

şikâyetler gündem oluşturmaktadır. Kısacası insanlığın derdi yiyecek bulamamak değildir. Yiyecekle boğulmak üzere olan bir insanlık vardır ortada.

1950-2020 yılları arasında yaşayan nesil, iki renkli nesil olarak tarihe geçecektir. Bulamadığı için yiyememek ile her bulduğunu yemekten dolayı sıkıntı çekenler bu iki renkli kitleyi oluşturmaktadır. Tarih yazılırken çok yemekten ötürü hastanelere düşmüş insanlar olarak ibretle izlenecek bir tablo bırakmaktadır bu nesil.

Ciddi bir şekilde bu zamana mahsus bir sabır konusu ile yüzleşmiş bulunuyoruz: Yiyeceklere karşı, ambalajların önünde sabredemeyen, ameliyata razı olup midesine hükmedemeyen bir anlayıştır bu. Şu bir gerçek ki gıdayı gerekçe göstererek nüfus planlaması yapanlar baştan hata etmişlerdir. "Nüfus planlaması" yerine "nefis planlaması" yapmak daha gerçekçi olacaktır. Zira iş, nefis terbiyesinden geçmektedir.

Nefsin Arzuları ve Bedenin İhtiyacı

Yemek ihtiyacı fıtridir. Yemeden yaşamak mümkün değildir. Bunun için de bizi yaratan Rabb'imiz, yeme-içmemizi mübahlar arasında görmüş; yeme-içmeyi Şeriat'ının belirlediği kurallar arasında bize göstermiştir. Yeme-içmeye meylimiz olsun diye nefsimizin istekleri arasında yeme-içmeyi de yerleştirmiştir.

Bedenlerimizin gıda ihtiyacı ile nefislerimizin gıdaya teşviki arasında denge sağlamak ise imanî terbiye ile mümkün olmaktadır. Bedenin ihtiyacı sınırlı ama nefsin teşviki sınırlı değildir. Gıda üzerinde oluşmuş bulunan sorunlarımızın geri planında nefislerin kontrol edilemez hâle gelmesi bulunmaktadır.

Nefsin gıda etrafındaki baskısı iki yönlü oluşmaktadır. Birinci yön olarak şunu söyleyebiliriz ki nefis, gıda çokluğu ve çeşitliliğini teşvik ederken bir yönden de alınan gıdanın eritilmesini sağlayacak hareketliliği engellemektedir. Yemeği gördüğünde hareketlenen nefis, o yemeğin gereği olan beden hareketliliğinde ise tembelleşmektedir. Böylece iki yönden aynı anda tuzağa düşen insan, gıda sorunu olarak adlandırılabilecek bir sorun yaşamaktadır. Sorunumuz sadece çok ve çeşitli tüketmenin ötesinde daha derin bir sorundur.

Çok tüketme ve az hareket etme olarak çerçevesi çizilebilecek sorunumuzun çözümü, fıtrata dönüştür. Fıtratın en temel gereği de Allah Teâlâ'nın Şeriat'ına uygun bir hayat yaşamak olacaktır. Allah'ın Şeriat'ına

uygun yaşamanın en pratik şekli Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin Sünnet'ini ciddi bir şekilde izlemek, O'nu kendimize ölçü almaktır. Özellikle Sünnet'i bilen Müslümanlar olarak biz, insanlığın bu sıkıntısını yaşamamalıydık.

* * *

Vicdan Muhasebesi

Mü'minlerin annesi Âişe radıyallahu anha diyor ki:
"Muhammed aleyhisselamın ailesi, Medine'ye yerleştikten sonra, o vefat edinceye kadar üç gün peş peşe ekmeğe doymadı." (Buharî, Atima, 37-5438)
Bunun anlamı bizim de üç günden fazla ekmekle doymayıp aç kalmamız değildir şüphesiz. Ama biraz vicdan muhasebesi yapmamız gerekiyor. Aç kalmayalım ama çok yediğimiz için de hastanelere düşmeyelim.

* * *

Semavi Ölçü

A'raf suresinin 31. ayeti, insan için ideal bir ölçüyü belirlemektedir:
"Yiyin, için, israf etmeyin. Allah, israf edenleri sevmez."
Ye.
İç.
İsraf etme!
Ayetin muhtevası budur. Çünkü Allah, israf edenleri sevmez. Allah'ın sevmediği kimselerden olmayı benimsemek mümkün müdür?

Peki, israf nedir? Ekmek kırıntılarının çöpe atılması, artan yemeğin ekşitilip dökülmesi israf olmasına israftır elbette. Bu, kesinlikle kabul edilemez bir hatadır. Nimete saygılı olmak gerekir. Peki, yemeğin abartılıp bütün bedenin tıbben arızalı hâle getirilmesi bir israf değil midir? Ekmek nimettir de mide nimet değil midir? Çok yemek de bir israf çeşidi olarak görülmelidir. Allah Teâlâ, israfçıları sevmediğine göre gereğinden fazla yani tıbbın kurallarını aşarak yiyenler de Allah'ın sevmedikleri arasındadır.

İşin Gerçeği Şudur

Ne kadar yememiz gerektiğini tıp adamlarından öğrenmemiz doğaldır. Olan da budur. Yalnız şu hadisi şerif, tıbba da yol arayışındaki insanlığa da sönmez bir ışık tutmaktadır. Nübüvvet pınarından içmeye nasibi olanlar için en istikrarlı yeme ölçüsü şu hadisi şeriftir. Sözü uzatmaya gerek yoktur. Şifa arayan, çok yemekten ötürü hasta olmak istemeyen bu öğüde kulak versin:

"Âdemoğlu, karnından daha belalı bir kap doldurmamıştır. Âdemoğluna bedenini ayakta tutabileceği birkaç lokma yeter. Daha çok yiyecekse üçte biri yiyeceğe, üçte biri içeceğe, üçte biri de nefesine ayırsın." (Tirmizî, Zühd, 47-2380; İbni Mâce, Atime, 50-3349; Şuabuliman, 5261; İbni Hibban, 674)

Üçte Bir Yeter

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tıbbın da teslim olacağı bir kuralı açıklıyor: Aslında insanın ihtiyacı, lokmalarla ifade edilecek miktardır. Birkaç lokma. Birkaç tabak, tepsi, kazan değil. Lokmalar yeter. Ama nefis sahibi insan, kendisini dizginleyemezse o zaman midesini ölçülü dolduracak. Eğer mide üç kiloluk ise bir kiloyu yiyeceğe, bir kiloyu içeceğe, gerisini de solunuma bırakacak. Sağlıklı hayat budur. Üçte bir yeter. Yaşamak için de üçte bir yeter azmamak için de.

Hadisi şerifteki bu kuralı, şu anda tıbbın benimsiyor olması çok şey değiştirmiyor. Tıp reddetmiş olsa bile biz, üçte birde hayat olduğuna iman etmek durumundayız. Bedenlerimiz de dindarlığımız da üçte birden etkilenecektir.

Neyi ne zaman yemenin yararlı olacağı, ne kadar yenmesinin gerekliliği konusunda o kadar yoğun bilgi var ki artık izlenecek metodu belirlemek bile zorlaşmıştır. Ama bu hadisi şerif, en kestirme yoldan sağlığa ve makul olana götürmektedir. Bir hadiste daha Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin bereketli tavsiyelerine uyulması hâlinde ne denli huzurlu bir hayat geçireceğimizi kavramış oluyoruz.

İki Enteresan İkaz

Bugünkü yeme kültürünü tahlil etmemize yardım edecek iki ikazı kaydetmekte fayda vardır. Birinci ikaz Tirmizî ve İbni Mâce'nin rivayet ettiği hadisi şeriftir. İbni Ömer radıyallahu anhüma diyor ki:

-Bir adam Peygamber aleyhisselamın yanında geğirdi. Peygamber aleyhisselam ona buyurdu ki:

“Bırak şu geğirmeyi. Dünyada daha çok doyanlar, ahirette daha çok aç kalanlar olacaktır.” (Sıfatülkıyame, 37-2479; Atima, 50-3350)

İkinci ikaz da yine İbni Ömer radıyallahu anhüma ile ilgilidir. Abdullah bin Adiy isimli azatlısı Irak’tan geldiğinde ona bir hediye getirdiğini söyler. O da hediyenin ne olduğunu sorar. Hediyenin “cevarş” isimli bir şey olduğunu söyleyince onun ne olduğunu merak eder. Bu sefer de yemeği hazmettiren bir bitki olduğunu söyler. Bunun üzerine ona şu cevabı verir: “Bir ay geçiyor da ben karnımı doyuramıyorum. Bunu ne yapayım?” (İbni Sa’d, 4/150)

Her iki ikaz da çok yemekle ilgilidir. Özellikle İbni Ömer’in cevabında alınacak önemli dersler vardır.

Çeşitli ve çok yemeye esir olduğumuz bir zamanda, ana hadis kitaplarının neredeyse tamamında zikredilen meşhur bir hadisi aile gündemimize, arkadaş toplantılarımıza taşımamızda fayda vardır:

“Mü’min, bir mide ile yer. Kâfir ise yedi mide ile yer.” (Buharî, Atime, 12-5393; Müslim, Eşribe, 34-5340)

Hadisten anlaşılması gereken mesajı anlamayı engelleyecek ayrıntılara girmeden, almamız gereken dersi almalıyız. Mü’min olmak, yemekte de bir ayrıcalığı gerektirmektedir. Mü’min, fiziki olarak midesi farklı bir insan değildir ama midesini imanıyla yönlendirmesi gereken bir insandır. Meselenin özü budur. Yemeğe bakan göz, ondan haz alan nefis terbiye edilmiş olmalıdır. Bu bakış tarzı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin şu hadisinde de dikkatimizi çekmektedir:

“Bir kişinin yemeği iki kişiye, iki kişininki üç kişiye, üç kişininki dört kişiye yeter.” (Müslim, Eşribe, 33-5339)

Bu bir göz meselesidir. Önce gözle doyma, sonra mideyi doyurma anlayışıdır. İki kişilik yemeğe üç kişi oturduğunda onlardan birinin aç kalma endişesi taşımaması gerekiyor. Başka bir hadiste de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz yine yeme miktarıyla ilgili oran vermektedir:

“Sizden kim evinde güvende ise, bedeninde arızası yoksa ve günlük yiyeceği varsa sanki ona bütün dünya verilmiş gibidir.” (Tirmizî, Zühd, 34-2346; İbni Mâce, Zühd, 10-4141)

Yemekten Ölmek!

İnsanlık açlık propagandası yaparken hastanelerde yemekten ölenler, ölmeme mücadelesi verenler gerçeği daha farklı olarak ortaya

koymaktadırlar. Bu bir afettir, yemek çokluğundan mustaribiz. Acilen tedbir almamız gerekiyor. Acilen Sünnet'e sarılmamız gerekiyor.

Hatırlanması Gereken Sünnetler

Helal yeme ilkesi,
Yemeğe Allah'ın adı ile başlamak, yemeği hamd ile bitirmek,
Yemeğe başlamadan elleri yıkamak,
Bir arada, toplu yemek,
Sağ elle yeme-içmek,
Düşen lokmaları atmamak ve temizleyip yemek,
Ayakta su içmemek,
Yemeğe ve içeceğe üflememek,
Altın ve gümüş kap, kaşık, çatal kullanmamak,
Yemek ikram edene dua etmek,
Aşırı sıcak yemek yememek,
Yemek ve namaz sıkıştığında namaz vakti geçmiyorsa yemek yiyip namaza durmak,
Yemeği ayıplamamak, yenmeyecekse yemeği ayıplamadan bırakmak,
Mü'min kardeşlerin yemek davetine külfet vermeden icabet etmek,
Yemek davetlerine takva ehlini çağırmak...
Bunlar yemekle ilgili Sünnetlerdendir.

Sabır Uygulaması

En temel ihtiyaçlarımızdan biri olan gıdanın bizim en ağır sorunlarımızdan biri hâline gelmesi insanlık olarak bulunduğumuz durumu göstermektedir. İnsanlığın bu duruma düşmesi bir sorun, nefis terbiyesi üzerine medeniyet kuran İslam'ın müntesipleri arasında aynı sorunun bulunması ise ayrı bir sorundur. Biz Müslümanlar olarak yemek yüzünden tıbba muhtaç olmamalıydık.

Çocuklarımızın bizden alacakları en önemli eğitim konularından birisi olarak gıda ön sırada yer almalıdır. Yeme disiplininin çocuklarımıza kâh örnek olarak kâh kural koyarak verilmesi gerekmektedir.

Ramazan ayındaki orucumuzun bile bizim için bir yemek israfına ve yemek abartısına neden olması ciddi bir şekilde düşünülmelidir. Sünnet ehli olma iddiasında isek bu iddiamızı sofralarda ispat etmeye başlayabiliriz.

Zor Zamanın Ahlakı

Ahlak, bütün zamanlarda güzeldir ve gereklidir. Ancak zor zamanlarda ahlak, diğer zamanlara göre daha değerlidir; o zaman ahlaklı olmak isteyen için gereken himmet de daha yoğundur. Bu, sahrada ahlaklı olmakla şehirde ahlaklı olmak şeklinde bir benzetme ile de izah edilebilir. İnsanların sayısı arttıkça ortaya konması gereken ahlaki tavır da yoğunlaşmalıdır. Zenginlik elde edildiğinde ortaya çıkması gereken ahlak, fakirlikle boğuşurkenki ahlaktan daha zor bir ahlak olacaktır.

İmanın elde kor gibi taşınır hâle geldiği bir zamanda ahlak elbette kolay bir beceri olmayacaktır. Ya insanlar ahlakın şeklini değiştirecekleri ve ahlaksızlığı da ahlak olarak benimseyecekleri için ortada aykırılık kalmayacak ya da ahlak ispatı zor bir iddiaya dönüşecektir. Her iki durum da ahlak için erimedir, ahlaklı için zorluktur.

* * *

Uyarı

Enes radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin "Ey kalpleri yönlendiren! Kalbimi dinin üzere sabit kıl!" şeklinde çokça dua ettiğini naklettikten sonra şöyle bir soru sorduğunu rivayet eder:
"Ya Resûlellah! Sana iman ettik. Getirdiğine de iman ettik. Bizim için korkuyor musun?" Buyurdu ki:
"Evet, kalpler Allah'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır. Onları dilediği gibi yönlendirir."
(Tirmizî, Kader, 7-2140)

* * *

Gerek ahlaka yeni bir şekil verilip aslında gayriahlaki olanların ahlak dairesine alınması ve gerekse ahlakın esastan gereksiz görülmesi, mü'min için elbette bir zorluktur ama kayıp değildir. Çünkü mü'minin, dininin bir emrini yerine getirirken karşılaştığı sıkıntı onun için ecre dönüşür. Kimsenin ahlaka itibar etmediği bir zamanda veya maddi değerlerin daha üstün tutulduğu ortamlarda asli kimliğini koruyup ahlak üzere kalan, bir tür mücahit durumundadır. Şüphe ve tereddütlerin fırtına gibi estiği dönemlerde ayakta ve sabit kalabilenler, cephelerinde ribat hâlinde olan murabıtlar olarak vasfedilmeye müstahaktırlar.

Ahlak, dinin en tabii parçalarından bir parçadır hatta ahlakın hayâ gibi bölümleri imandan bir parça olarak takdim edilmiştir. Ahlaktaki erime ve gelgitler, mü'min gözüyle bakıldığında esastan bir tehlikeyi ve kalplerdeki sapmayı işaret eder. Ahlaksız bir İslam düşünülemeyeceğine göre onun varlığı, yokluğu ya da zayıflığı İslam adına varlık, yokluk veya zayıflık kelimelerini çağrıştırır.

Her hâlükârda iman davasında olanlar, ahlak adına da talepte bulunmalıdırlar; ahlakın yükselmesini imanın yükselmesi olarak görmeli, ahlakın kaybolmasını da kalplerin kayması, amellerin yitirilmesi olarak düşünmelidirler. Zor zamanlarda ahlak, zor zamanlarda iman çağrışımı yapılmalıdır.

Ahlakın en mükemmel örneği olan Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Sünnet'inin önemsenmediği bir zamanda yaşayan Müslümanlar, ahlaka verilmeye çalışılan yeni şekle karşı da ahlakın kökten yok sayılmasına karşı da kendilerini kalenin son neferleri olarak görme basiretini gösterebilmelidirler.

Farklı Bir Ölçü

Mü'min; kapasitesini ve imkânlarını aşan, altında kalacağı işlere girmemelidir. Ahlak, insanlara karşı mü'min kimliğimize uyumlu tavır sahibi olmak olduğu gibi şahsiyetini ve mü'min kimliğin verdiği özellikleri korumak da bir tür ahlaktır. Mü'min onuru ve imanî şahsiyet acil korunacaklar arasında bulunmalıdır.

Mü'min; altında ezileceği sözleri konuşmamayı, altından kalkamayacağı taahhütlerde bulunmamayı prensip edinmelidir. Çocuklarının ve sorumluluğunu taşıdıklarının önünde onurunu zedeleyecek söz ve tavırlardan kaçınmalıdır. Kendi kuyusunu kazan durumunda olmaması mü'min kimliğinin gereğidir. İbadetlerde bile durum böyledir. Mü'minin, ardını getiremeyeceği yükümlülüklerin altına girmesi hatadır. Mü'minin ödeyemeyeceği bir rakamı infak etmeyi söz vermesinden filan ibadeti şu çapta yapmayı benimsemesine varıncaya kadar her alan için bu prensipten söz edebiliriz. Mü'min, kapasitesini bilmeli ve o kapasiteyi zorlamamalıdır. Bu hususta, kapasiteyi zorlamakla Allah yolunda meşakkate katlanmak arasındaki ince çizginin korunması da ayrı bir önem taşımaktadır.

* * *

Sadaka İçin Bir Uyarı

Allah yolunda infak etmenin en büyük emellerden olduğu tartışılamaz bir hakikattir. Ama kişinin Allah yolunda infak etmeyi abartarak kendi mesuliyeti dairesinde kalan yakın akrabalarını başkalarının sadakasına muhtaç bırakması uyarılması gereken bir hatadır. Çünkü sadaka emri kadar açık bir emir de "akrabayı kollama" emridir.

* * *

İmam Tirmizî'nin Huzeyfe radıyallahu anhtan bize ulaştırdığı bir hadisi şerif çok önemli bir uyarıyı kulağımıza akıtmaktadır.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Mü'minin kendini zelil düşürmesi uygun olmaz." buyurunca: "Kendini nasıl zelil düşürebilir?" diye sormuşlar. Bunun üzerine şöyle buyurmuştur:

"Kaldıramayacağı bir sıkıntının altına girerek..." (Tirmizî, Fiten, 67-2254)

Kaldırılamayacak bir yükün altına girmek; düşmanla çarpışma, sözlü taahhütte bulunma, ağır tehditler savurma, devam ettiremeyeceği işlere girişme şekillerinden biri ya da daha farklı bir amel olarak anlaşılabilir. Bu hadisi şerifte bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde, kolayı bulunanın zoruna talip olmak önerilmemektedir.

Biz bu hadisi şerifi, teheccüt namazına uyarlayabiliriz. Teheccüt namazı, farzlardan sonra birinci derecede bir nafile ibadettir. Allah dostlarının büyük makamlara yükseldikleri önemli ibadetlerden biridir. Kimsenin teheccüdün azametine karşı söyleyebileceği bir sözü olamaz. Teheccüt, tartışmasız bir ecir kaynağıdır.

* * *

Çocuk İçin Bir Uyarı

Her insanın yetenek ve bünyesinin farklı olduğu tabii bilgilerimiz arasındadır. Bir anne ve babanın çocuğunu illa Kur'an hafızı yapmaya çalışması veya çocuğuna illa doktor olmasını emretmesi bile bile bela çağırmaktır. Buna "kaş yaparken göz çıkarmak" da diyebiliriz. Zaruri ve farz olanın dışında herkese kapasitesi kadar yük verilmelidir. Yük vermeye çalışmanın da bir tür yük almak olduğunu bilmek durumundayız.

* * *

Buna rağmen mü'min, teheccüt eda etme uğruna ertesi gün işinden olmayı tercih edebilir mi? Gece teheccüde kalkıldığı için iş göremez hâle gelip mü'minlerin sadakalarıyla ailesini geçindirmek durumunda kalan birinin durumu nasıl değerlendirilecektir? Ya da teheccütten ötürü sabah namazını hatta sabah namazının cemaatini kaçırmak değer mi?

Mü'min bela peşinde koşmaz. Bela gelirse sabreder, azmeder, cihat eder ama bela aramaz. Başına sorun oluşturacak işlerin alternatifi varsa onu yeğlemesi nebevi bir tavsiyedir. Şüphesiz, belanın tek tercih olduğu durumu konuşmuyor, tartışmıyoruz. O zamanki tercihin adı cihat olur ki onun ne alternatifi olur ne de terk edilmesinin affı. Burada, kısa yol varken uzun yolu kullanmanın anlamsızlığı, maşa varken ateşi tutmanın abesliği vurgulanmaktadır.

Şeriat'ımızın en temel ilkelerinden biri, Allah Teâlâ'nın kimseye kaldıramayacağını yüklemediği ilkesidir. Allah, kimseye zorluk dilememiştir bilakis kolaylık dilemiştir.

Zor Zamanda Ahlak Ölçüleri

1. Hayâyı bir İslam simgesi olarak benimse. Hayâsı olmayanda hayır yoktur.

2. Emin olmak şarttır. Eli, beli, dili, gözü, kulağı emin olan zor zamanlarda bile imanî vasıflarını koruyan insandır.

3. Vefa, taviz verilemez özelliklerimizdendir. Allah'a karşı, Peygamber aleyhisselama karşı, mü'minlere karşı, ebeveyne karşı, iyiliği bulunanlara karşı vefalı olmak gerekmektedir.

4. Merhamet esas ölçüdür. Merhamet etmeyen merhamet görmeyeceği için muhtaç olduğumuz kadar merhamet etmek zorundayız. Göstermediğimiz şeyi beklemeye hakkımız olmaz. Yumuşaklığı da merhametin bir uzantısı olarak tercih ettiğimiz tavır olarak benimsemeliyiz. Bağışlamak önemli bir erdemdir.

5. Doğru olmak, doğrularla beraber bulunmak Allah'ın emridir.

6. Anne ve babanın önünde kimse yoktur. Önce anne sonra baba sonra da yakınlığına göre diğerleri gelmelidir. Anne-babanın iyi veya kötü davranması bu ölçüyü değiştirmemelidir.

7. Haramdan ve harama sürükleyen şeyden uzak dur.

8. Dilin ve eylemin Allah'a şükretsin.

9. Mü'min kardeşliği mukaddesattandır, onun korunması dini korumaktır.

10. Sevgi, basit bir kelime değildir. Allah'ı sevmek ve sevdiğini Allah için sevmek dindir.

11. Sabrı bütün zamanların silahı olarak bil.

12. Her hak sahibine hakkını ver, bir hakkı vermen öbür hak sahibini ezmesin.

13. İlimsiz kalmayı güneşten ve havadan uzak kalmak kadar tehlikeli gör.

14. Ahlakının ecrini Allah'tan bekle. Ahlak Allah'ın emri, peygamberinin kimliği olduğuna göre ahlaklı ecir kazanacak; ahlaksız da çok şey kaybedecektir.

Sabır Uygulaması

İslam, Şeriat'ıyla, ahlakıyla, akidesiyle bir bütündür. Camisinin çarşısından ayrılması mümkün olmadığı gibi akidesinin de ahlakından ayrılması mümkün değildir. Bunun izahı da şudur:

Allah Teâlâ, kullarını imtihan maksadı ile dünyaya gönderdiğine göre ne emrettiyse veya ne yasakladıysa o bir imtihandır. İman etmemizi istediği şey bir imtihan konusudur. Yapmamızı istediği şey bir imtihan konusudur.

Ahlak da Kur'an ve Sünnet'in gündemindeki bir konu olduğuna göre o da bir imtihan konusudur. Namaz gibi ahlak da istenen bir şeydir.

Allah'ın kullarının önüne koymuş olduğu listedeki emirler ve yasaklar, zaman ve mekâna göre imtihan oluşları açısından farklı olabilirler. Bazı durumlarda namaz öne çıkar bazen de bir haramı terk etmek daha önemli olur. Kul, bütününe muhatap olmakla beraber "önemli ve öncelikli" listesini izleyerek daha pratik sonuçlara ulaşabilir.

Bazı zamanlarda ahlakın en önemli konular arasında bulunması pek tabiidir. Özellikle ahlakın arlanılacak bir mesele olarak algılandığı zamanlarda mü'minin ahlak müdafii ve yaşatıcısı olması gerekmektedir. Ahlak imandandır. Mü'min, imanıyla ilgili bir hususta sürekli imtihanda olduğunu bilir ve o şuurla yaşar.

Allah Kime Yardım Eder?

Allah'ın yardımına layık olmak, bir Müslüman'ın imandan sonra gözleyeceği en önemli hedeflerinden biridir. Allah'ın yardımı olmadan katedilebilecek bir yol yoktur. Namaz kılmak da cihat etmek de O'nun yardım etmesi hâlinde yapılabilir işlerdir. Masa başı hesaplarla kazanmak başka şey, Allah'ın yardımına layık olup o yardımla yol almak başka şeydir. Allah'ın yardımı ile aşılabilecek şeyler, aşmak istediğimiz şeylerin tamamıdır.

Sabah namazına kalkıp Allah'ın rızasını kazanmak, cehennem ateşinden kurtulmak ancak O'nun yardımı ile mümkündür. O'nun yücelttiği yücelir, O'nun alçalttığı alçak kalır. Çocuk yetiştirmek, salih çocuk babası olmak O'nun yardımı ile gerçekleşebilir. Çocuk yetiştirmek için pedagojik bilgi desteği gerekli olabilir, gereklidir de ama sonuç Allah'ın yardım etmesi veya etmemesi ile tahakkuk edecektir ve O'nun yardım ettiği kazanacaktır.

Müslüman'ın elindeki malı, beynindeki bilgiyi, çevresindeki imkânları tek başına yeterli görmesi aldanışın başlangıcı olur. Kazanması için yeterli gördüğü o imkânlar, onun kaybetmesinin nedeni olarak onu iki kere zarar ettirmiş olacaktır.

Allah'ın yardımının kura ile dağıtılmadığı da herkesçe bilinebilecek bir hakikattir. Allah Teâlâ, kullarının dış şekillerine, kuru iddialarına bakmıyor; salih ameller ve salih niyetler, Allah Teâlâ'nın kulunda görmekle razı olacağı ve yardımını çekecek işlerdir.

Allah'ın, kuluna yardım etmesi; kendi razı olacağı işleri ve yapacağı imkânları kuluna lütfetmesi, kulunun Şeriat'ının ölçülerini esas alarak yaşamak isteyen biri olmasını sağlaması şeklinde ortaya çıkar. Kulun haramdan nefret etmesi, ibadetten lezzet alması böyle bir iradenin sonucudur. Bu anlayış, kulun cennet arzular gibi Allah'ın yardımını arzular heyecanda olmasını doğurur. Çünkü kul bilir ki her şey O'nun yardımı ile mümkündür. O'nun rızası ancak O'nun yardımı ile kazanılmaktadır.

Yardım Arayışları

Beden, mal ve sözle gerçekleştirilen salih ameller, yardım arayışlarıdır. Salih amel dosyası kabarık olan mü'minin yardım talebi ile yardımı

temenni olarak anlayan mü'minin yardım talebi aynı olamaz. Üzerinde düşünülmesi gereken hadislerinden birinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kulun Allah tarafından yardım görmesinin nasıl gerçekleştiğine şu şekilde işaret etmektedir:

"Allah bir kulu için hayır dilediğinde o kulunu kullanır." "Onu nasıl kullanır ya Resûlellah?" diye sordular. Buyurdu ki:

"Ölümünden önce onu salih amele muvaffak kılar." (Tirmizî, Kader, 9-2143)

Hadiste, özellikle bu kullanmanın, ölümden önce gerçekleştiğine vurgu yapıldığına da dikkat edilmelidir. Daha önce gerçekleştirilmiş iyi bir iş, iyi bir dua, iyi bir niyet veya Allah Teâlâ'nın bilebileceği bir sebep ile kulun, sonunun iyi olması için gerekli olan salih bir amele muvaffak kılınmasına dikkatimiz çekilmektedir.

* * *

Sıkıntıların Nedeni, Kurtuluşun Yolu

"Kimin gayesi ahiret ise Allah, zenginliğini onun kalbine koyar; işini düzeltir. Dünya kendiliğinden ona gelir.
Kimin gayesi dünya olursa Allah, fakirliği onun kalbine koyar; işini dağınık yapar. Dünyadan da sadece kaderine yazılan gelir ona."
(Tirmizî, Sıfatülkıyame, 30-2465)

* * *

Cehalet Engel

Şeriat ilimlerinden bir ilimde diz çürütmek, göz nûru akıtmak da Allah Teâlâ'nın yardımını aramaktır. İbni Abbas radıyallahu anhümanın rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, Allah'ın yardımına açılan yolu çok açık bir ifadeyle şöyle anlatmaktadır:

"Allah kime hayır dilerse onu, dinde fakih kılar." (Ahmed, 2791)

Allah'ın, bir kulu için hayır dilemesi ve o kulu dinde fakih yani bilgi sahibi kılması birleştirildiğinde din konusunda bilgi sahibi olmanın -eğer nimet olarak heba edilmemiş ise- Allah'tan yardım görmek olduğu anlaşılmaktadır.

İmkân Çok

Allah'a davet yollarından birinde bulunmak, cihat çeşitlerinden biriyle cihat etmek, Peygamber aleyhisselamın mirası olan ilim halkalarından biri ile meşgul bulunmakla kulun, Allah Teâlâ tarafından yardım gördüğü ortadadır.

Müslüman, günah işlemeyen insan demek değildir. Müslüman da günah işleyebilir. Ama günahlarından kurtulma mücadelesi Müslüman'ın ilkesidir. Günah işleyip işlediği günahı yok sayan, günahına üzülüp endişelenmeyen kişi Allah'ın yardımına layık olmaz. Günah işlemiş olsa bile o günahtan kurtulmak için tevbe yollarını aşındıran Müslüman ise Allah'tan yardım görür. Allah'ın böyle bir kuluna en büyük yardımı ise kulunun tevbesini kabul etmesi, onu günah işlememiş saymasıdır.

İnsanlara faydalı olacak bir iş içinde bulunmak da Allah'tan yardım görmenin nedenleri arasındadır. Mü'minlerle bir arada bulunmak, ibadet yapabilmekten mutluluk hissetmek, başarmaya sevinmek hayır alametidir. İyilerle bir arada bulunmak, salihlerle yiyip içmek, muttakilerle arkadaş olmak, hayır yolunda olmak Allah'tan yardım görmeye aday olmaktır. Güzel ahlak sahibi olmak yardım görmektir.

Saliha bir eş sahibi olmak bir nasiptir, Allah'ın yardımını hissetmektir. Yüz yüze konuşur gibi dua edebilmek, duanın cevabına kani olmak yardım görmektir. Yol O'nun, varlık O'nun olduktan sonra O yardım etmeden nasıl yol alınır, nasıl başarı elde edilebilir ki?

Velev ki istenen dünya olsun, o da O'nun mülkü değil mi?

Mü’mini Fıtrat Ayakta Tutar

Her mü’minin bildiği en temel hakikatlerden biri İslam’ın fıtrat dini oluşudur. Fıtrat kelimesinin sözlükte “yaratılış, maya, karakter” anlamlarında kullanıldığına dikkat ederek şunu söyleyebiliriz:

Mü’min, bidayetten en üst seviyeye kadar iman merhalelerinde mesafe alırken aslında yaratılışında var olan ve ortaya çıkması gereken bir karakteri ortaya koymaktadır. İman, insanın fıtratını ortaya koymasıdır. İmanda katedilen mesafe de insanlıkta katedilmiş mesafedir.

Daha iyi durumdaki bir mü’min, insanlığının hakkını daha iyi vermiş mü’mindir. Çünkü İslam, fıtrat dinidir. İslam, fıtratı zorlamadığı gibi fıtratın ortaya çıkmasını ve korunmasını da emretmektedir. Bunun sonucu olarak da İslam’ın emir ve yasakları arasında insan yapısına ters, insanı meşakkate düşüren bir emir veya yasak yoktur. Yaratıldığı gibi kalmış, beşerî müdahalelerden korunmuş bir insan yapısı, İslam’ın emrinde olmaktan sıkılmaz; din onu zorlamaz.

Âl-i İmran suresinin 14. ayeti, açık bir şekilde insan fıtratında var olan şeyleri vurgulamakta hatta onların Allah Teâlâ tarafından fıtrata yerleştirildiğini beyan etmektedir. Mal, eş, çocuk sevgisi gibi her insanı içten içe heyecanlandıran arzular, insanı utandıracak arzular değil ilahî bir program gereği yerleştirilmiş arzulardır. Yeter ki kul, bu arzuların esiri olma düzeyine düşmüş olmasın. Disiplin altında tutulabilen arzular başka, insanı kendine esir eden arzular başkadır. Ayeti defalarca okuyup düşünmek gerekiyor:

“Kadınların, oğulların, yığınlarla altın ve gümüşün, süslü ve çekici atların, ekinlerin sevgi ve tutkusu hoş gösterildi insanlara. Ama bunlar dünya hayatının geçici metaıdır. Asıl güzel barınak, Allah’ın yanındadır.”

Ayette geçen kelimeler ve ayetin cümle yapısı, Türkçeye tercüme edilmiş hâliyledir. Aynı anlam, ayetin metni okunduğunda çok daha derin hisler uyandırmaktadır. Ayette geçen kadın, oğul, altın, gümüş, at, ekin deyimlerinin insan bünyesindeki etkisini ve Allah Teâlâ’nın bunlarla ilgili hükmünü iyi düşünmekte yarar vardır.

Allah Teâlâ, Bakara suresinde Yahudileri tanıtırken onların hayata olan düşkünlüklerini, yaşama hırslarını açıklamaktadır. Onlar hakkında

buyuruyor ki:

“Sen onları, insanların yaşamaya en düşkün olanları bulursun... Her biri ister ki bin yıl yaşasın.” (Bakara, 96)

Burada dikkatimize sunulan hususlardan biri, yaşama arzusunun bütün insanların ortak arzusu oluşudur. Aslında herkes yaşamak istemektedir. Ama Yahudiler, bin yıl yaşasa bile hayata doymayacak bir hırs sahibidirler. Yahudilerin bu hırsı, onlar adına bir zillet olarak sunulurken, onların hayatta kalma mücadelesi ayıplanmamaktadır. Ayıplanan, onların bitmez hırsıdır. Çünkü hayatta kalmak fıtrattan gelen bir arzudur. Fıtrat ise dindendir.

Eşlerin Birbirlerine Olan Tutkunluğu Fıtrattandır, Dinîdir

Evlilik ve nikâhın, düşük düzeyde şehvetin peşinde koşma şeklinde algılanması kesinlikle hatadır. Mü’min insanın, şehveti peşinde sürüklenmesi bu değildir. Mü’minin -erkek veya kadın- eşini özlemesi, onunla birlikteliği arzulaması, bunun için Allah’ın farzları ve haramları dışındaki şeylerden feragatte bulunması asla ayıplanacak bir durum değildir. Mü’minin helali olan eşine düşkünlüğü ve bu düşkünlüğün yeme-içme, ortak bir evi paylaşmanın ötesinde yatak odasını dolduran konularda olması ayıplanacak değil ibadet telakki edilebilecek işler olarak görülmelidir.

Zira ayetle sabit olan hakikat, eşe düşkünlüğü insanın fıtratına Allah Teâlâ’nın koymuş olması gerçeğidir. Mü’minin acıkmasının, uykusunun bastırmasının imanı ile bağdaşmayacak şeyler olarak gösterilmesinin doğru olmayacağı kadar büyük bir hakikat de mü’minin eşini şehvetle özlemesidir. Eşlerin birbirleri ile huzur bulmaları, yatak odalarının imanî ahenge katkıda bulunması fıtratın gereğidir. Bu fıtrat gereği mü’min, nikâhlı hanımı ile daha iyi bir imanî hayat yaşar. Daha huzurlu olur. İbadetinde ve cihadında daha yüksek seviyelere çıkabilir. Erkek için kadın, kadın için de erkek bir engel değildir. Kur’an ve Sünnet gözüyle bakıldığında bu ikili birbirlerinin tamamlayıcıları durumundadır.

Allah Teâlâ, Ra’d suresinin 38. ayetinde peygamberine hitap ederek ondan önce de peygamberler gönderdiğini ve onlara da eşler, çocuklar verdiğini beyan etmektedir. “Peygamberlik” ve “eş” kelimelerinin nasıl doğal bir akış içerisinde sunulduğunu iyi düşünmek durumundayız. Çünkü peygamberler, doğal bir ortamda yaşanabilecek bir din getirmişlerdir. Doğal ortam olan fıtratın en tabii gereklerinden biri de evliliktir, karşı cinsi arzulamadır. Rûm suresinin 21. ayeti ve A’raf suresinin 189. ayeti

incelendiğinde Allah Teâlâ'nın, eşleri huzur bulma kaynağı olarak takdir buyurduğu görülecektir.

İbni Mâce'nin Cenaiz 52'de 1590. hadis olarak rivayet ettiği şu hadiste Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin bir kadının eşine ait duygularını nasıl tasvir ettiğini dikkatle okuyabiliriz:

Hamne binti Cahş radıyallahu anha, Mus'ab bin Umeyr radıyallahu anhın hanımı idi. Uhud dönüşünde kendisine kardeşinin Uhud'da şehit edildiği haberi verilince:

"Allah rahmet etsin, innâ lillali ve innâ ileyhi râciûn." diye tepki verdi. Aynı anda, eşinin de şehit edildiği söylenince bu sefer:

"Vay hâlime benim!" şeklinde tepki verdi. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki:

"Kocasının kadının yanındaki yerinin benzeri yoktur."

İslam ve Fıtrat

İslam ve fıtrat, İslam ve hayat olarak da kullanılabilir. Fıtrat hayat, hayat da İslam'dır. İslam, fıtri olan hiçbir şeyi engellemiyor. Hiçbir şeyi de sınırsız bir şekilde salmıyor. İslam, disiplin dinidir; ibadetleri disiplinli bir şekilde tanzim ettiği gibi suyu kullanmaktan toprağı işlemeye kadar insanın önündeki her şeye bir disiplin getirmiştir. Namazda da oruçta da hacda da disiplin vardır.

Kur'an, tam bir disiplin içinde okunur. Harflerin kendine has kurallarıyla Kur'an okunabilmektedir. İnsan fıtratına yerleştirilen şehvetlerin disiplin altına alınmadan salınmış olmasını beklemek elbette mümkün değildir. Bilakis insanın ayakta durmasını, insanlığını ve imanını korumasını sağlamadaki etkinliği ile orantılı bir değerlendirme yapıldığında, şehvetlerin disiplin edilmiş olmasının namaz disiplininden aşağı kalmayacağı anlaşılacaktır.

Belli haramlar konmuş ama helalin alanı geniş tutulmuştur. Haramlar da fıtrata aykırı olduğu için haram olarak belirlenmiştir. Haramlar, insanın sinir sistemini test etmek için haramlaştırılmış şeyler değildir.

Aşırı Tutumlar Dinî Değildir

Evlenmemek, yememek, güneşe çıkmamak tarzında insanı yokuşa süren tutumlar İslami olamaz. Yeryüzü nimetleri, Allah'ın kullarına helal ettiği

şeyler ve bütün mübahlar kullanılabilir şeylerdir hatta kullanılmaları gerekmektedir. Mübahın bile vacip olduğu durumlar olabilir.

Allah'ın nimetleri, disiplinli kullanılmak şartıyla Allah'ın mü'min kullarına açıktır. Mü'minler gayet tabii olarak Allah'ın nimetleri içinde yüzebilirler. Nimet bolluğu onlar için bir aşırılık değildir. Aşırılık, o nimetlerin şükrünü yapamamak veya nimetleri Allah'a isyan olacak tarzda kullanmaktır.

Fıtratla sürtüşen, fıtrata rağmen yapılmaya çalışılan işler Sünnet'ten uzak kalmayı yansıtır. Mal edinmeyi engelleyici kurallar Kur'an ve hadis çizgisine aykırıdır. Bilakis büyük servet sahibi olup o serveti Allah yolunda harcamaya teşvik vardır.

Evlenmeye karşı gerek geciktirici ve gerekse evliliği iş ortaklığı düzeyine indiren anlayış yanlıştır. Yatak odası eksenli ama diğer işlevleri de aktif olan evlilikler, İslam çizgisine daha yakın anlayışlardır. Eşlerin birbirlerini ibadet vesilesi görmeleri gerekmektedir. Bunun için ruhbanlık ve ruhbanlar ana çizginin dışında kalmışlardır.

Dinimizin bizden beklediği, dağa çekilmek değildir. Şehirde Şeriat'a göre yaşamak, dağda Şeriat ehli olmaktan evladır. Zor olan da budur, gerekli olan da. Şehirlerden kaçmak diye bir ibadetimiz olamaz. Ama şehirleri Allah'ın hâkimiyetine teslim etmek en muteber cihadımız olarak önümüzdedir. Bu; fıtrattır, doğal olandır, görevimiz olandır.

Siyahlarla Bezenmiş Sultan

İslam'ın siyasi ve askeri gücünden uzak kaldığı dönemlerde ortaya çıkan ve hâlâ söndürülemeyen fitne ateşlerinden biri belki de en alevlisi kadın konusudur. Kadının kadınlığı, doğurganlığı, hizmeti, sadakati, vefası, kıyafeti alttan alttan irdelenmiştir. Müslüman kadınlar bile sonunda bu fitne ateşine "Acaba?" ile iştirak etmeye başlamışlardır.

"Allah'ın emridir." diye örtülü gezen kadınlar arasında dahi "ezilmişlik" ve "hak sahibi olmamak"tan söz edilebilmektedir. Müslümanların kız çocuklarını tesettüre büründürmekte zorlanmaları, ailenin büyüyen kız çocuğu etrafında kara kara düşünmeye mecbur kalması bu elem verici eriyişin göstergesidir. Tesettürün, "tesettür" gerektirecek hâle gelmesi ise başka bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.

Öyle bir noktaya gelindi ki önce "dış güçler"in başlatıp içimize soktuğu kadın konusu artık onlara gerek kalmayacak kadar ileri giden "iç güçler" tarafından sürdürülmektedir. Tesettürün içinde palyaçoya dönmüş tiplerin neden örtündüklerini anlamak oldukça zor olmaktadır.

Muvatta, Müsned ve Müslim'de rivayet edilen meşhur hadisi şerifte Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, asırlar sonra gerçekleşecek ağır bir kaymayı bize haber vermiş ve bizi ikaz etmişti. "Giyinmiş çıplaklar"dan söz eden sevgili Peygamber'imiz, gözümüzün önünde akıp giden bir olayı asırlar öncesinden haber vermiş oldu. Meşhur hadisi şerif şöyledir:

"Cehennemliklerden iki sınıf vardır ki henüz onları görmedim: Ellerinde inek kuyruğu gibi kırbaçlarla insanları dövenler ve giyinmiş çıplaklar, başları deve hörgücü gibi, eğilip bükülen kadınlar. Onlar cennete girmeyeceklerdir. Cennetin kokusunu da koklayamayacaklardır. Hâlbuki cennetin kokusu şu kadar mesafeden hissedilir." (Müslim, Libas, 34-5582)

Nefislerin arzularına Allah Teâlâ'nın emirlerinden birinin alet edilmesi ya da dinin zevklerle iç içe yaşanması nasıl kabullenilebilir? Tevrat ve İncil'in geçirdiği süreç de böyle başlamadı mı? Bugün Müslüman kadınların, birbirleriyle yarışırcasına kâfirlere göre "daha uygun" kıyafetlere bürünmeleri düşündürücü bir tehlike hâline gelmiştir. Gerçi, ortada daha ağır olan bir hakikat vardır:

Kadınların içinde bulunduğu süreç sadece kıyafetle sınırlandırılabilecek bir süreç değildir. Kadınlar, kadın olmalarının en tabii gereklerinde bile

yalpalama içindedirler. Eşlerine karşı Batı standartlarında bir eş olma eğilimi, ümmetin çoğalmasında aktif olmama anlamına gelen az doğurma veya doğurmaya sınır getirme bu yalpalamanın en yaygın örneklerindendir. İki çocuktan fazla doğuran Müslüman bir kadının yine Müslüman kadınlar tarafından kazazede muamelesi ile karşılanması, meseleyi kavramaya yardım edecektir.

Uhud'da Mücahideler

Batı kompleksine kapılıp Müslüman kadınları evinden dışarı çıkarmak isteyenlerin ellerindeki en önemli belgelerden biri sahabi kadınlarının İslam ordusunda görev almalarıdır. Uhud'da yaralıları tedavi eden, su dağıtan ve geri hizmetleri gören sahabi kadınlarını örnek göstererek Müslüman kadınların evlerinde esir hayatı yaşamalarının aslında Medine'de bile gerçekleşmediğini söylemeye çalışmaktadırlar. "Müslüman kadın, evinde durmasın da nerede durursa dursun!" şeklinde anlaşılabilecek bir mecraya doğru çekilen bu süreçte Uhud'da hizmet eden sahabi kadınlarını örnek göstermenin bir mantığı yoktur. Çünkü Uhud mücahidelerinin örnek gösterilebilmesi, Uhud ve benzeri hizmetleri icra etmelerinin bahane edilebilmesi için o mücahidelerin kadınlığın gerektirdiği asıl görevlerini ihmal edip etmediklerini de belgelemek gerekmektedir.

Onların o ağır şartlar altında kılıç kullandıkları da olmuştur. Erkek gibi kılıç kullanan Nesibe radıyallahu anhayı nasıl unutabiliriz? Elbette kadınlar, erkek gibi işler yaptılar o dönemde. Ama asıl işlerini aksatmadılar. Eşini şehvetin kol gezdiği fitnenin ortasında bırakıp şu toplantıya, bu toplantıya katılmadılar. Onlar zamanlarının gerekenini yerine getirdiler. Cihat o idi, onu yaptılar.

Bugün, muhteşem tesettürü ile zaruri işi için büyük şehirlerin caddelerinde yürüyen Müslüman kadınların o ihtişam altında yürüyüşleri, küfrü ve kâfiri ezmesi bakımından Uhud'da yaralıları tedavi edenlerin yaptığından daha basit bir iş midir? O, cihattır da bu nedir? Nesibe radıyallahu anha bu asırda bulunsa idi hangi cihadı yapmayı yeğlerdi acaba?

Yüzlerce kınayan gözün önünde, simsiyah tesettürü ile Allah'tan başkasının ne diyeceğine aldırmadan iffetini muhafaza ederek caddelerde yürüyen kadın, asrının sahabisi, zamanının mücahidi değilse cihat bitmiş, sahabilik düzeyinde amele gerek kalmamış demektir. Kesinlikle, tesettürü örtüye muhtaç hâle getirmeden, Allah'ın emrine riayet ederek örtünen ve

örtüsüyle ar etmeden mü'min heybetiyle yürüyen kadın, Uhud'da yapılması daha kolay olmayan bir cihadı yapmaktadır. Allah Teâlâ Uhud'da su dağıtan, yaralı mücahitleri tedavi eden Nesibe'den de razı olsun, asırlar sonra gelip Nesibe'nin imanını göğüslenerek Ümmet'imize nesil doğuran ve onları imanla yetiştiren, tesettürü ile Nesibe'yi andıran mücahide kadından da razı olsun. İstanbul Nesibe'sinin işi, Medine Nesibe'sinin işinden zordur.

Salihalık Saltanatı

Ümmet'imizin iffetini koruma mücadelesinin baş mücahidesi kadınlarımız eş olduklarında, anne olduklarında, kardeş ve kız çocuğu olduklarında üstlendikleri roller gereği cihadın zirvesindedirler. En büyük mücahitler onların eseri olduğu gibi cihadın en ağırı da onların omuzlarındadır. Onlar, başkalarının gözünde kara kargalar gibi görünen siyah kıyafetlerinin altında karalar içinde korunmuş sultanlar gibidirler.

Onların tesettürü, onların hayat tarzını ve iman seçeneğini gösterir. Sadece erkeklere karşı korunmak için değildir tesettürleri, Allah'ı ve rızasını aramadaki heyecanları da o kara giysilerin altında saklıdır. Onlar o tercihleriyle kadın komisyonlarının, beşerî yasaların sunduğu fani takdirleri iterek hilkatten gelen ve yaratanın lütfettiği kerameti tercih etmiş olmaktadırlar.

O tercih, Allah'ın Şeriat'ına muhatap olmaya ve üzerinde İslam hissedilir kıvamda olmaya doğru bir yöneliştir. O tercih, gözlerden değil gözleri gören gözden çekinmek ve ona göre yaşamaya yöneliştir.

İşte, bunun için tesettürü baş örtüsü veya çarşaf olarak görmek hatadır. O ne bezdir ne de keten. Tesettür hayat tarzıdır, tavır göstermektir. Bedenlerden önce beyinlerin örtülmesidir tesettür. Bu noktaya yükselen; kullara kulluktan kulların yaratanına kul olmaya yükseldiği için, her türlü esaretten ve prangadan arınmış olacağı için tam hür bir hayat yaşayacaktır. O hürdür, sultandır.

Koruma Tedbirleri

Allah; kadını saltanatı içinde anne, kardeş, eş, kız olarak korumayı murat ettiği için erkeklerin ve kadınların aynı anda uymaları gereken kurallar koydu.

Kadın korunsun diye...

İffet ebediyen muhafaza edilsin diye...

İnsan nevinin tek çoğalma merkezi lekelenmesin diye...

Zina haram kılındı. En ağır cezalar zinaya karşı kondu. Zinadan arınmadıkça zina eden erkek ve kadınla evlenme yasağı kondu. Zina gibi seviyesiz bir işe bulaşanlarla iffetini koruyanlar aynı kefede tutulmadı.

Sırf kadın onurlu olsun, sultanlığı lekelenmesin diye...

Fuhuş ve ona yakın sözlerin konuşulması haram kılındı.

Kötülük tohum saçmasın, diller diğer organları fuhşa kaydırmaya sebep olmasın diye...

Kadın, sultanlığı içinde dik dursun diye kadın etrafında dönen adi sözlere yasak kondu, kadına fuhuş isnat edip dört şahit getiremeyenlere en ağır cezalar getirildi. Onların işlediği suçun kaldırılmayacağı Kur'an ayetiyle perçinlendi.

Kadınlar saltanatı içinde garip kalmasın, itilmiş, ezilmiş durumda olmasınlar diye erkeğin, kadınından uzun süre uzak durması yasaklandı. Kadını askıda bırakmak kerih görüldü.

Kadınlar, her isteyenin görebileceği sıradan bir konumda olmasın diye onlara tesettür emredildi. İkinci kadına karşı bile tesettür kuralı kondu. Kadının, tesettürüne rağmen cahiliye tipinde kendisini teşhir edecek tavır ve davranışlara girmesi yasaklandı. Ziynetlerini ve bedenini göstermesine ölçüler kondu. O kadar ki kadına bakabilecek gözler için Allah "Gözünüze sahip olun, ey erkekler!" diye kural koydu.

Kadının eline el değdirmek bile ateşe el sokmak olarak gösterildi ki sultan korunmuş olsun. Sultan, bu ele nikâhlısından başkası elini değdirmemiştir diye meleklere karşı bile iftihar etsin.

Şeytana yol açılmasın diye yabancı bir erkekle kadının yalnız bir ortamda kalması yasaklandı.

Kadının tek başına yolculuğu yasaklandı. Erkeğe onu gideceği yere götürmesi emredildi.

Kadın korundu ki o da toplumu korumuş olsun.

Bunun için tesettür ahlaktır, dindir, yaşam tarzıdır.

Bunun için kadınlarımız sultanlarımızdır; dinimizin, iffetimizin bekçileridir.

Cahillik Kadınların Kaderi Değil!

Bir gecede cahil hâle getirilen insanların hanımları da cahillikten nasibini almış oldu. Kadın ve cehalet kelimeleri o kadar bir arada anıldı ki neredeyse Müslüman kadın, olsa olsa cahil olur tarzında bir inanış bize zorla kabullendirilecek hâle geldi. Müslüman kadınlar ve özellikle genç kızlar da bu cehalet ithamı altında ezilmemek için "bilgi" uğruna dinlerinden taviz pahasına bile olsa diploma sahibi olma peşine koştular.

Diploma sahibi olmanın ne kadar ilim sahibi olmayı yansıttığı ise elbette tartışmamız gereken bir meseledir. Hangi diploma ilmin muadili olmuştur? İstisnalar dışında diploma, ilim ile avunma vazifesi görmüştür âdeta.

Kadınların İslam tarihi boyunca erkekler düzeyinde ilim yolculuğu yapamadıkları doğrudur. Ama ilimden tamamen uzakta tutulup cehalete terk edildikleri de doğru değildir. İlim kitabı olan ve "Oku!" emri ile başlayan Kur'an'a iman eden kadın veya erkeğin cahillikle vasfedilmesi mümkün değildir.

Herhangi bir mü'min cahil kalabilir ama cahilliği benimsemez. Beşikten mezara kadar ilim peşinde olmak ve ilim imkânı bulmayanın ilim ehline sevgi beslemesi İslam anlayışında önemli ilkelerdendir. Cahillik, İslam'la şereflenemeyenlere karşı bir itham konusudur zira. Tarihimiz ilim yönünden göğsümüzü göklere kadar iftiharla dolduracak örneklerle doludur. İlimden anladığını, elindeki din kitabı ile laboratuarda öğrendiğini ayırt etmeyen bir ümmetiz. Matematikle fıkhı aynı deftere yazdık. Bağdat, dünyanın merkezi olduğu asırlarda ilimle dini, bir kitabın iki kapağı arasına koymuştu.

Kim bize cahilliği yamadı ise iftira etti ya da aslımızda olmayan, geçici hâlimizi aslımız gibi gösterdi. Okuyan, okudukça okumaya dalan, okumaktan doymayan ümmet biz değiliz de kimdir? Sadece Kur'an mı okuduk? Kütüphanelerimiz onca yakılmaya, yağmalamaya rağmen hâlâ tasnifi bile yapılamamış eserlerle dolu değil mi?

Kadınlarımız da "Oku!" emrine muhataptır. Onlar da okudular. Eğer kadınlarımızı "okullar"a göndermemeyi yeğlediysek bu, cahilliği benimsediğimizden değildir kesinlikle. Ne okutulduğuna, nasıl okutulduğuna karşı ciğerlerimizden atamadığımız endişeler bizi "okunan yerler" dışında gösterdi. Yaşadıklarımız ve başımıza gelenler de bize göre

olanı üretmemize mani oldu. Yoksa “cahil kadın” Müslüman kadın değildir. Âişe’yi önünde gören kadın nasıl cahilliği içine sindirebilir?

İki Güneşin Ardında Bir Sürü Kadın

Büyük âlimleri yetiştirenlerin onları doğuran anneler olduğu bilinen bir hakikattir. Ancak bugün dinimizi eserlerinden öğrendiğimiz, ilimleri ufku doldurmuş pek çok âlimin yetişmesinde kadın hocalarının da önemli bir etkisi vardır.

Sadece örnek olması açısından iki büyük hadis âlimini, İmam Suyûti’yi ve İbni Hacer el-Askalanî’yi ele alabiliriz. Suyûti, hicri 849 yılında doğmuştur. İbni Hacer ise hicri 773 doğumludur. Biri hicri dokuzuncu asırda, diğeri de hicri sekizinci asırda yaşamıştır. Her iki asır da ne sahabi asrıdır ne de Salahaddin asrıdır. Sıkıntıların ve açmazların gündemin ana maddesini oluşturduğu asırlardandır bu iki asır. İlimde, siyasette, yönetimde “iyi” olmadığımız asırlardan söz ediyoruz. Ordularımızın gittikleri yerlerden zaferle dönemedikleri dönemdir bu dönem. Eğitim kurumlarımızın yaygın olmadığı, Müslümanların ayakta kalabilme mücadelesi yaptıkları garip dönemlerimizden biri olarak bu dönemi de kaydedebiliriz.

Her iki âlim de ilim dünyasında herkesin itiraf ettiği yüksek bir seviyededir. Bilhassa İbni Hacer için alanında en üstte bulunduğunu söyleyebiliriz. Suyûti için ise “Söze gerek yok.” denecek çapta bir şöhret vardır ortada.

Suyûti, İslam usulünde yaygın olan şekliyle hocalarının dizinin dibine oturarak ilim tahsil etmiştir. Bir hocanın dizinin dibine oturmak yani ondan icazet almak, o hocanın icazet verebilme ehliyetini haiz olduğunu göstermektedir. Suyûti “Filancadan icazet aldı.” ifadesi, o kişinin icazet verdiği konuda ehliyeti kabul edilmiş biri olmasını tescil etmektedir.

Suyûti’nin altı yüz civarında icazet aldığı hocası vardır. Suyûti ve eserleri hakkında bilgi sahibi olanlar, altı yüz hocadan icazet almanın onun için abartılacak bir şey olmadığını anlarlar. Burada dikkatimize takılan bir husus var. Suyûti’nin altı yüz hocasından kırk iki tanesi kadın hocadır.

Kırk iki kadın hocanın Suyûti’ye icazet verecek durumda olması, o dönemde kadınların ilim konusunda ne durumda olduklarını göstermektedir. Şimdi elifba düzeyinde bile olmayan kadınların ilim seviyesine bakarak kadınların âlimliği veya cahilliğini konuşmanın insafla bağdaşabilecek bir yönü var mıdır?

Suyûti'ye icazet verecek durumda olan bu kadınların bir anaokulu öğretmeni sanılması hatadır. Anaokulunda Suyûti'ye elifba okutmuşlar sonra da Suyûti şöhret basamaklarından tırmanınca "Onu biz yetiştirmiştik!" diyen kadın hocalardan söz etmiyoruz. Buharî, Müslim, Arapça, şiir, edebiyat okutup icazet veren kadınlardan söz ediyoruz. Çünkü Suyûti, çocukluk hocalarını da anlatmaktadır ve onların arasında kadın hoca yoktur. Suyûti anıldıkça her Müslüman kadının kendisine bir iftihar payı çıkarması gayet tabiidir elbette. (Örnekler için bkz. İyad Halid Tabba', el-İmam Celalüddin es-Suyûti, Dimaşk, 1417)

İbni Hacer için de aynı şeyden söz etmemiz mümkündür. Bugün hadis ilminde kendisinden sonra gelenler arasında bir üstünü bulunmadığı söylense mübalağa yapılmış olmaz. İbni Hacer âdeta bir markadır hadiste. Sözü muteber, kitabı güvenilirdir. O da kadın hocalardan icazet alarak yetişmiştir. İbni Hacer gibi bir ismin arkasında kadınlar da vardır. Şimdiki kadınların Buharî ile evindeki ansiklopedi arasındaki farkı bilemiyor olması kadın dünyasını göstermiyor. Kadınlar hakkında hüküm verilirken Suyûti ve İbni Hacer yetiştiren kadınlar da sayılmalıdır. İnsaf budur.

İbni Hacer, icazet aldığı kadın hocaları arasında Fatıma binti Münecca et-Tenuhiyye'yi örnek verir. Büyük kitaplarda bu kadından icazet aldığını söylemektedir. Bir başka icazet aldığı kadın ise Fatıma el-Makdisiyye'dir. Bu iki kadın, İbni Hacer'i İbni Hacer yapan ilmin merkezinde durmaktadır. Allah onlardan razı olsun. İlim ve hadis var oldukça İbni Hacer'in ismi anılacağına ve ümmet onu minnetle yâd edeceğine göre kadınlar, kendileri için çok ciddi bir övünç kaynağı önünde durmaktadırlar. İbni Hacer'in kendi kayıtları incelendiğinde elliden fazla kadın hocadan icazet aldığı görülmektedir.

İbni Hacer, hadis ve Sünnet demek olduğuna göre kadınların ilimde oturdukları yer, tartışılmaz bir seviyeyi göstermektedir. (Örnekler için bkz. Abdüssettar eş-Şeyh, el-Hafız İbni Hacer el-Askalani, Dimaşk, 1412)

Örnek Çok

İslam erkeklere mahsus bir din değildir. Erkek ve kadın, Allah'ın kuludur. Allah ikisine aynı dini, aynı şartlarda göndermiştir. Kadınlar da erkekler kadar Allah korkusu ile titrediler. Onlar da dualar ettiler. Onlar da teheccütlerde gözyaşı akıttılar. Onlar da infakta bulundu, sabır sergiledi, cihat ettiler. Onların arasından da hatibeler yetişti.

Âişe radıyallahu anha: İlmin ve amelin en önünde duran büyük bir isimdir. Kur'an, hadis ve Arapça konusunda bir numaradır.

Emetülvahid binti Hüseyin el-Mahamili: Kur'an hafızı, fıkıh âlimi, matematik ve dil bilgisi uzmanıdır. Hadis okutup icazet vermiştir.

Nefise binti Ebi Muhammed: İmam Şafii'nin hadis okuduğu hocalarından biridir.

Meryem binti Ahmed: İbni Hacer'in hocalarındandır. Seksen dört yaşına kadar hadis icazeti vermiştir.

Âişe binti Muhammed: Yaşadığı zamanın Dimaşk'taki en büyük muhaddisidir. İbni Hacer'e icazet verenlerdendir. Buharî'nin tamamını çocuk denecek yaşta senetleriyle ezberlemiştir.

Fatıma binti Abbas el-Bağdadiyye: Âlim, fakih, zahit ve çok iyi vazeden bir kadındır. Suriye bölgesini dolaşıp vaazlar vermiş, sonra Mısır'a gitmiştir. Mısır'ın tamamını vaaz maksadı ile dolaşmıştır.

Sittülarab binti Muhammed: Hanbeli mezhebinin ileri gelenlerindendir. Hadis okutmuştur. Irakî ve Heysemî onun icazetini alanlardandır.

Ümmülhayr Emetülhalik: Hicri 810 yılında doğmuştur. Hadis ilminde zirveye çıkmış, Buharî icazetleri vermiştir. O ölünce Buharî icazetinin bir puan gerilediği, emsalinin gelmediği söylenmiştir.

Âişe el-Bauniyye: Zamanının en iyi âlimlerinden biridir. Fıkıhta, hadiste, şiir ve edebiyatta bir numaradır. Şam'dan Kahire'ye gitmesi istenmiş, orada fetva sorumlusu olarak tayin edilmiştir. Medrese yönetmiş ve tasavvufta önemli eserler vermiştir.

Buharî'nin Kadın Râvileri

Kur'an'dan sonra en önemli kaynağımız olan Sahihi Buharî'yi hadis ilimlerindeki inceliklere bağlı kalarak okuyan ve okutan pek çok âlim kadın vardır. Bu kadınların bazılarını Suyûti ve İbni Hacer gibilerin yetişmesinde etkin bir noktada görüyoruz. Mağrib'den Bağdat'a kadar pek çok meşhur zatın adının bir kadın muhaddisten geçtiğini söylememizde kesinlikle bir abartı yoktur.

Özellikle "kadın âlim" ve "Buharî" isimlerini bir arada anmanın gerekçesini de izah edebiliriz: Buharî'yi sened silsilesi içerisinde okumak ve okutmak yani icazet vermek, İslam ilimleri ile biraz ilgisi bulunan herkesin gayet iyi bileceği gibi sıradan ilimler arasında değildir. Bir medresede okutulan Buharî dersini izlemek başka şey, Buharî okutup icazet vermek başka şeydir.

Hicri beşinci asrın kadın muhaddislerinden olan Kerime el-Merveziyye, Mekke'de Buharî icazeti vermesiyle meşhur olmuştur. Meşhur Hatib el-Bağdadi'nin, Buharî'yi beş gün içerisinde okuyup Kerime'den icazet aldığı söylenmektedir.

Fatıma binti Abbas el-Bağdadiyye de Sahihi Buharî okutan ve icazet verenler arasındadır. Ebulkasım İbni Asakir'in hocaları arasında bu kadın da vardır.

Babası da bir muhaddis olan Şehde binti el-İberî, hadis ilminde geldiği noktada "Bağdat'ın son halkası" olarak zikredilir; meşhur âlim Ebulferec İbnülcevzi'ye Buharî okutmuştur.

Kerime binti Abdulvehhab ez-Zübeyriyye, Buharî okutan ve icazet veren râviler arasındadır. Altmış yıldan fazla zaman Buharî okutmuştur.

Fatıma binti Cevher isimli kadın âlim, Dimaşk ve Medine-i Münevvere'de bir çok muhaddise Buharî icazeti vermiştir.

Hediyye binti Asker, sekizinci hicri asırda yaşamış ve onlarca âlime hadis ve Buharî icazeti vermiştir. Gayet fakir bir hayat yaşamıştır. Ebelik yaparak geçimini temin etmiştir.

Sekizinci asırda yaşayan ve Şam menşeli olan Sittülvuzera, hadisteki şöhreti ve Buharî senedindeki güçlülüğü nedeniyle Mısır'a gelip talebe yetiştirmesi istenmiş bir kadındır. O da Mısır'a gidip orada ikamet ederek yüzlerce hadis talebesi yetiştirmiştir. Bunlardan önemli bir bölümü yıllarca onun dizi dibinde okuyup Buharî icazeti almışlardır.

Hicri yedinci asrın âlimleri arasında yer alan Zeyneb binti Ahmed; Kudüs, Dimaşk, Kahire ve Medine'de hadis halkaları kurmuş ve buralarda onlarca talebeye Buharî icazeti vermiştir.

Cüveyriye binti Ahmed, İbni Hacer'in yaşıtı pek çok muhaddise Buharî icazeti vermiştir.

Fatıma binti Ahmed bin Kasım, Mekke'de doğmuş, Mekke ve Medine'de Buharî icazetleri vermiştir.

Mesele Şudur:

Kesinlikle cahillik kadının kaderi değildir. Evlenmesi, doğurması, çocuk büyütmesi, eşinin karşısındaki görevlerini ifa etmesi kadının ilim ehli olmasına mani olamaz. Tarihimiz "Okuma yazma bilen kadınlarla doludur." şeklinde bir savunma yapmıyoruz biz. "Kur'an ve onu izleyen ilim kaynaklarımız kadınların da içinde bulunduğu bir himmet dalgasıyla bize kadar ulaştı." diyoruz.

Şimdi karşılaştığımız şey, kadınlarımızın ve erkeklerimizin ilimden ne anladıkları sorunudur. O anlayış da şüphesiz kader değildir. O da aşılacaktır biiznillah.

Ne İdi Ne Oldu
Kadın?

İslam öncesi kadının ne hâlde olduğu herkesin bildiği bir hakikattir. Ancak o hakikatin gündeme az gelen bir parçasını ortaya çıkarmamız gerekiyor. İslam öncesinde kadının hâli beyan edilirken Araplar arasındaki hor görülmüşlüğü, çocukken diri diri gömülmesi yoğun bir şekilde gündeme getirilir.

"İslam, kadını kurtardı." deneceği zaman açıklananlardan âdeta "İslam, kadını Arapların elinden kurtardı!" şeklinde bir anlam çıkarılır. Şüphesiz kastedilen bu değildir ama anlaşılan budur. O dönemde kadın, dünyanın diğer bölgelerinde daha iyi durumda mıydı acaba? Mesela Roma'da? Kadın orada saygın, el üstünde tutulan bir varlık mıydı? Yoksa şeytana denk görülen, toplumun her kesiminde bela olarak algılanan bir seviyede mi idi? Elbette kadın da erkek de dünyanın hiçbir yerinde Araplardakinden çok daha iyi durumda değildi. İslam'ın rahmetiyle beraber kadın da erkek de insani kimliğine kavuştu. Herkes hak ettiği yere oturdu.

İslam'ın rahmet kanatları ile insanları kuşatmasından sonra kadının değişimi erkeğe göre daha fazla olmuştur. Çünkü kadın, erkekten çok daha vahim bir durumda bulunuyordu. Kadın, Allah katındaki yerine oturtulunca erkekten daha fazla rahmet görmüş oldu. Erkek kuyuya düşmüş sayılacaksa kadın aynı kuyunun en dibine çökmüş durumda idi.

Biz, kadının durumu konusuna Arap cahiliyesinden başlamak yerine İslam öncesindeki genel hâlden başlarsak daha geniş bir yelpazede hesap yapmış oluruz. Zira bugün kadın, asırlar öncesinin Roma kültüründe kendisine reva görülenden daha iyi bir durumda değildir. Çektiği zulüm farklı bir renge bürünmüş olabilir. Kadın yine sömürülen, yine kula kulluk için tutulmaya çalışılan bir meta durumundadır. Bütün dünya ülkelerinin, kadını koruyan ve öne çıkaran yasalarda yarışmalarına rağmen bu böyledir. Erkeklerin kadını korumalarındaki samimiyet henüz belgelenebilmiş değildir. Ne cahiliye değişti ne de kadının çilesi.

Sadece bir örnek olması bakımından kadının nereden nereye geldiğini anlayabileceğimiz bir örnek olarak kadına iftira etme olayının Kur'an'da nasıl değerlendirildiğini ele alabiliriz. Kur'an, şirki bile imandan sonra kökten kaldırırken -ki şirk en büyük suçtur- kadına zina iftirasında bulunanın tevbesinin kabul edilmemesini emretmektedir. (Nûr, 4) Bu,

kadının ve kadının onurunun nasıl ele alınması gerektiğine dair de iyi bir derstir. Kadının bedenine hatta ziynetine bakmanın haram kılınmasında da bu mantık hâkimdir. Kadın, anne olduğu zaman onu ayaklarının altına cennet yerleştirecek makama yükselten İslam, bütün insanlığa o büyük dersin devamını vermiş olmaktadır.

Kur'an'dan Teminatlar

Erkeğin kadın üzerinde hakları bulunduğu gibi kadının da erkeğin üzerinde hakları vardır. (Bakara, 228)

Allah erkeklere kadınlarla iyi geçinmeyi emretmiştir. (Nisa, 19)

Erkeklere, kocalarına meşru şekilde geri dönmeleri konusunda kadınlara baskı yapmalarını yasaklamıştır. (Bakara, 232)

Kadınların makul bir ortamda iskân edilmelerini, çıkıp gitmeleri için baskı yapılmamasını emretmiştir. (Talak, 6)

Mehirlerinin verilmesini emretmiştir. (Nisa, 24)

Mirastan nasiplerinin bulunduğunu belirlemiş ve haklarını Kur'an teminatı altına almıştır. (Nisa, 7)

Kazandıklarının onların olduğunu teminat altına almıştır. (Nisa, 32)

Onları bir elbise kadar erkeğe yakın göstermiştir. (Bakara, 187)

Nebevi Teminatlar

"Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ederim." (Buharî, 3331; Müslim, 3644)

"Mü'min bir erkek, mü'min bir kadından hemen kopmasın; beğenmediği bir yönü varsa diğer bir yönüne baksın." (Müslim, 3645)

"Kadınlar, erkeklerin kardeşleridirler." (Ebu Davud, 236)

"Sizin en hayırlınız, ailesine en hayırlı olanınızdır; ben ailesine en hayırlı olanınızım." (Tirmizî, 3895)

"Makul bir şekilde gıdaları ve giyimleri sizin üzerinize görevdir." (Müslim, 2950)

"Senin en büyük sadakan, ailene harcadığın dinarındır." (Ahmed, 9736)

"Saliha bir kadın, âdemoğlunun saadetindendir." (Ahmed, 1368)

"Hanımının ağzına koyduğun bir lokmaya varıncaya kadar harcadığın her şey sadakadır." (Buharî, 2742)

Bugün, kadının neye göre daha iyi durumda olduğunu tartışabiliriz artık. Kadın illa kötüler arasından bir kötü tercih edecekse ona diyecek olmaz.

Ama şunu o da bilmelidir ki kadın, henüz Allah'ın ona takdir ettiğinin yakınında bile değildir. Hâlâ, kendisi gibi beşer olanların lütuflarına mahkûmdur.

Mü’min, Azizdir

İman, izzetin kaynağı olduğu için mü’min, azizdir; izzet mü’minin kimyasında vardır. Bütün ululuk ve üstünlük makamları kendisine ait olan Allah’a iman eden insan, izzetin en üst noktasına bağlanmış olur. İman hakikatlerinin en önde gelenlerinden biri bu hakikattir:

Allah izzetin merciidir. O’na iman eden izzetin kaynağına intisap etmiş olur. İzzet; Allah’ın, Resûlü’nün ve mü’minlerindir. Çünkü izzet şereftir, üstünlüktür. Allah dilediğini aziz eder, dilediğini de zelil eder. Allah’a iman etmiş olmak, Allah’ın kitabıyla yaşıyor olmak budur.

Üstünlük ve şeref, mü’minin içini dolduran imanından yediği içtiği gıdasına kadar her işinde kendini gösterir. Mü’min; giyiminde, sosyal ilişkilerinde farklı ve üstündür. Mü’min, fakirlikle boğuşurken de izzetlidir zenginlik içindeyken de izzetlidir.

* * *

“Ey insanlar!
Allah’tan korkun ve güzel işlerde çalışın. Kimse, gecikmiş olsa bile rızkını elde etmeden ölmez.
Allah’tan korkun ve güzel işlerde çalışın. Helal olanı alın, haramı terk edin.”
(İbni Mâce, Ticarât, 2-2144)

* * *

Allah ve Peygamber ile beraber olmanın, Kur’an ile yaşamanın vazgeçilmez gereğidir bu. İman, insanın var olmasının nedenidir. İman etmeye uygun olduğu için mükerrem tutulmuştur insan. İman eden kalple iman etmeyen kalbin sahibi, ölüyle diri arasındaki fark kadar büyük bir farkı yansıtır.

Bu fark, maddenin esaretinden kurtulup mananın derinliklerine dalan insanın farkıdır; şehvetlere esaretten ulvi gayelere koşan insanın farkıdır.

Mü’min, imanı sayesinde gerçek bilgiye de ulaşmıştır. Neyin neden var olduğunu bilmek ve o bilgiye göre yaşamak bir seviyedir. O seviye doğrultusunda yükselmek ise bir tür miraçtır. Allah Teâlâ’nın vahdaniyetine iman etmek, O’na kulluk için mücadele etmek süfli işlerden ulvi işlere yükselmektir; iş seviyesini “ibadet” kalitesinde icra etmektir.

Allah'ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmak üzerine kurulu bir hayat anlayışı içindeki mü'min; üstün ahlakın, faziletli işlerin peşindedir. Onun konuşmasında Rabb'inden korkan insanın heybeti vardır. Kulağı kontrollüdür, batıl ve fısk olan şeyler o kulaktan girmez.

Bir insanın ağzından kulağına kadar tüm organlarının toprak seviyesinden yükseltilip ulvi seviyelere çıkarılması onun izzetini yansıtır. Menfaatleri peşinde sürüklenenle Allah'tan alacağı ecir peşinde olanın arasında hayırla şer arasındaki kadar fark vardır.

* * *

"Şüphesiz ki sabredenlere mükâfatları hesapsız ödenecektir."
(Zümer, 10)

* * *

Rızık her insanın peşinde koştuğu bir amaçtır. Ama mü'min; rızkının peşinde koşarken ona gelecek rızkın Allah'ın elinde olduğunu ve Allah'ın ona ait rızkı yazdığını, O'nun yazgısını kimsenin bozamayacağını, kendisinin sadece üzerine düşen koşma görevini icra etmekle yükümlü olduğunu bilir. Bu bilgi ona, tevekkül şuuru olarak yansır. Mü'min, harama tevessül etmez; zillete düşmeye razı olmaz; kendisine taksim edilene razı olur; insanların elindekinde gözü olmaz. Gözü sürekli daha yükseklerdedir. Okuduğu Kur'an ve dinlediği hadisler onu düşük işlerde rızık aramaktan meneder.

Mü'min, kendini güçlü hisseder. Allah'ın yardımının bir vaat olduğunu, o vaadin muhakkak gerçekleşeceğini bilir. Yılmaz, eğilmez, umutsuz kalmaz. Onun beklediği yardım, günübirlik değildir. Ebedî saadetin arzusu peşinde saatlik beklentilerin doğru olmayacağını bilmektedir. O, Allah'ın şu sözüne güvenmektedir:

"Allah, 'Muhakkak ki Ben ve elçilerim üstün geleceğiz.' diye yazmıştır. Şüphesiz ki Allah, kudreti her şeye yeten ve gücü önünde durulmayandır." (Mücadele, 21)

"Şüphe yok ki Biz, dünya hayatında da şahitlerin dikileceği günde de hem peygamberlerimize hem de iman edenlere yardım ederiz." (Ğafir, 51)

İzzetin Gerçekleşmesi İçin

1. İzzetin kaynağını bilmek, o kaynakla bağı güçlü tutmak şarttır. İman esaslarının muhkem tutulması, fitnelere ve iğvaya karşı korunması, basiretli tutumlar sergilenmesi şarttır. İmanımızın ve bilgimizin temelini oluşturan gerek Kur'an ve gerek Sünnet'in en üst seviyede korunması, o iki esasa göre hayat tanzimi için çalışılması izzetin aslının muhafazası anlamına gelmektedir.

Gerek Kur'an'ın ve gerek Sünnet'in, tek merci hâline getirilmesi ile saygın, mukaddes eserler olarak görülmesi arasında gelip giden anlayış, izzeti idrak edemez. Kur'an'a ve Sünnet'e iman etmek, o ikisine teslim olmaktır. Teslimiyette sıkıntı bulundukça imanın içi doldurulamamış, dolayısıyla da izzetten uzak kalınmıştır.

2. Mü'min için sabır, imanın en önemli gereklerindendir. İmanın gerçekleşmesi yolunda sabır kadar elzem ikinci bir kelime yok gibidir. Allah'ın vaadinin beklenmesi bir sabır imtihanının gerçekleşmesi demektir. Yaşadığımız zamanın bizim saatlerimize göre değil de Allah Teâlâ'nın takdirine göre belirlenmiş olması bu anlama gelmektedir. Allah Teâlâ'nın planının, kulun kolundaki saate veya masasındaki takvime göre işlemesini beklemek elbette mümkün değildir.

Kul; imtihan edilen, sabrı ne kadar tahakkuk ettireceği gözlenen biri iken kendisini, planı yürüten durumunda görmesi yanlıştır. Sabır, bu anlayışa sahip olmanın adıdır. Allah'ın emir ve yasaklarını dikkate alarak yaşamada sabır bir tür enerjidir. Nebilerin ve salihlerin çizdiği çizgi budur. Allah'tan en üstün mükâfatı görecek olanlar sabır imtihanını geçebilenler olacaktır.

Mü'min; bollukla darlık arasında, hayırla şer arasında, tebessümle ağlama arasında sınanırken sabır ölçümü sürekli yapılmaktadır. Fakirliğinde ezilmeyen, zenginliğinde şımarmayan mü'min daima kazanmaktadır. İbadetini hiçbir ortamda değiştirmeyen, yokluktaki hâlini en bol hâlinde bile bozmayan mü'min kazanmakta ve izzetini korumaktadır.

Haramlara karşı gevşemeyen mü'min, sabır imtihanını kazanan mü'mindir. Hayatını şükür, sabır ve istiğfar arasında gelip giden bir üçgen içerisine oturtan mü'min kazanmış mü'mindir. Zira o, izzetin zirvesindedir.

3. Tok gözlülük, ihtiyaç fazlasına tenezzülsüzlük, izzetin kaynaklarındandır. Haramlardan kaçınmak, insanların elindekine tenezzül etmemek izzeti korur. Harama bulaşan ve insanların malında/forsunda gözü olan, eriyen bir izzetin sahibi olan kişi aziz bir duruş sahibi olamaz.

Bu anlamı, İslam'ın insanları çalışmaya ve alın teri ile yaşamaya teşvikinde izlemek mümkündür. "Allah'ın lütfundan aramak" olarak özetlenen bu dik duruş, namaz ibadetinin zikredildiği ayete konu olmuştur. (Cuma suresinin 10. ayeti incelenebilir.)

Dilenip yüzsuyu dökmenin kerih görülmesi de bunun içindir. Abdurrahman bin Avf radıyallahu anhın "Bana Medine çarşısını gösterin." diye ortaya koyduğu mü'min duruş, oldukça önemli bir şahsiyeti simgelemektedir.

* * *

"Onurlu yaşamak isteyene Allah bunu nasip eder. İnsanlara yüzsuyu dökmeyeni Allah zengin eder. Sabretmek isteyeni sabrettirir. Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve sabırdan daha geniş bir nimet verilmemiştir."
(Buharî, Zekât, 50-1469; Müslim, Zekât, 42-2442)

* * *

4. Alçak gönüllülük, izzete ve dik duruşa mani değildir. Mü'min hem onurlu hem mütevazı olabilir, olması gereken de budur. Mü'min kardeşlerine karşı alçak gönüllü, zayıflarla beraber, bağışlayan, merhametli, gözü yaşlı, sıkıntılara tahammül eden, insanlarla iç içe yaşamanın eziyetlerine katlanabilen, kibirlenmeyen, hor görmeyen mü'min onurlu olmanın gereklerini yapmaktadır. Alçak gönüllülük, zillet değildir. Kibir de onur değildir. Mü'min, şahsı için intikam düşünmez ama dini ve kardeşleri için hırslıdır. Allah Teâlâ'nın sözü gayet açık ve nettir:

"Zulme uğradıklarında boyun eğmeyip haklarını alırlar.

Bir suça verilecek ceza, işlenen suç kadardır. Bununla birlikte kim bağışlar ve uzlaşıp düzeltirse mükâfatı Allah'tandır. O, zulmedenleri asla sevmez." (Şûra, 39-40)

5. Mü'min, mü'min kardeşleriyle beraber yaşamalıdır. Mü'minlerin içinde olmak, ek sıkıntılar getirmiş olsa bile onurdur. Mü'minlerin arasında bulunup refah düzeyi düşük yaşamak, kâfirlerin arasında müreffeh yaşamaya tercih edilmelidir. Zira mü'minler, bir arada iken imanın onurunu hissedebilirler. Bunun adı "Dar'ul-İslam" denen yerde olmak şeklinde olabileceği gibi onun oluşmadığı ortam ve zamanlarda "aynı sitede" veya "aynı binada" bulunma olarak da belirlenebilir.

Önemli olan, çevrenin mü'min olmasını temin etmektir. Gözün mü'mine ait olanı görmesi, kulağın imana ait olanı duymasıdır. Nesil yetiştirirken çevrenin mü'min olmasıyla kâfir olması arasında da büyük fark vardır. Mü'minlerin birbirlerine karşı emri bilmaruf ve nehyi anilmünker düsturunu uygulamaları veya bundan yoksun olmaları önemli sonuçlar doğurur. Mü'minlerin kardeş olduğunu beyan eden Kur'an'ın talebi budur. Mü'minlerin velilerinin Allah, Resûl'ü ve mü'minler olması ancak bu ruhla tezahür edebilir. Ticarette mü'mini kollamak, sosyal ilişkilerde mü'min eksenli davranmak iman gereği olarak bilinmelidir. Biz bunu, Allah'ın ipine sarılmanın, cemaatten kopmamanın zorunluluğu olarak da görebiliriz.

Mü'min onurunun korunması cemaatte bulunmakla, cemaatte Kur'an ve Sünnet etrafında kenetlenmiş olmakla mümkündür. Ümmeti Muhammed'in geçmişinde onurlu tablonun sergilendiği dönemlerin en bariz özelliği, Kur'an ve Sünnetle yaşanan ve bir Halife'nin ismi altında kenetlenilen dönemler olmasıdır.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve raşid halifeler dönemi bu izzetin en üst noktada hissedildiği ve bize kadar taşındığı dönemler olmuştur. Şüphesiz mü'minlerin, aynı ruhu taşıyan bir siyasi yönetim ve yönetici oluşturma mücadelesi gütmeleri önemli görevleri arasındadır.

İzzet Kalitesi

Mü'min, izzet iddiası ile izzet sahibi olamaz. Zenginlik ve makam gibi zahirî görüntü de izzetin teminatı değildir. İzzet, imanın pratiğe tatbik edilmesi ile canlı kalır. İmanın kaynağı olan Kur'an ve Sünnet'i, yazılı metinlerden elle tutulur, gözle görülür işlere dönüştürmek izzeti hak etmektir.

Başta cihat olmak üzere Allah'ın hükümlerini ne kadar tatbik ettiğimiz, hududunu ne kadar muhafaza ettiğimiz izzeti ne kadar hak ettiğimizi gösterir. Allah'ın Şeriat'ını yok sayan beşerî sistemlerden birini veya onun parçalarını üstün tutanların izzet beklemeleri hayâldir.

Kâfirlerin yanında izzet arayışları zilletin ta kendisidir. Emri bilmaruf ve nehyi anilmünkeri uygulamayan, hakkı tutup batılı atamayan izzetten uzak kalmaya mahkûmdur. Kâfirlerin tuzaklarına karşı dinin muhafazasında görev üstlenmeyen; evinde, işinde, sokak ve meydanında hakkı dillendiremeyen, batılın boş sözlerinin yükselişi altında ezilmeye mecburdur.

Mü’minin izzeti cihadın şifresi ile bağlantılıdır. Mü’min, cihadı kadar azizdir. Cihattan uzaklaştıkça uzak kaldığı her günü ayrı bir sıkıntı sebebi olacaktır. Küfrün tek anladığı dil, kuvvettir. Mü’min, küfür ehli ile mücadele ederken en güzel sözü ve hikmeti kullanacaktır ama en güzel söz ve en güzel hikmet de güçlünün ağzından çıktığında dinlenecektir.

Müslüman olmakla göğsü kabaran nesillerin yetiştirilmesi, dinleri ile iftihar eden ve dinleri için himmet gösteren anne-babalara nasip olur. Müslüman olmanın izzetini tatmak isteyenler, o izzet için gerekene layık olmalıdırlar. Bu layık olma her şeyden önce izzeti arzulamaktır.

Dinlenen bir ezan, mü’mine “en büyük olan Allah” tarafından davet edilme hazzı vermelidir. Ezandan haz duyan, Kur’an’la eriyen, cennet umudu ile ayağı yerden kesilen, infak etmeyi elde etmek olarak gören mü’min diktir. O azizdir, şereflidir. O her şeye layıktır, Allah’ın yardımı bile onunladır.

Sabır Uygulaması

Savaş türlerinden biri olarak psikolojik savaşı gündemimizde tutmalıyız. Zillete ikna edilmiş nesillerin omuzlarında İslam, bir dava olarak yükselemez. İslam, aziz olmaya adayların dinidir. Dünyada ve ahirette aziz olmak için İslam'la şereflendiğimizi bilmeliyiz. İslam'la şereflenen kitleler fakir olabilirler, teknoloji ve fenden uzak kalmış olabilirler. Açlık da çekebilirler. Ama onurludurlar. Dinleriyle iftihar ederler. Allah ve Resûl'ü ile beraber olmak onlar için izzet kaynağıdır.

İzzetimizi yok saymak kadar bir hata da bizi izzetimizden uzaklaştıracak etkilerin altında bilerek veya bilmeyerek kalışımızdır. Sağlığımızı koruduğumuz gibi onurumuzu da korumak durumundayız. Onurumuz dinimizdir.

Rabb'imiz Erhamurrâhimîndir

Rabb'imizin, kitabı Kur'an'da en çok kullandığı, kendisini bize tanıttığı sıfatlarından biri ve Kur'an'ının ilk cümlesi rahmetidir. O, Rahman ve Rahîm olarak tanıttı kendini. O'na iman etmeyen, asi olup baş kaldıran kullarına bile rahmeti ile muamele etmeyi vadetti. O'nun rahmetinin matematik rakamları ile ölçülmesi bile mümkün değildir.

O, sadece Rahman ve Rahîm değildir; O,erhamurrâhimîndir. Rahmet edebileceklerin en merhametlisi O'dur. O, kendisi için rahmetli olmayı kanun olarak yazmıştır. Rahmetli olmak, O'nun diğer sıfatlarını ve azabını geçen sıfatıdır. (En'am, 12)

O'nun mağfiret sıfatı da rahmet sıfatının bir tecellisidir. Rahmet yollarını açan, rahmete çağıran kitabı Kur'an da O'nun rahmetinin tecellilerindendir. Kur'an'ını göndererek ebedî azaptan ebedî saadete açılan yollarını gösterdi.

Rabb'imizin erhamurrâhimîn oluşunun en muhteşem göstergesi, ölüyü diriltecek güçte umut saçan, karanlığı aydınlatan, yaraları saran, yeniden doğup yaşatan tevbe kapısını açık tutmasıdır. Son nefese kadar herkes için açık tutulan, suçun çeşidine ve büyüklüğüne bakılmadan herkese sunulan o tevbe umudu, o göklerden geniş kapı, O'nun rahmette erhamurrâhimîn oluşunun göstergesidir.

O, erhamurrâhimîn olmasaydı, rahmeti azabını geçmeseydi kim günahlarından kurutulabilirdi? O erhamurrâhimîndir diye yüzü karalar bile cennet umudu taşıyor.

* * *

"Allah'ın rahmetinin izlerine
bir bak!"
(Rûm, 50)

* * *

O, erhamurrâhimîndir diye, peygamber öldürme teşebbüsünde bulunanlar bile Arş'a uzanan umutlarla dönüş yapabildiler. Ebu Cehil'in çocuğu olarak

doğan ve ömrünün büyük bölümünü babasının izinde sürdürenler koca şehitler arasında ölebildiler.

O, erhamurrâhimîn olduğu için niceleri kıvrandıkları acılardan, kederlerden zevk alıp gittiler bu âlemden.

O, erhamurrâhimîn olduğu için ateş İbrahim'i yakamadı.

O erhamurrâhimîn olmasaydı Yunus denizde boğulup gitmez mi idi?

Son ve en güçlü sığınağımız olan dualarımız, O'nun erhamurrâhimîn olmasıyla bize umut olmuyor mu? O değil mi çaresizliğimize çare olan? O olmasa kime dua eder, kime yalvarırdık?

O, erhamurrâhimîndir diye biz ellerimizi kaldırıp kendimizden bile isteyemeyeceklerimizi isteyebildik.

O'nun erhamurrâhimîn olması bizi öyle kuşattı ki yaşarken O'nun rahmetini isteyip durduğumuz gibi ölülerimiz için de O'ndan rahmet dilemeye devam ettik. Dirimiz, ölümüz hep O'nun rahmeti ile var oldu.

O, sınırsız rahmetin gereği olarak kendisine iman edenlerle iman etmeyenlere aynı merhameti kullandığı hâlde hesap gününde sadece mü'min kullarına rahmetiyle muamele edecek. İman edenlerin imanının karşılığı olan nimetleri ve cennetini onlara vererek emeklerini boşa çıkarmamış olacak. İman etmeyip keyfine göre yaşayanları da azabıyla karşılayarak adaletini tecelli ettirdiğinde rahmetinin gereğini yapmış olacak. Mü'minin rahmete, kâfirin azaba müstahak olması rahmetin ta kendisidir.

Merhamet Görecekler Listesi

Mü'minler, Allah'a ve Resûl'üne göre şekillenmiş bir hayat yaşayanlar, Kur'an bakışlı insanlar, istiğfarı ilke edinenler, tevbeliler, muttakiler, sabredenler, mücahitler, muhacirler, ihsan sahipleri, Allah yolunda ve O'nun rızası doğrultusunda infak edenler, ara bulucular, cemaat ehli olanlar, iyiliği emredip kötülükten nehyedenler... Bunlar, Kur'an'ın kendilerine Allah'ın rahmetini vadetttiği kimselerdir.

Allah'ın nebisi Muhammed aleyhisselama ümmet olmak, başlı başına en derin rahmete aday olmaktır. Ümmeti Muhammed'in nebisinin hadisleri ile meşgul olmak, okumak, okutmak rahmete namzet olmaktır.

Sılayı rahim yapanlar, Allah'ın mahlukâtına merhametle muamele edenler, kalpleri mescitlere kilitli olanlar rahmete namzettirler. Alışverişte olgun davrananlar, hasta ziyaret edenler, güzel konuşup susmasını da bilenler, gece namazı kılanlar, haklara karşı titiz olanlar, zikir meclislerine

katılanlar ve Allah'tan korkanlar da O erhamurrâhimînin rahmetini göreceklerdir.

O Rahmet, Nebi'sinde Tecelli Etmiştir

Öyle bir erhamurrâhimîndir ki O, gönderdiği nebisinin adını "Rahmet Nebi'si" olarak belirledi. O Nebi, kendisine iman edenlere karşı pek müşfik bir nebi olarak yaşadı. İnsanlar için kendisini yıpratan biri olarak Kur'an'a tescil edildi. Âlemlere rahmet olarak gönderildi diye cinler ve hayvanlar bile onun rahmetli oluşundan istifade etti.

O merhametli olduğu için etrafındakilere çok nazik davrandı. Onun nezaketi en kaba insanları bile düşünmeye ve imana girmeye sevk etti. Katı ve sert olmadı. Bu sayede kısa bir zamanda büyük bir ümmet olma imkânı doğdu. Ashabının çocuklarıyla ilgilendi. Kadınlarına merhametli davrandı, ashabına da bu merhameti aşıladı. Zorlaştırıcı değil kolaylaştırıcı oldu. Öyle olmayı da emretti. Nefret ettirilmemesini istedi.

Ve Biz

Erhamurrâhimîn'e kuluz. Pek müşfik ve merhametli Nebi'ye ümmetiz. Kur'an'ımız, merhameti emreder.

Anne-baba olarak, öğretmen veya idareci olarak, arkadaş/dost olarak kendimize merhamet dairesinde kalan bir tarz belirlemeye mecburuz. Bu, gerçekçi bir Müslüman olabilmemiz için şarttır. Rabb'imiz erhamurrâhimîn iken, Nebi'miz Raûf ve Rahîm iken biz zalim olamayız; zulüm olan şeyleri keyfimize göre doğal hâle getiremeyiz. Müslüman olmak bunu gerektiriyor, iman merhameti bunu gerektiriyor. Rahmet bekleyip merhametsiz olmak Müslümanca değil!

Veda Vasiyeti

Irbad bin Sariye radıyallahu anh diyor ki:

-Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gün bize namaz kıldırdı. Sonra da pek duygusal bir konuşma yaptı. O konuşmadan kalplerimiz ürperdi, gözlerimiz yaşardı. Dedik ki:

"Ya Resûlellah! Bu âdeta veda eden birinin konuşması gibi oldu, bize vasiyette bulunur musun?" Buyurdu ki:

"Size Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Size Habeşli bir köle bile lider olsa ona itaat etmenizi tavsiye ederim. Sizden yaşayanlar pek çok ayrılıklar görecektir. Size benim Sünnet'imi ve hidayet üzere olan raşid halifelerin Sünnet'ini tavsiye ederim. Sünnet'ime iyi sarılın, ona tutunun. Sakın sonradan çıkan şeylere kapılmayın. Her bidat dalalettir." (Ebu Davud, Sünne, 6-4607; Tirmizî, İlm, 16-2676; İbni Mâce, Mukaddime, 6-42)

Olayın Tahlili

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz, ashabının bulunduğu bir ortamda onları duygusal yönden etkileyen bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmadan orada bulunanlar etkilenmişlerdir. Bu etkilenme üzerine sahabiler, kendilerine vasiyette bulunmasını istemişlerdir. Zira o anda yapılan konuşmanın ne olduğuna dair bir bilgimiz bulunmamasına rağmen, Irbad radıyallahu anhın anlatımından çıkan sonuca göre o konuşma veda eden birinin konuşmasına benziyordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de onların bu ricası üzerine bu sözleri irad buyurdu.

Hadiste geçen vasiyetin içeriğinde şunlar vardır: Takva, lidere itaat, gelecekte vahdetin bozulma haberi, Sünnet'in kurtarıcılığı, raşid halifelerin işlerinin de Sünnet'le beraber anılmaya ve izlenmeye değer olduğu, bidatlerin sapıklık olduğu ve bidatten uzak durulması gerektiği.

Bu hadis, en muteber hadis kitaplarından üçünde rivayet edilmiştir; bunların dışındaki hadis kaynaklarından bazılarında da mevcuttur. Dolayısıyla önümüzdeki hadisi şerif, tavsiye ettiği meselelerde tartışılabilir bir bilgi vermemektedir. Hadis ve Sünnet neye delalet ediyorsa bu hadis ona delalet etmektedir.

Bu hadisin muhtevası, istekte bulunanlara verilmiş cevaptan oluşmaktadır. Kim Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin lisanından bir vasiyet duymayı arzu ediyorsa bu aynı zamanda ona da verilmiş cevaptır. Her mü'min için

en değerli vasiyetlerden biri olması gereken bir vasiyetin muhtevasını çalışma takvimimiz gibi görmek durumundayız.

Bu hadis, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin Sünnet'inin bizim için önemi açısından, bizim Sünnet ehli olma iddiamız açısından hassas çizgiler çizmektedir. Diğer yandan da kaos ortamlarında kurtuluşun ana kurallarını bu hadiste görüyoruz. Dikkatlice okumak ve kendimize tatbik etmek vasiyetten nasiplenmektir Allah'ın izniyle.

Birinci Vasiyet: Takva Sahibi Ol

Takva, Allah korkusunu esas alarak yaşamanın adıdır.

Haramlara düşmeden yaşamak, cehenneme girme endişesini sürekli göz önünde bulundurmak, nimetlere karşı şımarmamak takvadır.

İbadetlerde ciddi olmak takvadır.

Kul hakkına riayet etmek takvadır.

Siyasi çalkantılardan, akidevi ayrılıklara kadar her alanda bir numaralı kılavuz takvadır. Allah'tan korkmak kurtuluştur; kaostan ve endişeden uzak kalmaktır.

Dünyevileşip erime sürecine karşı teminat takvadadır.

Şeytanın hilelerine karşı sığınak takvadadır.

Takva, bütün zaman ve mekânlar için geçerli bir öğüttür.

Takva, Kâbe'nin gölgesinde de dağ başında da ölçüdür.

İkinci Vasiyet: İtaat Et

Müslümanların yaşadığı toplum, Kur'an ve Sünnet'in ölçü alındığı toplumdur. Kur'an ve Sünnet de huzurun kaynağıdır. O toplumun her ferdi, huzur ve güvene destek olmak durumundadır.

Liderin derisinin rengi önemli değildir. Hangi aileye mensup olduğu da önemli değildir. Liderlikte standart mü'minlerden olmaktır. Mü'minlerden olan ve mü'minleri Allah'ın kitabıyla idare eden lidere itaat edilecektir. Simsiyah derili bir lider imanlı bir yürek taşıyorsa o, bembeyaz derilinin de siyahın da lideridir. İman, bütün renkleri eşit renge dönüştürür. Üstünlüğün takvadan başka mihengi olamaz.

Üçüncü Vasiyet: Yaşayanın İhtilaf Göreceğini Bil

Akidede, siyasette hatta kalplerde ihtilaflar olacaktır. Yarın veya yakın bir tarihte bunlar olacaktır. İhtilaflar beklenmedik şeyler değildir. İhtilaflara

karşı hazırlıksız yakalanmak tehlikelidir. Çünkü ihtilaf, bir imtihan sürecidir. Allah Teâlâ bazı kullarını da ihtilaf ortamında imtihan etmeyi murat etmiştir. Önceki kullarına cephelerde şehadet seçenekleri açarak imtihan murat etmişti. Bir sonrakilere de ihtilafı, iç çekişmeyi imtihan olarak murat ettiyse kulun seçeneği yoktur. Kul, fitneye karşı uyanık bulunup imtihanı kazanacaktır.

Dördüncü Vasiyet: Sünnet'e Sarıl

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sağken, onun etrafında kenetlenenler kurtuldular. Ona aykırı yol tutturanlar ise helak oldular. Ondan sonra da kurtarıcı yine O'dur. O yoksa da onun Sünnet'i kıyamete kadar var olacaktır. Onun Sünnet'ini rehber edinenler, Bedir'de onun etrafında kenetlenenler gibi kurtulacaklardır. Onun Sünnet'i, bıraktığı her şeydir. Kur'an, hadisler onun Sünnet'idir. Çünkü Sünnet, O'nun mirası demektir.

Beşinci Vasiyet: Raşid Halifeleri İzle

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin Sünnet'ini aynen sürdüren dört halife, bu Ümmet'in gözünde raşid halifelerdir. Aslında onlar nebilik makamında değildiler. Masum olmaları da mümkün değildir. Ancak onlar, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi esas alarak iş yaptılar.

Verdikleri kararlar Bedir mücahitlerinin ve diğer ashabın ittifakına dayandı. Ashabın ittifakı da hata üzerine oluşmaz. Bunun için hem Sünnet'i o raşid halifelerin anladığı şekilde anlamak hem de onları izlemek kurtuluştur; fitne zamanlarının güvenli gemisidir.

Gerek Sünnet'e sarılmak ve gerekse Sünnet'in tabii bir uzantısı olarak raşid halifeleri izlemek, hadisi önemli görmektir. Sadece Kur'an'a tutunmak, Kur'an adına da olsa anlamlı değildir. Asırlar öncesinden Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Kur'an adı altında hadisleri önemsiz görmeye karşı ikazını şöyle yapmıştır:

"Sakın ha! Adam, koltuğuna yaslanmışken benim hadisimi duyar da şöyle der olmasın: 'Sizinle aramızda Allah'ın kitabı vardır. Orada neyi helal görürsek onu helal sayarız. Neyi de haram görürsek onu haram sayarız.' Muhakkak Allah'ın Resûl'ü, Allah'ın haram koyduğu gibi haram koymuştur." (Tirmizî, İlm, 10-2664; İbni Mâce, Mukaddime, 2-12)

Altıncı Vasiyet: Bidatten Kaçın

Bidat, dine sonradan sokulan şeylerdir. Din Allah'ın olduğuna göre kulların dine kendi uygun gördükleri şeyleri sokmaları tehlikelidir. Çünkü dine sonradan giren her şey aslından bir şeyi ezecektir. Bunun için vasiyet, dini olduğu gibi koruma emriyle son bulmuştur.

Meselenin özü şudur:

Fitneler, kafa karışıklıkları kesinlikle mukadderdir. Mü'min için bütün asırlardaki çare, ilk neslin çaresidir. O da Kur'an ve Sünnet'e samimi bir şekilde sarılmaktır.